kacak@leman.com.tr

KAÇAK YAYIN

Şubat 2004/Sayı: 10 - 2.000.000 TL. KDV Dahil

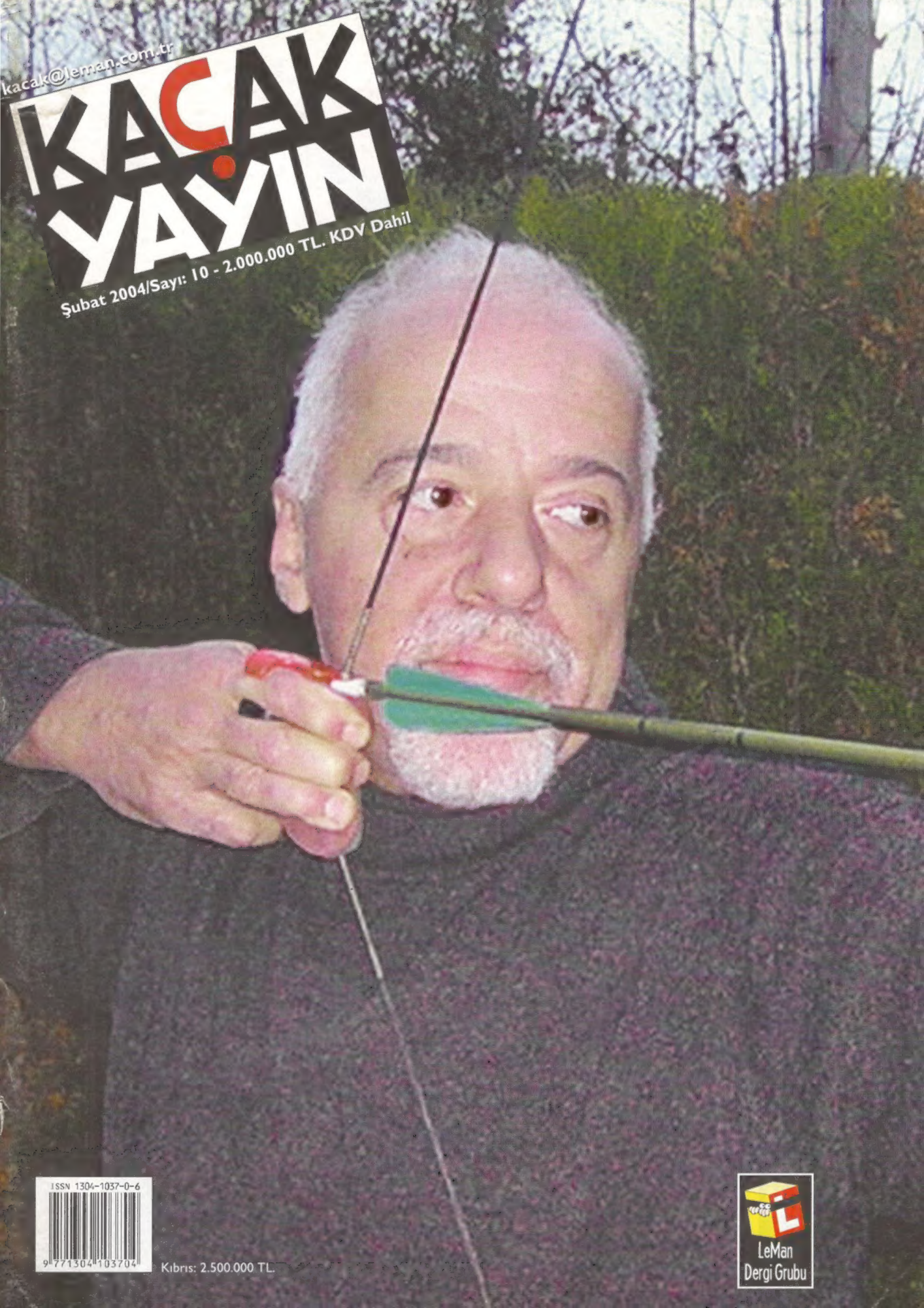

ISSN 1304-1037-0-6

9 771304 103704

Kıbrıs: 2.500.000 TL.

LeMan Dergi Grubu

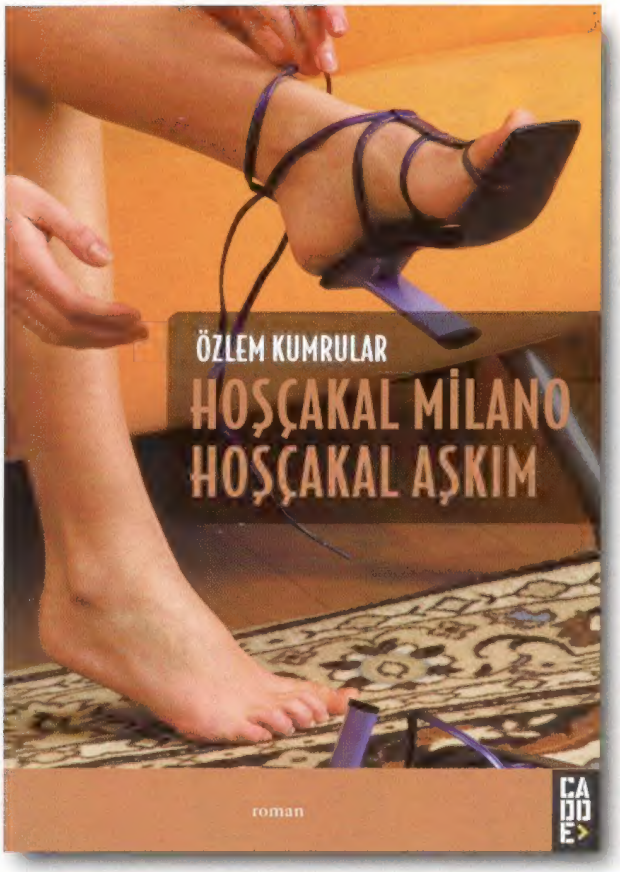

Hoşçakal Milano
Hoşçakal Aşkım
Roman

Özlem Kumrular kışkırtmaya devam ediyor. Aşkı heyecanı ve kahkahayı getiren bir roman.

Aşk sızınca kalbe bir şehrin rengi değişir...

KaçakEditör

Urfalı Kel Hamza'nın kasketinin altında bir tane isot (Urfa biberi) taşıdığı rivayet edilir, acil durumlar için. Yine bu büyük sesin, gazelhanın İstanbul'da Yedikule surlarına çıkıp gazel attığı söylenir. Üstadın amacı tüm İstanbul'a kestirmeden konser vermek olsa gerek. Ne var ki bu konser kısa sürer ve zavallı Kel Hamza dengesini yitirip surlardan aşağı...

Rivayetler bir yana, acı bir gerçek geçtiğimiz günlerde, hepimizle alay edercesine karşımızda durdu: Kazancı Bedih eşiyle birlikte katalitik soba zehirlenmesinden yaşamını yitirdi. Yazık! Yazıklar olsun, hepimize. Bu ülkeye gerek derleme, gerekse kendi eseri olarak 1000 eser veren bir üstadımızı böylesi utanılası bir sonla kurban verdik. Ölüyü sevme arsızlığımızla 10 bin kişi cenazesine gidiyoruz. Biz, arsız, kültürsüz; tarihi ölülerden yapmayı gelenek haline getirmiş kalabalık mıyız? Değerlerimize böylesine zalimce davranmamız bir insan hakları sorunu haline gelmedi mi?! ***Hepimiz insan hakları suçu işliyoruz.***

*

Hasret Bitiyor!
Kaçak Yayın seminerlerinin üçüncü dersliği
15 Mart'ta açılacak. Katılmayı hak eden okurlarımız
1 Mart sayımızda ilan edilecektir.
(Not: Son başvuru tarihi 20 Şubat'tır)

KAÇAK YAYIN

Sayı: 10 - Şubat 2004 / Ayda bir yayımlanır

Sahibi LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay AKGÜN

Yayın Yönetmeni Tuncay AKGÜN

Yayın Danışmanı Adnan ÖZER

Editör Aslan ÖZDEMİR
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü Ayhan ERDOĞAN

Sanat Yönetmeni Tanzer ERCANPOLAT

Fotoğraflar Sinan GÖKSEL

Dizgi Nurgül Sedef KIRAN

Desenler Onur GÜÇEL
Melike
Yavuz ÖZTÜRK

Müessese Müdürü Ali YAVUZ

Satış Müdürü Cengiz KOCALI

Abone-Reklam Sevinç SELVİ

E-mail kacak@leman.com.tr

Tel: 0212 - 292 94 50 - 292 94 51 (4 Hat) - **Fax:** 0212 - 292 44 91
Aboneilk için Tel: 0212 - 292 94 50/119
Adres: Firuzağa Mahallesi, Defterdar Yokuşu No: 47 Beyoğlu / İstanbul
Baskı: LeMan Matbaası **Tel:** 0212 - 858 00 93 (Pbx)
Dağıtım: BBD Merkez

içindekiler

2- Almanya Haber
Gültekin Emre
4- Marko Paşa'nın evini bulduk
Kaçak Keşif
7- Paul Coelho ile söyleşi
13- Şiir
Mehmet Can Doğan
14- Tarihin Asparagasları
İskender Pala
15- Tozlu Raflar
Faruk Kaya
16- Ciwan Haco konseri ve geriye kalan mutsuzluk
Metin Aksoy
18- Aydınlanmacı aklın eleştirisen doğru II
Oktay Taftalı
22- Ahmet Saatçioğlu ve Teoman söyleşi
27- Antiope Kompleksi
Kaan Polatlar
30- Anadolu Haber
Savaş Ünlü
32- Niko artık yok
Nena Çalidis
34- Necmi Rıza Ayça
Necati Güngör
36- İvan Zavoz ve milli iman üzerine
Hasine Şen
40- Kaçak Aktif
42- Tanıklıklar
Salih Bolat
44- Atilla Birkiye ile söyleşi
47- Düzce Notları
Sabri Özdemir
48- "Köprü" Franz Kafka - Çizgi Öykü
Levend Çanga
50- Metro Müfettişi
İlker Karakaş
51- Şiir Atölyesi
Oktay Taftalı
52- Erica Fischer
Şebnem Atılgan
54- İnebahtı Çolağı Cervantes
57- Kasımpaşa'da Cervantes'i yadetmek
60- Fırat Ceweri
Abidin Parıltılı
62- Ahmet Güneştekin ile söyleşi
66- İstanbul'da bir 'Cadde' ama yayınevi...
Kerem Şenel
72- Latin Dünyası
Özlem Kumrular
74- Edebiyat gerçeği üzerine Baron Barış...
Barış Şahin
77- Kitap Sepeti
78- Tersten Okumak
Yahya Kebir

Gültekin Emre

Kitaplarda **yaşayıp ölmek**

Berlin'de kitapçılık yapan İranlı yazar Abbas Maraufi'nin kitapçı dükkânı "Hedayat"ı görmeye gidiyorum. Maroufi, yönetime muhalif bir yazar. Almanya'da yayımladığı kitaplarla adını epeyce duyurdu, ilgi de gördü. Gazete de onun kitapçılık yaptığını okuyunca meraklandım, sattığı kitapları, dükkânını görmek istedim. Onun için düştüm yola: Yolda dilimde Behçet Necatigil'in "Kitaplarda Ölmek" şiiri: Bir yazar betimleniyor bu şiirde: "Adı, soyadı/Açılır parantez/Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti/kapanır parantez" Bir yazar başka türlü nasıl betimlenir ki zaten?

Ünlü Alman düşünürü Kant'ın adını alan uzun cadde boyunca yürüyorum: Yolumun üstündeki kitapçılara girip çıkıyorum. Geçen yılın vitrinlerden inmeyen kitaplarıyla yüzleşe yüzleşe karıştırıyorum kitapların sayfalarını: Türkiye'de de çok sevilen, okunan yazarlardandır Hermann Hesse. Onun Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yerleştiği. Alp'lerin öte yanına yerleştikten sonra resme başlamasıyla birlikte sökün eden şiirleri 1920'de bin tane basılır. Bu özgün şiirlere **Ressamın Şiirleri**'ni bir arkadaşımla birlikte Türkçeye çevirmiş, sonra da İyi Şeyler'de kitap olarak (1994) yayımlamıştık özgün resimlerle birlikte. Kitapçı vitrinlerinde Hermann Hesse'nin kitaplarını görünce bu çeviriyi de anımsadım ister istemez. 2002 Hermann Hesse'nin doğumunun 125. yılıydı. Kitapları 60 dile çevrilen, bir buçuk milyondan fazla satılan Hesse'nin tüm yapıtları 20 cilt olarak Suhrkamp'da özgün bir baskıyla, kutuda vitrinleri süslemeyi sürdürüyor hâlâ. 14 bin sayfa okur önünde.

Rıfat Ilgaz'ın "Kitaplar"la başı hep belaya girmiş. Kitapları için açılan soruşturmalardan başka bir de taşınırken hep sorun olmuş: "Üç odalı bir ev kiraladığım gün,/kurtulacak kitaplarım/merdiven altındaki şeker sandığından./Belki de gün geçtikçe,/tabanında halı döşeli/bir kitaplığım olacak."

Bir Türk şairi kitaplarını koyacak yer bulamazken Thomas Mann'ın küllüyatı da Fischer Verlag'da 20 cilt halinde, üstelik özenli baskıyla, kutularda, ucuza satış rekorları kırmadan yayınevine gelir getirmeyi sürdürüyor. Romanlarını, öykülerini, yazışmalarını, yazar dostlarına yazdığı mektuplarını, denemelerini, konuşmalarını, günlüklerini okurlar basılı edinebileceği gibi CD olarak da bulabilirler. Fischer yayınevi Thomas Mann'ın tüm kitaplarını en baştan beri okurla buluşturan da bir yayınevi. Kitapları 40 dile çevrilmiş de bir yazar Thomas Mann.

Thomas Mann

2003 yılı bir başka önemli Alman düşünürünün de 100. doğum gününü kutladı anlamlı, kalıcı etkinlik-

Adorno

lerle: 20. yüzyılın en büyük düşünürlerinden biri olan Adorno'nun tüm yapıtlarını Surhkamp 20 cilt halinde piyasaya sürdü. Adorno'nun 1056 sayfalık biyografisini, 24 sayfası resim, Stefan Müller-Doohm kaleme aldı. Uzun bir arşiv çalışmasının sonunda bilinen, bilinmeyen pek çok kaynağı tarayarak ortaya konan Adorno biyografisi yayımlanır yayımlanmaz büyük ilgi gördü. Adorno Arşivi de yazarın bir resimli monografisini yayımladı geçtiğimiz yıl içinde. Bu monografi 250 resimden oluşuyor, 312 sayfa. Adorno'nun yaşadığı kent Frankfurt. Düşünürün Frankfurt yılları da kitaplaştı, 416 sayfa. Adorno'nun 1939-1951 yılları arasında yazdığı "Anne Babalara Mektuplar" da kitaplaştı, 584 sayfa. Ayrıca onun mektupları, müzik üzerine yazdıkları da külliyatında yer alıyor.

Bir kez daha Behçet Necatigil'i anmak geliyor içimden: "O şimdi kitaplarda bir isim, bir soyadı/Bir parantez içinde doğum, ölüm yılları/.../Ya sayfa altında, ya da az ilerde/Eserleri, ne zaman basıldığı/Kısa, uzun bir liste/Kitap adları/Can çekişen kuşlar gibi elinizde."

"Jüdische Literatur" 58 yıldır yayınını sürdüren bir kitap dergisi. Yalnızca Yahudi asıllı yazarların ürünlerine, ya da Yahudiler üzerine yazılmış kitaplara yer veriyor. Dergi, kitapları genişçe ele alıyor, tanıtıyor. Roman, şiir, öykü, deneme, araştırma... gibi bölüm başlıklarıyla tanıtılan kitaplar içinde dikkate değer, okunması gereken pek çok kitap var. Yahudi yazardan söz edilir de 2. Dünya Savaşı es geçilebilir mi? Soazig Aarons'un Auschwitz-roman olarak ele alınabilecek çalışması Klares Nein savaş yıllarının acıları üstüne kurulu bir çalışma. O acılı günlerin hiçbir

zaman unutulmayacağının da bir kanıtı olarak duruyor karşımızda.

Rusçadan çevrilen Nobel ödüllü, uzun süre Amerika'da yaşayan Soljenitsin'in çalışması **İki Yüz Yıldır Birlikte**, Rus tarihinin ustaca bir yorumunu içeriyor. Rusya'nın devrim yıllarına Yahudilerin yaşadıkları, iç savaş yıllarının acıları, ölenler, unutulmaz aşklar, sağ kalmayı başarabilenlerin acılı gelecekleri... Bir bir bu usta yazarın kaleminden okura ulaşıyor arkası hiç kesilmeyecek bir ağıt gibi. 608 sayfalık kitabın, sanıyorum bizdeki karşılığı 1914. Çünkü Soljenitsin'den bu başlıkta bir kitabının yayımlandığını anımsıyorum. Geçtiğimiz yıl Almanya'da Rusya rüzgârı esmişti. Hem Frankfurt Kitap Fuarı'nda, hem de Berlin'de açılan sergide. Özellikle polisiye roman alanında Ruslar bayağı kitap yayımlatmayı başarmışlardı Alman yayınevlerinde. Rus şiirinin en büyük ustalarından Ossip Mandelstam'ın biyografisi de sessiz sedasız Ralph Dutlis'in imzasıyla kitapçı vitrinlerinde yerini almıştı geçen yıl. 638 sayfalık bu önemli çalışmayı Türkiye'de hangi yayınevi kahramanlık yapar da yayımlamaya kalkar? Orası ayrıca bir merak konusu elbette. Yahudi Edebiyatı'nı tanıtan kitap dergisinde Adorno üzerinde de duruluyor uzun uzun. Yaşamı, yapıtları, felsefesi, yayımladığı kitaplar, hakkında yazılanlar ayrıntılı ele alınmış.

Rıfat Ilgaz beni yalnız bırakmıyor, kitaplara ilişkin şiirini mırıldanmayı sürdürüyorum İranlı yazarın kitapçı dükkânına doğru yol alırken: "Benden söz açıldı mı/önce kitaplarımın sayısı söylenecek, /sonra baremdeki derecem... /Bense her şeyden uzak, /kitaplarımın ortasında kendimi unutacağım!"

Ben de onca kitabın arasında kendimi unutuyorum; daha doğrusu kendimi kaybediyorum. Hani, internette sepete atma var ya, öyle, ben de çantama dolduruyorum satın aldığım kitapları: Neler mi alıyorum? İşte dökümü:

Jeffrey Eugenides, Amerika'ya göçmüş Yunanlı bir ailenin torunu. 1960 doğumlu. Şu sıralar aldığı bir bursla Berlin'de yaşıyor. Yayımladığı kitap Amerika'da onu ön sıralara çıkardı, gözde bir yazar yaptı. Middlesex, bir göçmenin gözüyle Amerika mı, yoksa Amerika'da doğan bir göçmen çocuğun gözüyle köklerini arama mı? Karar vermesi zor. Bizim göçmen işçi çocukları ne zaman böyle soylu bir çalışmayla çıkacaklar Avrupalıların karşısına, merak ediyorum.

Günter Grass, romanlarıyla, konuşmalarıyla, çizimleriyle, sergileriyle... gündemdeki yerini koruyor. Geçtiğimiz yıl açtığı desen sergisi hâlâ unutulmadı. Unutulmayan başka bir şey daha var, o da onun son şiir kitabı Son Danslar, yani aşkın tangosu. Günter Grass'dan unutulmaz bir ağıt. Mutlulukla mutsuzluk arasında yol alan insanın dramını, sıkışmışlığını şiirleştiriyor bu büyük yazar şiirlerinde.

Bir başka Rus yazarı da Ljudmila Ulitzkaya. Portre romanı ülkesindeki değişmeleri tarihiyle birlikte kavramaya çalışmasının iyi bir örneği. Bir zamanların kapalı kutusu Rusya'nın geçmekte olduğu tüneller, dönmekte olduğu sapaklar, insanların iç dünyalarında esen fırtınalar Portre'de su yüzüne çıkıyor edebi bir biçimde.

Imre Kertész Nobel'i alınca 2 yıl önce, hemen dikkatleri üstüne çekmişti. Auschwitz'in kıyımını en iyi anlatan yazar olarak dünya yazınında kalıcı bir yer edindiği böylece kanıtlanmıştı iyice. Sonra Liquidation romanı 45 yaşındaki yayınevi editörü Keserü etrafında geçiyor ama, yine savaş yıllarında yaşanan acıları da içeriyor, bir daha gözler önüne seriyor. Sosyalizm, yaşamın yüklediği sıkıntılar, boğulan, bunalan insanlar, intiharı çare olarak görenlerin dünyasına eğiliyor bu kez de bu usta romancı.

Christa Wolf, nedense ülkemizde yeterince ünlenemedi. Alman yazarlarını yazgısı bu, bizde yeterince öne çıkamıyorlar Almanya'da, ya da Avrupa'da olduğu kadar. **Yılda Bir Gün** adlı anılar toplamı, ya da romanı 27 Eylül'ü anlatıyor yazar. Ama yaşamındaki 27 Eylüllere uzanıyor elbette. 27 Eylül 1966'da 31 yaşındadır bu usta yazar. 1963'te ilk büyük romanını **Bölünmüş Gök**'ü yayımlar. 28 Eylül 1960'da kızı 4 yaşındadır. Böyle uzayıp gidiyor yaşamındaki 27 Eylüller.

Sonunda varıyorum Hedayat kitabevine. Vitrininde Yaşar Kemal'in Unions Yayınevinde çıkan kitaplarıyla birlikte Farsça kitaplar ve Abbas Maroufi'nin kendi kitapları. İran'a özgü müzik aletleri de vitrinde sergileniyor kitaplarla birlikte. Yazar yoktu yerinde. Ama İran'ın en büyük yazarı Sadık Hidayet'in portresi ve kitapları hemen göze çarpıyor. Sadık Hidayet'in **Kör Baykuş** romanının Almanca baskısı en görülen yere konmuş. Joysda, Rilke

Hermann Hesse

de büyük boy portreleriyle kitabevinde okurlara gülümsüyor.

Dönüş yolunda çantam oldukça ağırlaşmıştı. Rıfat Ilgaz, kulağıma şu dizeleri fısıldıyordu: "Sorarlarsa dünyanın gidişini/duvardaki büyük adam resimlerine bakarak/Eflatun'dan satırlar okuyacağım."

Kitaplarda ölmek diye bir şey varsa, dünden hazırım buna!

Kuzguncuk'ta Marko Paşa'nın evi (sarı bina). Şimdi Kuzguncuk İlköğretim Okulu.

Marko Paşa'nın evini bulduk

Hastalarını can kulağıyla dinleyen bir hekimdi; tarihe "dert babası" olarak kaldı. Rum asıllı Marko Apostolidis, 19. yüzyılda "tıp fakültesi dekanlığı" ve "senatörlük" de yapmış bir Osmanlı yurttaşıydı. Adıyla anılan deyim pek meşhurdur ama Üsküdar'daki evi bilinmez...

Kuzguncuk sahilinden Nakkaştepe'ye çıkan yokuşu kim bilir ne kadar çıkmış ya da inmişimdir. Hep arabayla! Gözümüzün, bildiğini ve tanıdığını seçmesi üzerine kurulu gündelik algı sınırlarına bir de otomobilin hızı eklenince görmez oluruz. Ama yine de gündelik hayatın devamı için çevre üzerine genel bir bilgi sahibiyizdir. Nakkaş Baba Sokağı, yokuş aşağı inerken Boğaz'a açılan manzarası, yokuş yukarı çıkarken de yan yana dizilmiş eski konaklarıyla belleğimde bir yargı oluşturmuştu. Marko Paşa'nın konağının bu sokaktakilerden biri olduğunu öğrendiğimde, zihnimdeki fotoğrafta ahşap bir yalı değilse de en azından genel hatlarıyla 19. yüzyıl İstanbul'unu çağrıştıracak bir konak konturu oluşmuştu. Dört katlı kâgir yapının hikâyesini bilmesem, ilk gördüğümde en fazla cumhuriyetin ilk yıllarında yapılmış olduğu düşüncesine kapılırdım. Bunda kuşkusuz, Kuzguncuk İlköğretim Okulu'na ev sahipliği yapan eski konağın boyandığı renk de etkili olurdu. Tabii ana yapıya sonradan eklenmiş bölümler, kapılar, pencereler de gizliyor özgün mimariyi. Ama ben bu eski konağın hikâyesini biliyorum; gözüm önyargıyı bir kenara bırakıp görünenin sakladığını görmekle görevli. Dört bir yanından bakıyor, baktıkça utanıyorum eşyanın soylu suskunluğu karşısında... Bir de konağın baktığı karşı tepenin yamaçlarına kurulu Rum Ortodoks Mezarlığı'ndaki Apostolidis ailesini kırıp geçen kuşpalazı (difteri) salgınının yaşandığı trajik günleri düşünüyorum. Yedi çocuğuyla birlikte karısını da konağının baktığı yamaca gömen Marko Paşa, dert babası, derdini kimselere diyemediğinden, bu dert ile yaşamayı beceremiyor. Bir hekimin bütün ailesini kuşpalazına kurban verdiği yıllar...

Sıra'da (günümüzde Yunanistan'ın Siros Adası) doğup tıp okumak için İstanbul'a gelinceye kadar bu adada yaşayan Marko Apostolidis, Türkçe'nin söz dağarına bir deyim armağan eden yaşamını İstanbul'da sürdü. Bazı kaynaklara göre doğum tarihi kesin olmamakla birlikte 1824'tür. 3 Kasım 1888'de öldü.

Marko Paşa adını dilimizde "dert babası" anlamına deyimleştiren ününün kaynağı hekimliği. Ünlü bir cerrah ve öldüğünde Askeri Tıbbiye'nin "dekanı" olduğu düşünüldüğünde ise alçakgönüllülüğü anlaşılır. Senatördür üstelik...

Marko Paşa konağınının başka bir görünümü. Karşıda Rum Ortodoks Mezarlığı.

Ömer Asım Aksoy, **Deyimler Sözlüğü**'nde "Derdini Marko Paşa'ya anlat" deyimini açıklarken "kimilerine göre ilgilenir görünüp olumlu bir iş yapmayan" parantezini açma gereği duymuştur. Bu hükmün Marko Paşa'dan çok, adının konu olduğu deyimin kullanım alanıyla ilgisi vardır bana göre. Deyimler metaforik anlatımlardır. Alay ya da ironi barındırması, metaforik dili nedeniyle şaşılacak bir şey olmasa gerek.

Marko Paşa adı, 1946'dan itibaren haftalık siyasi mizah gazetesini de ifade etmeye başlar. Sabahattin Ali, belki de Bulgaristan sınırında dramatik ölümünü hazırlayan **Markopaşa**'nın ilk sayısını 25 Kasım 1946'da çıkardı. Gazetedeki bir yazısından üç ay hapis cezası yemişti Sabahattin Ali ve 2 Nisan 1948'de öldürüldüğünde 41. yaşının haftasındaydı. Aziz Nesin ve Rıfat Ilgaz'ın yazıları, Mim Uykusuz'un karikatürleri de iktidarın şimşeklerini kısa sürede üzerine çekti. Gazete birçok kez kapatılıyor ama her seferinde adını eğip bükerek yeniden yayımlanıyordu: **Malumpaşa**, **Merhumpaşa**, **Bizimpaşa**, **Yedi-Sekiz Hasanpaşa**... Ta ki 10 Temmuz 1950 tarihli **Hür Markopaşa**'ya dek...

Can Yücel'in Kuzguncuk'ta sık sık uğradığı Çınaraltı adlı kafeyi bilenler, Beylerbeyi yönüne ilerlerken başlarını sağa çevirince yokuş yukarı ayrılan yan yolu görürler. Parke taşı döşeli yokuşun sağdaki ilk yapısında (şimdiki ilkokul) meşhur Marko Paşa yaşamış, ölmüş. Bu yolu kaçıranlar, az ilerideki "Bağlarbaşı" tabelasını izlendiğinde de ulaşır konağa. Nakkaş Baba Sokağı'na girilmiş olunur ki, sol yamaçta Marko Paşa'nın da yattığı Rum Ortodoks Mezarlığı, sağ yamaçta ise konağı vardır.

Gözlerim "Marko Paşa bu evde yaşadı" tabelasını aradı. Gördüğümse "Bu bina İl Özel İdaresi'ne aittir" yazılı tabelaydı. 1988 Marko Paşa'nın ölümünün yüzüncü yılıydı; anımsanmadı... 2008'e, ölümünün yüz yirminci yılına yetişir mi, kültürümüzde bunca yeri olmuş Marko Paşa adının yazılı olduğu tabela? Yaşadığı evin duvarında kendine yer bulabilir mi? Neden olmasın! Bu yıla yetişmeyeceğini tahmin ediyorum, 3 Kasım 2008'e ise daha var!

Marko Paşa

İSTİKLAL

BİR DAR GELİRSİZİN İSTİDASI

Medeced Ya Recep Poker Meded!

Geçmişte bugün

Geçmiş zaman olur ki hayali beş para etmez

Markopaşa

ANKARA DAVASI

Hakkınızı helal edin Dostlar!

Bu günkü Demokratlar, dün neler söylemişler, neler yazmışlardı?

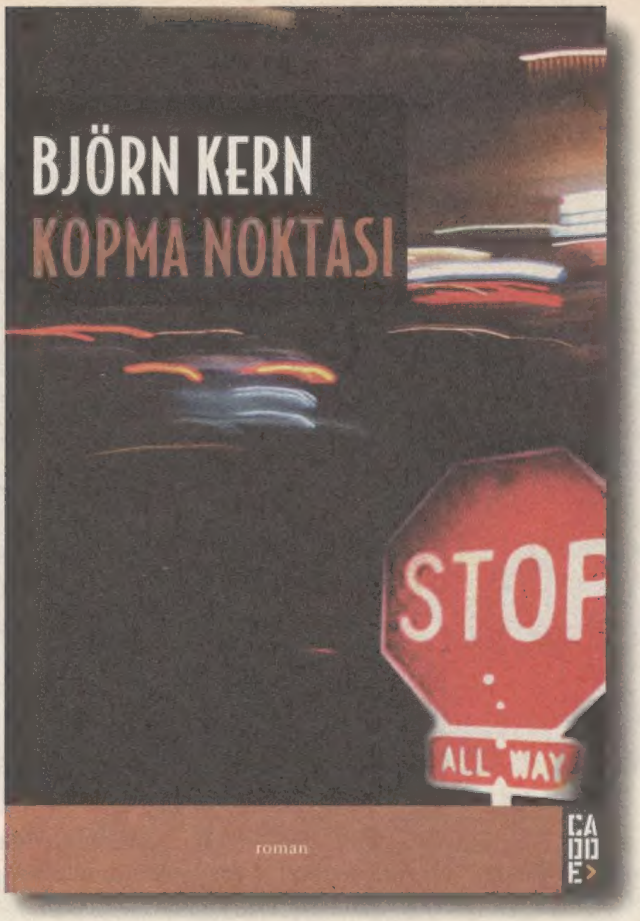

Kopma Noktası
Roman

Alman edebiyatının yeni starı Björn Kern global deliliği anlatıyor.

Herkes bir gün delirip koşacak!

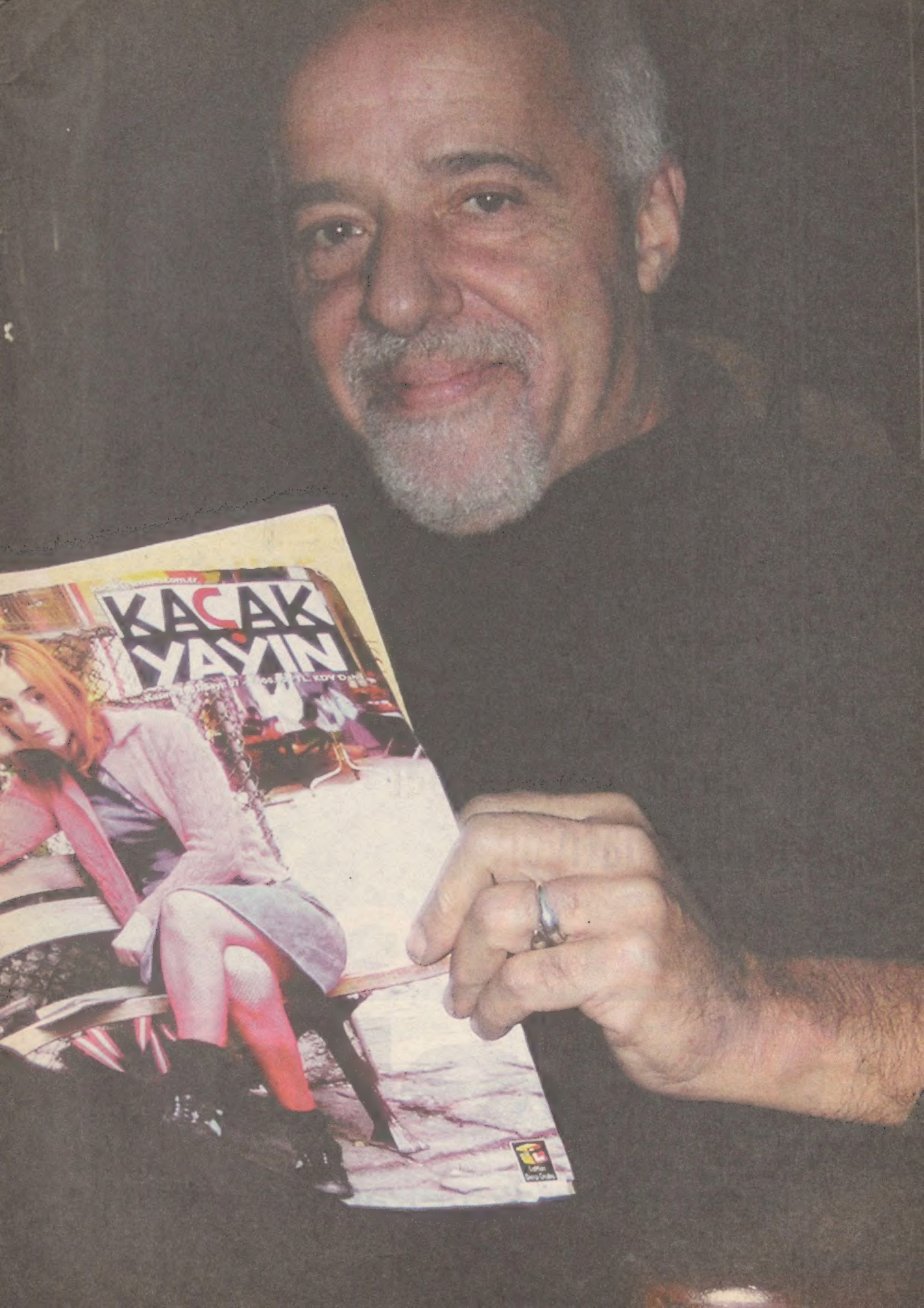
KAÇAK
YAYIN

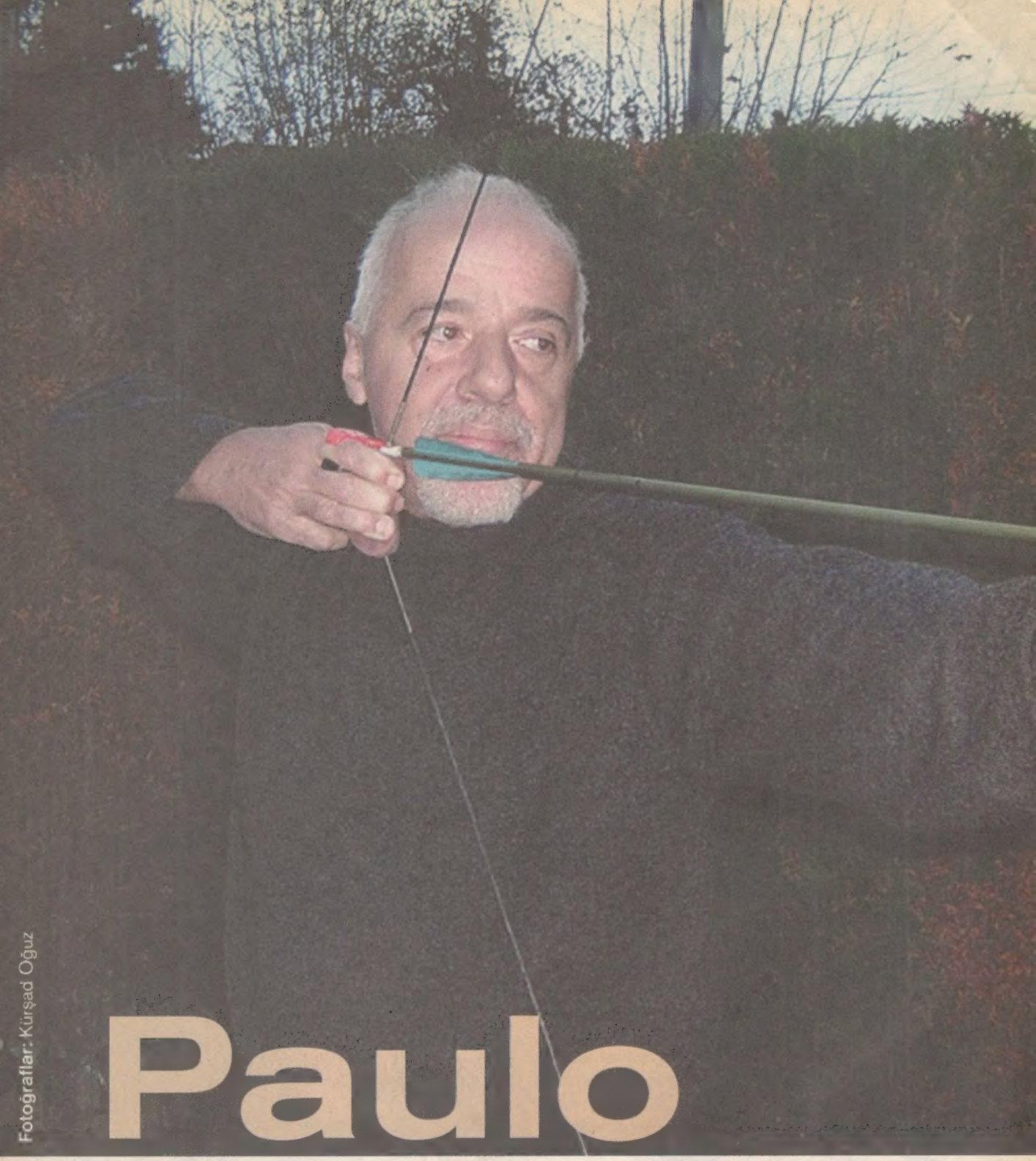

Fotoğraflar: Kürşad Oğuz

Paulo Coelho

"Hayat, 11 dakika etrafında dönüyor"

...okçuluğa fena halde sarmış durumda. Konuşurken dayanamayıp sık sık bahçeye fırlıyor ve hedef tahtasına savuruyor okları; çocuk gibi...

"11 Dakika" adlı romanıyla bu kez seksin "simyası"na el attı Paulo Coelho. Kitap şu günlerde Türkiye'de de listelerin başında. Biz, "11 Dakika" daha Türkçe'ye çevrilmeden Coelho'nun Güney Fransa'daki evindeydik. Cinselliği, hayatı, terörü konuşuyor, bir yandan da Brezilyalı yazara Kaçak Yayın'ı gösteriyorduk...

Paulo Coelho, ondan beklenmeyen bir roman yazdı: "11 Dakika." Hayır, sorun romanın kötü ya da biz Türkler'e uzak olması falan değil. Zira Coelho, -özellikle 1996 çıkışlı Simyacı'da gördüğümüz gibi- evrensel bir dil yakalayıp okuru kendine bağlama konusunda doktorasını tamamladı. "11 Dakika"nın ondan beklenmeyen yanı tam da burası, dünyanın "en evrensel" meselesine değinmesi: Cinsellik. 11 Dakika derken ortalama sevişme süresini kasteden Brezilyalı yazarımız bir fahişenin hayatını yazarak içinde bulunduğu Katolik çevreleri çok şaşırttı. O, her ne kadar "Beni ilgilendiren Maria'nın fahişe olup olmaması değil. Maria'nın vücudu vasıtasıyla ruhunu keşfetmesi" dese de Maria'nın yaşadığı "sahneler," kitabın yurt dışında ilk yayımlandığı tarih olan 2003 Nisanı'ndan itibaren çok tartışıldı.

Son olarak 2001 Eylülü'nde, İspanya'nın kuzey batısındaki Santiago de Compostela kentinde görüştüğümüz yazarla 2003 Kasımı'nda bu kez Fransa'nın güneyindeki Tarbes'da bulunan evindeyiz ve işte bu "11 Dakika"yı konuşuyoruz. Vaktimiz bol. Onun için önce biraz Tarbes'dan, kitaptan ve Coelho'dan bahsedelim.

Tarbes, sırtını Pireneler'e vermiş bir kasaba. Enlem itibariyle yumuşak bir havası var ama kuzeye, Pireneler'e yaklaştıkça soğuğu hissediyorsunuz. Coelho'nun kaldığı yer iki katlı, bahçeli ve şehir merkezinin 20 km kuzeyinde olmasına rağmen sıcak bir mekân. Mekân dediysek, Coelho'nun evi burası. Söylediğine göre yılın dört ayı burada yaşıyor, geri kalan zamanda ise Rio de Janeiro'daki evinde ya da Avrupa'nın değişik kentlerinde. Bu yarı - göçebe hayatı onun hippilik günlerinden kalma. "Simyacı," "Beşinci Dağ," "Piedra Irmağının Kıyısında Oturdum, Ağladım," "Veronika Ölmek İstiyor," "Şeytan

ve Genç Kadın" gibi kitapları tüm dünyada 40 milyondan fazla satan, romanları 120 ülkede yayımlanıp 46 dile çevrilen 1947 doğumlu Coelho, Katolik rahiplerin yönettiği bir okulda okuduktan sonra bunalıp kendini "hayat okulu"na attı, hippilere katılıp tüm dünyayı dolaşmaya başladı. Amerika'dan Avrupa'ya, Fas'tan Cezayir'e pek çok ülkeyi gezdi, gittiği yerlerde bulaşıkçılıktan kolye satıcılığına kadar yapmadığı iş kalmadı. Uyuşturucu kullandı, rock şarkıları yazdı. Derken 1980'de bambaşka bir tecrübe yaşadı. Fransa'dan, İspanya'nın kuzeyindeki Santiago de Compostela'ya kadar 500 milden fazla yol yürüdü. Katolik hacıların kullandığı kutsal yolda gerçekleşen bu kendini tanıma tecrübesi, "spritüel uyanış"ını da sağladı. Coelho'nun bütün romanlarında din öne çıkmaya başladı.

Yazarımızın Tarbes'ı seçmesi de bu uyanışıyla bağlantılı, çünkü bu kasabaya yarım saat uzaklıktaki bir başka kasaba olan Lourdes, Hıristiyanlığın en önemli mabetlerinden biri. Ününü, 14 yaşındaki köylü kızı Bernadette Soubirous'nun 1858'de yaşadığı Meryem Ana görüngülerine borçlu olan kasabayı her yıl 4 milyon insan, sakatlık ve hastalıklardan kurtulmak ümidiyle ziyaret ediyor. Allah'a şükür Coelho'nun şimdiye kadar bir sakatlığı yok.

Ama çıkacak diye korkuyoruz çünkü okçuluğa fena halde sarmış durumda. Konuşurken dayanamayıp sık sık bahçeye fırlıyor ve hedef tahtasına savuruyor okları; çocuk gibi...

Coelho, "11 Dakika"da da cinselliği hedef tahtası seçiyor. Brezilya'da saf ve temiz aşkı bekleyip umutsuzluğa kapılınca ünlü olmak için Cenevre'ye gelen ve "aşkın sahteliğini" gördükten sonra bir kulüpte vücudunu erkeklere satmaya başlayan Maria'nın hikâyesi bu. Ancak basit bir fahişelik hikâyesi değil. "Herkes gibi ben de cinselliğin kutsal yönünü keşfetmek için epey zaman harcadım" diyen Coelho, bu kitabında aslında kendisinin de arayışını anlatıyor. Ahşap sehpanın başında, karısı Maria (evet, karısının adı da Maria) gelene kadar sürüyor konuşmamız...

Aslında kendini yazdı

Neden yazdınız "11 Dakika"yı?

İnsanın ruhunu keşfetmesinin en önemli yollarından biri cinsellik. Bir kitap yazarken sonuçta kendi hayatını da yazıyorsun. Bu kitabı yazmaya birkaç kez teşebbüs ettim ama olmadı çünkü itici hikâyeyi bulamıyordum. Bir gün Cenevre'deyken "Maria" ismini kullanan bir fahişeyle tanıştım, hikâyesini dinledim ve sonra bu kitabı yazmaya koyuldum.

Kitabın sonunda başka bir fahişeden daha bahsediyorsunuz.

1997'de bir konferans için gittiğim İtalya'da otelin resepsiyonuna benim adıma bir dosya bırakılmıştı. Bu, Brezilyalı gerçek bir fahişenin hikâyesiydi. 2000 yılında "Sonia" adını kullanan bu fahişeyle Zürih'te konuştum ve kitabını yayınevime önerdiğimi söyledim. Ama yayımlamadılar. Sonia bize Zürih'te fuhuş yapılan Langstrasse adlı mahalleyi gezdirdi. İşte o zaman, "Kutsal yönünü yazmak için seksin neden bu kadar din dışına itildiğini anlamak gerekiyor" diyerek böyle bir kitap yazmaya karar verdim ve Sonia'yla başımdan geçenleri de İtalya'da bir gazeteye verdiğim röportajda anlattım. Ardından 2000 yılında, bir imza günü için Cenevre'ye gittim. Yukarıdaki hikâyeyi gazeteden okumuş pek çok fahişe orada yanıma geldi. Ben kitaplarımı imzalarken içlerinden biri yaklaşıp, "Aşksız yaşamak ne demektir bilir misiniz" diye sordu. "Evet bilirim, ben de aşksız yaşadım" dedim. "Bu konuyu sizinle tartışmak isterim" dedi. Zamanımın olmadığını söyleyip onu menajerim Monica'nın yanına gönderdim. Daha sonra Monica bana gelip, "Sa-

nırım bu genç hanımla konuşmak ilginç olur" dedi. İşte, Maria'nın hikâyesinden kitabımın konusu böyle doğdu.

Maria başka türlü yaşayabilir miydi?

Bilmiyorum. Gerçekleşmeyen şeylere gerçekleşebilecek şeylerden daha çok inanırım. Eylül ayında Cenevre'de tekrar karşılaştık Maria'yla. Şimdi o da bir kitap yazıyor.

Okudu mu kitabınızı?

Yayımlanmadan okudu ve bana birkaç şeyi değiştirmemi söyledi. Kocasının yaşını, İsviçre'deki kantonun adını... Ama bu paranoyaydı, kimliğini korumak için. Kitap yayımlandıktan sonra İsviçre'nin o kantonunun yetkililerinin televizyonda açıklama yaptığını duydum.

Çoğu kez, seksin dindışı bir şey olarak algılandığını söylüyorsunuz. Ama bir yandan da kahramanınız Maria cinselliği tanrıya ulaşmanın bir yolu olarak görüyor.

Cinselliğin tanrının işareti olduğunu düşünüyorum; hem de onun en güzel tezahürlerinden biri. Şunu anladım: 11 dakikada yeni bir hayat yapabiliyorsunuz. Kadın ve erkek bu süre boyunca tanrının sahip olduğu yaratma gücüne sahip oluyor. Aslına bakarsanız hiç de pahalı olmayan birtakım kimyasal maddelerle vücudumuzdaki bütün organları yaratmak mümkün. Bir yerde okumuştum, bu şekilde yaratılan bir vücudun maliyeti sadece 30 Euro. Anlıyorsun değil mi, insanı yapmak için gerekli olan her şeyi satın alabiliyorsun ama insanı yapamıyorsun! Bir yaşam yapamıyorsun! Cinsellik bu işte; insanların tanrının enstrümanları olduğu bir süreç.

Çocuk dünyaya getirmek de tanrısal bir davranış mıdır? İslam "sadece Tanrı yaratır" diyor, ne olacak şimdi?

Ben de yaşamı Tanrı'nın verdiğini söylüyorum. Cinsiyeti tercih eden de Tanrı. Dolayısıyla doğum da Tanrı'nın bir tezahürü. Tamamen.

"Vücut ruhun dilini konuşmayı öğrenir; bunun adı sekstir" diyorsunuz; ne demek bu?

Üstüne söylenecek fazla bir şey yok. Seks, erkek ve kadının en özel tanışma anıdır.

Cinselliğin biraz da ruhun keşfi olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?

Hayır, ruh ve bedenin birleşmesi, kaynaşması. İkisini çoğu kez birbirinden ayırıyoruz. Bence vücut Tanrı'nın tezahürünün görülebilir kısmı. Öyleyse ona saygı göstermek, gereken önemi vermek durumundayız. Buna karşın biz seks hakkında yalanların hüküm sürdüğü bir çağda yaşıyoruz. Neden bilmiyorum ama her şey bu 11 dakika etrafında dönüyor. Sağda solda çok rahat atıp tutuyoruz ama baş başa kaldığımızda her şey bambaşka oluyor. Birer çocuk haline geliyoruz seks yaparken. Ne yapacağımızı bilemiyoruz. Çünkü biz erkekler hâlâ bunu gücümüzü, iktidarımızı, erkek olma onurumuzu göstereceğimiz bir alan gibi görüyoruz. Ve kadınlar da bütün hayatlarını "Oo, bu çok üstün, çok güzel" demekle geçiriyor. Evet bu erkekler için de kadınlar için de zor. Çünkü aşk ve zevk bizim için yaratılan sözleşmelerin çok ötesinde bir yerde; mesela "duhul"ün çok önemli olduğu anlaşması! Evet önemli ama cinsel faaliyetin sadece bir parçası o, en önemlisi değil. Biz sanıyoruz ki amaç bu. Yani bu vajinal orgazm bir mit ve yok böyle bir şey. Sadece 20 seferde bir oluyor. Daha fazla değil.

Maria bazen fahişe olmanın bir erdem olduğunu düşünüyor. Böyle düşünebilir miyiz?

Bu düşünceyi tehlikeli bulurum. Ama fahişeliği yargılamak gibi bir amacım da yok. Beni kitapta ilgilendiren Maria'nın fahişe olup olmaması değil. Maria'nın vücudu vasıtasıyla ruhunu keşfetmesi önemli benim için.

Fahişelik bir fazilet olabilir mi?

Hayır. Çünkü fahişelik insanın kendine uyguladığı bir şiddet, saldırı. Vücudunu satıyorsun; oysa vücut kutsaldır. Zaten tabu olmasının nedeni de bu kutsallık. Tam tersini düşünüyorum. Vücudunu satmak çok zor bir şey. Ruhunu, zamanını satmak gibi. Bunu sadece fahişeler yapmıyor ama. Zamanlarını, çok anlamsız şeyler yaparak satan bir sürü insan var. Peki zamanınızı satın alabilir misiniz? Hayır. Vücut fahişeliği gibi bir de ruh fahişeliği var. Seçmediğiniz bir yaşamı yaşamak ve daha sonra da Tanrı'ya, "Tanrım bu zamanı satın alabilir miyim" diye yalvarmak mesela...

Modern insanının çelişkisi değil mi bu? Her şeyi yapmaya, her şeye yetişmeye çalışırken acı çekiyor...

Hayır, bence sınırları aşmaya çalışmalısın. Bütün kitaplarım bunu söyler. Macera, arayış sadece acı anlamına gelmez ki; işin merak, eğlence kısmı da var. Ben dağları çok severim, haftada bir kez tırmanırım. Bütün hayatım sınırlarımı aşmak için mücadeleyle geçti. Ama bu hep acı vermedi. Tersine, modern insan kendi köşesinde durmayı, saklanmayı seviyor, hiç cesaret etmiyor, riske girmiyor. Böylece acıdan kurtulabileceğini sanıyor. Modern insanın trajedisi bu.

"Seks, hapishanemizin göstergesi"

Seks tabuyken daha mı çok zevk verir?

Sanmıyorum. Seks insan doğasının bir parçası.

Daha gizemli hale geldiği için daha zevkli olamaz mı?

Hayır. Bazı şeyler var ki yasaklanmalarını çok doğru buluyorum. Ve bunlar bana hiç zevk vermiyor. Mesela yıllar önce uyuşturucu tecrübesini çok derinden yaşadım. Uyuşturucunun yasaklanmasını şimdi çok doğru buluyorum. Çünkü tehlikeli. Birini öldürmek yasak; bu da ba-

na hiç zevk veren bir şey değil! Yasak gerçekten de bazen ters tepebiliyor. Ama bunun seksle ilgisi yok. Çünkü her zaman ona ulaşma imkanı var.

Seks üzerinde çok vurgu yapan televizyon programları, gazeteler, dergiler... Mesela mutluluk için değişik pozisyonların anlatılması... Seks üzerine çok yoğun düşülmüyor mu? Bu tehlikeli değil mi?

Toplum bunu kullanmayı, satın almayı çok seviyor. Her şey seks üzerine dönüyor. Bunun üzerinde düşünmek lazım. Neden? Çünkü çok gemlenmiş, baskı altında tutulmuşuz. Seks hakkında "açıkça" konuştuğumuzu sanıyoruz, ama bu içimizde bir özgürlüğün olduğu anlamına gelmiyor. Tam tersine. Bu bizim yaşadığımız hapishanenin göstergesi. Seksin değerini fahiş bir şekilde arttıran veya azaltan şey bu.

Bu sayede seks yavaş yavaş tekrar bir tabu haline gelir mi?

Nereden bileyim.

Maria, ilk orgazmıyla kendini Tanrı'ya çok yakın hissediyor. Orgazm Tanrı'ya ulaşmak yolunda bir araç mıdır?

Hayır. Kendini Tanrı'ya yakın hissetmenin çok değişik yolları var.

Mesela?

Bizim için önemli bir şey yapmaya başlamadan önce Tanrı'nın adını andığımızda, gerçekten kendimizi kaybedip nişan tahtası, ok ve yay haline geldiğimizde... Tamamen kendi içimizde olduğumuz anlarda, mesela yazarken, aşk yaparken, sevdiğimizin yüzünü seyrederken, spor yaparken Tanrı'ya yakınız çünkü kendimiz değiliz artık. Kendi kimliğimizi bir kenara koyduğumuz, kaybettiğimiz ve Tanrı'yla birlikte olduğumuz anlar bunlar. Yoksa biz Tanrı değiliz.

Bir şey yazdığınızda bunları hissediyor musunuz siz?

Evet bu birlikteliği hissediyorum. Bu zamanlarda kendi içimi açığa vuruyorum. Ruhumun tanımadığım bölümlerini yani. Zaten yaratım ânı sihirli bir an. Ama bunu hiçbir zaman Tanrı'yla karşılaştırmıyorum. Çünkü bunlar, gerçek yaşamı yaşadığımız anlar. Aynı zamanda seyretme ve düşüncelere dalma ânında da olabilir bu. Mesela dün fırtına vardı. Koltuğumda oturmuş havayı seyrediyor, rüzgârı dinliyordum. Hiçbir şey yapmıyordum ama kendimi tanrıya çok yakın hissettim.

"Bahçem de patlar mı?"

Biraz politikaya gelirsek... Irak'ın ABD tarafından işgalinin üzerinden epey zaman geçti, hâlâ kimyasal silah arıyoruz...

Hiçbir zaman bulamayız. Biliyoruz ki mesele kimyasal silah meselesi değil. Bu işgali meşru kılmak için her şeyi yapacaklardı. Bush dünyayı Irak işgali öncesinden çok daha tehlikeli bir duruma soktu. Mesela İstanbul'da yaşanan patlamalar.... Kontrol tamamen elden gidiyor. Ama bunun sorumlusu bütün Amerikalılar değil; Bush bunları yapmaya karar verdi, Chaney, Rumsfeld ve Wolfowitz ona destek verdi. Şimdi bedelini bütün dünya ödüyor.

Terör saldırıları sürecek mi?

Sürmemesini ümit ediyorum. Bu çılgınlığı durdurmak için kaç ölüm daha gerekiyor? Ve bunu Amerikan halkı yapmadı. Bunun üzerinde durmak lazım çünkü dünya tamamen anti-Amerikancı oluyor. Bu çok tehlikeli çünkü Amerikalılar'ın hepsi George Bush değil. Brezilya'da da savaşı destekleyenler vardı. Bir kişi bunu yaptı diye bütün Amerikalıları suçlayamayız. Bu beni çok endişelendiriyor.

Nasıl İslam'ın terör anlamına geldiğini söyleyemezsek...

Bu bir saçmalık. Artık medya da durumu anlamak için hemen sözü İslam'a getiriyor. İslam'ın terörle alâkası yok. Şimdi medya Hıristiyanlık ve İslam ya da Batı kültürüyle Doğu kültürü arasında bir ayrım yaratıyor. Bu beni çok endişelendiriyor. Zaten Amerika'da da ciddi bir paranoya başladı. Kendilerini sürekli tehlikede görüyorlar. Kısa süre önce New York'a gittim. Aranmadık yerimi bırakmadılar.

İstanbul'daki patlamaları duyunca ne hissettiniz?

Çok korktum çünkü ben de orada olabilirdim. İstanbul'u çok seviyorum. Televizyonda gördüğümde ben de bu sokaktan geçmiştim dedim. Şimdi tamamen çalkantılı bir dünyanın içindeyiz. Şiddet şiddeti doğuruyor. Kısa süre içinde Türkiye'ye gelmek istiyorum. El Kaide mi yaptı gerçekten?

Üstlendiler. Ama El Kaide şimdi, 60'larda yaratılan "komünizm hayaleti"nin yerini aldı sanki.

Ben de öyle düşünüyorum. Peki İstanbul'da patlayan bombaların gübreden yapıldığı söyleniyor. Mümkün mü?

Uzmanlar öyle diyor. Ama tabii içinde başka karışımlar da var.

Bu o kadar kolay demek. Hayır, benim bahçeyi de yeni gübrelediler, bir şey olmasın?

Yok canım tek gübreyle olmaz...

Peki bu "diğer maddeler" kolay bulunabilir mi?

İnternetten bile sipariş edilebiliyor bazıları.

Vay be... •

Hey otobüsler trenler

Ben size öyle demedim
beni yanlış anladınız
belki de hiç demedim

Burdur garajında akşamleyin
birkaç yüzyıl geriye gitmiş gibi tarih
davul ve zurna ile
hep kapalı olan telefonları aradım
yüzler kavruk eller kavruk
toprak kavruk ses kavruk
bir minyatürde gerçeküstücü bir resimde yahut
gördüklerime inanamadım
duyduklarıma inanamadım

Bir kamera hareketiyle Ankara metrosunda
Van'dan mısınız Antep'ten mi
içerlediler de -demek belli oluyor iki kelimede
tek kurşunla olsun istedi arkadaşım
-hayır, bir kelimede bir kelimede
Diyarbakır çok sıcakmış bugünlerde
ama Urfa nerde Diyarbakır nerde

Ankaray'ı Diyarbakır'a götürdüler
bir fotoğraf karesiyle
arkadaşının omzuna koyarmış gibi metale el verip
-halk da çıksın geride
sonra boşta kalan el konuştu
ama neyse

Gerçek bir film karesi ne tuhaf
zihnimde yer açtı kendisine
Ankara'da öyle de İstanbul'da çekildiğinde de
hep kan çıkıyormuş taşranın fotoğrafı
Tarık Akan ve Hülya Koçyiğit
ve amele hanı
-lan dondurdun bizi
heykele döndük dışarda
dik gibi durdun mu dik gibi
(taşra bazı fotoğraflarda dik
ama gibi olduğunun farkında)
-bana âşık, günaydın dedi bana

Ben bu gözlerimi böyle
kredi kartında kaybettim bir kez de
Doğu'dan âmirinin özel işine koşturulmuş
kendine memur pozu veren bir hademe
-cebimde ikiyüzelli bin lira var
nasıl döneceğimi şaşırdım memleketime
(Kızılay'daki şube bilet satmıyormuş kredi kartı
ile)
tren kaç dakikada varır terminale

Bu gözlerimi kaybettim böyle böyle
bana "İyi akşamlar beyim" diyen bir kadın
İstanbul dönüşü Fatih Ekspresi'nde
-biletimi bulacağım
beyefendiye bile gösterdim buraya geldiğimde
(Beyefendi görmedim diyor)
köpek mi atıyorsunuz diye çıkıştı
başına üşüşen ve kaç kere
sözle üst üste tecavüze yeltenen görevlilere
hayat artığı bir kadın buldu biletini
şaşırdım meğer ki sınanmışım
yüzü yol boyunca değil bende
pencerede pencerede

Ben öyle demedim size
beni yanlış anladınız
hiç demedim belki de

(son ya da ön sözler
orospuların ve orospulaştırılmış bir dünyanın
tecavüzü hak ettiğini düşünen görevlilerle
eş tutulmak istemeyen beyefendiye
ait entelektüel bir gücenme
olabilir mi
ileri atılıp geri çekilme
beyefendiye kalsa
-ah ben ne yaptım
Jeanne D'arc'a rastlamıştım
deyip günah çıkaracak
ama neyse
zaten Jeanne D'arc hiç görünmedi şiirde
zaten Fransızlar Diyarbakır ile Antep'te
İngilizler Musul ve Kerkük'teydi 1920'lerde)

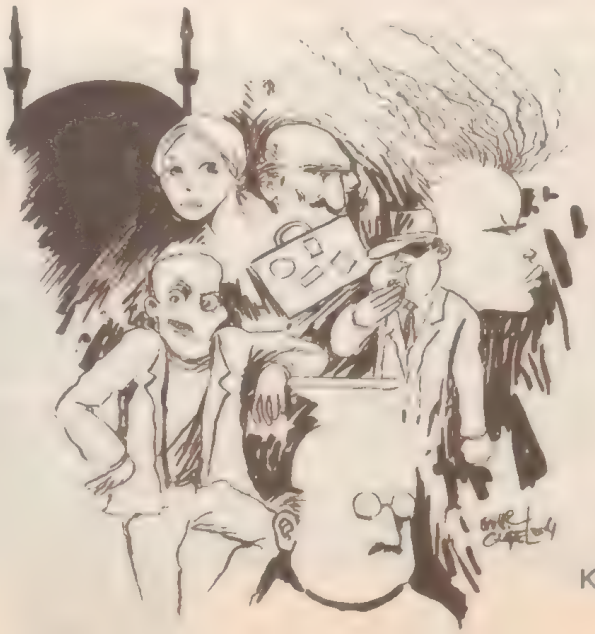

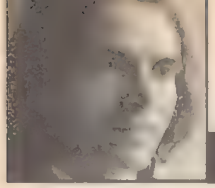

İskender Pala KaçakYazar

Tarihin Asparagasları

Okuyacağınız satırlar bundan ikiyüz sene evvel yazılmıştır ve Süleyman Faik Efendi tarafından kırkambar türünde hazırlanan ünlü Mecmua'nın İstanbul Üniversitesi Kütüpanesi'ndeki nüshasının (bk. Nr:9577) 93. sayfasından itibaren yer alır. Bazı kelimeleri yalınlaştırarak okuyalım:

"İnce düşünenler bilir, doğruluk ve yalan, akıl, yetkinlik ve vizyon, ancak zıddı ile birbirinden ayırt edilebilir. Akıl ve anlayış ve vizyondan nasibi olan zat, her söylenen söze itimat etmeyerek ilk adımda kelâmı bütün ayrıntılarıyla inceledikten ve mantık süzgecinden geçirdikten sonra ona inanır. Bu tür sözleri uygun yer ve tam zamanında söylemek lazım iken halk yığınlarından bir alay anlayışsız ve kendini bilmez eşekler, Âsitâne'de (İstanbul'da) bazı asıl ve esâsı olmayan hikâyeleri anlatıyorlar. Sonra da halk, bu sözlerin doğruluğuna inanıyor. O kadar ki; halk bu konuda mazur görülebilir ise de dünyada olup bitenleri bildiğine inanılan ve gerçekleri biliyor geçinen adamlar dahi bu tür uydurma hikâyelerin doğru olduğuna inanıyorlar ki artık işin doğrusunu ifade etmek lazım gelse, inandırmak mümkün olamamak derecelerine varmıştır.

Uydurma hikâyelerden biri şudur ki; Sünbüliyye tarikatı şeyhlerinin önde gelenlerinden Mevlevihâne Kapısı dışında kabri olan Şeyh Merkez Muslihiddin Efendi hazretleri, zamanında padişahın kızını nikâhlamaya talip olup padişah dahi (vermemek istediğinden) müdafaaya vesile olmak için kırk katır katarı altın talep etmekle, bu istek şeyh efendiye ulaştırıldığında, şimdi Merkez Efendi Savmaası deyü ziyaret olunan sulu mağazanın toprağını kırk katır katarına yükletip Hızır ile saray-ı hümayuna göndermiş. Ve bunlara sarayda bakıldığı zaman hepsinin gerçekten altın olduğu görülmüş olmakla, ondan sonra padişah bu kerameti hayretle görüp kızını ona zevce olarak vermiştir.

Emir Sultan hazretlerinin, Bursa'da, Sultan Orhan'ın kızını nikâhladığı tarih kitaplarında açıkça yazılmıştır; lakin anlatılan bu madde, gerek tarih kitaplarında ve gerek Anadolu evliyalarının hal tercümelerini anlatan **Şakâyık** ve **Lemezât** gibi kitaplarda yazılı değildir. Ermişlerin kerameti elbette inkâr olunmaz, ancak Merkez Efendi hazretleri, zamanında Allah'ın seçkin kullarından olgun bir şeyh olup bu keramet kendilerinden uzak olmamakla birlikte, eğer gerçekten yaşanmış olsa idi, bütün kitaplarda Emir Sultan'ın damatlığı yazıldığı gibi bu damatlık bahsi de yazılırdı. Bu konunun külliyen aslı yoktur.

*

Buna benzer yalanlardan biri dahi oldur ki:

"- Padişahların kızları vezirlere nikâhlandıkları zaman eğer erkek evlatları olur ise yaşatmayıp idam olunur!" derler. "- Hangi sultanın erkek evladı oldu da öldürdüler?" deyü sual olunsa, "- İşte Sultan Üçüncü Mustafa Hanın büyük kızı Şah Sultan'ın Mustafa Paşa'dan doğan ve Aliye Sultan adıyla bilinen çocuk, erkek ve ismi Aliye idi. Sultan Abdülhamid, saltanatına ortak olur korkusuyla onu idam eyledi." derler. Hâlbuki bu verilen cevabın aslı astarı olmayıp hanım sultan doğum yaptığı vakit yanında bulunanları bizzat görüp sual eylediğimde adı anılan çocuğun kız olup altı ay kadar ömür sürdüğünü, akâbinden hastalanıp öldüğünü, ondan sonra hanım sultanın başka evladı olmadığını haber verdiler. Bu hurafe halk arasında o derece tevatür olmuştu ki, gerçeği söylediğiniz zaman kimse itimad eylemez ve bundan böyle sultan kızlarından bir erkek evlat doğsa, "Âdet ve kanun budur!" deyü bazı kısa akıllılar, padişaha ol masumcuğu öldürttürürler.

Bu maddenin hakikati budur ki; önceleri bazı padişahlar, saltanata ortak olur da fitne çıkar, ahaliye zarar erişir korkusuyla birader ve biraderzâdelerinden bazı şehzadeleri hiçbir suç ve günahları yokken idam ettirmişlerdir. Lakin sultan kızlarından doğan erkek çocuklar ne taht... u saltanat iddiasında bulunmuş ve ne de o korku ile padişahlar tarafından idam olunmuşlardır. Hatta eski sadrazamlardan Rüstem Paşa'nın Mihrimah Sultan'dan birkaç nefer erkek evladı olup yirmişer otuzar yıl ömür sürdükten sonra vefat eyleyip Üsküdar'da olan meşhur Mihrimah Sultan Camii türbesinde gömülüdürler. Ve yine eski sadrazam Sokollu Şehid Mehmed Paşa'nın Esmahan

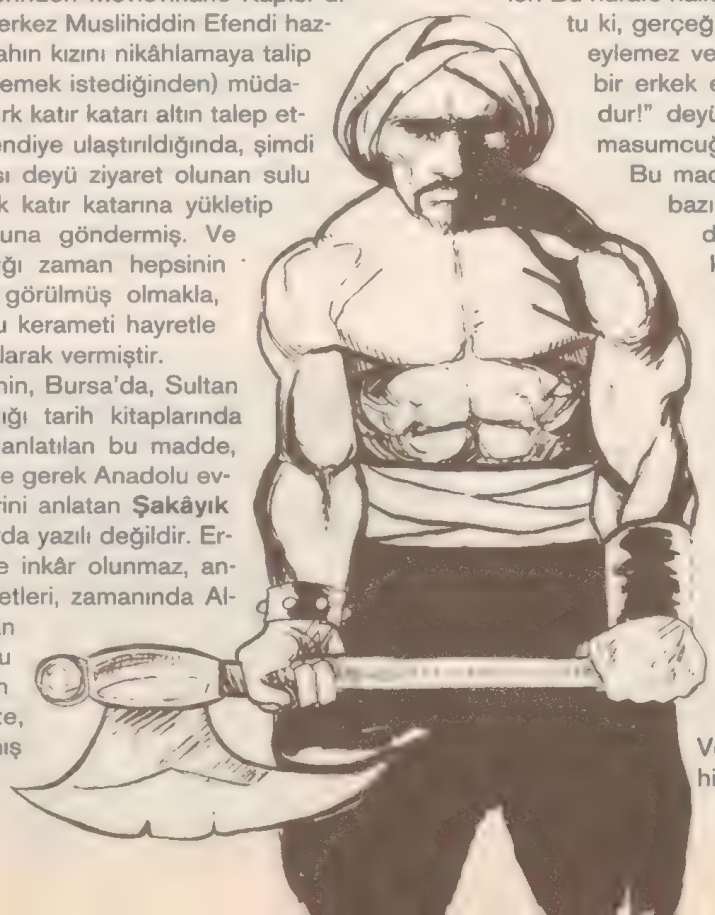

Sultan'dan doğma İbrahim Han adlı oğlunun nesli günümüze kadar bakî ve soy sopuyla yaşayıp büyük babaları Mehmed Paşa'nın vakıflarını yöneterek ömür sürmektedirler. Ve yine vezir Civan Kapıcıbaşı Semin Mehmed Paşa'nın dahi padişah kızından dolayı sultanzade olduğu bilinmektedir. Ve Sultan Murad'ın kızı Safiye Sultan'ın Hüseyin Paşa'dan doğma Mehmed Bey namında bir oğlu olup 80 yaşına kadar ömür sürerek devlette sipahiağası ve silahdarağası ve kapıcılar kethüdası ve şıkk-ı sanî (Anadolu gelirlerinden sorumlu maliye bakanı) ve sonra tekâüd olup Beşiktaş'ta hâlâ ayakta duran evinde vefat ederek hanesi civarındaki mezarlıkta gömülüdür. O evde şimdi Mehmed Bey'in oğlunun oğlu olarak hâcegândan Dâniş Mehmed Bey oturmakta olup Safiyesultanzâde unvanıyla anılır.

Günümüzde yaşayan padişahların kızlarından Behiyetullah Sultan'dan başkasının kocası olmayıp, onun kocası Alaeddin Paşa dahi devrin padişahından, o dahi kendisinden nefret etmekle 15 seneden beri Âsitâne'ye gelemeyip Sivas'ta oturmaktadır.

Sonuç olarak, Osmanlı devletinin kuruluşundan ta Sultan Üçüncü Ahmed asrına gelinceye kadar, padişah kızı hanım sultanların doğurdukları erkek çocukları, ömürleri oldukça yaşayıp gittiler.

Şimdi bu anlattığımız deliller tarih kitaplarında açık açık yazılmış iken halktan kimse buna itimat etmeyip, "Kanun, sultanların erkek evladları olur ise öldürtmektir. Bunlara muâraza lazım değildir." derler ve hiçbir şekilde aksine inandırılamazlar.

Çağımızda bunlara benzer iki yüzden fazla bâtıl hurafeler söylenir. Hepsi de anlattıklarımız gibi uydurmadır."

Kıssadan hisse:

Onsekizinci yüzyılın son çeyreğinde bir Osmanlı entelektüelinin derlediği bu tür bilgiler iyi okunmadan tarihin gerçek yüzünü görmek pek olası görünmüyor. Haddizatında tarihe bakarken ne kimseyi aklamak, ne de bir başkasını karalamak amacıyla bakmalıdır. Orada yaşanmış olaylar vardır ve biz bütün olup biteni, bize onu anlatan tarihçinin inandığı, bildiği ve belki de hissettiği gibi görürüz. Oysa aynı dönemi anlatan başka bir tarihçi, bildiğimizin tam tersini anlatıyor olabilir. Üstelik de ortaçağ tarihi, dünyanın her yerinde bir resmi tarih olarak kayıtlara geçmişken...

Bizim kuşaklar tarihi ya böbürlenmek, ya da şimdiki aksaklıkların günah keçisi olarak tokatlamak için kullanmışlardır. Hamaset edebiyatı yapmak da, bütün atalarımıza topyekün küfürler etmek de elbette bizi gerçeklere ulaştırmaz. Tarih ibret alınacak bir tiyatro oyunudur, o kadar. Şimdi sahnede bizler yer almaktayız ve bizden önceki aktörler yahut figüranlar gibi, ne zaman biteceğini bilmediğimiz bir rolü oynayıp duruyoruz. Sonradan sahneye girecek olanlar da rollerinin ne olduğunu pek bilemeyecekler... Tıpkı öncekiler gibi.

TECAVÜZ- KADINLARDAN ÖĞREN

Tecavüzü kadınlardan mı öğreniyoruz gibisinden bir anlam ortaya çıkmış olabilir ama durum zannettiğiniz gibi değil sevgili okurlar. Bu iki kapak da aynı kitapta, fakat birbirlerinden bağımsız olarak tasarlanmış. Hani iki film birden gibi, ne bileyim yapışık ikizler gibi... Ön tarafta İlhan Engin'in kaleminden konusu isimden de anlaşılacağı üzere tecavüz olan ve nihayetinde cinayetle sonuçlanan bir hikaye yer almakta. Kitabın arkasını çevirdiğimizde yeni bir kapak ve Guy de Malle'nin yazdığı Kadınlardan Öğren isimli yeni bir hikâyeyle karşılaşıyoruz. Çivi Yayınları'nın 1976'da tek fiyatına iki kitap alıyorum hissi yaratma fikrinin zamanında başarıya ulaşıp ulaşmadığını bilemem ama bugün bu kitabı (yoksa kitapları mı) beş yüz bin liraya alınca süper hissettim. Beş yüz bine iki kitap alıyosun, daha ne olsun...

BEN ÖLDÜKÇE YAŞARIM

Ben bu filmi biliyorum, kitabı da mı varmış diyenler olabilir. Zaten, Yılmaz Güney'li Sine-Roman Dizisi diye kapakta olaya netlik kazandıran bir alt başlık yer almakta. Duygu Sarıoğlu'nun senaryosunu yazıp yönettiği 1965 yapımı, oyuncular arasında Selma Güneri, Tuncel Kurtiz, Gülbin Eray, Şükriye Atav, Hamdi Şarlıgil... gibi isimlerin de bulunduğu filmimiz bu kitapta tekrardan hayat buluyor. Yani bu kitap sayesinde, senaryoyu filmden alınan sahneler eşliğinde (özellikle de öpüşme sahneleri) okuma fırsatını yakalamış oluyoruz. Konu derseniz; köyden büyük kente gelen, işportacılığı deneyen, ilk günden parasını ve tezgâhını çaldırtan, polisçe tutuklanan, nihayet bir barın fedaisi olan ve silahına sarılan, bu ara bir dansöz kıza gönlünü kaptıran bir "ezik" delikanlı Ahmet'in yaşadıkları. Uzun otobüs yolculuklarımdan birinde izlediğim filmde İbrahim Tatlıses Urfa Cesur firmasında otobüs şoförüydü, o da dansöze gönlünü kaptırıyordu, o da manitaya serçe satın alıyordu, diğer kuşların da parasını verip hepsini özgürlüğüne kavuşturuyordu... Ben Öldükçe Yaşarım'ı izlemediğimden, ya da en azından fiyatı vaktiyle 15 lira olan, Agâh Özgüç'ün hazırladığı, Göl Yayınları'ndan 1976 yılında çıkan bu kitabı okumadığımdan "ulan nasıl da araklamışlar, yemişler ooolum filmi" diyememiştim. Şimdi desem olur mu? Söyledim oldu bile...

BİLGİSAYAR, *Yeni Başlayanlar İçin*

Karum Yayınları, Yazan: Errol Selkirk, Resimleyen (karikatürleri çizen dersek daha doğru olur bence): Benny Kandler, Çeviren: Tektaş Ağaoğlu. Kitabımızın orijinali 1986'da basılmış, tabii ki bizler o yıllarda bilgisayar denen aleti de biraz geriden takip ettiğimiz için kitabın ülkemizdeki basım tarihi 1991. "Bilgisayarın geçmişi zaten 30 yıl filan, 1986'da basıldıysa ne öğretecek şimdi bize" demeyin sakın. Valla çok eğlenceli diyebilirim, esprili çizimler ve konuşma balonlarıyla bir solukta okunuyor. 'Yeni Başlayanlar İçin' bir seriymiş aslında. Yeni Başlayanlar İçin Freud, Fransız Devrimi, Virginia Woolf, Lenin, Einstein, Nietzche... daha bir sürü konuda bu tarz kitaplar mevcut. Bilgisayar bunlardan birisiydi sadece, verdim beş yüz bin lirayı aldım kitabı, yine yeni yeniden başlayacağım bilgisayara.

faruk.kaya@mynet.com

Ciwan Haco konseri ve geriye kalan mutsuzluk

Medenileşmeli miyiz?!.

Deyim yerindeyse Ciwan Haco'nun konserini izlemeye giden yediden yetmişe herkes "altın vuruş yaparak" kendinden geçip Kürtçe müziğin zevkini bir başka yaşayacaktı. Sabahın erken saatlerinde maça gider gibi giyinip kuşanan gencinden yaşlısına, kadınından erkeğine binlerce insan Abdi İpekçi Spor Salonu önünde toplanmış, konserin başlama saatini beklerken, bir yandan da kendi aralarında Ciwan'ın yeni kaseti "Na Na"dan parçalar söyleyip keyiflerine keyif katıyorlardı. İstanbul'da yaşayan tüm Kürtlerin bu konseri izlemesi imkânsız olduğu halde Abdi İpekçi'nin önünde birikenler böyle bir konser bir daha olmayacakmış gibi telefonlarına sarılıp yakınlarını, arkadaşlarını davet etmeyi de ihmal etmiyorlardı. Salonun önünde biriken bir grup keskin fanatik ya da provokatörün, daha konser başlamadan giriş kapılarının önündeki demirlere tırmanmaları içerde nasıl davranacaklarının ilk sinyallerini verse de, kimse bir taşkınlığın olacağına ihtimal vermiyordu. Ne de olsa yıllardır beklenen Ciwan Haco gelmiş, Kürt müziğinin isyankâr, aşk şarkılarını okuyacak, insanlar da onu canlı canlı görecekti. Salona sığmayacak kadar büyük bir kitlenin konsere hücum etmesinin başka nedenleri olsa da, Ciwan'ı görmek, canlı performansına tanık olmak bu nedenlerin başını çekiyordu. "Ciwan'ın konserine gittim" diyebilmek bile büyük bir sükse iken, ona dokunmak; hele bir de onunla fotoğraf çektirmek herhalde büyük bir ayrıcalıktı gelen izleyiciler için. Yıllardır sahip olamadıkları bir şeye umulmadık bir anda sahip olmak duyguları öylesine kabartmıştı ki, birçok genç sanki konsere değil de "olmak ya da olmamak" mücadelesi vermeye gelmişti.

Konser başlayalı daha birkaç dakika olmuştu ki sahnenin önündeki bariyerler yerle bir edildi, salonun ortasında hınca hınç biriken kalabalık Ciwan Haco'ya ulaşmak için sanki yarışa girmişti. Sahneye atlayanlar, üstünü başını parçalayanlar, sinevizyon kablolarını koparanlar, elektrik tesisatını tahrip edenler, her geçen dakika daha da çoğalmaya başladı. Kendimi bir an Kürtçe rock konseri değil de Müslüm Gürses'in konserinde hissetmeye başladım. Uzun saçlı erkeklerin sahne önünde kafa sallamalarını beklerken, jiletçilerin ortaya çıkması beni de herkes gibi endişelendirmeye yetmişti. Daha üstündeki elbiseleri çıkarıp atletle sahneye atılan bir delikanlı zorlukla uzaklaştırılabilmişti ki sahneden, bir genç kız Ciwan'ın boynuna sıkı sıkıya sarılmayı başarmıştı bile. Yine

diğer genç bir kız elindeki sarı, kırmızı, yeşil renkli puşiyle sahneye atladığı anda sanki kıyamet koptu salonda; alkışlar, ıslıklar, sloganlar birbirine karıştı. Ciwan Haco her şeye rağmen konseri sürdürmek için kalabalığı yatıştırmak istedikçe, kitle ona daha yakın olmak için her geçen dakika daha çok çaba sarf ediyordu. Yaşanan taşkınlıklar oturanların tepkisine neden olduysa da, sahne önündeki taşkınlığın son bulmayacağı da ortadaydı. Ciwan'a zarar verileceği endişesi, tuhaf bir olayla, fanatizmin yüzünü de bir kez daha gösterdi. Genç bir delikanlının üzerinde satırla yakalanınca, Ciwan'ı korumaya geldiğini ifade etmesi, organizatörlerin konseri bir an önce bitirmesine neden oldu.

Aslında konser çok iyi başlamıştı, Ciwan Haco sahneye çıktığında salondaki atmosfer görülmeye değerdi. Hele 'Dilo Rebeno' parçasını okuyunca, bazı dinleyiciler ağlamaktan kendisini alamadı. 'Diyarbekir Warê Meye' parçasını okuduğunda ise salonda bir slogan, zılgıt ve alkış tufanı koptu. İşte bu parçadan sonra konser bir başka havaya bürünecek, Ciwan en duygusal parçalarını seslendirecek derken, fanatiklerin taşkınlığı konserin devam etmesini imkânsız hale getirdi. Konserin devam etmesi için elli altmış yaşlarında bir kadının sahnenin etrafındaki gençleri sakinleştirmeye çalışması ise Ciwan'a duyulan sevginin ne denli büyük olduğunun başka bir göstergesiydi.

Bir de dışarıda olup bitenler vardı tabii. Bilet bulamayan bir grup Ciwan hayranının, içeri alınmayınca salonun kapılarını kırması ise konserden arta kalan diğer bir görüntüydü.

Uzun saçlı erkeklerin sahne önünde kafa sallamalarını beklerken, jiletçilerin ortaya çıkması beni de herkes gibi endişelendirmeye yetmişti.

Ciwan Haco sahneden zar zor kulise götürüldükten sonra bazı izleyiciler Ciwan Haco'ya doyamamanın üzüntüsü ve konserin tekrar başlayacağı umuduyla yerlerinden ayrılmazken, bazıları neden böyle olaylar yaşandığına dair tartışmaya başlamıştı bile. Bazıları ise verdiği paranın karşılığını alamamanın burukluğuyla, soğuk ve bir o kadar da hüzünlü Abdi İpekçi Spor Salonu'nu arkalarında bırakarak evlerine döndü. Ciwan'ı doyasıya dinleyemeyen izleyici, salondan ayrılırken hüzünlüydü. "Bir daha böyle bir konser olur mu" sorusunu birbirlerine soran izleyicilerin yüzünden, taşkınlık yapanlara duydukları öfke de yüzlerinden okunuyordu.

Ciwan Haco konserinden akıllarda kalan görüntüler bunlardı. Ciwan Haco'nun müzik gücünden, performansından söz etmek isterdim; haco'nun insanlar üzerinde yarattığı etkiden söz etmek isterdim; ancak fanatik dinleyiciler buna izin vermedi. Bir kez daha eğitime ne kadar ihtiyacımız olduğunu, müziğin verdiği zevk yerine şiddete yönelmenin ne kadar yaralayıcı olduğunu gördük. Konser sona erdikten sonra ise "medenileşmek zorundayız" demekten başka bir şey kalmadı.

Yüz yıllar önce müzik çeşitli hastaların tedavisi için kullanılırdı, kiliselerde, medreselerde huzur bulmak için şarkılar söylenirdi. Ne yazık ki müzik günümüzde şiddet, taşkınlık ve fanatizm yaratıyor. Batılı ülkelerde yüz binin üzerinde insanın katıldığı konserler düzenleniyor; ama orda böylesi görüntülere rastlamak mümkün değil. Evet kesinlikle modernleşmek, medenileşmek zorundayız, bunun başka bir yolu yok. •

Oktay Taftalı

Aydınlanmacı aklın eleştirisine doğru II

Tarihte, herhangi bir dönem hakkındaki bilgimiz, genellikle o dönemden sonra gelen, artçı dönemin, kendisinden önceki dönemi tanımlayışı üzerinde temellenmektedir. Yani aydınlanma öncesinde Avrupa'da yaşanan dönemlerin bir karanlıklar dönemi olduğunu, biz çoğunlukla o karanlık dönemlerin temsilcilerinden ziyade, daha sonra gelenlerin, kendi dönemlerini aydınlanma olarak tanımlayanların ifadelerine göre değerlendiriyoruz. Kuşkusuz bu tavır doğrultusunda, aydınlanma sonrası düşünceler de, aydınlanmayı kendi anlayışları doğrultusunda yeniden tanımlama hakkını edinmiş oluyorlar. Yaklaşık sekizyüz yıl süren feodal Avrupa ortaçağı neredeyse Galile'nin uğradığı zulüm örneğiyle özdeşleştirilerek aktarılırken, yine aynı çağlarda Augustinus, Aquinolu Thomas, Gelasius, Wilhelm von Ockham' dan Martin Luther'e uzanan çizgi neredeyse gözardı edilegelmiştir. Yine ortaçağlar boyunca bilimler hiyerarşisinde zirveyi din bilimleri almakla birlikte sırasıyla astronomi, geometri, müzik ve mantık da evrensel; üniversiter bilimler olarak, müfredatta yer almış ve vazgeçilmez bir önem taşımışlardır.

Dolayısıyla tarihi, sürekli bir bütün olarak değil de, dilimler biçiminde ele alan bazı anlayışlar, kendi öncüllerini adeta görmezden gelerek, kendilerini gökten zembille inmişcesine sunmayı bir alışkanlık haline getirmişlerdir. Aydınlanma ise birçok temel kavram açısından, ortaçağı devreden çıkartıp, doğrudan Antik Yunan düşüncesine bağlanma eğilimindedir. Oysa ortaçağın Hıristiyan düşünce hayatı da başta Platon ve Aristoteles olmak üzere Antik Yunan'a dayanmaktaydı.

Bu bağlamda dikkate değer en önemli nokta ise şudur: Avrupa'yı dünyanın merkezi olarak gören aydınlanmacı akıl, Avrupa dışında, Kuzey Afrika, Mezopotamya, Anadolu, Orta Asya ve Uzak Doğu'da ortaçağlara tekabül eden zamanlarda, mimaride, edebiyatta, tıp'ta, matematik ve astronomide apaydınlık bir başka dünyanın varlığıyla neredeyse hiç mi hiç ilgilenmemiştir. Çünkü bu coğrafyalarda yapılan bilim ve sanat, nitelik olarak, Avrupa burjuvazisinin, derhal teknolojiye dönüştürerek, mal ve katma değer üretmesine olanak sağlayacak bir bilim anlayışıyla örtüşmüyordu. Bugün olduğu gibi o zamanlarda da, anılan coğrafyalar, aydınlanmanın keşfettiği egzotik, folklorik, etnolojik ve antropolojik kategorilerde değerlendiriliyordu. Sonuçta buralarda yaşayan halkların özel mülkiyet kültürü, sosyal sınıflarının niteliği ve mevzilenişi, sermaye birikimine yol açmayan üretim ilişkileri, devlet ve hukuk yapıları Avrupa' nın çok gerisindeydi (!) Felsefede bile, bu coğrafyalardan İbn-i Sina ve İbn-i Rüşt dışında hemen hemen hiçbir düşünür fazlaca dikkate değer görülmüyordu. (Bugün bile Batı akademilerinde bu filozoflara felsefe kürsülerinden ziyade, oriantalistik, arabistik kürsülerinde değinildiğini biliyoruz.)

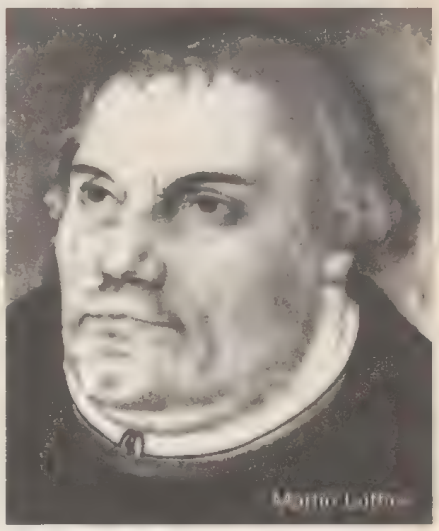

Sözde tüm evreni kapsayacak biçimde, insanı korkularından ve bağımlılığından arındırmayı, insanlar arasında özgürlük, eşitlik, kardeşlik gibi değereleri tesis etmeyi amaçlayan aydınlanma düşüncesi, uygulamada eşzamanlı olarak denizaşırı coğrafyaların keşfi, sermaye birikiminin hızlanması, bilim ve teknolojinin gelişmesi ve savaşların yoğunlaşması süreçleriyle doğrudan örtüşme göstermiştir. Burjuvazinin, Avrupa'da, gelişen sınıf nitelikleriyle aşagıdan yukarıya doğru devlet egemenliğini ele geçirmesi, aynı sürecin bir başka özelliğini oluşturur.

Marksçı açıdan bakıldığında, aydınlanma, o dönemlerde yükselen sınıf olan burjuvazinin dünya görüşü biçiminde de anlaşılabilir. Ne var ki, bizzat Marksçı düşüncenin kendisi de, bu dünya görüşünün içinde doğarak, siyasi iktidar açısından burjuvaziyi, ekonomik açıdan da kapitalizmi hedef almasına karşın, akıl, bilim, mantık, ilerleme vb. fetişlere tapınmada, burjuva dünya görüşüne paralel bir çizgi izlemiş, hatta yer yer daha da tutucu bir eğilime girmiştir. Öyleki, sosyalizmi bi-

limsel ve ütopik sosyalizm olarak ikiye ayırmak suretiyle, bilimin ve mantığın sunduğu sözde güvenceye sığınmak bile, bu durumun doğrudan bir ifadesidir.

AYDINLANMA VE AHLAK

Bugün gelinen noktada, mazlumları savunmanın, mülksüzlerden yana tavır almanın, insanın insanı sömürmesine, sermayenin ve emperyalist imparatorlukların dünyayı ateşe vermesine karşı durmanın, bilimde, mantık da veya temelini bu zemin üzerine kurmaya çalışan ideolojilerde olduğunu söyleyebiliyor muyuz? Yüzyıllar boyunca insanlığa daha mutlu ve daha adil bir dünya vaad eden onlarca bilimsel ideoloji, onlarca mantıki doktrin, sayısız akılcı siyasi program vs. bugün gelinen noktada, yangın yerine dönmüş, sefil bir dünya tablosu karşısında topyekün bir iflas ve derin bir hezimet sergilemiyorlar mı? Aydınlanmanın başından SSCB kolektivizmine dek geçen süre içinde, bilimin, aklın, mantığın ve bu zemin üzerine kurulu ideolojilerin, ağırlıklı olarak yukarıda ifade ettiğimiz kötülüklere hizmet ettiği gerçeği, insanlığın başka unsurlarına yönelmek gereğini duyurmuyor mu? Yani, aklın, mantığın yerine kalbi, sezgi ve sağduyuyu; siyasetin, inanç sistemleri ve ideolojilerin yerine medeniyetlerin ve tarihin unutturulmuş yaşama biçimlerini, oralardan süzülen kadim bir ahlakı yeniden ele alma zamanın geldiğini göstermiyor mu? Mantıksal analizlerle ulaşılan, iyiliğin, mantıksal tanımında temellenen manipüle bir ahlakı değil, annelerimizin binlerce yıllık sezgisel bir birikim sonucu, sağ duyusuyla bize aktardığı, "iyi insan ol evladım" şiarındaki içkin ahlakı, iyiliği mantıksal bir ahlak kategorisi olarak değil, bir imge, bir hayal, bir sezgi olarak idrak etmenin zamanı...

Şimdi bunun üzerine hemen denilebilir ki, "iyi de, aydınlanmanın da bir ahlakı yok mudur, temelini özgürlük, eşitlik ve kardeşlik değerlerinde (ide'lerinde) bulan aydınlanmacı ahlakın neyi eksiktir?" Hemen yanıt: aydınlanmacı ahlakın tözü, ruhu eksikti/tir.

Başta Kant olmak üzere aydınlanma düşünürleri, ahlakı, insan aklının değer ve ilkeleri üzerinde yeniden inşa etmek üzere büyük çabalar sarfetmişlerdir. Bunun için önce aklı araştırmak, aklın yasalarını kategorilerini keşfederek bunları tasnif etmek gibi bir yığın "akılcı" işlerle ömürlerini tüketen filozoflar, sonuçta burjuvazinin, yağma, sömürü ve savaşlarının ömrünü uzatacak geçersiz umutlara yol açan, bir dizi ahlak öğretisi geliştirmişlerdir. Bunların en facia örneği ise: yine sonuçta ücretli köleliğin devamlılığına hizmet eden, bir "psikolojik harp" unsuru olarak tasarlanmış, ödev ve çalışma ahlakı ilkeleridir.

Köleci Antik Yunan toplumunda erdem sözcüğünün karşılığı olan "arete" kavramı, çalışmak anlamına geliyordu. Yani çalışmak, aynı zamanda bir erdemdi. Açıktır ki, bir köleye yaptığı işin, ölesiye çalışmanın, dolayısıla köleliğin aslında bir erdem olduğu yutturulduğunda onun üzerindeki egemenlik ve sömürü de, bir bakıma moral olarak güvenceye alınmış oluyordu. Tuhaf bir benzerlik olacak ki, genel olarak Alman felsefesinde ve özel olarak da aydınlanmacı Alman ahlakında da erdem anlamına gelen "tugend" sözcüğü, köken olarak çalışmak, iş görmek anlamına gelen "tüchtigen" fiilinden türemişti. Dolayısıyla, eşitlik, kardeşlik, özgürlük gibi ahlaki ilkelerin, içinde yer aldığı erdem kavramının kendisi, bizzat çalışmak anlamına geldiği için, bütün öteki ahlaki ilkeler de bu kavrama tâbi idiler. Demek oluyor ki, köleci Yunan toplumundan, yaklaşık iki bin yıl sonra ortaya çıkan aydınlanmacı ahlak da, sözde eşitlikten, kardeşlikten dem vursa bile, özünde ücretli köle çalıştırmanın sosyal-psikolojisini oluşturmaya çalışıyordu. Aydınlanmacı ödev ahlakının teorisyeni Immanuel Kant, bizlerin bile, yaklaşık üçyüz yıl sonra, daha ilkokul sıralarında maruz kalacağımız bir "psikolojik harbin" temellerini o yıllarda atmıştı.

İlkokuldaki öğretmenimiz bize hep şunu söylerdi: "Bakın çocuklar, Almanlar, Avrupalılar çok çalışmışlar, hiç durmamışlar ve ileri gitmişler, biz ise yüzyıllarca miskinlik, edip yan gelip yatmışız, tembelliğimizden ötürü geri kalmışız. Çok çalışırsak, ama çook çalışırsak bir gün Almanlar, Amerikalılar kadar zengin ve ileri olabiliriz." İyi niyetli saf öğretmenlerimizin bilmeden bize uyguladıkları bu psikoterör, kuşku yok ki, bugün emperyalist Batı karşısındaki ezikliğimizin, komplekslerimizin, duyduğumuz acı ve umutsuzluğumuzun, öncelikli psikolojik kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, emperyalist Batı'daki ulaşılmaz zenginliğin, ahmakça çalışmaktan değil, 'akıllıca' köle çalıştırmaktan ve kölelerin ürettiği katma değeri gasp etmekten kaynaklandığını, mülkiyet kültürü olmayan halkların yeraltı ve yerüstü zenginliklerini yağmalamaktan, bunları yine ücretli kölelere işleterek, katma değeri yüksek mallar biçiminde yeniden pazarlamaktan, para denilen sanal değeri kiraya vermekten ve bunu katlamalı olarak biriktirmekten ileri geldiğini anlayabilmemiz, ne yazık ki yıllara mal olmuştur.

Düşündürücü olan şudur ki, bu konularda gözlerimizin açılmasına büyük ölçüde yardımcı olan Marksizm de, çalışmayı insanlığın biricik hedefi olarak öngörmek suretiyle, aydınlanmacı düşüncenin bir unsuru olduğunu, bize teyid ededurur. Marx'a göre geleceğin sınıfsız toplumu, insanın biricik amacının çalışmak ve üretmek olduğu, doğanın "sınırsız" kaynaklarının bu üretim sayesinde sınırsız bir zenginliğe dönüşerek, herkesin gereksinimi kadar bu zenginlikten pay alabileceği, sonsuz özgürlükler toplumudur. Aslında "bilimsel sosyalizmin" sınıfsız toplumu, özgürlük, eşitlik, kardeşlik sloganıyla ortaya çıkan burjuva aydınlanmasının "bilimsel" bir tekrarından başka bir şey değildir. Aradaki bilim-

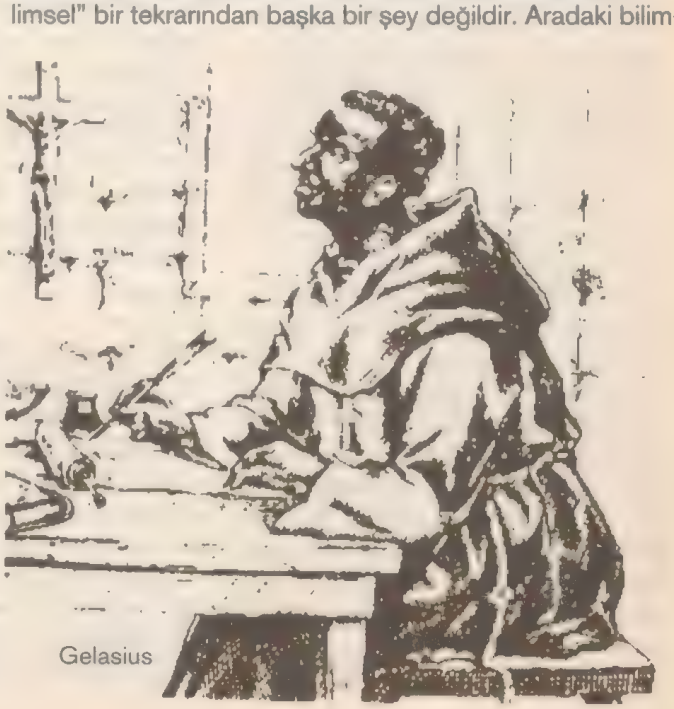

Gelasius

sellik iddiasının dayanağı ise sınıf olarak burjuvazinin ve onun kapitalist ekonomisinin diyalektik-mantıksal bir analizinde kendisini göstermektedir. Marksizm açısından bilim ve diyalektik mantığın verileri o denli güçlüdür ki, eğer çalışma dışında yeni bir etik, yeni bir sınıf ahlakı gerekiyorsa bile, bunu zaten, sosyalist üretim ilişkilerinin doğuracağı üstyapı, kendiliğinden oluşturacaktır. Her ne kadar bu konudaki fikir boşluğunu Lenin: "görevimiz yeni tip insanın yetiştirilmesidir" sözüyle ifade etse de, ne SSCB Bilimler Akademisi, ne de Çin usulü güdük kolektivizmin "kültür devrimi" bu konuda, yazık ki, aydınlanmacı pozitivizmin bir adım önüne geçebilmiştir.

AYDINLANMA VE AHLAKIN KAYNAĞI

Yukarıda, aydınlanmacı ahlakın "tözsüz", "ruhsuz" olduğundan söz etmiştik. Bunu biraz açmak gerekiyor: Bilindiği gibi, ortaçağlara egemen olan feodal ahlak, Hıristiyan vahiy anlayışından kaynaklanıyordu. Kilisenin o döneme özgü Hıristiyanlık yorumu kapsamında, yine başta kilise olmak üzere feodal iktidarlar, topraksız köylüleri, kendi mülkleri olarak, öldüresiye yöntemlerle sömürüyorlar ve onların yoksulluğunu çifte standartlı bir ahlakla "katlanılabilir" kılmaya çalışıyorlardı. Hıristiyan olmak, bu dünyaya doğuştan günahkâr gelmek anlamını taşıyordu. İyi bir hıristiyan köylü, doğuştan getirdiği günahlarının affedilmesi için ömrü boyunca dine ve Hz. İsa' ya bağlı olarak, kiliseye itaat etmek, kilisenin hizmetkârı olmak zorundaydı. Bu uğurda çekeceği acılar ise Hz. İsa' nın, onların kurtuluşu uğruna çektiği acılar yanında bir hiçti. Mümin bir Hıristiyan olarak cennete kavuşmak için, yeryüzündeki acılara katlanarak İsa' ya yaklaşmak ve bu sayede onun sevgisine layık olmak zorunluydu. Peki yeryüzündeki acılar nelerdi? Kilisenin ve feodal beylerin topraklarında ölesiye çalışarak, onların kasalarını altınla doldurmak ve bu uğurda hakiki anlamda açlığa ve salgın hastalıklara maruz kalarak, kir pas içinde sürünmekti.

Özetlemeye çalıştığım, bu ikiyüzlü ahlak, yaklaşık sekiz yüz yıllık egemenliğini, Hıristiyanlıktan ve Hz. İsa' dan çarpıtarak aktardığı ruh sayesinde sürdürebilmiştir.

Kilisenin ahlakına tepki olarak akılcı

ve pozitivist bir ahlak arayışına yönelen aydınlanma düşüncesi, din dışı bir ahlakı temellendirirken, ona, insan aklı sayesinde idealist bir ruh verebilmekte son derece zorlanmıştır. Çözüm olarak, cenneti yeryüzüne ikame etme anlayışı öngörülmüştür. Bu doğrultuda idealist olmanın, ruh beslemenin gerekçesi olabilecek, ulus devlet yurttaşlığı, yeryüzü uluslar ailesi, dünya yurttaşlığı, birey olma ve kulluktan kurtuluş, eşitlik, özgürlük, vb. değerlerle durumun 1789-1871 yılları arasında bir süre idare edildiğini varsayabiliriz. Ancak kapitalizmin, liberal döneminin sonu olan 1871-1900'lü yılların hemen ertesinden günümüze dek bu değerlerin gerçek hayatta birer safsataya dönüştüğü görülüyor. Birbiri ardına emperyalist iki dünya savaşıyla başlayan süreç, günümüze dek ortada ne uluslar ailesi bıraktı, ne dünya yurttaşlığı, ne de üzerinde ahlak temellendirilebilecek yeni bir ruh imkânı. Eşitlik, özgürlük, kardeşlik değerlerine ise hiç girmeyelim...

BAĞIMLI İNSANIN GERİ DÖNÜŞÜ

Aydınlanmanın sloganı neydi, anımsayalım bakalım: "Sapere aude" yani: bilge ol! Hatta bilgili ol ve yalnızca kendi aklına hizmet etmek için cesur ol! Günümüzde yapılan kimi araştırmalara göre yalnızca ABD' de temel eğitim almış insanların, yarısından çoğunun "sekunder cahil" olduğunu gazete sütunlarında okuyoruz. Sayılara ve istatistik veri tabanına meraklı pozitivist, akılcı kişilikler bu konuda internet üzerinden bir yığın bilgi edinebilirler. "Sekunder cahil": yani anadilinde okuduğu herhangi bir metni anlayamayan ve yine anadilinde basit bir düşünceyi hatasız olarak yazıya dökemeyen şahsiyet, güzeller güzeli modern insan. Anımsanacağı gibi bizde de yakın zamanlarda böyle bir araştırma yapılmış ve üniversite öğrencilerimizden birçoğunun, imla hatasız bir mektup bile yazamadığı gerçeği, birkaç yıl önce basına yansımıştı. Bunun dışında modern dünyada sıkça rastladığımız, eğitimini aldığı uzmanlık alanının dışında hiçbir şey bilmeyen, başkaca hiçbir şeyle ilgilenmeyen ve uzmanlık alanının dışında hiçbir şeye karşı sorumluluk duygusu taşımayan, fakat kariyer sahibi ve bol para kazanan başka güzel bir insan tipinden söz etmek gerekir. Yine Batılıların deyimiyle "uzman idiot".

Aydınlanma sürecinin bittiğini yalnızca SSCB kolektivizminin çöküşünden değil, uluslararası sermayenin küreselleşme faaliyetinin sonuçlarından da sezebiliyoruz. Bütün dünyayı, belirli merkezlerden kontrol edilen bir dez/informasyon akışına tâbi tutmak, dünyanın her yerinde aynı ve benzer tüketim alışkanlıklarını yaygınlaştırmak, sanatı, edebiyatı ve insanlığın bütün manevi/tinsel verimini meta olarak pazarlamak, vb. sonrasında, aydınlanmanın amaçladığı bağımsız insanın varolabilmesi mümkün görünüyor mu?

Ortaçağlar boyunca, hayatını ve aklını kiliseye ve hurafelere adayan insanın yerine, günümüzde, hayatını ve aklını çalıştığı şirkete, sermayeye ve onun örgütlerine, emperyalizm ve yerel oligarşiler tarafından manipüle edilen, siyasi, ideolojik, dinci ajan faaliyetlerine, futbol kulüplerine, televole yaşantılarına, ekstazi kültürüne, mülk edinme ve tüketme manyaklığına, vb. adayan, adamaya can atan nesillerle karşı karşıya değil miyiz? Nerede kaldı bağımsız insan ve onun özgür aklı? Görünen o ki, arada yaşanan, tüm sözümona gelişmelere, modernizm, vb. akımlara karşın, aydınlanma süreci başladığı noktaya geri dönmüş bulunuyor. Medeniyetler tarihinden süzülüp gelen bir hayali, bir iyilik tahayyülünü sezmek, hissetmek, akıl ve mantık öyle buyurduğu için değil, öyle hissedildiği için kötülüklerin önünde durmak...

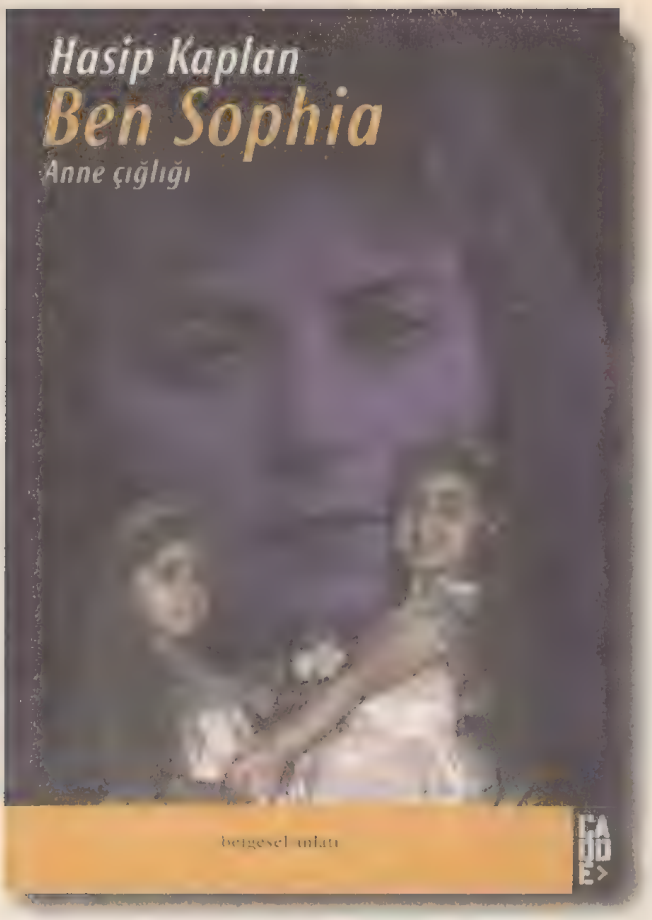

Ben Sophia
Belgesel Anlatı

İzlandalı anne, Türkiyeli baba ve bir gün koparılışı çocukların anneden, yedi yıl ulusal hukukta, altı yıl da Strasbourg'da süren hukuk mücadelesi. Son yılların en can acıtan velayet davası...

Hasip Kaplan'ın hukuk mücadelesi ve tanıklığı...

Ahmet Saatçioğlu & Teoman

Bu ay Kaçak Yayın'ın iki müzisyen konuğu vardı. Daha doğrusu biri eski müzisyen yeni yazar ***Ahmet Saatçioğlu****, diğeri ise* ***Kaçak Yayın*** *okuyucularının önceki sayılardan yabancı olmadığı genç müzisiyen, yakışıklı ve helalinden popstar* ***Teoman****. Ahmet Saatçioğlu ve Teoman yıllarca barlarda, gece klüplerinde birlikte müzik yapmış iki eski dost. Biri mesleğinin zirvelerinde, diğeri profesyonel anlamda müziğe ara vermiş, yazarlığa soyunmuş.*

Ahmet Saatçıoğlu'nun bu ilk romanı bilimkurgu türünde ve ***Paralel Dünyalar*** *adını taşımakta. Hem de bir üçlemenin ilk kitabı.* ***Hayalle Uzlaşma*** *üçlemesi; 1970 ile 2044 arasında geçmekte. İlk kitap ise 2004-2010 arasındaki bir dönemi anlatıyor. Bu yaşadığımız dönemi ilk kitabında tercih etmesinin sebebi onun canlı tanığı olması. Bir diğer nedeni de, yazarlık serüveni için iyi bir antreman olacağından olmalı.*

İki arkadaş'la kitap üzerine konuştuk, müzik ise kendini kelimelerde gösterdi. Mizah mı? O da eksik değildi. Hatta bir ara Teoman, Ahmet'ten kitaptan bir bölüm okumasını istedi. Ahmet arkadaşının bu ricasını, edebiyat okurlarının ve magazin basının iyi tanıdığı, çok satar bir yazarımıza ait olan bir fotoğrafla gerçekleştirdi.

Arkadaşlarımızın ziyareti yoğun bir çalışma gününün kalabalığına denk gelince, ***Daral-Timsah****'ın ve* ***Kozalak****'ın ünlü çizeri* ***Mehmet Çağçağ*** *bize odasının kapılarını açtı. Üstad anlattıkça ister istemez oda kahkahalara boğuldu!.. Popstar ve benzeri programlar üzerine yaptığı yorumlar ise buraya sığmaz, ki o tespitler, analizler başka bir yazı başka bir röportaj konusudur.*

Aslan Özdemir: Bir müzisyen, bir yazar, üstelik eskiden birlikte müzik yapmış iki insan... Nasıl başlayacağız?

Ahmet Saatçioğlu: Bence bırakalım doğaçlama olsun. Zaten muhabbet yolunu bulur.

Aslan Ö.: Teoman, istersen sen başla. Daha iyi tanıyorsun Ahmet'i. Ne kadar zaman oldu birlikte çalmayalı?

Teoman: *Bilmem ki, uzun zaman oldu.*

Ahmet S.: 10 sene falan?

Teoman: *Ahmet'in Ankara'da Barlas ve Alper'le çaldığı bir grubu vardı. O zamanlar Ankara acaipti. Biz haftasonları Ankara'ya giderdik. Ahmet'ler çalardı. Sonra çıkar birlikte çalardık ve ertesi günü İstanbul'a dönerdik. Yazları da Bodrum'da çalardık. Bir 'Cocaine' çalardık, 20 dakika sürerdi.*

Ahmet S.: Hayatımdaki en önemli şey müzik. O yüzden biraz anlatmak lazım bu süreci. Nasıl başladı ve nasıl bitti? 13 yaşında Anadolu Lisesi'nde okurken Alper Erinç'le tanıştım. Alper şimdi aranjörlük yapıyor. Teoman, Özlem Tekin, Candan Erçetin ve Göksel birlikte çalıştığı önemli isimlerden. Her neyse, abisi Barlas'ın 'AXE' diye bir grubu vardı. Hepimiz hayrandık. O dönem müzik endüstrisi yeterince gelişmemişti ama müzik vardı ve müzik olunca star da vardı ve Barlas gerçek bir stardı. Özlem Tekin'le de o yıllarda tanıştık. Sonra üniversite yıllarında davulda ben, gitarda Alper Erinç, vokalde Engin Akıncı ve basta Cüneyt Çöke olmak üzere bir grup kurduk. Ardından, vokale Özlem Tekin, bas gitara da Şevki Öztürk geçti. Barlas, İngiltere'den dönünce de Özlem vokali Barlas'a bıraktı ve sonra İstanbul'a gelerek Volvox'la çalışmaya başladı. Ankara'da A-Bar'da, Graffiti'de, Kaş'ta, Fethiye'de, Bodrum'da çaldık. Sonra İstanbul'a geldik. Sis Bar'da, Kemancı'da, Hayal Kahvesi'nde çaldık ve sonra Pop Müzik'le birlikte endüstri de patladı ve ben sevdiğim şeyleri yapamadığım için müzikten uzaklaştım.

Teoman: *Ne gibi, anlayamadım?*

Ahmet S.: Ben, rock müzik seviyorum ama popüler rock değil. Biraz eski kafa bir şey. 70'ler. 1979 yılında da Led Zeppelin, Deep Purple dinliyordum hâlâ en sevdiğim grup Led Zeppelin. Yanına bir kaç isim daha ekle dersen, Deep Purple, Jimi Hendrix, Pink Floyd. Bir de bunlara yeni yeni Miles Davis eklendi. Rock dışında, blues, jazz dinliyorum. Sevmediğim işler yapmaktansa çekilip, evimde Led Zeppelin'imi dinlerim, diye düşündüm. Çünkü hakikaten müzik beni yaşatan şey. En kötü anımda, sevdiğim bir şarkı çalsın, her şey geçiyor, yaşamak ne kadar güzel diye düşünüyorum

Teoman: *Bize öncelikle yazarlık serüveninden bahseder misin? Çünkü ben seni müzisiyen olarak tanıyorum, doğrusu yazar olarak karşıma çıkman beni şaşırtı.*

Aslan Ö.: Senin haberin yok muydu kitap yazdığından?

Teoman: *Yoktu. Benim de yeni haberim oldu.*

Ahmet S.: Kimsenin haberi yoktu. Aslında eğlence dünyasındaki tanıdıklarımı kullanıp, çok daha hızlı geçirebilirdim bu süreci ama dedim ki, 'Kimseye bir şey söylemeyeceğim. Herhangi birisi gibi göndereceğim yayınevlerine. Eğer bir yayınevi basmaya karar verirse, o zaman yazar olarak kendimi kabul eder ve bu yolda yürürüm."

Teoman: *Süper! Bir sürü tanıdığım insan var. 'Ben yazarım, roman yazıyorum, vs.' diyen ama adam yazmış, bastırtmış ve bitmiş.*

Aslan Ö.: Yazarlığa nasıl bulaştın, bu geçişi anlatabilir misin bize.

Ahmet S.: Müzikten sonra, yaşamak için çalışmam gerekiyordu ve iş hayatına atıldım. Kendi işimi kurdum. Sonra çokuluslu bir şirket olan SHELL'de çalıştım. Daha sonra da, Yönetim Danışmanlığı yapmaya başladım ama hep ne yapacağımı düşünüyordum. Sanatçı adamsın sen, sanatla ilgili bir şeylerle uğraşman lazım diyordum. Kasım 2000'de birden kitabın anafikri geldi. 1999'daki körfez depreminde oraya gitmiştim ve çok etkilenmiştim. İlk başta düşüncem depremlerde insanların ölmemesiydi ama sonrasında dünyanın bir numaralı süper gücü olan bir Türkiye çıktı.

Teoman: *Bu arada depremden çok korkuyor. Bu yüzden gitti, Bodrum'a yerleşti.*

Ahmet S.: Aslında bu arkadaşlarımdan yediğim bir damga. Bodrum da en az İstanbul kadar tehli-

keli bir bölgede. Yine de, sadece az gelişmiş olduğumuz için kötü binalar yaptığımız için insanların ölmesini kabul edemiyorum. Geçenlerde televizyonda bir deprem uzmanı anlattı: Mesela Türkiye'de doğuda deprem olursa binaların yıkılma ihtimali dolayısıyla insanların ölme ihtimali, % 70; batıya doğru gelince, %50, %40, %30 diye azalıyormuş. Ben buna bir anlam veremiyorum. Teknoloji çağında insanların bu kadar basit şekilde ölebilmesini kabul edemiyorum. Bu anlamda, evet depremden korkuyorum ama sadece ben tehlikede olduğum için değil, başkaları öleceği için de korkuyorum.

Teoman: *Son İran depreminde kaç kişi öldü; 30-50 bin arası deniyor, ama Japonya'da olunca hiç kimse ölmüyor.*

Ahmet S.: Yazarlar, körfez depreminde "Unutturmayacağız" gibi bir sürü laf ettiler, aynı şey bu dört bombalama olayında da oldu ama kısa bir süre içinde hepsi unutuldu. Maalesef, yeni bir deprem olup, tekrar yaşayınca hatırlayacağız yaşananları. Ben herkesin mutlu huzur içinde yaşayabileceği bir Türkiye'nin hayalini kurdum. Evrensel hayaller kurarsak, herkes istediğine ulaşabilir.

Aslan Ö.: Peki, bu kitabın türü ne? Bilimkurgu mu?

Ahmet S.: Genelde, Bilimkurgu olarak bahsediliyor, fırsat olursa düzeltiyorum. Aslında, 'fiction' yani kurgu. İngiltere ve Amerika'da bu türde bir çok kitap var. Ülkemizde, kurgu diye bir tür yok, varsa da ben duymadım ve bilmiyorum. Gerçeğe oldukça yakın. Zaten ben bu kitap için, gerçekleşebilecek bir hayal diyorum. Bu anlamda, bu kitap bir ilk. Eğer değilse ilk olan kitabın yazarına özürlerimi iletiyorum. Artık ülkemizde de bu türde bir şeyler yazılmalı hatta filmi, dizisi yapılmalı. Tabii ki, tüm yazarlara ve yaptıklarına saygı duyuyorum. Aşk romanları yazılmaya devam etsin. Bu kitapta da âşk var ama gerçekçi bir aşk: Ana karakterin sevdiği bir kadın var ama sonra başka bir kıza âşık oluyor. Bu bana ölümsüz bir aşktan daha gerçekçi geliyor. Aşk romanı yazmak isteyen yazsın, satın almak isteyen alsın. Benim tek derdim varolabilmek. Ben yazarak varolmak istiyorum.

Teoman: *Ne etkili oldu peki bu tarzı seçmende?*

Ahmet S.: Ben 'fiction' türünde romanlar okumayı çok seviyorum. Peter James, bu türdeki hit yazarım. Bu türde bir çok İngiliz ve Amerikan yazar var ve romanları 'Best Seller'. Klasik Rus Edebiyatı, Latin Edebiyatı da çok seviyorum ama artık Dostoveski, Tolstoy gibi yazmak çok zor. O zamanlar atlı arabayla gidiliyormuş bir yerden bir yere ve aylarca sürüyormuş yolculuk. Yaprağın damarlarına kadar anlatabiliyormuş yazarlar. Şimdi Paris'e bir- kaç saatte uçuyorsun. Ne anlatabilirim ki? Zaten gerçekten Paris'e uçan insanlar ne yaşıyor ki? İniş ve kalkış arasında, bir bardak içki ve hostes dışında da fazla bir şey yok. Ben de bu kadarını anlatıyorum. Eğer bunu uzun uzun anlatmak istersem, bir uçak kazasını veya uçakta terörünü anlatan bir kitap yazmam gerekir.

Teknoloji çağındayız ve her şey çok hızlı gelişiyor. Bu çağın kitabı da çağa ayak uydurmalı. Mesela, kitabı yazarken sayfalarca anlattığım bölümler vardı, sonra inceleyip bu okuru sıkacak diyerek bir paragrafa indirdim.

Bu türde insan hızla bilmek istiyor ne olacağını. İnsan, çok heyecanlı bir kitap okuduğunda bazen satırları atlayarak okur. Ben benim kitabımı okurken insanlar satır atlamasın istedim. Edebi yönü zayıf, yeterince betimleme yok gibi eleştirilerden daha önemli benim için okuyucunun satır atlamaması. Sonuçta okuyucuya yazıyoruz. Okuyucu olmasa kitap var olabilir mi?

Aslan Ö.: Senin dediğin gibi, dışarıda bunun örnekleri var ama Türkiye'de yok, yani okuyucusu hazır olan bir şey değil?

Ahmet S.: Birçok kurgu roman, Türkiye'de okunuyor. Yabancı dil bilenler yabancı dilde okuyor. Bunun dışında çevrilen bir sürü kitap var ve çoğu da iyi satıyor. Hatta fantastik tür patladı. Türkiye'de bugün Stephen King ya da Tolkien seven birinin benim yazdıklarımı da seveceğini düşünüyorum. Türkiye'de bu türün okuyucusu var. Şimdiye kadar yazarı yoktu, artık o da var.

Teoman: *Kitabın dışında yan tarafta 'I' yazıyor ama için de Kurgu 'II' yazıyor. Okur ilk kitap, diye mi okuyacak bu kitabı? Kurgusu da biraz karışık?*

Ahmet S.: Bu roman bir üçleme. Üçlemenin adı, 'Paralel Dünyalar'. Bu bölümün adı ise, 'Hayalle Uzlaşma' ve 2004-2010 yılları arasında geçiyor. 2. kitap 2010-2044 yılları arasında geçecek. 3. kitap da ise 1970 yılına dönülecek ve 2004 yılına kadar gelinecek. Hayalle Uzlaşma, ortadaki bölüm olduğu için Kurgu 'II' ama üçlemenin ilk kitabı. Bu türü kurgulamak oldukça zor. Sürekli zaman içinde dolanıyorsun. Yazarken, defalarca okudum yazdıklarımı, zamanlarda bir yanlışlık olmasın diye. Beynim patlayacak gibi oluyordu bazen. Okuyucu da okurken biraz kafa patlatacak. Ben kafa dağıtmak için kitap okuma düşüncesine karşıyım. Kitap okumak çok ciddi bir iştir ve insanlar düşünmek için kitap okumalı. Bir kitap bir sürü şey düşündürmüyorsa, bana çok

bir şey ifade etmiyor. Belki de felsefe okumuş olmamım bunda etkisi vardır. Ayrıca, Terminatör filminde aynı döngü vardır, Matrix, Star Wars ve bir sürü benzerini sayabilirim. Tabii ki, bu kuşağın çocuğu olarak çok etkilendim bunlardan. Aslında kitabı yazarken, her bölüm kare kare gözümün önüne geliyordu. Bu kitap görselliği olan bir kitap. Bütçe olarak pahalıya patlayabilir ama eninde sonunda filmini de yapacağım bu kitabın. Kimse para yatırmazsa, kendim MiniDV kamerayla çekerim.

Aslan Ö.: Kitabın sonunda 2010 yılına gelindiğinde Türk Lirası, Amerikan Doları'ndan daha değerli oluyor ve ilk bölüm de 2010 yılında geçiyor ama paradan bahsederken Amerikan Doları kullanmışsın. Neden?

Ahmet S.: Kitabın sonuna kadar ki gelişmeleri bilmeyen birisine, ilk bölümde herhangi bir lise mezununun 3.000 TL kazandığını söyleseydim paranın değeri açısından hiç- bir anlam ifade etmeyecekti ama 3:000 Amerikan Doları deyince, o zaman 2010 yılına gelene kadar acaip gelişmeler olduğunu anlayabiliyor. Bu nedenle, baştaki bölümlerde para birimi olarak doları kullandım. Gerçek hayatta da bunu sıkça yapıyoruz. Türkiye'de yaşıyoruz ama bir yıl önceki bir şeyin fiyatını bugünküyle karşılaştırabilmek için doları kullanıyoruz çünkü TL olarak bu kıyaslama enflasyon ve paranın değer kaybından dolayı bir anlam ifade etmiyor. Umarım, kitaptaki gibi 2010 yılında para birimi olarak gerçek yaşantımızda da sadece Türk Lirası kullanırız.

Teoman: *Her şeyi kontrol altına almak için ülkemizde bir Sistem Reformu gerçekleştiriliyor ve insanlar beyinlerine yazılan bir numarayla kontrol altına alınıyor. Bu etik olarak doğru mu?*

Ahmet S.: Tabii ki değil, ana karakter de bu çözümü üretirken inandığı değerlerle çelişiyor. Bu sorunun cevabını da kitapta veriyor. Kendi kitabımdan alıntı yapmak da başka bir zevk. Şöyle diyor: 'Zaten tüm insanlar Tanrı tarafından fişlenmemiş miydi?'

Aslan Ö.: Peki, Başbakan sosyal demokrat mı?

Ahmet S.: Benim siyasi bir duruşum yok, çünkü siyasetin kokuşmuş olduğunu düşünüyorum. Tabii ki, ideolojik görüşlerim var. Başabakan sosyal adalet yanlısı diyelim. Bu tüm uygarlıklarda, ulaşılmak istenen ideal durumdur. Antik Yunan'da da , Gandi'de de aynı bakış var. Olaya siyasi bir boyut getirirsek anlatmak istediğim dar bir çerçeveye takılır kalır.

Teoman: *Kitapta birçok bilimsel gelişme var: Deprem enerjisinin alternatif enerji kaynağı olarak kullanılması, Gen haritasının çıkarılması ve ölümsüzlüğün bulunması -her ne kadar sonuç hayal kırıklığı olsa da!-; insan beynine bilgi upload edilmesi (yüklenmesi) ve download edilmesi (indirilmesi), dünyaya büyük bir göktaşı çarpması, yıllarca hortumlanan paraların ekonomiye geri dönmesi, IMF'ye olan borçların kapatılması, Avrupa Birliği tam üyelik günü vermesine rağmen girmeyi reddetmemiz... Türkiye'nin dünyanın bir numaralı süper gücü olması. Bunlar ütopik hayaller değil mi?*

Ahmet S.: Hem evet, hem de hayır. Her şey inanmakla başlıyor. Kitapta 2009 yılında Türk Lirası'ndan 6 sıfır atılarak bir lira, bir euroya eşit oluyor. Birkaç yıl önce kriz ortamında o da bir hayaldi ama bugün 2005 yılında bunu gerçekleştirmeyi planlıyoruz. İnanırsak adım adım herşeyi gerçekleştirmek mümkün.

Aslan Ö.: Bunları okuyan birisi senin için amma da uçmuş demez mi?

Ahmet S.: Kitabın içinde de yazıyor. Dünyanın en zeki adamı olduğu söylenen Einstein'ın bir lafı: 'Hayal gücü bilgiden daha önemlidir.' Evet, belki de hiçbir şeyin hayalini kurmadan yaşayanlar dediğin gibi düşünebilir. Ya

da bütün hayali spor bir araba almak olan birisi. O adam spor arabasıyla geçtiği sokakta, soğuktan donmak üzere olan bir çocuk olduğunun farkında değilse ve eğer o akıllıysa evet ben uçuyorum ve uçmaya da devam edeceğim. Ben o sokaktaki çocuğun ölmemesi için hayal kuruyorum. Bu mu uçmak: O zaman lütfen herkes uçabilir mi? Bu bir evrim meselesi. Birileri hayal edecek ki; bir gün gerçek olsun. Bakınız: Jules Verne. Herkes gerekeni yaparsa bu ülke bir gün benim kitap da anlattığım gibi olabilir. Bir haftalığına İstanbul'a geldim ve arkadaki araba beklemesin diye arabamın torpido gözünde köprü geçiş ücretini bozuk olarak her gün bulundurdum. Ben inanıyorum: Belki bugün değil ama ben bunu yapmaya devam edersem bir gün herkes yapacak.

Aslan Ö.: Bunlar tam olarak hayal ürünü değil, kendi hayatından parçalar da var.

Ahmet S.: Tabii ki var. Gerçek hayat olmasa, kurgusu olabilir mi?

Teoman: *Büyülü gerçekçilik gibi. Kendi içerisinde her şey tutarlı, çok rasyonel, onu kurduktan sonra oturtuyorsun; o zaman okurken hadi lan denmiyor.*

Ahmet S.: Bir ara gerçek yaşamdan birini koyayım diye düşündüm: Teoman, başbakanın arkadaşı olsun. Arada bir Teoman'a gitsin. Sohbet etsinler. Fikir alışverişi yapsınlar. Kitaptaki başabakanı düşününce o kadar doğal ki, Teoman'la arkadaş olması. Sonra çok popüler bir hareket olacak diye vazgeçtim. Popüler kültürü sevmiyorum.

Aslan Ö.: Kitabı bırakıp senden bahsedecek olursak; müzisyendin şimdi yazarsın. Müzik mi? Edebiyat mı?

Ahmet S.: Çok sıkça söylediğim bir şey var: Müzik benim en büyük aşkım. Edebiyatla daha yeni yeni flört ediyorum ama kalbimi hızla ele geçirdiği kesin. Yine de biz beni bırakıp, kitap dan bahsedersek sevinirim. Müzik yaparken tercihim kendimden bahsedilmesinden yanaydı, muhtemelen 13 ve 27 yaşları arasında müzik yapmış olmam büyük bir etken ama şimdi benden değil kitaptan konuşulsun istiyorum çünkü daha anlatacağım çok şey var.

Aslan Ö.: Peki seninle ilgili son bir soru. Çalmayı özlüyor musun? Teoman, 'Boşver her şeyi gel çalalım' derse, istemez misin?

Ahmet S.: Çalmayı inanılmaz özlüyorum. Yine de geri dönmem ama takılmak adına bir şeyler olursa yaparım. Hep istemişimdir; ufacık bir barımız olsun, orada aletler olsun, isteyen çıksın takılsın.

Teoman: *Kitap, devam edecek diye bitiyor. Üçlemenin, 2. kitabında bizi neler bekliyor?*

Ahmet S.: Bu konuda fazla bir şey söylemenin doğru olmayacağını düşünüyorum. Yine de birkaç şey söylemek gerekirse, son derece önemli bir sürprizim var. Çok konuşulacak, belki de çok eleştirilecek ama 3. kitapta her şey açığa kavuşacak. Bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum. Bırakalım sürpriz kalsın. Merak edenler için ufak tefek birkaç ipucu daha vermek gerekirse: Televizyon dünyasında önemli bir gelişme var. Trafik sorunu sorun olmaktan çıkacak. Hapishane sorunu da çözülebilir: Mahkûmlara iyi bir haberim var! Sanırım çok fazla konuştum. Gerisi 2. kitapta.

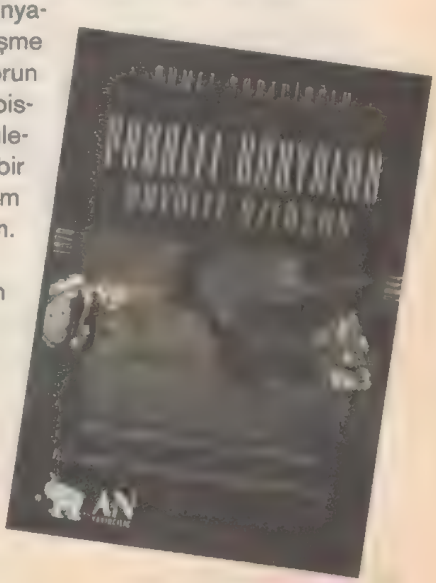

Teoman - Aslan: Son bir diyeceğin var mı?

A.S.: Kitabın ruhuna uygun oldu. Bir üçlemeye de üçlü bir röportaj yakışırdı. •

"Babil Kulesi"
Antiope Kompleksi

Mitolojiler, kültlere inandırıcılık kazandırmak için yaratılmış edebi ürünler olmalarına karşın, hayranlık verecek kadar ayrıntılı bir şekilde insan ruhunun sırlarını da deşifre etmeyi başarmışlardır. Bu nedenle Freud, kuramlarını Yunan Mitolojisi'nin kahramanlarıyla adlandırmakta hiçbir sakınca görmez. Narcissus'un öyküsü Narsizm kuramına, Oidipus'un öyküsü Oidipus Kompleksi'ne ismini vermiştir ama zannımca, Eski Yunan Mitolojisi'nde bir öykü psikolojik bir tahlili hak etmesine karşın gözden kaçmıştır. Bu, prenses Antiope'nin öyküsüdür:

Söylenceye göre Kadmeia Kenti'nin kralı Nykteus'un, Antiope adında güzel biri kızı vardır. Nykteus, estetiğe düşkünlüğü ile zevk sahibi biriydi. Sadece güzeli, temizi, ölçülü ve uyumlu olanı seviyordu. Kendi istediği şekilde yarattığı dünyasında kırık dökük, çarpık ve bozuk şeylere yer yoktu. Ölçü ve uyumun harmonisiyle oluşturduğu güzellikler içinde estetiği arıyor ve kızını da bu şartlar altında yetiştiriyordu. Antiope de, yaşadığı bu incelikler dünyasının kendisine kazandırdığı eğitim ile babasının yardımcılığını yapmaya başlamış, birbirinden zarif şölenler ve eğlenceler tertip ederek bu alandaki yeteneğinin babasından aşağı yanı olmadığını kanıtlamıştı. Güzel bir organizasyon için gerekli yüzlerce ayrıntıyı tespit edip bunların birbiriyle uyumunu sağlamada gerekli olan tercihi yapabilme becerisinde ustalaşmıştı. Ne var ki, zamanla canının daha çok sıkılmaya başladığını fark ediyordu Antiope. Güzellik, uyum ve ölçü artık onu cezbetmiyor, tam tersine kurtulunması gereken ağır bir yük gibi görmeye başlıyordu. Tam bu noktada doğanın karmaşasının kendini çektiğini fark etti. Sanki bütün içgüdüsel dürtüleri kontrolden çıkmış, doğadan gelen ilkel çağrıları algılayan yeni bir benliğe sahip olmuştu. Oysa babası ona, kendi gibi zevk sahibi bir genci damat adayı olarak seçmiş, evliliğin bile onu sarayındaki inceliklerden mahrum eden bir azaba dönüşmemesi için elinden ne geliyorsa yapmıştı. Ama o sırada bulutların arasından yeryüzünü gözleyen Zeus'un varlığını kimse hesaba katmamıştı. Zeus, bu kıza hemen âşık oldu. Onu elde etmek için ne gibi bir strateji belirlemesi gerektiği konusunda ise Hermes'in fikri gerekliydi. Ne de olsa Hermes, insanlar arasında en çok vakit geçiren tanrıydı. Ama Hermes'in sözleri anlaşılacak gibi değildi. Çünkü Zeus'a, "Kendini çirkinleştir," demişti. "Kendini çirkin, pis kokulu, gürültücü, görgüsüz ve kaba bir yaratığa dönüştür."

Bu özelliklere en uygun yaratık olarak kendini bir "satire" dönüştürmekten başka bir çözüm yolu kalmamıştı Zeus için.

Antiope, yaptığı orman gezilerinden birinde, karşısında işte bu iğrenç görünümlü satir'i buldu. Onun çirkin görüntüsü kanını dondurmuştu, ama can sıkıntısını unutturduğu için yüreğini saran bu korku onu heyecanlandırıyordu. Antiope, ormana kendi isteğiyle gelerek defalarca bu satir'le birlikte oldu.

Mitosun bundan sonrası, can sıkıntısına karşı heyecanı arayan fakat bununla birlikte kederi de bulup korkunç acılara maruz bırakılan bir kadının hikâyesidir. Bu öykü, hangi mesaj kaygısını taşırsa taşısın, güzelliğin neden can sıkıcı olduğunu, çirkinliğin ve iğrençliğin neden heyecan verici olduğunu açıklamaya yeltenmez... Dolayısıyla öykünün bu kadarı bizim için yeterlidir.

Bu mitosun insan psikolojisi hakkında yaptığı vurguyu, yaratıcısının ilginçlik kaygısıyla işlediği basit bir tema gibi görmek aldatıcı olur. Çünkü klasik çağda bu tür olgulara sadece edebiyatta değil, tarihsel metinlerde de fazlasıyla rastlıyoruz. Örneğin Romalı Eppia'nın yaşadıkları buna bir örnektir: Eppia'nın zenginlik ve saygınlığı sadece Roma'nın soylu senatörlerinden birinin karısı olmakla başlamamıştı, çocukluğu da zengin bir babanın önüne serdiği olanaklarla her türlü varlık ve lüks içinde geçmişti. Buna rağmen o, bir gladyatöre âşık olmuştu. Aşk, insana en sıra dışı isyanları en yüce duygularla yaptıran bir duygudur ya da ünlü aşk öykülerinde bu yönü her zaman ön plana çıkarılır. Oysa Eppia'nın aşkı, ne yerleşik ahlak kurallarına isyan, ne estetik zevklerin sorgulanmasıdır. Çünkü sevgilisi Sergiolus'la yaptıkları şey, hukukun haksızlığına karşı başkaldırı demek olan Roma sisteminden bir kaçış değildir ya da sevgilisinin gladyatörlük mesleğine son verecek bir miktar parayı tedarik etme çabası da yoktur işin içinde. Sergiolus yaptığı işe devam eder ve onun ait olduğu familia gladiatoria, Anadolu'dan Mısır'a kadar uzak vilayetler arasında yolculuklar yaparken Eppia da, sevgilisiyle birlikte bu yolculuklara katılarak aşkını ispata çalışır. Sevgilisinin arenalarda yaptığı kavgaları seyretmek için göçebe bir yaşamın bütün pisliğini ve kabalığını eski yaşamının zarafetine tercih eder. Eppia, yaşamından memnun gibidir, Sergiolus'un ölümden kurtulmak ya da öldürmek için yaptığı her hamle ona heyecan vermektedir. Onun bu seçimine karşı Roma aristokrasisinin Eppia'ya verdiği paye gladyatiks olmuştur, yani kadın gladyatör... Romalılar için gladyatör imajında cesaret, soyluluk veya başka bir erdeme vurgu yoktur. Tam tersine, kölelerden bile daha aşağı bir konumun temsilcileridir. Tabii ki, kendilerinin en iğrenç istekleri uğruna birbirlerini öldürmeye çalışan bu insanlara saygı duymak için bir neden görmüyordu Romalılar,

ama yine de, onları çağlarının süper starları konumuna getirmekten kendilerini alamıyorlardı. Hatta, alkışların büyüsü uğruna birçok Romalı özgür insan, gladyatör okullarına girebilmek için efendilerinin her türlü dayağı ve kötü muamelesine katlanacağı taahhüdünü de içeren bir metne imza atarak özgürlüklerinden vazgeçebiliyorlardı. Bu uğurda imparatorlar bile arenaya inip ellerine tahta kılıçlar verilmiş rakipleriyle gladyatör dövüşü yapıyordu.

Eppia'nın öyküsü uç bir örnekti kuşkusuz ama birçok soylu ve zengin kadın, gladyatör okullarına giderek, gladyatörlerin silahlarını almak ve savaş eğitimlerinde kullanılan tahta sopa "palusla" talim yapmak gibi daha üstü kapalı erotik fanteziler yaşıyorlardı. Bu fantezilerin en ilginci Faustina'nınkidir. İmparatoriçe Faustina, Roma törenlerinden birinde gladyatörlerin geçişini izlerken içlerinden birine âşık olmuştur. Onu yataklara düşüren bu tutkusunu sonunda kocasına da açmak zorunda kalmıştır. Ne yapacağını şaşıran Marcus Aurelius, her söylenene inanmak zorunda kalan bir aptal durumuna düştü. Sonunda ona en mantıklı gelen çare, fikrini danıştığı Chaldeans'ın söyledikleriydi: Chaldeans, bu gladyatörün öldürülerek Faustina'nın, onun kanında yıkandıktan sonra kocasıyla yatmasını tavsiye etmiştir. Bu öneri yerine getirilince, gerçekten de Faustina'nın tutkusu son bulmuş ama Roma İmparatorluğu'nun en sadist hükümdarlarından biri olan Commodus'u dünyaya getirmiştir.

Antiope'nin öyküsünden şunu anlıyoruz: Estetik ve zarafet, özünde, bu kavramları tanımlamaya ve tanımladıklarıyla yeni bir yaşam kurmaya uğraşanlar için bir sorundur. Yunanlılar, pek de nedenini anlamamakla birlikte bu kavramları ilk kez tanımlayan kendi filozoflarını yalanlarcasına böyle bir yaşam sürmenin imkansızlığını mitolojilerindeki bu örnekle itiraf ederler. Antiope olgusu, bayağılığa özlemdir. İnsani zaafların bir türlü kusursuz bir estetik tarza müsaade etmeyeceği mesajını taşır. Olaya bu açıdan bakacak olursak Avrupa felsefesinin ilk ciddi açmazlarından biridir bu: Kendi tanımladığı bir kavramın aynı zamanda imkansızlığını da itiraf etmek... Avrupa felsefesi tamamen bu yanlış metodoloji üzerine kurulmuştur. Tanımlamalar üzerine kurulu bir felsefe, kendi uygulanabilirliğinin imkânsızlığı kanıtlandığı anda karşısına başka tezlerle yeni bir ekol dikilerek aynı zavallı macerayı yeni baştan yaşamamaya mecbur kalmıştır. Avrupa, birbirini çürüten ekoller üzerine bir felsefe tarihi yaratmasına karşın bu felsefelerden asla güçlü bir din ortaya çıkaramamıştır. Dolayısıyla düşünsel hayatlarının kısırlığı sonucunda, en bunalımlı dönemlerinde doğunun fakirlikle yoğrulmuş dinlerinden birine sarılmışlar, Romalıların küçümsediği Yahudiliğin bir mezhebi gibi ortaya çıkan Hıristiyanlığı benimsemek durumunda kalmışlardır. Yunan-Roma felsefesinden ortaya çıktığı varsayılan Batı düşüncesinin müthiş bir başarısından söz edemeyiz bu durumda.

Estetik zevkin temsilcileri ve geliştiricileri her dönemde soylular, aristokratlar, feodaller, burjuvalar ve başka başka isimlerle anılan diğer egemen sınıflardır. Colosseum'un muhteşem mimarisini yaratan Romalı soyluların neden müzik, tiyatro, felsefe, heykeltıraşlık, resim ve mimari alanındaki muhteşem yapıtlarına rağmen eğlenebilmek için deşilen bağırsaklara, kesilen kafalara, kopan kollara, vahşi hayvanlar tarafından ezilen, lokma lokma yenen, ateşlerde yakılan insanların iğrenç görüntüsüne ihtiyaç duyuyorlardı? Niçin güzel sanatların her alanında başarıyla eserler vermiş bu insanlar, zavallı ruhlarına ilaç olsun diye bayağılık arzuları içinde kıvranıyorlardı. Bayağılık, niye tutkuyla arzulanan bir şeydi? Üstelik aynı sihirli bileşimi şimdi Amerikan sineması da başarıyla uygulamaktadır. Sinema, diğer sanat dallarında hiç olmadığı kadar mühendisliğe ihtiyaç duyan bir sanat dalı olduğundan dolayı en pespaye konuları en muhteşem görsellikle sunumun kapılarını açmıştır. Çağımızın Yeni Roma'sı, bu fırsattan sonuna kadar yararlanmayı bildi. Rambo'suyla, Terminatör'üyle, altıpatlar

tabancasıyla düzinelerce kızılderili öldüren kovboylarıyla Amerikan sineması sayısız gladyatörler yarattı. Bunlar da Roma'nın gladyatörleri gibi gerçek bir savaşın kahramanları değil, temaşa sanatının kahramanları olarak hayat buldular ve kullanım süreleri doluncaya kadar gerçek bir kahramanın popülaritesini topladılar. Roma yazarları, gladyatör denen gerçek insanın duyguları konusunda dilsiz kaldı. Onların acılarını, üzüntülerini, kederlerini, en önemlisi zavallılıklarını yazmaya yanaşmadı. Onlar için önemli olan muhteşem Colosseum mimarisi içindeki gösterişli zırhlar altında yaptıkları dövüşlerdi. Colosseum'un zeminindeki özel asansörlerle arenaya çıkarmayı, onlarcasını bir ordu nizamıyla savaştırmayı, deniz savaşları için bir anda Colosseum'un zeminini suyla doldurup gerçek savaş gemileriyle savaşmalarını sağladıktan sonra, suları boşaltıp bir sonraki dövüş için zemini kuru hale getirmeyi ve bunun gibi insanın aklını durduracak mühendislik harikası buluşlarla ölüme yeni tarzlar, yeni görsellikler kazandırmayı becerdiler. Gladyatörlerin dövüşünü daha etkileyici hale getiren bu teknik mucizeler içinde, onları sahte kahramanlıklar yaparken görmekten başka bir şey arzulamadılar ve sonuç olarak bu yaratının içindeki gerçek insan ruhu ölüverdi. Tıpkı Amerikan sinemasının gladyatörleri içindeki insan ruhunun ölüvermesi gibi... Yeni Roma'nın sinemasında bizi etkileyen en önemli şey mühendislik gösterileridir: Hesabı yapılmış patlayıcılarla havaya uçurulan maketler, özel rampalardan yürütülerek devrilen arabalar, özel atlayış teknikleriyle yere çakılan insan görüntüleri, özel maddelerle koruma altına alındıktan sonra tutuşturulan figüranların yanışı gibi hepsi de mühendislik bilgisi isteyen bu gösteriler hayran eder bizleri. Ama Hollywood, sinema perdesine yansıyan görüntülerdeki mühendislik harikası uygulamalara vereceğimiz bir hayranlık nidasını hedeflemez, perdeye yansıyan görüntüler, içimizdeki yabaniyi hedefler. Tıpkı Populus Romanus'un (Roma halkı) beklentisi gibi bu sinemanın seyircisi de parçalanan bedenler, yanıp tutuşan yüzler, yıkılan binalar, ağızdan burundan boşalan kanı görmek ister. Yıkılan, yanan, çürüyen, ölen şeylerin imgesi bir kez daha canlı olan, yaşayan, gülen insan imgesine galip gelir.

Oysa, estetik olanın temelinde mühendislik ilkelerinin yanı sıra ahlak da vardır. Estetik, uyum ve uyumlu olanın kompozisyonundan çıkacak olan güzelliği ararken, etik, uygunsuz olandan doğan çirkinlikleri ayıplar, tolere eder ya da görmezden gelir. Tıpkı estetik gibi malzemeyi değil, imgeleri seçer. İmgelerden bir yapı kurar ve bunu yaşar.

Ahlaki çökkünlüğün ilerki aşamasında estetik anlayışta bir kayma, güzellik yerine çirkinlik, uyumsuzluk ve ölü olana bir tutku kaçınılmazdır. Hitler, cepheyi gezerken yerde gördüğü bir Alman askerinin cesedini kendinden geçercesine bir zevkle uzun uzun seyretmiştir. Keza, Berlin'deki yapıların muhteşem mimarisine duyduğu hayranlığı vurgularken, onların harabelerini (muhtemelen kendi de bunun farkında değildi) çok daha fazla sevmiştir. Kısacası asalaklar asla ahlaklı olamazlar ve yaptıklarını yıkmak eninde sonunda onların kaderidir. Tarih her zaman iktidardaki bir gurup ya da sülalenin, iktidarlarının ilk dönemlerindeki kültürel, sanatsal ve ekonomik üretimini tamamen tüketerek iktidardan uzaklaştığını göstermiştir, bu da tarihin hep tekerrür ettiği hissinin yaşanmasına neden olur.

Kısacası, ahlaki çökkünlük eninde sonunda estetik yoksunluğa ve bayağılaşmaya neden olur ki ben buna Antiope Kompleksi diyorum. Bu süreci anlamak için şöyle bir örnek vermekte yarar var: Televizyonda veya gerçek hayatta birbirlerinin can düşmanı olan hayvanların dostluğuna ilişkin örnekler görmüşüzdür. Kedi ile köpeğin ya da muhabbet kuşuyla kedinin dostlukları ilginç gelebilir insana. Ama bu dostlukların temelinde çok basit bir gerçek yatar: Bu hayvanların birbirlerinin etine ihtiyaç duymayacak ya da aynı av sahasını paylaşmayacak bir ortamda yaşamaları ve yiyeceklerinin sahipleri tarafından temin edileceğine güven duymaları gerekir. Ahlak da hemen hemen bu şartlar altında oluşur. Bir kedi ile muhabbet kuşunun dostluğunu düşünelim: Vahşi doğada kedinin kuşu yemesi olağandır ve bunda yanlış olan hiçbir yön yoktur. Aynı kedi ve kuş, birbirlerini öldürmek zorunda olmadıkları bir ortamda kafesin koruyuculuğuna ihtiyaç duyulmaksızın dostça yaşadıkları bir süreçte bir gün kedi kuşu öldürüp yerse ne hissederiz? Kedinin içgüdüleri uyarınca bunu yapmak durumunda olduğu söyleyebiliriz, ama yine de, kedinin bu yaptığında insanı rahatsız eden bir yön mutlaka vardır.

Konu kedi değil insan olduğu zaman da belirleyici yaklaşım hemen hemen aynıdır. Bir sürü içgüdünün bizi zorluyor olmasına rağmen birini öldürmeyi ahlaki bir düşkünlük sayarız. Savunma amaçlı olmayan cinayete bir koku, bir his, bir görüntü ya da başka bir uyarıcı neden olmuştur ama yine de cinayet zorunlu değildir. Romalı gladyatör seyircileri için de kan dökmek ya da kan dökülüşünü seyretmek gerekli değildi ama içlerindeki dürtüleri kontrol edebilecek bir etik anlayışa sahip değillerdi.

İnsan bayağılaşmadan ne cinayet işleyebilir ne başka bir kötülük yapabilir. Bayağılaşmak bir süreçtir. Bu sürecin ardındaki asıl dürtü öldürme saplantısı ya da Erich Fromm'un deyimiyle ölümseverliktir.

Antiope'nin babası Nykteus'u da, kızı tarafından ormana çekilerek barbarlaşan, bir zamanlar kendi seçtiği, zevk sahibi, uygar damadı öldürmüştür. İşte tam bir trajedi...

SALİHLİ, SANATIN VE ŞİİRİN BAŞKENTİ OLDU

"Salihli'nin sanatsever halkı içinde bulunduktan, Salihli'nin gerçek aydın Belediye Başkanı Zafer Keskiner'i tanıdıktan ve hep bildiğimiz Şadan Gökovalı'yı iş üstünde gördükten sonra, sanatın başkentinde bulunduğumu anladım."

(Melih Cevdet ANDAY)

Şadan Gökovalı'yı ülkemizde tanımayan yoktur. Güzel insandır. Güzelliğini Ege'nin tarihinden, toprağından, havasından, denizinden almıştır. İçtendir. Sevgi doludur. Sevgi onun için hava, su gibidir. Sevgisini yayar tüm insanlara. İnsanları sevdiği ölçüde, sanatı da sever.

Zafer Keskiner'in Salihli belediye başkanı seçilmesiyle, Prof Dr. Şadan Gökovalı da onun kültür, sanat danışmanı oldu. O günden sonra sanatın, kültürün tohumları ekildi. Daha ilk günden ürün alınmaya başlandı. "Salihli Şiir İkindileri 1" 24 Nisan 1985 tarihinde 21 şairin katılımıyla gerçekleşti. O gün yola çıkılan Şiir İkindileri'nin otuzuncusuna ulaşıldı. Her yıl yaz ve güz olmak üzere iki kez yapıldı bu müzikli şiir şölenleri. Şadan Gökovalı'nın çabalarıyla her etkinlik bir şölene dönüştü. Şadan Gökovalı, Salihli ile ilgili olarak şunları söylüyor:

Diyebiliriz ki; Salihli'ye gelmeyen ünlü Türk şairi kalmadı. "Yaşayan en büyük Türk şairi "Fazıl Hüsnü Dağlarca'dan Melih Cevdet Anday'a, Salah Birsel'e, Can Yücel'den Cahit Külebi'ye, Cemal Süreya'ya, Erdoğan Çokduru'ya, Arif Karakoç'a, Çınar Çığ, Veysel Gültaş, Şahin Çandır, Berin Taşan, İlhan Berk, Savaş Ünlü, Onur Şenli'ye, Namık Kuyumcu'ya, Mevlüt Kaplan'a, Ünal Ersözlü'ye, Tuğrul Keskin'e, İbrahim Ergin'e... nice şair geldi Salihliye.

Yalnız bunlar değil: Danimarka'dan Henrick Nortbrandt, İsveç'ten Özkan Mert, Erik Stinus, Mara Stinus, Almanya'dan Yüksek Pazarkaya, Habib Bektaş, Yunanistan'dan Tassos Athe Stanisepolus, Maria Grammatikos ve daha nice yabancı şair konuk edildi Salihli'de.

Toplantılarda şiirler şairleri, öteki şairler, spikerler ve tiyatro sanatçıları tarafından okundu.

Salihli'de "Şiir İkindileri"nden başka tiyatro yarışma ve festivalleri, THM, TSM kurs ve dinletileri düzenlendi.

Zafer Keskiner, 28 Mart 2004 tarihindeki yerel seçimlerde Salihli Belediye Başkanlığına adaylığını koymayacağını bildiriyor.

Salihli halkının dileği, Keskiner'in yerine göreve gelecek kişinin bu sanat ve kültür etkinliklerini aynı hız ve ciddiyetle sürdürmesi.

Dileriz öyle olsun...

Kaçak Yayın'ı İzliyoruz...

Erzurum'da Güzelyurt restoran ilgimi çekti. 1928'den beri hizmet veriyor. Akşamı orda karşılamayı kafama koydum. İçerisi geçmişin izlerini taşıyor. İnsanın içini açan bir dekor dikkat çekiyor. Masa ve sandalyeler klasik tarzda, bu da ayrı bir güzellikti. Yöreye özgü birkaç meze söyledim. Müzik dinlenir nitelikte, insanı rahatsız etmiyor. Kaçak Yayın'ı okuyorum. Mehmet Akın, "Bizler de okuyoruz. Dergide hemşehrimiz Oktay Taftalı yazıyor. Mutlu oluyoruz onu görünce..." diyor. Söyleşi koyulaşıyor. İşletmeci Ruşen Yıldırım ve Nuri Yılmaz'la tanışıyoruz. Günün anısına fotoğraf çektiriyoruz.

SANATTA DA İZMİR MODELİ

Bazı yöneticiler vardır ki hizmetleriyle anıtlaşmışlardır. İşte bunlardan belki de en önde geleni İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Piriştina. İzmir görünüm olarak değişti, güzelleşti. Modern, çağdaş bir duruma geldi. Ulaşımdan Körfezin temizlenmesine dek yaşanası bir kent oldu. Bir zamanlar önünden geçilemeyen Körfez, mavi bayrak alma sevdasında. Yapılanlar, sonsuza dek unutulmayacak işler. Yapılan her iş bir anıta dönüştü...

Ülkemizde bir ilke imza attı. Eğitim alanında yaptıkları İzmir Modeli olarak adlandırılırdı. Kentte 500 okul elden geçti. Yenilendi, eğitim için uygun duruma getirildi. Eğitimde İzmir Modeli'ni gerçekleştiren Ahmet Piriştina, sanat ve kültür alanında da aynısını yaptı. Ege'nin İncisi İzmir, sanatın, kültürün başkenti oldu. Müzikten resme, edebiyattan heykele dek, her alanda atılımını yaptı. Ahmet Piriştina, sanata ve sanatçıya kucak açtı. Destekledi, yardımcı oldu. Sanatın, sanatçının yanında yer aldı. İzmir, böyle bir başkana tanık olmadı şimdiye dek. Yeri geliyor günde 3-4 etkinlik yapılıyor. Çoğu da halka ücretsiz sunuluyor. Her etkinlikte Sevgili Ahmet Piriştina'yı görmek olası. Eğitim, kültür, sanat adına ve de yaptıklarıyla gönüllerde anıtlaştı Ahmet Piriştina. İzmir gülümsüyor, Piriştina gülümsüyor. Sanatta da İzmir modeli oluşturuldu...

Kentsel altyapıdan sonra sosyal hizmet atağı

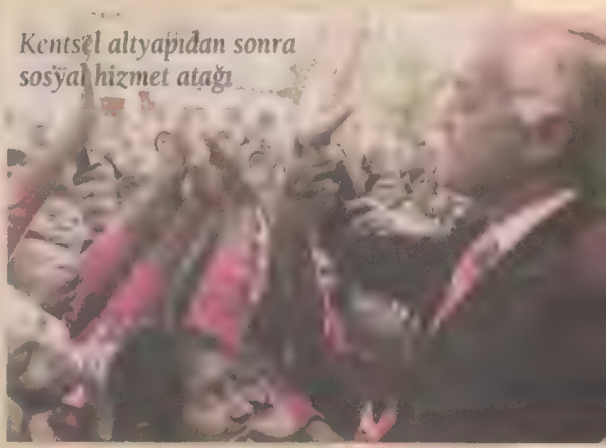

Ahmet Piriştina ilkokul öğrencileri ile.

VAN' da Şark YILDIZI

Bir kente gidince öncelikle gazete ve dergilere uğrarım. Van'a gitmişken buradaki gazeteleri, dergileri tanımak istedim. Bir gazete bayi bana Şark Yıldızı Kitabevi'ni söyledi. Merkezi bir yerdeydi. Kitabevine gittim. Orada beni Sema Görgülü karşıladı. Gösterdiği sıcak ilgi unutulacak gibi değildi. Çaylarımızı içerken söyleşiyoruz. Kitabevi aynı adla bir de günlük gazete çıkarıyor. Sema Hanım halkla ilişkiler müdürüymüş. Kitabevinin sahibi Deniz Baş. Sema Hanım, Deniz Hanım'ın öğleden sonra geleceğini söylemişti. Öğleden sonra Deniz Hanım'la tanıştık. Gencecik, sevecen, sıcakkanlı, güleryüzlü birisiydi...

Ben onlardan bilgi alırken, onlar da benimle bir röportaj yaptılar. Gazeteden örnekler verdiler. Kitabevinin geniş bir yelpazesi var. Çocuk kitaplarından, üniversiteye dek... Üniversiteli öğrencilerin uğrak yeri. Deniz Baş, "Liberal bir yol izliyoruz. Kitabevimiz herkese açık. Sanatçılarla söyleşiler planlıyoruz. Bu konuda KAÇAK YAYIN ile işbirliği yapabiliriz." diyor.
Tel: 0 432 215 90 05

Erzurum'dan Fırfırik

Erzurum'da çıkan bir mizah dergisi. Siyasetten spora baş döndüren bir mizah anlayışla çıkıyor. Fırfırik topaç anlamına geliyor. Döndüre döndüre gırgırını geçiyor. Yerel ağız da kullanıyor. O da dergiye başka bir tat katıyor. Fotomontaj, karikatür, aforizmalar, bol bol da yazı var. Erzurum'un ünlü simalarını ti'ye alıyor.

"Siyaset ülkeye 'En Üst Düzeyde' rol yapma sanatıdır." "Matematiğe önem vermeyen uluslar, dünyanın ayak işlerine talip olur."

Erzurum'a doğal gaz geliyor. Gelmesi muhtemel doğal gazlar: İşsiz kimse kalmayacak! Erzurum olmazsa bu ülke çöker! Anadolu, Anadolu olalı böyle memleket görmedi! Dadaş, duruşan kurban! Sanayi devrimi yapılacak! Bir Erzurumlu 3 Kayserili'ye, 5 Antepli'ye, 8 Trabzonlu'ya bedeldir! (Fırfırik 27. sayısından alınmıştır.)

Tel: 0 442 234 42 22

Bartın Kitap Fuarı örnek olmalı

Magazinleşmeyen etkinlikler Anadolu kentlerinin sesi olmaya devam ediyor...

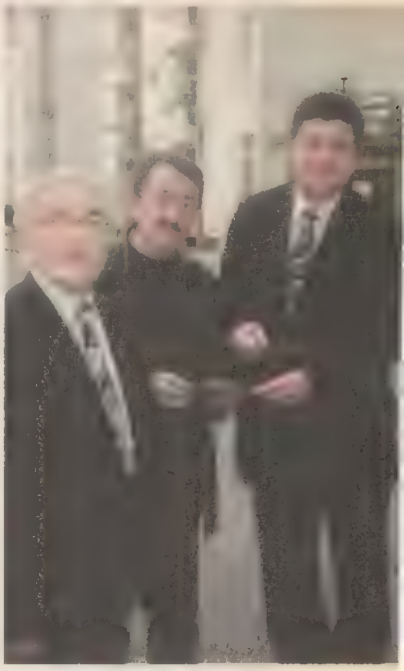

Eskiyle yenin bütünleştiği bir kent. Ahşap evler betonarmeyle yan yana. Evler birer saksı. Evlerin bahçelerinden ağaçlar dışarı taşmış. Yüzlerce yıllık çınarlar geçmişin canlı tanıkları. Ah bir de konuşabilseler!

Kentin ortasından geçen Bartın ırmağı sessizce akıp gidiyor. Batı Karadeniz'in bu şirin kentinde 7 yıldır Kitap Fuarı düzenleniyor. Büyük kentlerin yapamadığını yapıyor şirin ve cana yakın kent.

Belediye Başkanı Rıza Yalçınkaya, "İnsanlarımıza okuma alışkanlığını kazandırmak için belediye olarak elimizden geleni yapıyoruz" diyor.

Rıza Yalçınkaya, genç, dinamik, çağdaş düşünceye sahip bir kent sevdalısı. Kente çok şeyler kazandırmış. Eski evler restore edilmiş. Sokaklar güzelleştirilmiş, büyük kentlerde ne varsa aynısı uygulanmış. İçinizi açan bir görüntü egemen şirin kentte.

"Benim için en büyük yatırım, gelecek kuşakları, kültürlü, bilgi donanımlı yetiştirmek olacak. En büyük yatırımı kültüre, sanata yapıyoruz, bence bu daha önemli" diyor Rıza Yalçınkaya.

Bir hafta boyunca söyleşiler, sergiler, paneller, şiir dinletileri düzenleniyor. 16 Ekim'de başlayan Kitap Fuarı Hasan Bayrı Şiir Yarışması ödül töreniyle başladı. İzmir'den Altan Ömer Erdoğan birincilik ödülünü aldı. Gelecekte adını duyuracak sıcak bir dost Sevgili Altay. Hulki Cevizoğlu'na Fuar Onur Plaketi verildi. Aydın Ilgaz'ın çabasıyla "Yaşıyorum İşte Yaşıyorum" Rıfat Ilgaz fotoğraf sergisi açıldı.

Bartın Kitap Fuarı'na bu yıl Hulki Cevizoğlu, Zeynep Oral, Vecdi Çıracıoğlu, Ayten Mutlu, Mustafa Fırat, İnci Aral, Aydın Ilgaz, Savaş Ünlü, Hikmet Kurter, Mustafa Yılmaz, Necla Maraş, Yılmaz Yeşildağ, Sezai Sarıoğlu, Ayşim Altay, Öner Yağcı ve Burhan Günel katıldılar.

Rıza Yalçınkaya, "Yedinci Kitap Fuarımızda da hedeflerimize ulaştık. Gelecek yıllarda daha iyiyi, daha güzeli hedefliyoruz. Fuarımıza ilgi gösteren vatandaşlarımıza, katılan sanatçılarımıza yürekler dolusu teşekkürler." dedi.

Organizasyon çok başarılıydı. Bir ekip çalışması yapılmıştı. Belediyedeki tüm çalışanlar üzerlerine düşeni fazlasıyla yaptılar. Kendilerini kutluyorum. Başarıdaki en büyük pay halkla ilişkilerdeki Sevgi Salcı'nındı. Davetten ulaşıma, konaklamadan yemeğe dek her şey en ince ayrıntısıyla Sevgi Hanım tarafından düzenlenmiş, aksama diye bir şey olmadı. Kendisini kutluyor, konuklar adına teşekkürü bir borç biliyorum. Sevgi Salcı'nın yanında Emel Balta ve Aykan Sağ'ın katkıları gözden kaçmadı. Hepsine teşekkürler...

Liseli gençler Hikmet Kurter, Mustafa Yılmaz'la birlikte sunduğumuz "Neye Gülüyoruz?" konulu konuşmamız ilgi çekti. Vecdi Çıracıoğlu'nun yaşamdan örnekleri, Sezai Sarıoğlu'nun güzel şiir yorumları programımızı renklendirdi.

Bartın, öteki illere örnek olmalı. Sıcaklığı, konukseverliği, güzelliği ile uzun süre unutulmayacak bir kitap fuarıydı. Emeği geçenlere bin selam..

İstanbul'un son laternacısı

Niko artık yok

Niko'yu yedi yıl önce kısa bir süre için çalıştığım Balıklı Rum Hastanesi'nde tanımıştım. Haftanın belli günlerinde hastanenin polikliniğini ziyaret eder, telefon jetonu satın alıp Tarlabaşı'nda yaşayan kızıyla sohbet ederdi. Nasıl da mutlu olurdu onunla konuştuğunda. Sanki ihtiyarhanenin soğuk, kireç beyazı duvarlarındaki yalnızlığı telefonun diğer ucundan gelen sesle ısınıyordu.

Ama gözlerinde her telefon konuşmasının ardında olduğu gibi hep aynı hüzün vardı... Yaptığımız ayaküstü sohbetler sırasında, onun İstanbul'un yaşayan son laternacısı olduğunu öğrenmiştim. Bir dönem yollarda çalınan, hatta filmlere konu olan laternalar günümüzde neredeyse unutuldu. Unutulan laternalar olduğu gibi onları kullananlar da birer birer bu dünyadan göç ettiler. Son olarak Niko'yu da kaybettik. Onun ölümüyle birlikte, bir dönem İstanbul'la özdeşleşen laterna da belki de tarihe karıştı.

Niko'yu iki yıl önce hastanede ziyaret ettiğimde gözlerini tamamen kaybetmiş, belleği de pek berrak değildi. Dün ve bugün arasında gidip geliyordu.

Onu dinlerken kimi zaman eski İstanbul'u, laternalardan yükselen Konyalım şarkısının melodilerini ve birbirini karşılıksız seven insanların varolduğunu bir kez daha anlamıştım.

Yılların yorgunluğu ve yalnızlığı yeşil gözlerine ve yüzüne kazındıysa da yaşama sevincini hiçbir zaman yitirmemişti. Gönlü o zaman hâlâ İstanbul sokaklarını ve meyhanelerini çınlatan laternasında kalmıştı. Ve Türklerle Hıristiyanların birlikte ve mutlu yaşadıkları dönemlerde... Türkmüş, Rummuş Niko'nun hiç umrunda olmamış. O sadece insan olana bakmış. Kızlarının bile Türk çocukları ile evlenmesine hiç ses etmemiş, damatlarını da ha Yorgo ha Memet diyerek sevmiş, bağrına basmıştı.

Gözlerinin yeşili ışığını kaybetmesine rağmen bastonu ile yorgun gövdesini taşımaya çalışıyordu. 100 yıllık yaşam serüvenini şu sözlerle özetlemişti o zaman: ''Tevellüt 1330, yani 1902. Anlayacağın 99'u bitirdim 100 yaşına girdim. 11 torunum ve 5 kızım var. 15 yıl önce çok sevdiğim eşimi kaybettim. Ve 12 yıldan bu yana huzurevinde yaşıyorum.''

Laternalardan söz ederken, sözcükler su gibi akıyordu ağzından ''Bu işler Rum, Ermeni işi idi. Arada Türkler de vardı tabii. Mesela Kurtuluş'ta beraber çaldığımız bir Kamil vardı. Gündüz küfesi ile sokak sokak dolaşıp tabak satar, işi olmadığı zamanlar da laternasını kapıp bizle panayırlara gelirdi. Laternalarda Türkçe ve Rumca 9 parça vardı. Hava değiştirmemiz istendiğinde laternanın çemberini çıkarır, başka şarkıların kazılı olduğu çemberi takardık.

"Silindirlere Türkçe havaları Ortaköy'de olan Stamati usta `çakıyordu', aynı zamanda laterna tamiri ile de uğraşıyordu. Günümüzde artık laterna kalmadı.

"Yılbaşı gecelerinin hali bir başkaydı. Sokak sokak dolaşır, hem biz eğlenir, hem de insanları eğlendirirdik. Ah nerde o yılbaşılar!

"O zamanlar bahşişler de boldu. Herkes gönlüne göre bir şeyler veriyordu bize. Bu meslekte önemli olan laternanın süsüdür. Herkesin kendine göre bir laternası vardı, ama benimki var ya benimki bambaşkaydı. Laternamın arka kısmında güzel bir kız resmi bulunurdu, sağda ve solda da aynalar. Bayağı süslüydü. Genellikle arkadaşım Rondi ile çalardık. Birimiz tef çalarken diğerimiz de laternanın kolunu çevirirdi."

Yalnızlığının tek dostunun mavi tesbihi olduğunu her fırsatta dile getirdi. Küçük yaşta başladığı ve tutku ile bağlandığı mesleğini 25 yıl önce bırakmak zorunda kalmıştı. Göksu, Kurtuluş, Feriköy ve Balıkpazarı'nın içindeki meyhanelerde çalan Niko için laterna ikinci bir yaşamdı.

İnsanın kanını kaynatan ve yaşama sevinci aşılayan bu alet, İstanbul'a 19. yüzyılda İtalyan kökenli "Turconi" tarafından getirilmişti. Bu işi yapan pek çok kişi de laternayı Turconi'den öğrenmişti. "Turconi'nin dükkânı Galatasaray'da bulunuyordu. Yunan Konsolosluğu'nun yanındaki dükkânında montajını yapıyordu. Turconi kendi adını later-

nalara vermişti. Benim laternam da Turconi markaydı. İki tane laternam vardı. Kimi zaman birini kimi zaman da diğerini kullanırdım. Onlarla dolaşır, insanları eğlendirirdim" demişti.

Niko Usta'yı çoğu yaşlılar gibi üzen tek şey çocuklarının onu gelip görmemesiydi. Yalnızlıktan sıkılmasına rağmen gene de Tanrıya şükrediyordu:

"Kurtuluş'ta doğdum ama yaşamımın büyük bir bölümü Arnavutköy'de geçti. Arkadaşlarım, karım, her şeyim ordaydı. O zamanlar hepimiz mutlu yaşıyorduk. İnsanlar düşman değildi birbirlerine, ama şimdi her şey değişti. Artık paran varsa yaşıyorsun yoksa öleceğin günü bekliyorsun" demişti bana. 15 yıl önce eşini kaybeden Niko o zamandan sonra yaşamının geri kalan kısmını huzurevinde tek başıma geçirmişti. Çocuklarının tümü bir yerlere dağılmıştı. İki kızı Almanya'ya, bir kızı Bolu'ya, biri Atina'ya, biri de Tarlabaşı'nda yaşıyordu. Torunlarının onu aramaması çok üzüyordu.

``Burada gün dolduruyorum '' demesine rağmen yaşama sevincini elinden hiçbir zaman bırakmıyordu. Niko'ya nasıl bu kadar uzun yaşadığını sorduğumda bana bunun sırrını iki kelimeyle özetlemişti: ``Sigara içmiyorum ve yaşamayı çok seviyorum.'' Niko Usta'nın tek özlediği şey laternası ve Arnavutköy'dü. Tutku ile bağlandığı Arnavutköy'e son zamanlarda gidemiyordu.

Niko Temizis laternasının kolunu en son 25 yıl önce bir eylül gecesinde Galatasaray Adası'nda çevirmişti ve iki sevgilinin elleri bir daha hiç birleşmemek üzere ayrılmıştı. Niko mesleği bırakınca laternalarını Kurtuluş'ta bulunan Ayios Dimitrios Kilisesi'ne bağışladığını söylemişti. Niko için huzurevi günleri başlayınca laterna da tamamen çıkmıştı yaşamından. Onu, huzurevinin yüksek tavanlı beyaz duvarları arasında bırakırken bana bu yerde yalnızlığını paylaştığı tesbihini vermişti, ama tek bir şartla, onu sıksık ziyaret etme sözünü benden alınca...

Maalesef ona verdiğim sözü tutamamıştı. İş güç derken zaman su gibi akıp gidiyordu. Birkaç gün önce Niko'yu rüyamda gördüm, hastanenin çiçek dolu bahçesinde elinde bastonuyla yürüyordu. Akşam'a doğru hastaneyi aradım. Telefonu bir kadın açtı, belli ki orada çalışan hastabakıcılardan biriydi "Niko Temizis'le görüşmek istiyorum'' dediğimde karşıdaki ses umursamaz bir sesle `öldü' dedi. Bir anda Niko'nun silüeti canlandı gözümde, donakaldım, kısaca `peki' dedikten sonra telefonu kapattım. Odama gittim duvarımda asılı olan Niko'nun mavi tesbihine baktım...

yeniHarman

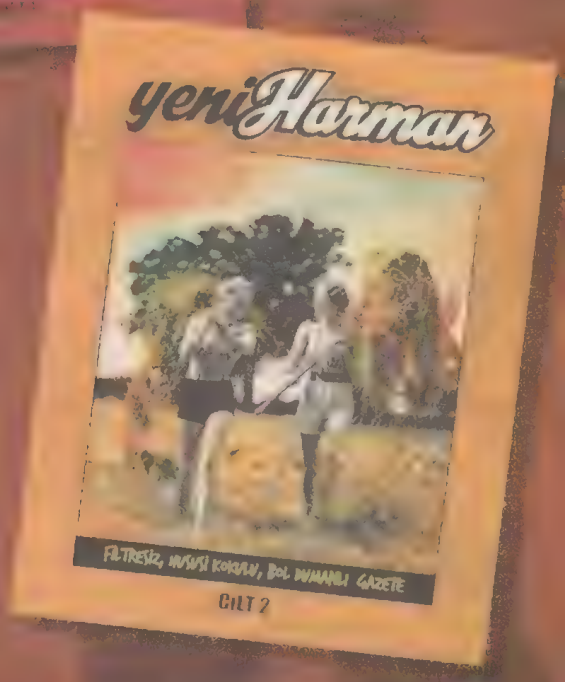

Önce harmanlandı,
Sonra ciltlendi

FİLTRESİZ, HUSUSİ KOKULU,
BOL DUMANLI GAZETE

Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk çizerlerinden

Necmi Rıza Ayça

Karikatür alanında gerçekten duayendi... Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği yıl, yani 1914'te, Priştine'de doğmuştu. Dünya coğrafyasının kan gölüne döndüğü o kötü günlerde, yaşadıkları topraklarda can korkusuna düşen ailesi kalkıp anayurda göç etmişti. Tabii anayurt da dikensiz gül bahçesi vaat etmemişti onlara: Savaşlar, işgaller, yoksunluklar kol geziyordu her yerde. Bu yüzden güçlüklerle dolu bir çocukluk dönemi bekliyordu İstanbul'da.

Çizerliği de yaşı kadar eskiydi üstadın: Nerede bir parça beyaz kâğıt bulsa, hemen kalemini çıkarıp insan resimleri çiziktiriyordu ki, annesi tedirgin oluyordu oğulcuğunun bu eğiliminden: "Abe oğlum, çizme şu resimcikleri, günahtır. Ahirette can ister buncağızlar senden!"

Sanatını geliştirme yolunda ailesinden görüp göreceği tek destek, bu öğütlerdi işte.

İlköğrenime, Pertevniyal Valide Sultan Mektebi'nde başladı. İlk amatör karikatürü yayımlandığındaysa henüz ortaokul öğrencisiydi (Yıl, 1927).

Okulda onu etkileyen iki hocası olmuştu: Biri müzik öğretmeni, bestekâr **Sadettin Kaynak**; öteki de resim öğretmeni Mahmut Bey. Özellikle resim öğretmeni, çizgi yeteneğini gördükçe, onu yüreklendirmekten geri kalmıyordu.

Güncel bir olayla ilgili karikatürünü Cumhuriyet gazetesine götürdüğü zaman henüz lise sıralarında bir delikanlıydı. Gazetenin yayın yönetmeni Abidin Daver, bu genç çizerin karikatürünü beğenip ve yayımlamakla onun geleceğe uzanan yolunu da göstermiş oluyordu bir bakıma...

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kuşağını oluşturanlardan biri olan Necmi Rıza o günden sonra karikatür sanatıyla daha fazla ilgilenmeye başlayacaktı. Yükseköğrenim için Güzel Sanat Akademisi'ne yazılması da bu ilginin bir sonucuydu elbet.

Akademi'de bir yandan resim öğrenimi görürken, bir yandan da, Yusuf Ziya Ortaç'ın Akbaba dergisinde karikatürler yayımlıyordu. (Yıl, 1936).

Bir ara Almanya'ya kadar gidip orada, resim alanındaki bilgi ve becerisini geliştirmeye çalışacak ve fena halde bir "Alaman" hayranı olarak dönecekti.

Karikatür başına elli kuruş alan Necmi Rıza'nın asıl kazancıysa, dönemin ünlü yazar ve çizerleriyle bir arada bulunmasıydı. Kimler yoktu ki: Patronu **Yusuf Ziya** başta olmak üzere, **Sedat Simavi**, Münif Fehim, **Cemal Nadir**, Ratip Tahir, **Togo**, Ramiz... Akbaba'yı Akbaba yapan herkes.

Yusuf Ziya, onun çizgilerini o kadar beğeniyordu ki, bu konudaki takdirini şu sözlerle dile getirecekti bir gün: "Tanrı, Necmi Rıza'nın çizdiği kadın bacaklarını görse mutlaka kıskanırdı!"

Evet, gerçekten Tanrı'yı bile kıskandıracak kadar düzgün, biçimli, eskilerin deyimiyle "müteharrik", yani kışkırtıcı güzellikte çıplak kadın resimleri çiziyordu. Bu resimler genellikle Akbaba'nın kapağında yayımlanıyor ve o yıllardaki "abazan" gençlerin "mastürbasyon" malzemesi oluyordu!

"Okurlardan gelen bu yoğun talep" dolayısıyla Yusuf Ziya Ortaç, tam yirmi yıl boyunca, dergisinin kapağını gönül rahatlığı içinde Necmi Rıza'nın fırçasına emanet etmişti... Ne var ki, hecenin beş şairinden biri olan Yusuf Ziya'nın patron sıfatıyla pek cömert biri olduğu söylenemezdi: Derginin kapaklarını çizmesi karşılığında Necmi Rıza'ya ayda dört lira veriyordu! Yani her kapak için bir lira!

Necmi Rıza'nın az bir ücret karşılığında karikatür çizdiğini, kapak resimleri yaptığını bilen Sedat Simavi, ona kanca atmakta gecikmeyecekti... Simavi, "Hürriyet" gazetesini çıkarmadan önce yayımladığı "Karikatür" ve "Yeni Gün"de çizerlik yapması için üstadı kendi yanına "transfer" etti. Bu transfer sonucunda, haftada iki karikatürden, eline ayda sekiz lira geçmeye başlıyordu!

Dönem Atatürk dönemi... Bir liranın haysiyeti oldukça yüksek o günlerde. Genç cumhuriyetin genç sanatçısı, cebinde indirdiği paranın sıcaklığını duyumsayarak o saat arkadaşı Cemal Nadir'in yanında soluğu alıyor ve "sefahate" sürüklüyordu:

"Üstadım, karikatür paralarını aldım. Şurdan birer kuru fasulye yiyelim, ne dersin?"

"Hayhay," diye yanıtlıyordu Cemal Nadir, dostunu. "Oradan da çıkıp Beyoğlu'na uzanırız. Garden Bar'a da uğrarız, ha?"

Garden Bar, İstanbul'un alafranga yerlerinden biri o zaman. Piyano ile dans müziği çalınıyor, baylar bayanlar dans ediyorlar... Dönemin bütün ünlülerini orada görmek mümkün. Hatta bir defasında Atatürk de yanındaki "zevatla" onurlandırıyor orasını. Necmi Rıza'nın yaşamı boyunca unutamayacağı bir gündür o gün!

Atatürk içeri girdiğinde iki erkek ar-

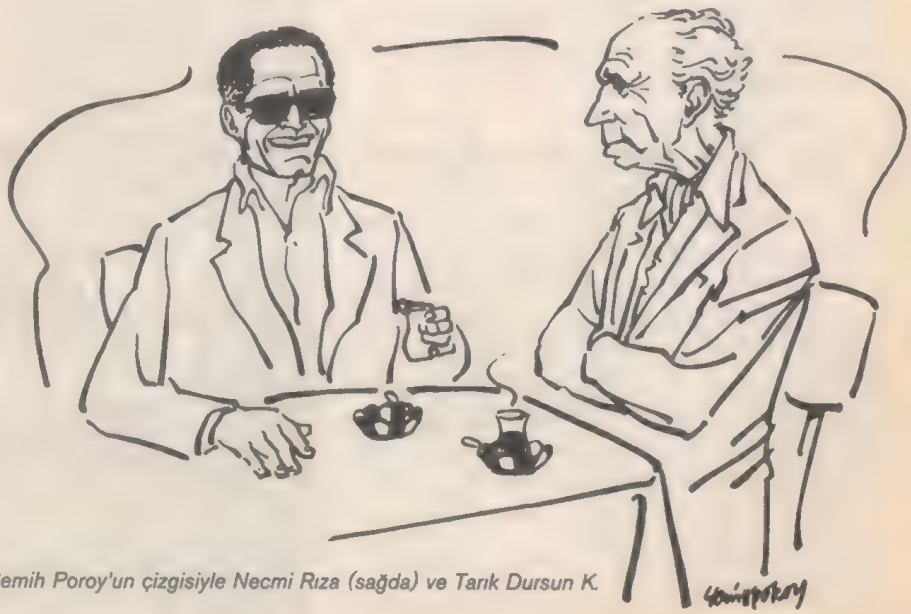

Semih Poroy'un çizgisiyle Necmi Rıza (sağda) ve Tarık Dursun K.

kadaş olarak bir köşede oturmaktadırlar. Paşa emir veriyor, müzik başlıyor. Orada bulunan hatunlardan birini dansa kaldırıyor... Ama Paşa'nın hoşuna gitmeyen bir atmosfer var içeride. Kendisinden başkası dans etmiyor çünkü. Bundan sıkılıyor ve tüm erkeklere, kadınları dansa kaldırmalarını buyuruyor. Herkes bir hatunu kaldırıp Paşa'nın buyruğunu yerine getirmeye çalışıyor... Derken Atatürk'ün gözü Necmi Rıza ile arkadaşına ilişiyor:

"Siz neden dans etmiyorsunuz?" diye soruyor.

O ana dek köşelerinde mutlu mutlu oturan iki genç, suçüstü yakalanmışlar gibi korkuya kapılıyorlar.

"Bayan arkadaşımız yok, efendim!" diyorlar kekeleyerek.

Atatürk emrediyor:

"Birbirinizle dans edin!"

Korka korka yerlerinden kalkıp dans etmeye başlıyorlar... Ama kıyıdan kıyıdan... Ayakları kapıya doğru gidiyor boyuna. Kapıya vardıklarında, can havliyle kendilerini dışarı atıyorlar!... Meydan savaşında Mustafa Kemal'e yenilmiş işgalci ordunun askerleri gibi, arkalarına bile bakmadan kaçıyorlar Cadde-i Kebir'de.

Sedat Simavi'nin dergisi, Necmi Rıza için yeni bir okul olur. Onun eleştirilerinden yararlanarak, hem çizgisini geliştirir, hem de düşünce ufkunu genişletir. O çok sevdiği Fransız çizerlerinin etkisinden zamanla sıyrılarak özgün çizgisini yakalama sürecine girer.

Daha sonraki yıllarda kendi arkadaş grubuyla "Şaka" dergisini çıkarırlar. Üstadın profesyonel çizerlik çabası tam elli yıl boyunca, kesintisiz sürüp gider... 1927'den 1977'ye kadar...

1977'de kendi olanaklarıyla emekli olur. Daha açıkçası şu: Yarım yüzyıl emek verdiği yayın organlarında çoğu zaman sigortasız çalıştırılmıştır Necmi Rıza.

Çizerlik yaşamı boyunca -yanılmıyorsam- yirmi beş kez kişisel sergi açtı. On'un üstünde karikatür albümü yayımladı. Yaşamının son yıllarında da eski İstanbul evlerininin resimlerini yapıyordu. Bunun için sokak sokak dolaşıyor, nerede kararmış yüzlü, ama hâlâ ayakta bir ahşap ev görürse hemen fotografisini çekip resmini yapıyordu... Çalışırken yiyip içmeleri bile aklına getirmediğini söylerdi. Ama işin gerçeği, bir hayli "ekâbir" alışkanlığıyla, yaptığı işin keyfini çıkara çıkara çalışırdı. Geri çevirmediği ve severek yaptığı tek iş, suluboya Atatürk portreleri çizmekti. Ancak, bunun için üç dört ay öncesinden söylemeniz gerekiyordu. Ne kadar ücret önerirseniz önerin, iş yetiştirme konusunda kendisini sıkıntıya sokmuyordu... Yalnızca resim çizme konusunda değil, yemek yerken de rahat davranmayı alışkanlık edinmişti. Karşısındaki kimse üç dört kap yemeği yiyip bitirirken, Necmi Rıza hâlâ çorbasını içiyor olurdu sözgelimi. Hani nerdeyse, tabağındaki bir tek pirinç tanesini bile bıçakla ikiye bölüp öyle yerdi... Uzun yıllar sağlıklı yaşamış olmasının bir nedeni de buydu kuşkusuz.

1980 yılından ölümüne kadar, kimileyin sıkça, kimileyin uzun aralıklarla görüştük üstadla. Dostluğunu benimsediği kimselerin fotoğrafından bir portre karikatürünü çizip armağan etmekse en önemli jestiydi...

Kendisini sevgiyle kuşatan bir bölük genç karikatürcüyle birlikte olmaktan, onlarla gezip tozmaktan hoşlanıyordu. **Semih Poroy**, Ferit Avcı, **Sunder Erdoğan**, Kâmil Masaracı ('Masuracı'), **Raşit Yakalı**, Kâmil Yavuz... vb. Kendi kuşağının çizerlerinin çoğunu yitirmişti. Kendisinden sonraki kuşağın çizerleriyse hak ettiği ilgiyi ondan esirgiyordu sanırım. Biraz da ruh gençliği vardı tabii. Gazeteciler Cemiyeti'nin Lokali'ne gidince, "Hep hastalıklarından söz ediyorlar" gerekçesiyle, emekliler bölümünden özellikle kaçıyordu! Kendisine göre genç olanlarla bir arada bulununca, gençlik duygusuna kapılıyordu sanki.

Bekâr yaşıyordu. Daha doğrusu, yıllar önce eşinden ayrılmış, bir daha da bir hanımla hayatını birleştirmemişti. Mihneti yoktu kimselere bu noktada. Yalnızlığını derbederliğe vardırmamıştı hiçbir zaman. Kendince bir şıklığı, kibarlığı, titizliği vardı. Fuları boynunda, ayakkabıları boyalı, pantolonu olabildiğince ütülüydü. Yılda bir kez bile giyme sırası gelmeyen ayakkabıları vardı. Önceleri Etiler'deki, daha sonra da Balmumcu'daki evinin kapısını çekti mi, kendini yollara vurur, kâh uzun yürüyüşler yaparak, kâh sarı basın kartının "muafiyet"inden yararlanarak İstanbul'u kolaçan ederdi. Hatırını sa-

Necmi Rıza Necati Güngör'ü böyle çizmiş.

yan arkadaşlarının kapısını çalar, sofralarına oturur, uzak semtlere -hiç üşenmeden- kuru fasulye yemeye gider, çaylı ya da rakılı dost meclisleri arardı. Kendisini seven birileriyle beraber olmak için her serüveni göze alır, kentlerarası yolculuklardan yüksünmezdi. İçinde birkaç parça giyimi bulunan çantası, adeta deprem çantası gibi alesta dururdu elinin altında. "Hadi Hocam!" dediniz mi, sizden önce koyulurdu yola. Tam bir İstanbul beyefendisi inceliğiyle söyleşirdi herkesle; karşısındaki ister büyük olsun, ister küçük... "Efendim, beyefendi, üstadım" sözcükleri dilinden düşmezdi.

Ömrünün son yıllarında -birçoğumuz gibi- o da emekli aylığının dar çemberi içine sıkışmıştı. Akıllıca bir kararla evini satıp daha küçük bir mekân edindi kendine. Artan parasını da bankaya koyarak aylığına ek yaptı. Yurt dışı gezilerine çıktı. Görmek istediği yerlere gitti.

Bu yurt dışı gezilerinden birinde, gecelediği otel odasında, televizyon kanalları arasında dolaşırken bir porno film kanalına rastlar ve saatler boyunca izler... Bu tuzağın ceremesini, ertesi gün otel faturasını öderken çektirirler üstada! Bir de bakar ki, izlediği filmin ücreti, konaklama ücretinden birkaç kat daha fazla! Kötüniyetli otel işletmecileri, müşterilerini uyarmayarak tuzağa düşürürlermiş meğer...

Öldüğünde seksen yedi yaşındaydı Necmi Rıza.

Ölüm tarihinden birkaç ay önce Fenerbahçe taraflarında rastlamıştım ona. Ramazandı. Güneşi sulara gömmeden önce, denize karşı bir çay bahçesinde birkaç saat oturup tatlı tatlı söyleşmiştik. Sonra, bir gün kuru fasulye yemek için Üsküdar'a geçme sözü alarak vapura bindirdim Necmi Rıza'yı.

Yazık ki son görüşmemiz oldu bu!

Kış günlerinde, yapayalnız yaşadığı evinde hastalanmış. Hastaneye kaldırılmış. Bakırköy civarında bir sağlık kurumunda yattığı haberini aldım. Tez zamanda iyileşip kalkmasını umarken ölüm haberi geldi!...

Cenazesinin kaldırıldığı gün, aralarında olmaktan keyif duyduğu genç çizerlerin hepsi de Fatih Camii avlusundaydı.

Hasine Şen KaçakDeneme

İvan Vazov
ve Milli iman üzerine

1878'de bağımsızlığını kazanan Bulgaristan, Birinci Dünya Savaşı'na kadar kültür alanında coşkulu bir yapılanma süreci yaşamaktadır. Bağımsızlık öncesinde Romanya'nın bazı şehirlerinde ve İstanbul'da bulunan basım evleri Sofya ve Filibe'ye taşınır; 1896'da Milli Sanat Akademisi, 1904' te ise Sofya Milli Tiyatrosu kurulur; 1888 yılında açılan Yüksek Okul 1904 yılında Sofya Üniversitesi'ne dönüşür; 80'li yıllarda faaliyet göstermeye başlayan Bulgar Yazarlar Topluluğu 1911'de Bulgar Bilimler Akademisini'ne dönüşür. Bu telaşlı dönemde edebiyat alanına en güçlü ve en belirleyici ses olarak yerleşen İvan Vazov, eserlerinin özünde yatan milli bilinç ve gurur sayesinde, değişen siyasal rejimler ve ideolojik bakışların denetim süzgecine takılmadan günümüzde de edindiği saygın "milli şair" yerini korumakta.

Birçok yazar ve şair, yaşadıkları dönemin sosyo-ekonomik ve siyasal özellikleri, ait oldukları ortamda beliren "milli devlet" kurma çabaları veya şahsi duyarlıklarının etkisi altında kalarak, milliyetçiliği bazı eserlerinin ana teması haline getirmiş veya Vazov'da olduğu gibi, tüm yapıtlarında milli özgüven ruhunu yansıtmışlardır. M. Naci Bostancı, **Bir Kolektif Bilinç Olarak Milliyetçilik** başlıklı kitabında konuyla ilgili ışık tutucu tespitlerde bulunmuştur. Milli kimlik oluşturma sürecinde aydın kesimin görevlerini anlatırken Bostancı, A. D. Smith'e başvuruyor ve aydınların rollerini şu şekilde sıralıyor: "Edilgen haldeki cemaati, keşfedilen üretilen yerli tarihi kültür etrafında bir millet oluşturacak şekilde seferber etmek. Devrimci dönüşüm için topluluğu etkin siyasete geçirmek; kendi (tarihi, kutsal, doğal) yurduna yerleştirmek; ekonomik entegrasyonu sağlamak; halkı bir meşruiyet kaynağı haline dönüştürürken, milli değer, anı ve mitlerle kutsamak; sivil, sosyal, siyasi haklar vererek onları tebaalıktan yurttaşlığa yükseltmek."[1] Bu konuyu iki şair ismi ile örneklendirir kitabın yazarı: Mehmet Emin Yurdakul ve Svetozar Hurban Vajanski. Türk şiirini düşündüğümüzde akla hemen okul kitaplarından zihinlerde yer eden Yurdakul'un satırları gelir: **Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur/ Sinem özüm ateşle doludur.** Her tür milliyetçilik "biz" bilincini oluşturmaya yöneliktir ve bunu gerçekleştirirken mutlaka kendi dışında kalanları ayırır ve dışlar. M. Naci Bostancı'nın da belirttiği gibi "hiçbir milliyetçi görüşün, bütün milletlerin var olma, yaşama ve kendi milli devletlerini kurma hakkını tanıma şeklinde evrensel mesajı olmamıştır." [2] Milli duygular yansıtan eserler "biz"i, kendi milletimizi övüp yüceltirken birçok durumda kendi "ulu" milletimizin gölgesi altında belirsizleşen bir "öteki" imajı da yaratır, Svetozar Hurban Vajanski'nin şiirinde olduğu gibi:

Gururluyum, Slav olmaktan gururluyum
Sevgili vatanım yüz milyon insana sahip
Kürenin yarısına sahip
Küresinin yarısına hükmediyor!
Slav dili dünyanın dört köşesine gitmeye imkân veriyor
Kardeşlerimden birisi palmiye dikerken
Bir diğeri ebedi buzulları seyrediyor,
Üçüncüsü dalgalara ıslık çalıyor...
Gururluyum, Slav olmaktan gururluyum.

Burada şair milli gururunu "kürenin yarısına sahip" güçlü ve etken bir Slav ırkı imajı çizerek dile getirir, fakat açıkça ifade edilmese bile kürenin diğer yarısını oluşturanlara karşı tutumu tamamlayıcı olmaktan çok bölücüdür.

Bir taraftan belirli bir millete ait olmanın gururunu yaşarken milliyetçiliği bir olgu olarak farklı açıdan ele alan şair-

Vazov ailesi

ler de var, örneğin Vladimir V. Mayakovski'nin **"Sovyet Birliği Pasaportu Hakkında Dizeler"** şiirini incelersek Mayakovski'nin hem Yurdakul, hem Vajanski, hem de üzerinde duracağımız Vazov'dan farklı duruş sergilediğini görürüz. Bu şiirde Rus şair yurt dışı gezileri esnasında Sovyet pasaportunun gümrük görevlilerinde yarattığı tepkiyi anlatır. İngiliz ve Amerikalılara ait pasaportları nazik bir gülümseme ile ellerine alır görevliler, Danimarkalıların veya İsveçlilerin belgelerini fazla tepki vermeden kontrol ederler, sıra Sovyet pasaportuna geldiğinde ona bir bombaymış gibi dokunurlar, bu sırada sahibini de şüpheyle incelerler. Fakat şair, pasaportunu "Buyurun/ okuyun/ kıskanın/ben/ Sovyetler Birliği vatandaşıyım!" sözleriyle uzatır görevlilere. Bu dizelerin içerdiği gurur olacak ki Sovyet döneminde Mayakovski' nin okul kitaplarında "Lenin" destanıyla birlikte tanıtılmasına neden olmuştur. Fakat sosyalist eleştirmenlerin göz ardı ettiği, bireyin kendisini millet üstü Sovyet vatandaşı olarak hissetmesinden doğan gururdan başka noktalar da var bu şiirde. Şaire göre kendini bir kimliğe sahip hissetmek yeterli değil, ancak başkaların da onu onayladığı halde geçerlilik kazanır; milli kimlik kavramı insanlar arasında çatışma yaratır. Dolayısıyla bu şiiri daha geniş bir anlamda değerlendirecek olursak Mayakovski'nin insanlar arasında milli sınırlar çizerek onları yabancılaştıran bürokratik mekanizmaya karşı isyan ettiğini söyleyebiliriz.

Kendisinden önce **Paisiy Hilendarski**[3] ve **Hristo Botev** tarafından tohumları atılan milli bilinç idealini geliştiren ve "Bulgar Milli Aydınlanma" çağı olarak bilinen bir dönemin şairi olan Vazov da, Bulgar olmaktan gurur duyan bir şairdir, fakat onun milliyetçiliği keskin ayrımcı fikirlerden çok temel insani değerlerden ve sanatçı duyarlılığından beslenmekte:

Yaşamı sevdim, ama ondan hiç çalmadım,
Her şeyi sana hibe ettim, Bulgaristan:
Senden aldığım gönlüm, kalbim, aşkım, gün doğuşlarım,
Türkülerle onları yine sana bağışladım.

("Büyülenme")

Bağımsızlığını yeni kazanmış ülkede edebiyat hâlâ sosyal-politik yaşantıdan soyutlayamamıştır kendini. Yaşanan tarihi olaylar zihinlerde görkemli bağımsızlık imgeleri yaratmaktadır, Aydınlanma döneminin doğurduğu ihtiraslı vatanseverlik duygusu, milli mücadele savaşında kazanılan başarıların verdiği gurur ve övünç, edebiyat eserlerini de beslemektedir. Geçmişin milli mücadele ruhuna duyulan özlem Vazov'un temelinde gerçekçi eserlerine tarihi romantizm öğeleri de katmaktadır. Halkın yaşantısı ve duyguları epik vurgularla yansıtılırken bağımsızlık öncesi simalar ve toplumun idealleri romantik ölçülerde yüceltilmektedir. Paisiy ve Botev'in milli bilinç ve özgüven duygularını canlandırmayı, vatanseverlik gücünü kışkırtmayı hedeflemektedir.

Ülkesini, ülkesinin insanlarını ve anadilini anlatırken bu abartılı ama doğal ve katışıksız sevgisi, don Quijute idealizmi ile boy ölçecek şiddete ulaşır. Bulgar onuruna her tür saldırıyı bir şövalye edasıyla savunmaya hazırdır şair: "Senin kara utancını alacağım ve o benim ilhamım olacak," der şair ülkesine seslendiği bir şiirinde. Vazov'un milli değerlerine bağlılığında ve duyarlılığının gelişmesinde annesi Sıba Vazova'nın önemi büyüktür. Vatan sevgisi ile özdeşleştirdiği anne sevgisini Bulgar şiirinin en bilinen "Anneme" başlıklı şiirinde ölümsüzleştirir: "Beni sen doğurdun/ ama içinde parlayan aydınlığı da sundun/ bendeki insanı da sen yarattın/ sen iki kez annem oldun!"

Anne, genç İvan'ı desteklerken baba onu tüccar olarak yetiştirmek istediğinden 16 yaşındaki oğlunu ticaret dillerini, Türkçe ve Yunanca'yı, öğrenmesi için Plovdiv'e (Filibe'ye) gönderir. Genç şair ise Fransızca'yı öğrenip coşkuyla Fransız edebiyatı eserlerini okumaya başlar. Gönlünü kitaplara veren genç, babası tarafından Romanya'da yaşayan akrabalarının yanına ticaret hayatına atılması için gönderilir fakat Vazov, Braila'da bağımsızlık mücadelesi veren Bulgar mültecilerin ortamını seçer. Burada bağımsızlık savaşının en önemli isimlerinden şair ve ideolog Hristo Botev ile tanışması, yüreğindeki devrimci yurtseverlik alevini canlandırır. Unutulmuşların Destanı (1881) bağımsızlığın ilk yıllarında Hristo Botev gibi kahramanların ideallerine ve vasiyetlerine ihanetin rahatsızlığını yansıtmaktadır:

Bulgar Ulusal Yazarlar Kongresi, Vazov'da aralarında.

Kabrinizin üstünde solgun yazıtlı
granit bir anıt dikildi.
Ama kimleri ürkütür? Kimleri şaşırtır ki?
Taş taşı uyandırmaz.
Söyledikleri bizler için yabancı,
Başka ilah biliriz biz, ama o altından,
Başka bir ses kalbimize galeyan
Sizin öneminiz bizlere viran.

("Unutulanlar")

Şiir kitabının destan olarak isimlendirmesi de yansıttığı isimlerin azametini ve tarih sahnelerinin epik boyutlarını göstermektedir. Destanın konusu yazıldığı tarihten yaklaşık on yıl önce yaşanan olaylardır fakat bağımsızlık sonrası yılların düşünce ve ahlak normları unutulmuş dönemin yüce değerlerinden o kadar uzaktır ki neredeyse ütopik derecede uzak bir dünya imgesi yaratmaktadır. Dünün yengin kahramanları unutulmuştur, yerini ticari çıkarlarla beslenen bencillik almıştır. Şair, milli duyguları kışkırtarak vatan için şehit olan kahramanları ölümsüzleştirmeyi amaçlar. Vazov'un seçtiği milli bilinç uyandırma stratejisi, Anthony D. Smith'in belirlediği, milliyetçiliğin bireyin sonsuzluk-ölümsüzlük üzerine etkili olduğu üç işlevi akla getirir. En önemli işlevi "şahsen unutulma sorununa tatminkâr bir cevap vermekte oluşudur. Laik evrede milletle özdeşleşme ölümle gelen faniliğe galebe çalmanın ve kişisel bir ölümsüzlük boyutunu sağlama almanın en emin yoludur..." İkinci bir işlevi ise "heroik geçmişine benzer azamette bir gelecek sunmasıdır." Böylece ebedi yaşam vadi kendi dölünde genetik olarak korunmuş olacaktır. "Öyleyse milli kimliğin asıl işlevi, insanları şahsen unutulmaktan kurtarmak ve kolektif imanı ihya etmek için tarihi ve kaderi olan güçlü bir topluluk duygusu oluşturmaktır." Üçüncü işlevi de "kardeşlik idealini gerçekleştirmeye verdiği önemdir." Bu ideal ise etnik topluluk ve millet arasındaki yakın ilişki üzerine kurulmuştur. Smith'e göre milliyetçiliğin sembolik ve ritüel yanlarının bireysel kimlik duygusuna bu kadar dolaysız bir şekilde hitap etmesinin en önemli nedeni, "etnik bağların ve etnik aidiyetin canlanışında ve özellikle topluluğun bütün nesilleri boyunca şehit düşmüş olanları ve ataları yad ediyor oluşunda yatmaktadır... Bu noktada milliyetçilik Şinto gibi, cemaatin ölüme ve atalarına tapınmaya çok büyük önem verdiği dinsel inançları andırmaktadır."[4]

Vazov da "vatan için ölen" kahramanların isimlerini milli belleğe yeniden kazandırmak için semboller kullanmakta; yücelttiği şahıslar ve mekânlar ise, dinsel ideolojilerdeki kutsal mekân, sembol ve törenleri andırmaktadır. Anthony D. Smith'in sunduğu işlevleri doğrularken, Vazov, **Ernst Renan**'ın "Millet, geçmişi hatırlamaktan çok unutmak üzerine kurulur" tutumuna tam karşıt bir duruş almakta. Bulgar milletine ait olma ayrıcalığını, bu milletin uzun ve gurur verici geçmişini anımsatarak hissettirmekte.

Milli kimlik büyük bir ölçüde etnisiteden güç almakta, etnik kimliğin oluşumunda ise hem rasyonel düşünceler hem ritüel ve sembollerle oluşan duygusal bağlar eşit derecede etkendir. Vazov'un sözünü ettiğimiz birçok şiiri bu tür duygu ve coşkuları kışkırtmakta. Fakat Vazov'un sadece şiirleri değil, tüm yazdıkları kutsallığına ve yüceliğine çocuksu bir içtenlikle inandığı ve sevdiği halkının değer yargılarından beslenmekte, milli gururu her satırında açıkça görülmekte. Bununla birlikte Vazov eserlerine yeni imge ve duygu alanları katarak bağımsızlık öncesi konularla

Vazov'un doğduğu ev..

sınırlı olan Bulgar edebiyatını tematik açıdan da zenginleştirmiştir. On dokuzuncu yüzyılın 80'li yıllarında, toplumsal eleştiri, gücünü, aydınlanma döneminin idealizminden almış ve ahlaki çöküşü hedeflemiştir, 90'lı yıllarda ise güçlerini hissettirmeye başlayan yeni devlet kuruluşları, sosyal ve siyasi düzen, eleştirinin yeni hedefi haline gelmiştir; patriarkal düzenin yıkılması, geleneksel fikirlerin çökmesine neden olmuştur. Patriarkal yaşam tarzının huzur, saygı, sevgi, insanlık gibi değerlere dayanan yaşam ve düşünce felsefesi, Vazov'un temel yapıtı sayılan **Pod İgoto** (Boyunduruk Altında) romanında büyük bir ustalıkla dile getirilmiştir.

Pod İgoto, Bulgar edebiyatı tarihinde roman türünün ilk örneği olmasına rağmen günümüze dek edindiği simge konumunu korumaktadır. Yaklaşık 80 dile çevrilen bu roman, üzerinde yapılan sayısız çalışmalar ve diğer sanat alanlarında edindiği konumla Bulgar edebiyatında son derece saygın bir yer kazanmıştır, edebiyat eğitiminin ve milli bilinç edinme sürecinin temel aracı haline gelmiştir. Romanın alt başlığında da belirtildiği gibi yazarın amacı "Bulgarların bağımsızlık arifesindeki hayatı"nı anlatmaktır. Bu dönemin sancılarını ve heyecanlarını yansıtırken Vazov, Bulgar halkının geleneksel ahlaki, kültürel ve sosyal özelliklerine dayanan kapsamlı bir Bulgar yaşam modeli de sunmaktadır: patriarkal aile yaşamının sıcaklığı, bilim merakı, boyunduruk altındaki yılların getirdiği korkunun yerine yavaş yavaş yerleşen milli bilinç; Avrupa kültürüne ulaşma çabalarının samimi fakat gülünç boyutları bu modelin ana çizgilerini oluşturmaktadır. 1876 yılında gerçekleşen Nisan ayaklanmasının öncesinde oluşan milli mücadele ruhu, "sakin Anadolu abacılarını dağ tepelerine çıkaran coşku" ise bu dönemin en önemli tarihi sürecidir. Roman boyunca egemen olan yurtseverlik heyecanı ve bağımsızlık telaşı son sahnede beklenmedik bir umutsuzluğa dönüşür. Olayların geçtiği kasabaya başarısızlıkla sonuçlanan ayaklanmanın coşkusundan sonra çöken sessizliği "Yaşasın sultan hazretleri" diye bağıran bir ses bozar. Sadece manastırın delisi, baş kahraman Boyço'nun bir kazağa saplanmış kafasını görünce, isyan gösterisinde bulunur ve asılır. Yurtseverlik coşkusuyla biçimlenen uzun sahnelerden sonra romanın "Bu deli, karşı gelmeyi göze olan tek kişiydi" cümlesi ile bitmesi, taşıdığı ağır ve acı ironi ile yaşanan olayların görkemini, sergilenen yurtseverlik heyecanını ve bağımsızlık arzusunu sorgular.

1890'larda Bulgar edebiyatında yazın türü olarak öykü de önem kazanır. Vazov'un bu dönemde yarattığı öyküleri yeni sosyal ve ekonomik düzenin getirdiği adaletsizliği yansıtır, daha önceki eserlerinde çizdiği kahramanların yerini ödlek memurlar, karılarının namusunu satan erkekler, başarısını dalaverelerden kazanan siyasetçiler, insanların kederinden zenginleşen doktorlar, klasik müzik eşliğinde siyasi tutukluları ölesiye döven polis memurları alır. Aynı dönemde yazılan şiirler ise yoksulluk içinde yaşam mücadelesi veren köylüyü anlatır. Başlığı bir slogan etkisi yaratan "Gelin Görün!" şiirinde köylünün yaşadığı ortamı devlet yöneticilerinin duyarsız gözleri önünde öfke dolu sözlerle betimler:

Yer - kuru toprak! Koku, duman, puslu duvarlar,
zindan havası;
karanlığa gömülmüş
insanlar ve yıpranmış bez parçaları.

Dönemin daha genç bir şairi, **Dimço Debelyanov** (1887-1916), eğitim gördüğü okulun bir töreninde konuk olarak çağırılan Çar Ferdinand'a dönerek Vazov'un bu şiiri okuyarak isyankâr duygularını ifade etmiştir. Milli heyecanla dolu çalışmalarından farklı olmalarına rağmen yazarın sosyal gerilimi anlattığı bu tür eserlerini de tükenmez vatan sevgisi beslemektedir.

Fakat Vazov'un saygın yerini korumasında daha etken bir neden var, "Gün Batımı" şiirindeki şu ünlü satırlarından da anlaşıldığı gibi, sevgisinin milliyetçilik çizgisini aşıp temel insani değerlerle beslenen evrenselliğe de ulaşabilme yetisi:

Gün batımı... ama yine de seviyorum şefkatle
selam gülüşünü doğan güneşin
rüyalarını genç gönlün,
ve hayatın-o sonsuz denizin-
fırtınalarını ve gezgin türkülerini
hâlâ seviyorum şefkatle.

İVAN VAZOV (1850-1921)

Bulgar şair, romancı, oyun ve öykü yazarı İvan Vazov 1850'de Sopot'da doğdu. Ticaret öğrenmeye gittiği Romanya'da bağımsızlık için savaşan göçmen hareketine katıldı. Bulgaristan'ın Osmanlılardan bağımsızlığını kazanmasından (1878) sonra Filibe'de çeşitli dergiler ve gazeteler çıkardı. Rus karşıtı Stefan Stambolov'un yönetimi sırasında Odessa'ya sürgün edildi (1886-89). Bulgarların Bağımsızlık arifesindeki hayatını anlattığı ve en önemli romanı sayılan Pod İgoto'yu (Boyunduruk Altında) orada yazmaya başladı. A. Stambolov'un düşmesinden (1894) sonra meclise seçildi ve 1898-99 yıllarında eğitim bakanlığı yaptı. 20 civarında şiir kitabı, çok sayıda hikaye ve drama yazdı.

1 M. Naci Bostancı, Bir Kolektif Bilinç Olarak Milliyetçilik, İstanbul: Doğan Kitapçılık, s.34
2 A.g.e., s. 53
3 Paisiy Hilendarski (1722-1773): "Hey sen Bulgar, soyunu ve dilini bil" cümlesiyle başlayan Slav-Bulgar Tarihi eseriyle Yeni Bulgar Edebiyatı dönemini başlatmıştır.
4 M. Naci Bostancı, Bir Kolektif Bilinç Olarak Milliyetçilik, İstanbul: Doğan Kitapçılık, s.91-92

Sevgi ve Ağır Suçlar

Yağmurlu bir kış gününde seninle bir liman kentinde karşılaştık. Lacivert denizde dans ediyordu resmin. Sürgün yemiş düşlerin beyazdı. Islak saçların kardelen kokuyordu. Kaygıların, korkuların azalmıştı. Umutların artmış, gözlerin gülüyor, ellerin hâlâ titriyordu.

Gemimiz okyanuslara açılıyordu. Şimdiye dek hiç duymadığımız yanik ezgisinin akıntısına kapılmıştık. O kentte bu ezgilerden korkanlar vardı. Ayrıldığımız kent bozguna uğramıştı, atmosfer tütsü kokusuna gömülmüştü. Evler sağır ve dilsizlermiş, sokaklar da kan kokuyordu... Yürekleri kararmışlar haki renkli ve apoletliydi... Görmüyor ve bilmiyordu... Aşkı öldürürlerken aşksızlık çöküyordu kente. Sallanan gemi yüreklerimizi sarsıp bize acılarımızı ve hüzünlerimizi anımsatırken ellerimiz kenetleniyordu. O an suçluluk duygusuyla bakışlarımız bir noktaya dikiliyor, susuyorduk... Bu denizi geçmeliydik... Sürgün de başka bir ölümdü, dönmeliydik... Aşkı öldürürlerken aşksızlık çöküyordu kente. Kandan bir suç denizi yaratıldı. Bu denizi geçmeliydik Sürgün hüzündür, dönülmez ise ölüm olurdu. Dönmeliydik. Fırtınalardan kurtaracak çok şeyimiz vardı... Metehorlar bilincimize çarpıyor, dalgalar yaralı yüreğimizi acıtıyordu... Yakamozlu gözlerinde yasaklı ülkenin acıları vardı.... Kaynağımıza dönüp fırtanalardan kurtaracak çok şeyimiz vardı. Tarihi bilinmez antik bir değere benziyordu yüzün. İpek gibi yumuşak sesinde dili yasak halkının gerçeğe dönüşen destanı vardı. Sana kibirsiz bakıyor kibirsiz dinliyordum. Hiçbir korku kalmamıştı sömürge gecelerden. Sular durulmuş yolculuklar bitmişti. O kentte acılarını yüreğine gömen kadınlar vardı. O kadınlar ki gülünce menekşeler açardı... Bizi çogaltan da o kadınlardı...

Mem û Zin aşkına ertelenmiş ne de çok tutkularımız vardı. O tutkularımız ki saçların gibi kardelen kokardı. Sin intahar eden kadınlara ağlıyordu. Samas yeniden bir destan yazıyordu, gözleri görmeyenler de okusun diye. Bilim adına, bilime tüm zamanların en büyük ihaneti yapılıyordu. İhanete uğrayan tanrıçalar dağlarda, sular durulmuş uzun yolculuk sürüyordu. Birileri bir ulusun altından kalkamayacağı suçları işletirken başka bir ulusa yaşayan ölüler olmaları isteniyordu. Ölmeyenlere ağır zindan cezaları veriliyordu.

Şimdi oturmuş kitap okuyor ya da geziniyorsun. Beyaz deniz kıyısında mısın, gördüğün işkenceleri mi anımsadın?.. Poyraz saçlarını mı dağıtıyor, yeni bir öykü mü tasarlıyorsun? Ehmede Xani hangi kederden öldü? Nietzsche neden ağladı? Stefan Zweing neden intahar etti? Söyler misin Mem û Zin nerde? Mevlana neden yemin ederdi aşka? Pir Sultan Abdala nasıl kıyıldı? Söyle, yüksek dağları ve geniş ovaları olan ülkeye, zaman neden hiç uğramadı? Binlerce yıldır neden donmuştu zaman. Zamansız mı yaşanıyordu? Ertelenen her şey neden kayboldu? Oysa zamanla ödeşmişti. Analar geçmiş ile gelecek arasında sarsılmaz köprüler örmüştü, insanlık üstünden geçsin diye. Elbet bir gün günbatımı izlenecek o yanan kentten ve güneşli sabahlara da varılacak ve herkes kaynağına dönecektir.

Aydın Dere - dere@bluewin.ch

Merhaba,

Kaçak Yayın dergisini bir arkadaşımın övücü sözlerinin gerçekliğini test etmek amacıyla almıştım.

Derginizi okuduktan sonra arkadaşımın tespitinin çok doğru olduğunu anladım. Kaçak Yayın diğer edebiyat dergileri gibi insanı sıkmıyor. Elime aldığımda okunmadık tek bir satır bırakmak istemedim. Bu arada Cemal Süreya ile ilgili yazıyı büyük bir zevkle okudum. Büyük ustalarla ilgili yazıların devam etmesini ve şiirlerine de yer verilmesini rica ediyorum.

Derginiz aracılığıyla edebiyata tutkun olan ama yazdıklarının herhangi bir edebi değer taşıyıp taşımadığını bilmeyen insanlara yol göstermeniz çok güzel. Ben de yazdığım şiirleri sizle paylaşmak istiyorum. Mümkünse yazdığım şiirler hakkındaki değerli görüşlerinizi bilmek isterim. Şimdiden zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Ayrıca onyedi yaşında olduğumu bilmenizi isterim. Eğer şiir yazmak konusunda yetenekli değilsem bunu geç olmadan bilmek isterim.

Özlem Özbek

Yalnız ve Perişan

Bir gece vakti dolaşıyorum yine sokaklarda
Her zaman ki gibi yalnız ve perişan
Düşünüyorum; beni kim, kimler, ne veya neler bu hale koyan
Biliyorum biri var, belki ben, belki o, belki onlar. Bilmiyorum.
Gecenin o boş sokakları öyle soğuk, öyle ıssız, öyle puslu ki,
İnsan korkuyor.
Sadece yanan bir sokak lambası arıyor, etrafında sinekler uçuşan.
Herkes, günün yorgunluğunu atmak için sıcak yataklarında uyurken
Ben ıslak kaldırımlarda yürüyorum yalnız ve perişan.
Uzaklardan köpek sesleri geliyor,
Gecenin büyük sessizliğinde sanki yanı başındaymış gibi
Gecenin o derin sessizliğine meydan okuyorlar havlamalarıyla,
İşte aramızdaki farkı anlıyorum o an;
Onlar kimsesizlerine ve yalnızlığa baş kaldırıyor,
Ben ise hâlâ yalnız ve perişan.

Selam Olsun!

Bu yazıyı (şiir, hikâye, nesir, deneme, anı... adına her ne diyorsanız ki ben bir şeyle adlandıramıyorum) okuyan herkese selam olsun. Aslında ben yazdıklarıma bir başlıkta koymuyordum fakat sayılarınızdan bir tanesinde başlık koyulması istediğinizi belirttiğiniz için hatırınız kırılmasın diye koydum umarım olmuştur! (aslında pek önemi yok) Bence birşeyi isimlendirmekle (şiir, hikâye vs.) ona bir sınır çizmiş oluyoruz ve okuduğumuzu düşünmek yerine onun bu kalıba uyup uymadığına karar vermeye çalışıyoruz.

Bu yüzden ben yazdıklarımı düşüncenin ifade edilmesi şeklinde yorumluyorum.

Bir de "kanat alıştıranlar" bölümünün başında 'sadece ahlâkın tekniği yoktur' cümlesi gözüme ilişti, az önce ifade etmeye çalıştığım sebeplerden dolayı katıldığımı söyleyemeceğim, çünkü; yazı yazmanın bir tekniği olduğu anlamı çıkıyor (bu tekniği bilenler yazsın bilmeyenler de öğrenmeye çalışsın. Sormak lazım, acaba bu tekniği Dostoyevski'ye biri mi öğretti!)

Bunlara rağmen güzel ve okumaya değer bir dergi yayımlıyorsunuz, emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Metin Öztürk. Karaman - Mart'98

Tekrar Merhaba Kaçaklar,

Değerlendirmeniz ricasıyla, Ekim 2003 tarihinde yolladığım öykümü; Aralık 2003 sayınızda, "Kanat Alıştıranlar" bölümünde yayımladığınız ve öncelikle eleştiride bulunduğunuz için teşekkür ederim.

İtiraf etmem gerekir ki; eleştirinizin özellikle de "cümleleriniz 'yazar' cümlesi..." kısmına bayıldım. Yazma yolunda duraklamaya girdiğimi hissettiğim son günlerde, itici güç niteliğindeki bu cümleniz için yürekten teşekkürler...

Küçük müdahalelerinizi inceledim ve bir tek şey dışında hep-

sine hak verdim. O da şu: "ara buluculuk" şeklinde yazdığım sözcüğü, "arabuluculuk" olarak düzeltmişsiniz. Ancak TDK 1996, Ankara basımlı, İmla Kılavuzu'nda söz konusu sözcüğün yazılış şekli "ara bulucu" olarak gösterilmiştir. (s.103). Bu açıklamayı da sizi düzeltmek amacıyla değil, neye dayanarak o şekilde yazdığımı göstermek için yapıyorum.

Yazınsal ve Düşünsel Geliştiricilik Seminerleri'nin, Ankara ayağını heyecan içerisinde bekliyorum.

Kolay gelsin, saygılarımla. 11.01.2004

Bahar Özdemir

Merhaba Kaçak Yayın

1982 Diyarbakır-Silvan doğumluyum. Babamın öğretmen oluşu sebebiyle öğrenim hayatımı Diyarbakır, Niğde ve Batman'da tamamladım. Halen Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okumaktayım. Batmanlıyım.

2001 yılında kendi imkânlarımızla çıkardığımız "Lâl" dergisiyle tanıştım yazıyla, edebiyatla. Ertesi yıl Konya'da çıkan "Çalı" dergisini'nde iki sayısında bulundum yazılarımla.

Anadolu dergiciliğinin, "Kafabozumcu" piyasa dergilerine inat varlıklarını sürdürmeleri için uğraşmak niyetindeyim.

Dara Aksoy Adres: Bosna Hersek Mah. Tekkiraz Sok. Nezaket Sitesi 6.Blok No:42/5 - Konya

Teşekkürler

Yayımladığınız edebiyat dergisi için yürekten teşekkür ediyorum... İnsan sizler gibi ustalara yazacak olunca nedense cümle kurmakta zorlanıyor galiba. Çok şeyler yazmak niyetiyle oturmuştum, şimdi aklıma hiçbir şey gelmiyor... Kaçak Yayın dergi olmanın ötesinde bir anlam taşıyor benim için... Her ayın ilk haftası beklemek bile ayrı bir keyif... Ve abartı değil, o kadar yavaş okumaya çalışıyorum ki. Çünkü bitsin istemiyorum... Hepinizin yüreğine sağlık diyorum...

Anka Dirim

Merhaba

Ben Balıkesir Üniversitesi Türkçe öğretmenliğinde okuyorum. Öğrenim bursları ayın 7, sinde yattı ve ben ancak ayın 10'nunda alabildim dergiyi. Gerçi 2 milyon çok para değil ama olmayınca da olmuyor işte. Nyese asıl mevzuya dönersek: İtiraf etmeliyim ki şu ana kadar düzenli olarak takip ettiğim tek kültür-edebiyat dergisi: Kaçak Yayın. Gerçi arkadaşlar bunun maddiyatla ilintisi üzerinde çok dursalar da gerçek bu değil. Dergi güncelliği ile konuların çeşitliliği/şeçiciliği ile okunması-takip edilmesi gereken bir dergi. Eh fiyatı da uygun hani. Bazen düşünüyorum da 3 ay almasam da 3'lü seti alıp 1 milyona mı getirsem dergiyi diye ama olmuyor. En başta dergi kapakları gerçekten çok iyi seçiliyor ve ilgi çekiyor bu yüzden dayanamayıp alıyorum. Son bir şey: Burdan öğrencilere sesleniyorum: Sınav zamanlarında dergiyi imha edin! Aksi durumda ders çalışamıyor insan; merak edip bir karıştırmaya başlıyorsunuz en az 1-2 saatinizi alıyor, o denli yani içerik. Ehh bu kadar iltifattan sonra artık şu şiirimi yayımlarsınız :) gerçi Varlık dergisi istemişti ama ben size gönderiyorum kıymetinizi bilin :)

Sen+Ben=Biz

Şiirler yazardım gülüşlerine
Ama asıl efsane gözlerindi
Kıyamadım onlara

Ellerime kızabildim
Tutmasaydı eğer ellerini
Ömrümün diyorum...
En güzel albümüydü
Her karesinde vücudumu
Fotoğraflayan dudakların

Hep birbirimizi tamamladık
Söyle şimdi sen ölürsen
Ben yaşar mıyım sanıyorsun
Eksik bırakmamak için seni

Bir paylaşımın en güzel yerinde
Ortasında yani aşkın
Ölebilir misin hem
Mitolojideki tanrı iken

Ozan Can

Cemal Süreya...

Cemal Süreya'nın ölümünden sonra dergilerde gündeme getirilme biçiminin "magazinleştirme" uygulamasının mantığına göre yapıldığı düşüncesindeyim. Bu mantık çerçevesinde, şairin özel yaşamı sıfır noktasına kadar halkın bilgisine sunuluyor... Kimi gazeteler aynı şeyi Nâzım Hikmet için de yapmıştı. Buna gerek olmadığını sanıyorum. Bir şair önce yapıtlarıyla gündeme getirilmeli ve toplum onun yapıtlarından, sanatından tadlar devşirmeli. Cemal Süreya'nın Günlükleri ve çeşitli yazılarından alıntılardan oluşan yazınızda şairin öz yaşamı fazla öne çıkarılmış, pek şık da olmamış kanımca. Bir örnek vereyim kıyaslayın lütfen: Çankaya Belediyesi'de Cemal Süreya Parkı yapmış; şairin büyükçe bir heykelini dikmiş, heykelin kaidesindeki mermerler kırık ve yıllardır onarılmıyor. O zaman bu heykeli niye diktiniz? Saygısızlık bu. Söylemek istediğim kısaca şu, bir "magazin-edebiyat" dergisi olsanız da, sizden iyi şairlerin, yazarların yayımladığınız yapıt örneklerini okuyup sanatsal haz almalıyız. Cemal Süreya'nın şiirleri-şairin hayatı şiire dahil olduğundan ayrıca özel yaşamına ilişkin alıntılarla zenginleştirilerek magazinleştirilmesine gerek olmayacak kadar önemli bence. Daha yazınsal sunabilirdiniz Cemal Süreya'yı... Post-modern, daha doğrusu kitsch olmuş. İyi çalışmalar.

Abdullah Şevki

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Basın Duyurusu

Ölümünün 50.Yılında Sait Faik Sempozyumu

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi, büyük öykücü Sait Faik Abasıyanık'ın ölümünün ellinci yıldönümü nedeniyle 9-10 Mayıs 2004 tarihlerinde Burgazadası Öğretmenevi'nde bir sempozyum düzenleyecektir. Sempozyuma bilimsel bildirileriyle katılmak isteyenler, yaklaşık 250 sözcükten oluşan bildiri özetlerini 19 Mayıs 2004'e kadar merkeze iletmelidirler. Başvuru koşulları ve bildirilerin nitelikleri ile ilgili ayrıntılar merkezin internet sitesinden öğrenilebilir; merkezle e-posta ve telefon aracılığıyla bağlantı kurulabilir.

http://www.bilkent.edu.tr/tebsite
temerkez@bilkent.edu.tr 0(312) 290 23 17

Salih Bolat KaçakYazar

İlk romanlarım ve şiirlerim

İlk okuduğum roman, Orhan Kemal'in, **Baba Evi** adlı romanıydı. Varlık Yayınları'nın o küçük boy, sıcacık, kenarlarını bıçakla açmaktan büyük keyif aldığım kitaplarındandı. 13-14 yaşlarındaydım. Teksas, Tom Miks ve Karaoğlan gibi çizgi roman okumalarından yeni yeni resimsiz romanlar okumaya geçtiğim yıllar... Roman beni hayretler içerisinde bırakmıştı. Çünkü o yıllarda (1968-1970) tıpatıp benim yaşadıklarımı anlatıyordu. Oysa ben romanların uzak hayaller, ülkeler, yaşantılar anlatması gerektiğini düşünüyordum. İşte, Baba Evi, hiç de öyle uzak olmayan, tam da benim yaşamımı anlatıyordu. Ben de romandaki gibi gazozuna yapılan mahalle maçlarında futbol oynuyordum, ben de ağabeyimle balık tutmaya gidiyordum, babamdan gizli çizgi romanlar okuyordum... Öyleyse ben de roman yazabilirdim. Yaşadıklarım, okuduğum romanda anlatılıyordu ya!.. Böylesine büyülenmiş halde, ikinci okuduğum roman, yine küçücük bir romandı: **İnci**. John Steinbeck'in bu romanını da soluk soluğa okumuştum. Müthiş etkilenmiştim. Okumasını bilmeyen anneme de romanı okumuştum. Beni ağlayarak dinlemişti. Annemi böylesine etkileyen bir şey yapmış olmam, beni de etkilemişti. Romanda, balıkçı köyündeki inci avcısı bir zenci, iri bir inci buluyordu ve beyazların inciyi elinden almak için, akıl almaz ırkçı zalimliklerine maruz kalıyordu. Üçüncü okuduğum roman, yine Steinbeck'in bir romanıydı: **Sardalya Sokağı**. Olamaz! Tıpkı benim yaşadığım sokak. Adana'da, öğretmenlerin, imamların (rahiplerin değil elbette), orospuların, işçilerin, serserilerin, esrarkeşlerin yaşadığı bir sokak, Steinbeck'in romanında anlatılıyordu. Evet, evet, ben de derhal roman yazmaya başlamalıydım. Cebimde kâğıtlar ve kalem bulundurmaya başladım. Sokaklarda dolaşıyor, gördüğüm ilginç olayları, insanları not ediyordum. Akşam eve geliyor, bu notlarımı öyküye dönüştürüyordum. Öykü çalışmalarım, o yıllarda bir kıza âşık oluncaya kadar sürdü. Müthiş bir aşk yaşıyordum. Okulu, dersleri falan unutmuştum. Bu durum iki ay sürdü. Bir gün kız beni terk etti. Buluşacağımız yere gelmedi. Peşinden gittim, beni kovdu. Mahvolmuştum! İşte o günlerde, bir arkadaşımın, sevdiği şiirleri yazdığı defteri elime geçti. Defterde, Nazım Hikmet'ten, Edgar Allan Poe'ya kadar yüzlerce şairin şiirleri vardı. Çok etkilenmiştim. İçinde bulunduğum acı ve yaşadığım yoğun duygularımı, şiirle anlatabileceğimi düşündüm. Giderek mutsuz eski aşkımı unuttum ama yeni bir aşk başlamıştı yaşamımda: Şiir.

Soldan sağa: Adnan Yücel, Hasan Hüseyin ve Salih Bolat

Lise son sınıftayken, Adana'da, şiirler yazan Duran Aydın adlı arkadaşımın şiirleri, Ankara'da çıkan **Yapıt** adlı dergide yayımlanıyordu. Üniversitede okumaya, Ankara'ya gelince, **Yapıt** dergisinin adresini buldum. Derginin yönetmenine şiirler yazdığımı söyledim. Dergiyi ikinci ziyaretimde, o yıllarda çok ünlü bir şair olan Hasan Hüseyin'le tanıştım. Bir de Adnan Yücel'le. Uzun yıllar sürecek bir dostluğun başlangıcıydı. Adana'ya döndüğümde, Duran Aydın'a bu karşılaşmadan söz ettim. Bir sonbahar günüydü. Adana'da bir caddeye "Orhan Kemal Bulvarı" adının verildiğini öğrendik. Duran'ın bisikletiyle oraya gidip, bir hatıra fotoğrafı çektirmeyi düşündük. Gerçekten de cadde üzerindeki bir elektrik direğine asılı bir levhada, "Orhan Kemal Bulvarı" yazıyordu. Benim ilk gençlik yıllarımın efsane yazarı... Oradaki bir semt fotoğrafçısından, fotoğrafımızı çekmesini istedik. Fotoğrafta, arkamızdaki tabelanın görünmesini istiyorduk. Ne var ki, güneş tam karşıdan geliyordu ve fotoğrafçı, haklı olarak, levhanın görünmeyeceği başka bir yönden çekmekte ısrar ediyordu. Ama biz, levhanın fotoğrafta görünmesini istiyorduk. Sonunda, Duran çözümü bulmuştu. Fotoğrafçıya şöyle dedi: "Orhan Kemal, arkadaşımın dayısı olur. Yeni öldü. Arkadaşım Ankara'dan bu hatıra fotoğrafını çektirmek için geldi." Fotoğrafçı bana, "başın sağ olsun gardaş!" derken, yüzündeki üzüntülü ifadeyi unutamam. Bundan sonra ne yapıp edip, güneşe rağmen fotoğrafımızı çekti.

Evet, Hasan Hüseyin ve Adnan Yücel'le uzun yıllar dost olduk. Şiirsel anlamda yollarımızın ayrılmasına karşın, dostluğumuz sürdü. Bu iki dostum da, trajik biçimde yaşamdan ayrıldılar. Hasan Hüseyin, bir Şubat günü, beyin kanaması sonucu yaşamdan ayrıldı. Adnan Yücel de, yine beyinden kaynaklanan bir rahatsızlık sonucu, geçen yıl yaşamdan ayrıldı. 1980 darbesinden sonraki günlerde, birlikte çok kafaları çektik, acı çektik, türküler söyledik. Hasan Hüseyin, 1940 Kuşağı şairlerindendi. Sözel bir şiir yazıyordu. Bir tür, yazılı halk şiiri, denebilir. Onun yaşamı, Türkiye'nin yakın tarihteki demokratikleşme sürecinin de fotoğrafıydı, bir bakıma. Şairlik ahlakı konusunda, ondan çok şey öğrendim. "Arı kırda, balı pazarda gerek" sözünü unutamam. Üç şiir yazıp, beş ortalıkta dolaşanlar için söylerdi. Onurluydu. Tıpkı yakın arkadaşlarından Ruhi Su gibi...

Adnan Yücel, şiirsel serüveni boyunca, diyebilirim ki, Hasan Hüseyin şiirinin etkisinden kurtulamadı. Hızlı yaşadı, genç öldü. Şiirlerinde epik bir duyarlılığın izini kovaladı. Halkların, toplumların, büyük kavgaların,büyük aşkların şiirini yazmaya çalıştı. Duygusal coşkuları o denli yoğundu ki, adeta şiirsel estetik kaygıların önüne geçti. Şiire görevci bir işlev yükledi, tıpkı Hasan Hüseyin gibi. Dönemsel bir hazır duyarlılığı onayladı, tıpkı Hasan Hüseyin gibi. Politik ideoloji, iki şairin de şiirlerinin genel karakterini oluşturdu. Buna karşın, Hasan Hüseyin'in şiiri folkloru, halkçı bir bilgeliğin ayrıntılı gözlemlerini içerirken, Adnan Yücel'in şiiri daha genel ve soyut düzeyde kaldı. Turgut Uyar bir yazısında, yazdığı şiirleri beğenmeyip yaktığını söyleyen Hasan Hüseyin'e, şiirlerini yakmaya devam etmesini öneriyordu. Belki bunu Adnan Yücel'in de yapması gerekiyordu. Bütün bunlara karşın, Hasan Hüseyin'in şiirde arabeskin öncüsü olduğunu ileri sürenlere hiç katılmadığımı, böyle bir yaklaşımın, büyük bir haksızlık olduğunu belirtmeliyim. "Kavel", "Temmuz Bildirisi", "Haziran'da Ölmek Zor" şiirlerinin şairini ve "Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek" şiirinin şairini sevgiyle selamlıyorum.

KARAGÜN DOSTU

biliyorum
matarada su
torbada ekmek
ve kemerde kurşun değil şiir
ama yine de
matarasında su
torbasında ekmek
ve kemerinde kurşun kalmamışları
ayakta tutabilir
biliyorum
şiirle şarkıyla olacak iş değil bu
dalda nar
tarlada ekini kızartmaz güvercinin gurultusu
ama yine de
dişler arasında bıçak gibi parlar kavgada
şiirin doğrultusu
göz gözü görmez olmuş
tek bir ışık bile yok
yürek bir yaralı şahindir
döner boşlukta
belki bir şiir
belki bir şiir kırıntısı
çalar kapımızı umutsuz karanlıkta
yoklar yüreğimizi
iğilir yaramıza
dağıtır korkumuzu
ve karşı tepelerden
gürül gürül bir kalk borusu

Hasan Hüseyin

Atilla Birkiye

Şair'e soru mu sorulurmuş, diyorum günlerdir... derken de bir an önce soruları bulmanın telaşına düşüyorum... kitaplarınız arasında dönüp dolaşıp kapağı güllü olana takılıyorum... sorular da az biraz aşk-lı olacak bu durumda!

Bu şiirleri yazdıran 'bir' aşk mıdır? Hangi 'aşk'tır bu satırların sorumlusu, dedim kendi kendime... Bu sorunun cevabı var mıdır sizde?

Evet, aşktır. Yüreğimde hissettiğim aşktır, ruhumda hissettiğim aşktır. Benliğimde hissettiğim aşktır. Tabii ki her duygu, bir ötekinin benzeri gibi olamaz. Her duygunun tabii ki farklı yoğunluğu vardır. Bazılarını çok derin yaşarsınız, hissedersiniz. Bazen, zaman ve mekânın yok olduğu bir durumda hissedersiniz kendinizi. Bulutların üzerinde yürüyorsunuzdur. Aşk kanatlarıyla uçuyorsunuzdur. Ve işte o durumda o satırların sorumlusu dediğiniz, ki onlar yüreğinize dokunmuş esin kaynakları, ruhunuzu zenginleştiren -ama kimi zaman da acı çektiren- öznelendir. Kadınlardır. Gördüğünüz gibi, bu sorunuzun yanıtı var bende.

Atilla Birkiye'nin kişisel tarihi, bu ülkenin tarihi ile ortak paydalara sahiptir... (mi?) diyorum; bu tarihin yansımaları var mıdır ürünlerinizde? Yansımaları ama daha da çok 'yanılsamaları'... Var mıdır?

Son derece güç bir soru. Siz sorunuzu sorduğunuz ben kendi bildiğimce yanıtlayayım. Bizim ("kuşağın") yazmaya başladığımız dönemde on altı yaşındaki çocuklar babaları askere geç gitsin diye yaşını büyüttüğünden asılmıştı. Öteki binlerce örneği vermek istemiyorum. Edebiyat asla bir kaçış değildi, tam tersine bir varolma, dahası ayakta durma, dahası direnme biçimiydi. Çoğu arkadaşım, hasipteydiler o zaman, yıllar sonra benim ve arkadaşlarımın yazılarını okurken içerde moral kazandıklarını söyledi.

O zamanlar yazılarımın çoğu edebiyata ilişkin yazılardı hiç kuşkusuz ki, zaten ben kendimi yolumu "edebiyatçı olarak" seçmiştim. Bir ikincisi, o zamanlar kolay kolay başka bir şey de yazamazdınız zaten. Bir de şu örneği vermek istiyorum. Sevgili Adnan ağabeyin (Özyalçıner) kulakları çınlasın. Yazko Edebiyat'ın yazışleri müdürüydü, ben de orada çalışıyordum, küçük burjuva sözcüğünü kullanamazdık. Arı türkçeden değil, sıkıyönetimdendi "kentsoylu"yu kullanışımız.

Yanılsamalara gelince şimdi düşünüyorum da özellikle de bir baba olarak, on altı yaşında bir çocuğun asılması gerçeğinin bir "yanılsama" olmasını ne kadar çok isterdim! Bilmem istediğiniz yanıtı aldınız mı?

Bir dönemin sosyalist gerçeği/bakışı ile bugünün sosyalistgerçeği/bakışı arasında sizin edebiyatınızda neler değişti? Örneğin artık 'kimlere' yazıyorsunuz? (yazamıyorsunuz?)

Ben Marksist yöntemin dünyayı doğru algılayabilmemizde, en geçerli yöntembilim olduğuna inanıyorum. İnsanların eşit koşullarda yaşamasından, düşünce özgürlüklerinden, aslında her türlü özgürlükten yanayım. Ancak bunun illa da yapıtlara siyasi boyuyla girmesi gerektiğine de inanmıyorum. Demek istediğim, bundan yirmi yıl kadar önceki bakışımın biçimi tabii ki değişti, değişmeliydi. Ama düşüncelerim, ideolojim kendi çizgisi içinde bir "aşma" gösterdi, göstermeliydi. İster istemez bu da yapıtlarıma yansıdı. Ben didaktik ve de fanatik olmaktan hep uzak durdum. Yıllar önce belki zaman zaman -bilgimin yetersizliğinden- düşmüşümdür, hiç itirazım yok; ama şimdilerde çok çok uzağım. Lirik bir anlatımı yeğledim, son on beş yıl kadardır. İster istemez böylesine bir biçem zaman zaman sizi haksız eleştiriler karşısında bırakıyor. Ya da "yanlış" konumlandırılıyorsunuz. Estetik açıdan söylemiyorum etik açıdan söylüyorum. Doğrusu buna da son zamanlarda çok aldırmıyorum, çünkü elimden geldiğince yapabileceğimi sorgulayarak, hem estetik hem etik açıdan sorgulayarak yapmaya çalışıyorum. İşte edebiyatımda bunlar değişti...

Kimlere yazıyorsunuza gelince, öncelikle kendime yazıyorum. Ama okuyan beni beğenirse benim için ne büyük bir onur.

Bazı dizelerde diyorsunuz ki "aşkım da sona erdi şiirim de..." Bu âşk şiir yazmak için masaya oturan bir şair mi? Âşık bir şair mi? Âşk'ın tema olduğu bir şiir mi?

Sanırım peşi sıra sorduğunuz bu üç sorunun yanıtı ben de aynı: Evet. Bunlar içiçe geçmiş meseleler yazarlığımda ve yazmaya çalıştığım şiirde.

Şair kimliğinizden söz edelim desem... Neler söylerdiniz, söyler miydiniz?

Kendimi genellikle şair olarak tanımlamam; ama bir yandan

da dördüncü şiir kitabım -bunun ikisinde düzyazı da yer alıyor- çıktı. Şiir öyle bir tutku ki, bizim şiirimiz öylesine büyük bir şiir ki, yaklaşık on beş yıl kadar önce, haddimi bilmeden şiir yazmaya başladım. İlk şiirim de 1990'da yayımlandı. (Hami Çağdaş'a göndermiştim, Gösteri dergisine.) Bunlar tereddütlü denemelerdi bana soracak olursanız.

Benim için şiir aşktır, aşk şiirdir. Bu yüzden de aşk temasını yazıyorum; yani dördüncü sorunuza verdiğim kısa yanıtı anımsatayım.

Birebir bir imge anlayışı içinde yalın bir şiir kurmaya çalıştım. Kendi melodisi, kendi sesi olsun istedim, zaman zaman bu ses uğruna belki uyaklara çok sık başvurdum. Zaman zaman imgeyi güçleştirdiysem de, akan bir şiir olsun istedim. Aşkın akışı gibi, zamanın akışı gibi. Hatta ikisini birleştireyim, aşkın zamanda akışı gibi. Belki zaman zaman basit'in altadıcılığına kapılıp gittim. Lirizmin yolunu yitirdim kimi zaman, bilemiyorum. Şiirimle ilgili bir şeyler söylemek güç geliyor bana. Başkalarının çözümlemesini, tanımlamasını yeğlerim, tabii ki. Ama 1995 yılında Adnan Özer, Era Yayınlarından **Aşk Bir Kadının Bedeniyle Başlar** adlı ilk şiir kitabımı yayınlamasaydı (Levent Ersever'i de burada analım, şimdi biraz uzaklarda galiba), sanırım şu noktaya

gelemezdim.

Mesela aşkın arkasında -ya da içindeki- kadınlardan söz etsek... Nasıl bir kadındır (kadınlardır) şairin âşık olduğu... Adı nedir? Nereden gelir nereye gider? Mesela çikolata sever mi? Sabah erken mi kalkar? Otobüse mi biner? Saçları kısa, röfleli midir? (Esmer olduğunu biliyoruz...)

Bunun belli bir tanım yok. **Bir Aşk Denemesi** adlı kitabımda, ki sizin elinizdeki güllü kapaklı kitabın (**Aşkım Kırmızı Bir Gül**) en sonunda yeni basımı yer almaktadır. Şöyle yazmıştım, bir dize yazar gibi:

Kaç âşık oldum, kaç yalnız kaldım.

Şayet yanıtım size yeterli gelmediyse, ilk şiir kitabımın başında Attilâ İlhan'ı da çağrıştıran ve benim sık sık alıntıladığım Metin Altıok'un bir sonesinden iki dize var:

Gönlümdeki sevda seli taştan taşa atladı;
Ne kadınlar sevdim de haberleri bile olmadı.

İşte bu soruya gülebilirsiniz: Aşk şiiri yazmak için âşık mı olmak gerekir? Bir âşk şiiri nasıl yazılır? (Hoşunuza gitmezse cevaplamayabilirsiniz...)

Bir aşk şiirinin nasıl yazılması gerekir diye bir şey bilmiyorum, bir şiir nasıl yazılması gerekirse, aşk şiiri de öyle yazılmalı. Ben genellikle âşık olduğum zaman ya da duygusal olarak bir etkilenme olduğu zaman şiir yazıyorum. Kadınlardan etkilenmek bende şiir yazmakla çok örtüştü. Ama her etkilendiğim kadına da yazdığımı söyleyemem. Benzer şekilde bu etkilenmeler bazen çok yoğun oluyor, bazen yalnızca bir anlık oluyor. Ne var ki, yeri gelmişken şunu söyleyeyim, yüreğimde bir kadın varsa, ki zihnimde de o vardır, bu duyguyla da örtüşüyorsa, başka bir kadına (yani kadın gibi estetik bir özne de olsa) yer yoktur. Bu "aşk"a ihanet olur gibi geliyor.

Bu da yardıma gereksinimiz olan bir soru: Atilla Birkiye'nin diğer imgeleri nelerdir? Örneğin ayrılık, gece, esmer bir kız, kuşlar, sonbahar... Diğerleri?...

Bu saydıklarınıza, İstanbul, Saros ve dolunayı da eklemek gerekir. Hatta kırmız gülleri, özellikle eski İstanbul bahçelerinde haziranda açan kırmızı güller, hem de babanınkileri de eklemek gerekir. Tabii yine eski Bakırköy'ü, içinde binbir çeşit ağaç ve çiçeğin bulunduğu iki katlı evleriyle Bakırköy'ü de eklemek gekeir. Tüm bunlar benim yazarlığımı etkilemiş "imge"ler. Yazarlığımın esin kaynakları, besleyici özsuları. Aynı zamanda, tüm bunlar, Atilla Birkiye'nin şimdiki "varoluş"unun oluşum sürecindeki etmenler. Yaşam ve yazın kaynakları.

Ama bir şey daha var, o da kendimi hep denemeci olarak duyumsadım. Zaten yoğun bir şekilde de deneme yazdım; yazıyorum. Denemenin sınırlarını zorladım çoğunlukla; ve denemeyi, şiir ırmağındaki imge suyuyla yıkamaya çalıştım. Sık sık söylediğimi, bir kez daha yineleyeyim, denememin de Beşir Fuad'dan kaynaklandığına inanıyorum. Köklerimin de onda olduğuna inanıyorum.

Şöyle bir dizesi vardır şairin ve bu soruları yazan kadın bu dizeyi çok sevmiştir:

(En küçük bir vesile sana telefon etmenin mesela bir serçenin pencere önü konseri)

Şiirler enfesti!

Teşekkürler...

HEP SONBAHARI YAŞADIK

Kitap, ilk yazısı yirmi beş yıl önce yayımlanan Atilla Birkiye'nin 1988-2002 arasında gazete ve dergilerde yayınlanan tematik olarak bir bütünlük gözetilerek seçilmiş denemelerinden oluşuyor. Bu denemeler için Birkiye şunları söylüyor:

"Bu kitap, daha çok hüznün, "yakışan", haz duyulan ama bazen de kederli ve çaresiz hüznün eksende yer aldığı denemelerden oluştu. Yaklaşık on yıl kadar önce yayımlanan **Hep Sonbarı Yaşadık** adlı kitabımdan yedi yazı almama karşın, yeni bir kitap olmasına karşın yine bu adı kullandım. Ne hikmetse "sonbahar"dan bir türlü kurtulamıyorum!"

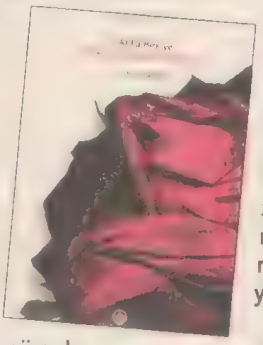

Kitap, "Zaman", "Kent", "Yaşam" ve "Yaşamlar" adlı dört başlık altında toplanmış, şiirsel bir dilin kullanıldığı, lirizmin egemen olduğu ve daha çok "öznel duyarlılıkların" dile geldiği denemelerden oluşuyor.

Birinci bölümde özellikle şiir ve şairler temel alarak edebiyatın konularından hareketle zaman kavramı irdeleniyor. İkinci bölümde ise, İstanbul'daki somut örneklerden yola çıkarak, bu somut örneklerin bireyde yarattığı duygu durumları gözlemleniyor. Üçüncü bölümde, yine daha çok edebiyattan, şiirden hareketle yazılmış duygusal denemeler; son bölümde de kimi yaşamayan yazar ve sanatçılarla ilgili denemeler yer alıyor.

AŞKIM KIRMIZI BİR GÜL

Düzyazı ile şiirin iç içe geçtiği bir kitap, **Aşkım Kırmızı Bir Gül**. Daha önce üçü yayımlanmış dört kitaptan oluşuyor:

Aşk Bir Kadının Bedeniyle Başlar (şiir, 1995); **Aşkım Bir Yağmur Damlası Gül Yaprağında** (şiir-düzyazı, 1999); **Aşktır Anlamı** (yeni şiirler); **Bir Aşk Denemesi** (deneme, 1991).

Atilla Birkiye, aşkı, yaşanan ve yaşanmayan aşkları; aşkın doğurduğu hüzün, keder, coşku, tutku gibi duyguları; yitik değerlerin kentinde, her şeye karşın güzelliğini ve büyüsünü koruyan bir kent atmosferinde, İstanbul'da anlatıyor.

Yalın bir söyleyiş ve birebir bir imge anlayışıyla şiirlerini yazan Birkiye, denemelerinde şiirin etkisinden kurtulmak istemiyor, daha çok şiire yaklaşmaya çalışıyor.

Aşkım Kırmızı Bir Gül'de yer alan şiirler de düzyazılar da daha çok "anlatımcı" bir özellik gösteriyor.

YANITSIZ MEKTUPLAR DA HİCRAN

Atilla Birkiye'nin en son yapıtı olan **Yanıtsız Mektuplar da Hicran**, şiir ile düzyazının, denemenin adeta metinsel dansı:

Bir tema, bir durum bazen önce, şiir olarak kaleme alınmış sonra düzyazı olarak yazılmış; bazen önce, düzyazı ya da deneme olarak kaleme alınmış, sonra bir anlamda şiiri yazılmış.

Bilinmeyen, yalnızca adı bilinen bir kadına yazılan kitap bir anlamda "imgelem"deki bir aşkı anlatıyor. Ay takvimine

ve dolunay imgesine göre bölümlenmiş ve günce türünün biçimsel özelliğinden yararlanılmış.

Bilinmez bir kadına olan aşkı anlatmakla birlikte, savaş, kar gibi yer yer güncel konuların, durumların, görüntülerin de "öykü"nün içine girdiğini görüyoruz.

Her ne kadar kitap, İstanbul panoramasında 2003 yılının özellikle de kış aylarını zamansal olarak içeriyorsa da, yazarın daha önce kaleme aldığı ve "geçmişten gelen" ile "bellek" başlıklarını koyduğu bölümler de var. Bu bölümlerde de, kitabın genelinden kopmadan onla bütünleşerek, aşk ve aşkın durumlarına ilişkin duygu ve düşünceler işleniyor.

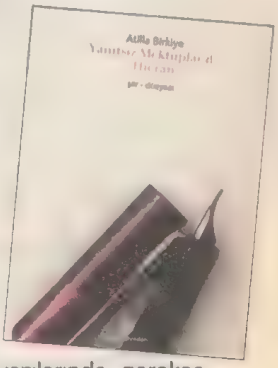

Yanıtsız Mektuplar da Hicran'da zaman zaman dili eğip bükerek kullanan Birkiye, gerek şiirlerde, gerek düzyazılarında gerekse öykünün içine yerleştirdiği metinlerde şiirsel bir söylemin izinden gidiyor. •

Atilla Birkiye'nin **Kısa Yaşam Öyküsü**

29 Mayıs 1955 yılında İstanbul'da doğdu. Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi (1983). Yayınevlerinde ve ansiklopedilerde çalıştı, yayıncılıkla uğraştı; ilk yazısı 1978 yılında Sanat Emeği dergisinde yayımlandı. Yazko Edebiyat, Varlık, Yazko Çeviri, Somut, Dünya, Gösteri, Cumhuriyet, Cumhuriyet Kitap Eki gibi dergi ve gazetelerde yazdı. "Günümüzde Kitaplar" ve "Kavram" dergilerini yönetti. Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreteri (1989-1990) ve PEN Yönetim Kurulu Üyesi (1991/92) olarak görev yaptı.

Televizyonlarda kültür programları hazırladı ve sundu (1992/94); "Anlat, Şehrazat" müzikalini Binbir Gece Masalları'ndan sahneye uyarladı ve şarkı sözlerini yazdı (1997). Cumhuriyet gazetesinde haftada bir "Işıldak ve Yelpaze" başlığıyla köşeyazarlığı yaptı (1994-2001).

Öteki kitaplarından bazıları: Düşünceler Sözler Yazılar (deneme,1984), Kırmızı Bir Karanfil (deneme,1988), Seksenlerden Doksana (deneme,1990), Aşk Bir Irmaktır (deneme,1993), Son Yemek (roman, 1993), Soldan Sağa (roman,1995), Bir Aşk Bilmecesini Nasıl Çözebilirsiniz (roman, 1999), Yaşamın Kendisidir Aşk (deneme, 2000), Bir Yıldız Kaydı (roman, 2002).

Sabri Özdemir KaçakAnadolu Haber

Düzce Notları

**mevsim ay'az, bisikletliler dolaşıyor yollarında düz kentin...*

girişşş:

Siyah çizgiler çiziyorum kalemimle, belirsiz biçimler.Bir dizi vardı siyah beyaz yıllarımızda 'Logan'ın Kaçışı' diye ve durmadan varmaya çalışan biri özgürleşeceği kente.

Düşündüm Aslan Özdemir yazabileceğimi söylediğinde, düşündüm ne yazılabilir diye denizden uzak camlan buğulu bir kente.

Ve ütopyamızdan çok uzak sarhoş eden bir neme.

e-5 düşyolu :

Tren geçmiyor Düzce'den ve düşlerimden. Şiir yazmak, okumak ve dinlemek zor istasyonsuz bir kentte. Fotoğraf yasak !

Asla kımıldamıyor düşlerim ve ateşlenmiyor aşk kızıl saçlarında gecenin.

"Ağlama hayatım, bak yıldızlar göz kırpacak sokaktakilere."

Yalan ! Trenler ve gemiler gitmiyor e-5'te.

Ve hiç kimse aldırmıyor burada yağmur giydirdiğiniz serseri dizelere.

lobi :

Çok yakın olsak da İstanbul'a ve sokaklarına, Vivaldi çalmıyor bu kentte.

Tuna Kiremitçi, Kürşat Başar, İkbal Gürpınar (kendisi de geldi geçenlerde kadınlar matinesine) çok satıyor Düzce'de.

Orhan Pamuk 'İSTANBUL' kitabıyla önde.

(Oysa 'yok' yanıtını alıyorum Kaan Arslanoğlu'nu istediğimde).

Özel bir durum yok.

Lobi yazarları ve postmodernistler burada da önde..

(Haksızlık olmasın, Can Yücel'in dediği gibi Orhan'ı severiz biz yine de).

tiyatro :

Garip bir oyun burada hayat. Göç şehri : Kozmopolit bir dünya.Herkes birbirinin varlığına şaşırmakta.

Oyun içinde oyunlar.

Etnik gruplar geliyor ara sıra ve günlük özel gösteriler.

Genco Erkal gelmişti bir keresinde. İdam bile edemeyince kendisini söz söylemişti hükümetin her zamanki beceriksizliğine altı yedi yıl önce.

Artık mankenler geliyor çokça tiyatro niyetine.

Kültür sanat sendikaların ve Atatürkçü Düşünce Derneği'nin elinde.

(Açarız bu konuyu önümüzdeki aylarda elbette).

Ve bir ara ümitlenmiştim Server Tanilli Nâzım'ın şiirleriyle geldiğinde.

Kaldı öylece.

müzik :

Sık uğruyor Haluk (Levent). Sonra çekip gidiyor. Bir nehir akıp gidiyor.

Festivaller etkisizdi, ancak yeni başlayan uluslararası bir etkinlikte bir Rum sanatçıdan Teodorakis şarkıları dinledim bir gece.

Sıcaktı, tüm yıldızlar tutulmuştu.

Dilek tuttum hep böyle sürsün diye.

Aşk niyetine !

sinema :

Düzce'nin küçük sinemasında 'Yüzüklerin Efendisi' gösterimde.

Dergiler :

Dergiler hayattır. Severim, koklarım, özenle dizerim. Dostlar sağolsun tüm yerel dergilerden geldi bu sene. Postacıları sevdim, sevgiler diledim yerelden evrensele. (Aslında tek tek yazmak istiyorum hepsi üstüne).

İrfan Yıldız Karadeniz boyunca şiir dergileri aldı yürüdü dese de iki gazete dışında bir sanat dergisine rastlamadım bu kentte.

Televizyon :

Her şey oldukça iyi Düzce TV ve Öncü TV'de. Ancak ben sanat görmek istiyorum geldiğimden beri delice bir istekle.

Buz dansında İrina'yı da seyredemiyorsunuz TRT1 ve TRT2 çekmeyince.

Ve uyanıyorsunuz hep hayat size seslendiğinde.

bitişşş :

Şimdi kapatın gözlerinizi ve yağmurlu bir kent düşleyin. Yürüyün ve açın gözlerinizi bir şiir küpüne düştüğünüzde.

Sevgili gelsin.

Can Yücel küfretsin çirkinliklere.

Ve trenli kentler üşüşsün dileklerinize.

Bu aylık bu kadar

Burası Düzce... Merhaba herkese...

Tren ve şiir dostları için
e-mail adresim: mordize@mynet.com
Yazışma adresim:
Sancaklar İlköğretim Okulu
81100 DÜZCE

Bahadır Boysal

Osmanlı İşkenceleri ve Diğerleri

Kemal Kenan Ergen

Gazete Bayiilerinde

"KÖPRÜ"

FRANZ KAFKA
RESİMLEYEN: LEVEND ÇANGA

KATI VE SOĞUKTUM, BİR KÖPRÜYDÜM, BİR UÇURUMUN ÜZERİNDEYDİM. BİR TARAFTA AYAK UÇLARIM, DİĞER TARAFTA PARMAKLARIM, ÇATLAYIP DÖKÜLEN BALÇIĞA KENETLENMİŞTİ.

KABANIMIN ETEKLERİ HER İKİ YANIMDA UÇUŞUYORDU. ÇOK AŞAĞILARDA BUZ GİBİ SUYUYLA ALABALIKLI DERE KÖPÜRÜYORDU. HİÇ BİR TURİST YOLUNU ŞAŞIRIP BU AŞILMAZ YÜKSEKLİKLERE UĞRAMADI, KÖPRÜ HİÇ BİR HARİTADA YER ALMIYORDU.

BÖYLECE UZANMIŞ BEKLİYORDUM; SADECE BEKLEYEBİLİRDİM. HİÇ BİR KÖPRÜ, YIKILIP ÇÖKMEDİKÇE KÖPRÜ OLMAKTAN KURTULAMAZ

BİR GÜN AKŞAMA DOĞRUYDU - BİRİNCİ Mİ YOKSA BİNİNCİ GÜN MUYDU? ANLAYAMIYORDUM - DÜŞÜNCELERİM SÜREKLİ BİR KARMAŞA İÇİNDE SONSUZ DAİREDE HAREKET EDİYORDU

YAZIN BİR AKŞAM ÜSTÜYDÜ Kİ, DERENİN KÜKREYİŞİ HER ZAMANKİNDEN DAHA DERİNDİ, BİR İNSANIN AYAK SESLERİNİ DUYMUŞTUM.

BANA DOĞRU, BANA DOĞRU!

DÜZLEŞTİR KENDİNİ KÖPRÜ, HAZIR OL KORKULUKSUZ KİRİŞLER Kİ, SANA EMANET EDİLEN BU YOLCUYU TAŞYABİLESİN. ADIMLARI KARARSIZ İSE, ONLARI SEZDİRMEDEN SAĞLAM KIL AMA TÖKEZLERSE HÜNERİNİ GÖSTER VE BİR DAĞ TANRISI GİBİ ONU KARAYA FIRLAT.

ADAM GELİP, BASTONUNUN DEMİR UCUYLA YOKLADI BENİ.

SONRA DA KABANIMIN ETEKLERİNİ BASTONUYLA KALDIRIP ÜZERİMDE DÜZELTTİ.

BASTONUNUN UCUNU ÇALI GİBİ SAÇLARIMA DALDIRIP UZUNCA BİR SÜRE ORADA BIRAKTI.

ÇEVRESİNİ DELİ GİBİ İZLERKEN, TABİİ KI BENİ UNUTMUŞTU

O ANDA... DÜŞÜMDE ONU DAĞ VE VADİ ÜZERİMDE TAKİP EDERKEN..

İKİ AYAĞIYLA V.CUDUMUN TAM ORTASINA ATLADI

NE OLDUĞUNU ANLAYAMADAN KORKUNÇ BİR ACIYLA TİTREDİM.

KİMDİ BU? BİR ÇOCUK MU? BİR DÜŞ MÜ? BİR YOLCU MU? BİR İNTİHAR MI? BİR BAŞTAN ÇIKARICI MI? BİR YIKICI MI? VE ONU GÖREBİLMEK İÇİN DONDUM.

BİR KÖPRÜNÜN DÖNMESİ! DAHA TAM DÖNMEMİŞTİM Kİ DÜŞMEYE BAŞLADIM.

DÜŞTÜM VE BİR ANDA AKAN SULARDAN BENİ DAİMA HUZURLU HUZURLU İZLEYEN SİVRİ KAYALARA GEÇİRİLİP PARÇALANMIŞIM.

SON

Metro müfettişi

İzmir'e metro yapacaklarını duyduğumda bu beni fazla ilgilendirmedi. Ulaşım araçlarını sevmezdim. Çok gerekli olmadıkça belediye otobüsüne ya da dolmuşa binmezdim, metroyu da kullanmayacağımdan emindim. Hem zaten kaç yıl sonra bitecekti kim bilir. O zamana kadar İzmir'den çoktan ayrılmış olurdum.

Şimdilik bir yerden bir yere giderken yürümeyi tercih ediyordum. İşsizdim. Parasızdım. En iyisi yürümekti. Hem sanıldığı kadar da kötü değildi yürümek. Zaman geçerdi. Severdim. Hatay civarında oturuyordum ben. Nokta durağından yürüyerek Üçyol yirmi dakika, Eşrefpaşa yarım saat, Kemeraltı kırk dakika, Montrö civarı bir saat kadar ve Alsancak Sevinç pastanesinin orası da bir buçuk saat çekerdi. Haftanın en az dört günü bu yolu yürürdüm. Güzergâhım buydu. Dönüş de bir buçuk saat, eder üç saat. Uzun ve ağır yürüyüşler. Oyalıyordum kendimi. Tahmin ediyorum Üçyol- Montrö arası metroyla en fazla on dakika sürecekti. Yürürken tıkış tıkış metro vagonlarını hayal ettim. Hoşumu gitmedi bu.

Bu yürüyüşler sırasında en çok Üçyol civarında oyalanıyordum. Metro hattının en büyük istasyonu Üçyol'da yapılıyordu. Koca caddeyi trafiğe kapamışlar, neredeyse yüz metre çapında epeyce derin bir çukur açmışlardı. Semtin en işlek caddesi tam bir şantiye alanına dönmüştü. Araçlar yan yollardan işliyordu. Tam bir karmaşaydı. İnşaatın çevresini ince demir tellerle çevirmişlerdi. Metro çukurunun iki tarafında birbirine bitişik apartmanlar yükseliyordu. İnsanların geçmesi için çok dar geçişler bırakmışlardı.

Üçyol'dan geçerken apartmanların gölgesinde biraz oyalanır, tellere dayanıp metro çalışmalarını izlerdim. Sonradan anladım ki bunu yapan sadece ben değilim. Her gün düzenli olarak oraya gelip benim gibi çalışmaları izleyen bir gurup insan daha var.

Apartmanlarla metro inşaatı arasındaki yol epeyce dar olduğundan neredeyse omuz omuza dururdum bu insanlarla. Çok geçmeden fark ettim ki bir gariplik var bu insanlarda. Yalnızlar. Benim gibi.

Buraya gelip metro yapımını izlemekten başka işleri de yok. Hemen hepsi benden daha yaşlı. Ellinin üzerinde yaşları. Üstleri başları temiz. Modaya uydukları pek söylenemez ama yine de özenle giyinmişler. Kravat takanlar bile var.

Yaklaşık bir yıl boyunca her geçişte o insanlar hep oradaydı. O bir yığın insan. Aynı yüzler. Diyebilirim ki hepsinin yerleri bile aynıydı. Her gün gelip aynı yerlere duruyorlar ve metronun yapımını seyrediyorlardı. Birisi diğerinin yerinde durmuyordu. Aynı pozisyonda sıralanıyorlardı.

Derken kendimi onların arasında buluverdim. Ben de her gün oraya gidip onlarla aşağıdaki çukura bakıyordum. Baret giymiş bir sürü işçi karıncalar gibi oradan oraya gidip geliyordu. İki tane büyük kepçe durmadan toprağı kazıyordu.

İlerliyordu metro yapımı. Yeraltında kocaman bir tünel açmışlardı. Tünel aşağıya deniz tarafına doğru iniyor, karanlıkta ucu kayboluyordu.

Yanımdaki adamlar ellerini kollarını sallayarak sürekli birbirlerine bir şeyler anlatıyorlardı. Ben fazla konuşmazdım. Arada bir fikrimi söyler genelde onları dinlerdim. Gözüm vinçlere, kepçelere takılır giderdi.

İşte benim ülkemin insanı. Bir iş makinesi toprağı kazıyor ve biz bir sürü yalnız ve işsiz insan onu seyrediyoruz. En acı verici tarafı da bu insanların çok önemli birileriymiş gibi davranmalarıydı.

Altmış yaşlarında birisi vardı içlerinde. Her gün takım elbiseli, kravatlı gelirdi Üçyol'daki metro istasyonuna. Emekli bir memur havası vardı adamda. Her sabah tıraşını olmuş olurdu. Hiç sakallı ve bakımsız görmedim onu. Öğlene kadar metroyu teftiş eder giderdi. İş edinmişti kendisine. Sevimli birisiydi. Metro müfettişi takmıştım onun ismini.

Çok iyi hatırlıyorum. Bulutlu bir gündü. Her an yağmur yağabilirdi. Evden çıkıp çıkmamak konusunda kararsızdım. Biraz kitap okudum. Yalnızlık iyice bastırınca fırladım dışarıya. Üçyol'a kadar yürüdüm. Bütün takım oradaydı yine. Yalnız insanlar birikmişti metro çukurunun başında. Metro müfettişi de yerini almıştı. Tanımadığım çok genç, ukala görünümlü birisi daha karışmıştı aralarına. Daha önce hiç görmemiştim onu. Metro müfettişi her zamanki gibiydi.

"Bu bizim İzmir'in toprağı çok yumuşak" dedi.

Baş sallayıp onaylayanlar oldu. O devam etti.

"Metro yapımına gelmez bu toprak."

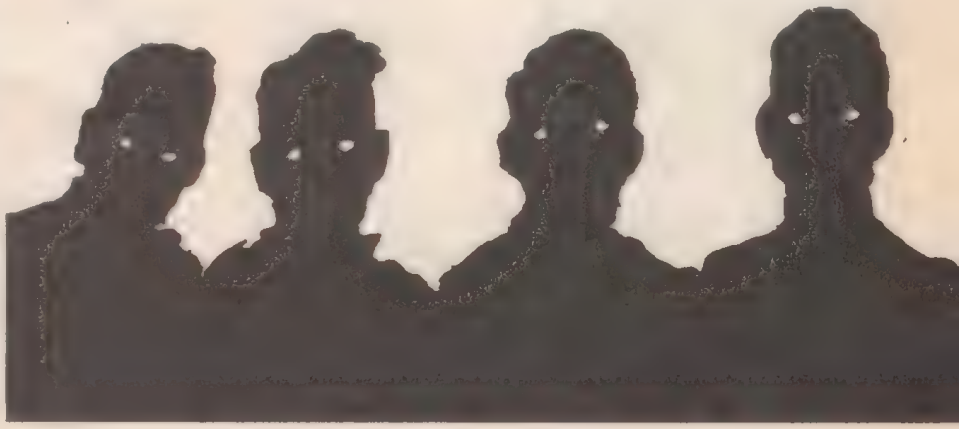

Sonra ilk kez gördüğüm genç ukala çocuk girdi araya.

"Toprak yumuşaksa ne yapılabilir ki?"

Metro müfettişi bir mühendis havasıyla sürdürdü lafını.

"Örme tünellere elverişli değil bu toprak. Demirden yapmalı bu tünelleri."

"Yaaa" dedi çocuk.

Metro müfettişi de yeni birine bir şeyler anlatmanın coşkusuna kapılmıştı. Lağımlara, su borularına, telefon hatlarına zarar vermeden metro yapmanın ne kadar zor olduğu konusunda bir konuşmaya girdi. İşi biraz daha ileriye götürüp metro çukurunun yandaki apartmanlara zarar verdiğini söyledi.

"Bu apartmanlar günün birinde çökerse hiç şaşmam" dedi.

Çukurun apartmanlara bu denli yakın kazılmasını hatalı buluyordu. Her günkü konuşmalardı aslında. Bildiğim şeyler. Fakat aniden hiç beklemediğimiz bir şey oldu. O gün orada ilk kez bulunan ukala görünümlü çocuk metro müfettişine dönüp alaycı bir şekilde,

"Sen ne iş yaparsın?" dedi.

Şaşırmıştım. Kimse kimseye sormazdı bunu. Metro müfettişi de şaşırmıştı. Herkes susmuştu. Genç çocuk devam etti.

"İşsiz güçsüz takımı" dedi. "Buraya toplanmışsınız. Vıdı vıdı vıdı. Yok metro çökermiş de, su basarmış da, toprak yumuşakmış da. Hadi be."

Şaşırmıştık.

Niye kimse gidip şu çocuğa bir yumruk atmıyor diye düşündüm. Şokun etkisi belki de. Ve son darbeyi de vurdu. Metro müfettişine dönüp

"Vasfın ne senin" dedi. "Neye dayanarak söylüyorsun bunları, mühendis misin sen, uzman mısın?"

Son sözleri oldu bu. Kaşla göz arasında çekip gitti. Hepimiz allak bulluk olmuştuk. Aylardır oynadığımız oyun bozulmuştu. Sahne tepemize yıkılmıştı. Yine yalnızdık. Yine acı bastırmıştı. Bir iki laf söyleyen oldu. Duymadım onları. Dağıldık.

Birkaç hafta uğramadım oralara. Gitmek gelmedi içimden. Sonra yeniden gitmeye başladım. Aynı insanlar yerli yerinde, yine aynı konuları konuşuyorlar. Gözlerim metro müfettişini aradı hemen. Yoktu. Ertesi gün ve daha sonraki günler yine gittim oraya. Yine göremedim metro müfettişini. Bir daha hiç gelmedi o. Ara sıra kravatlı takım elbiseli haliyle metro üzerine söylev çeken görüntüsü gözlerimin önünden geçer gider. Gülümserim. Sevgiyle.

ŞİİRE ÇALIŞIRKEN

Sırt Numarası 6

İmge

Evvet, kaldığımız yerden devam ediyoruz. Bu sayıdaki oyuncumuz daha önce de vurguladığımız gibi şiirin ve tüm öteki sanatların da olmazsa olmaz koşulu olan imge.

Şimdi bu imge sözcüğü, güzel Türkçemizde bildirilmek istenen anlamı tam karşılamıyor olsa gerektir ki, imge üzerine yakın zamanlarda şiir ve edebiyat çevremizde, çok tuhaf tartışmalar olmuştur. Sözcük ve imgeyi şiirde karşı ve çelişen şeylermiş gibi anlayan kimi ham çökelekler, şiir sözcükle mi yazılır yoksa imgeyle mi yazılır? gibisinden tartışmalarla kafaları karıştırmışlardır. İmge: TDK sözlüklerinde tahayyül, tasavvur, istiare, hayal kurma, vb. anlamları karşılayacağı varsayılan bir sözcük olarak yer almıştır.

Arkadaşlar: tasavvur etmeden, muhayyelemizde hayaller kurmadan, yani tahayyül etmeden sanat yapabilmemizin olanağı yoktur. Oyunu tasarlamadan sahaya çıkmanın da bir anlamı yoktur.

Dolayısıyla imge, yani tahayyül, tasavvur, kafada bir yerlerde canlandırma olanağı içermeyen, okuyucuya bunu vermeyen bir sanat eseri de, eser olamaz, keser olur, balta olur.

Şimdi, bu işin üstadlarının herhangi bir şiirinden herhangi birkaç mısrayı örnekleyelim. Bakalım onlar nasıl tahayyüller geliştirip, ne tasavvurlar etmişler, muhayyelede neler kurmuşlar, nasıl imgeler yakalamışlar.

Yarin dudağından getirilmiş
Bir katre alevdir bu karanfil.
Ahmet Haşim

Sandım ki uzaklaştı yağan kar ve karanlık,
Uykumda bütün bir gece Körfez'deyim artık
Yahya Kemal

Yerlerde gezen hatıralar var korulukta:
Yapraklar, atılmış nice mektuplara eştir.
Faruk Nafiz

Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere
Koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere!
Nâzım Hikmet

Örnekleri alabildiğine çoğaltabiliriz. Yukarıdaki mısralarda bir hayal, bir resim, bir ruh hali, bir durum gözümüzün önüne geliyor. Aslında tam gözümüzün de önüne gelmiyor, seziyoruz, belli belirsiz bir büyü, bir tütsü, bir esinti sözcüklerin üzerine yüklenmiş olarak ama bizzat o sözcüklerden çok fazlasını içererek, bize kendisini duyuruyor. Biz imgeleri, hayalleri oluşturan tek tek sözcüklerin sözlük anlamını değil, imgeyi bir bütün olarak algılıyor, tek tek sözcüklerin ötesindeki hayali sezinliyoruz. Ve bundan tanımlamakta güçlük çekebileceğimiz bir haz duyuyor, hoşlanıyoruz. İşte sanatın, şiirin ceza alanına girmiş durumdayız, bizi buraya sevk eden ise imgedir, tahayyüldür.

otaftali@hotmail.com

Erica Fischer

Erica Fischer, Tel Aviv ve Sarayevo, İstanbul ve Krakovi (Kraku), Paris ve San Francisco'ya giderek insanların gerçek hikâyelerini dinledi. Farklı yerlerden, farklı yaşlarda ve farklı beklentileri olan insanların yaşamlarını kaleme aldı; bu öyküleri "Lena Goldnadel'in Aşkları" adını verdiği kitabında topladı.

Aşkın gücü soykırım dehşetini yenebilir mi?

Erica Fischer **Lena Goldnadel'in Aşkları**'nda kadınların ve erkeklerin öykülerini anlatır. Öykülerin üç önemli özelliği vardır: Kahramanların hepsi Yahudi'dir; anlatılanların hepsi birer aşk öyküsüdür; öykülerin hepsi gerçekten yaşanmıştır.

Bir ve üçüncü özellikler için bir mülteci ailesinin kızı olan Erica Fischer'in geçmişi ve tercihleri yeterli referansları verecektir. İkinci özellik için ise nedenden çok bir sonuçtan söz etmek daha doğru olur: Bir insanın sevme yetisi, Nazi terörünün ardından zarar görmeden devam edemez!

Hikâyelerin gerçek kimliği 'Yahudi' olmalarında saklıdır. Bu hikayelerin sahibi olan yaşlı kadınlar ve yaşlı adamlar bir zamanlar unutulmaz aşklar yaşamışlardır; yaşadıkları aşklar, maruz kaldıkları utanç, haksızlık ve acılar kadar gerçektir. Hiç kimse aşklarını ve acılarını unutmaları için onları zorlayamaz. Bu durumda Fischer'in hikâyeleri akla şu soruyu getiriyor: Aşkın gücü soykırımın dehşetini yenebildi mi? Romantik olduğu kadar safça da olan bu soru, yazarın dünyayı gezerek topladığı yaşanmış hikâyelerde 'doğru cevabı' arıyor.

Edebiyatın gerçek dünyası

Lena Goldnadel'in Aşkları'nda okur Fischer tercihli anlatımı ile karşı karşıya kalır; 1948'den 1988'e kadar Yeni Kadın Hakları hareketinde görev alan yazar, bağımsız gazeteci kimliğini **Aimee** ve **Jaguar**'da olduğu gibi **Lena Goldnadel'in Aşkları**'nda da sürdürüyor. "Mademoiselle Lena Goldnadel, Aimee ve Jaguar adlı kitabımın Fransa baskısını okuduktan sonra, 1996 yılında bana bir mektup yazdı. Mektubunda 1942-44 yılları arasında yaşadığı aşk hikâyesini anlatmak istediğini söylüyordu," diyor Fischer. "Ancak ona üzülerek olumsuz bir cevap yazdım ve mektubunu dosyama koydum. Ama bu mektuba bir gün geri döneceğimi biliyordum. Üç sene sonra Lena'yı aradım ve Paris'e giden bir uçakta yer ayırttım."

Lena'nın hikâyesi şöyledir: Goldnadel ailesi 1920'li yıllarda Gestapo'dan kaçarak Polonya'dan Fransa'ya göç eder. Günlerce Paris'te bir tavanarasında saklandıktan sonra serbest bölgeye çıkmaya karar veren anne ve baba, önce çocuklarının güvende olmasını sağlamaya çalışır. Bunun için küçük Marcel akrabaların yanına verilir. Lena için ise sığınak İspanyol rahibelerin yaşadığı bir manastırdır. Bu yeni yaşam genç kızın hayatında ciddi değişiklikler yaratır: Yahudi olduğu halde gitgide Hıristiyanlığa yakınlaşacak ve bir

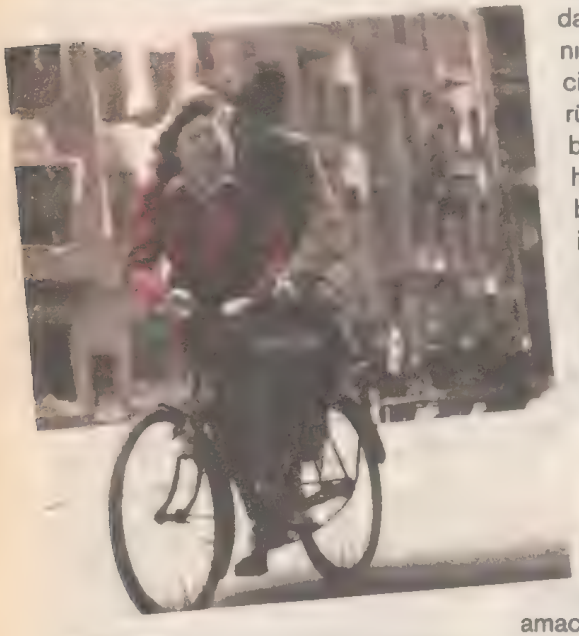

süre sonra da baş rahibe Terasa'ya karşı ilgi duymaya başlayacaktır. Satırlar arasında gizli kalsa da gerçek öykü Terasa'nın da Lena'ya karşı duyarsız kalmadığıdır.

Fischer'in 'yaşanmış' öykülerinde aynı cinslerin birbirlerine duydukları aşkların üstü hiç de örtük değildir.

"Farklı nesillerin anlattığı, değişik ülkelerde yaşayan Yahudi'lerin yaşa-

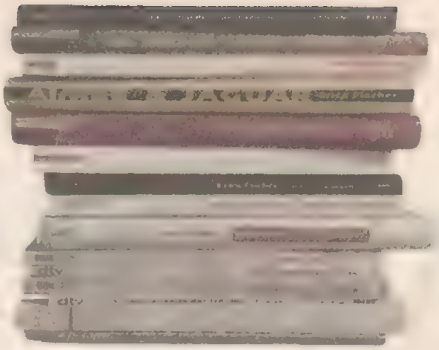

dıkları aşk hikâyelerini kaleme almak istiyordum," diyor yazar. "Çünkü bana göre aşk söz konusu olduğunda, insanlar kendilerini yeniden tanıma fırsatı buluyorlardı. Bu sürecin sırrını çözmek istiyordum. Görüştüğüm insanlardan bazılarını bulmakta zorluk çekmedim; onlar hayatlarını aktarabilecekleri birini bekliyorlardı sadece. Diğerlerini ise aramak zorunda kaldım. Paris'e gittikten sonra Tel Aviv, San Francisco ve New York'u, ardından Prag, Linz ve Krakau, son olarak da Saraybosna, İstanbul ve Ankara'yı ziyaret ettim."

Erica Fischer, **Lena Goldnadel'in Aşkları**'nda edebiyatı etkili ve yaşanır kılmayı başarır. Yazar okurlarını Yahudi dünyasına yaklaştırır. Şüphesiz amacı, soykırım anılarının canlı kalmasını sağlamaktır. "Hikâyelerini dinlemek için bir araya geldiğim kadınlı erkekli Yahudiler'in ortak bir noktası vardı: Kayıplardan duydukları derin acı. Bu buluşmalardan doğan hikâyelerinde hiçbirinde Auschwitz eksik kalmadı. Auschwitz, birinci kuşaklarda yaşanmış gerçekti. Onların çocukları ve torunlarında ise devredilen bir miras ve tehlike anlamına gelmeye devam ediyor. İsimlerin çoğunu değiştirdim ve yaşanan hayatları belirsizleştirdim. Ama öykülerimdeki acıların tümü gerçektir."

Kadınlar ve hikâyeleri

Hıristiyan bir ailede büyüyen Ruta Kogan, 23 yaşında David ile tanışır ve evlenir. Kendisi gibi Yahudi olan kocasıyla Sovyetler Birliği'nden Avustralya'ya göç ettiklerinde, korkularını yenmek için Yahudi bir gruba katılır; soykırımın etkilerini yavaş yavaş silmeyi öğrenirken, kocası ondaki bu gelişmeyi hazmademez ve evlilikleri bitme noktasına gelir.

Yahudi normlarına göre yetiştirilen Hadar bir Arap olan Amir'e âşıktır. İki gencin aşkı her şeyin üstesinden gelecek gibi görünse de, Hadar, Yahudiliğe ne kadar derinden bağlı olduğunu Amir ile tanışınca anlayacaktır. Hadar, Amir'in kayıtsız şartsız Yahudiliği seçmesiyle bu ilişkiyi bitirir ve bunu da şu sözleriyle açıklar: "Tüm geçmişinden bu kadar kolay vazgeçmeye hazır olan birinin kişiliği henüz tam gelişmemiştir."

Bilge, Ankara'da yaşayan bir üniversite öğrencisidir. Selhan ise ailesine bakmak zorunda kaldığı için çalışan bir genç kızdır. Bilge ve Selhan'ın ilişkisinde her şey yolunda gözükse de Bilge'nin Selhan'dan sakladığı ve bir türlü söyleyemediği bir sırrı vardır: Yahudi olması. •

Erica Fischer kimdir?

1943 yılında İngiltere'de doğan Erica Fischer, 1948'den 1988'e kadar Yeni Kadın Hakları hareketinde görev aldı. Belgesel niteliğindeki romanı **Aimee ve Jaguar** on üç dile çevrildi ve sinemaya uyarlanarak büyük başarı kazandı. Fischer yaşamına Berlin'de devam ediyor.

İnebahtı çolağı Cervantes

Metin Kaçan'ın yazarlığı hakkında akademisyenlerin daha önce yayınlanmış yazılarından oluşan derleme kitap, "Metin Kaçan-Cervantes'in Yeğeni" yayımlanınca, bize bütün çağların en büyük yazarlarından biri olan Miguel Cervantes de Saavedra'yı anımsamak, anmak düştü. Bunu Metin Kaçan'la birlikte yaptık. Metin Kaçan, adının büyük usta ile birlikte anılmasından onur duyduğunu, ancak mahçup da olduğunu belirtti. Edebiyat ve insan, edebiyat ve hayat denilince büyüksün Cervantes; sen zorlu, talihsiz yaşamına nice eser sığdırdın ve en büyük 'kanon'u yarattın. Don Quijote olmadan roman olmaz, Batı'da ve her yerde...

Don Quijote ve Sancho Panza, gravürlerden birinde

İspanya'da halk arasında "öksür, öksür Türk'e gitsin" diye bir söz vardır. Öksürük krizine tutulan birinin sırtına vurularak söylenir, "geçmiş olsun" anlamında.

İspanyol kültüründe Türk varlığı pek hayırla hatırlanmıyor açıkçası. Bunda XVI. yüzyılda, o zamanlar paylaşılamayan Akdeniz'de Türklerle yaptıkları deniz savaşları etkendir. Bir de Barbaros'un yaydığı korku var. Barbaros o sularda, adalarda ve kıyılarda yıllarca racon kesti. "Barbarroja" -Kızılbarbar- adı ordan geliyor (Sanıldığı gibi Barbaroja -kızılsakal- değil. Menorca adasının kızları güzel, ver baskını, Mallorca'nın şarabı nefis, ver baskını. (Menorca adasında halkın güzel kızlarını sakladıkları tüneller hâlâ duruyor.)

Tabii tarih bunlar demek değil, tarih böyle okunursa olur sana lümpen tarihi.

Tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de roman denilince, Kasımpaşa ve Taşlıtarla (Gaziosmanpaşa) kahvelerinde pişti oynayanların dahi bildiği bir eser vardır: Don Kişot (Don Quijote). Yazarı da bilinir; Cervantes. Bir iki kere sordum, peki kimdir bu adam, nasıl tanırsınız diye. "Delikanlı biriymiş," dediler, "Türklere kafa tutmuş, bizimkiler de onun sol elini kesmiş, çolak kalmış lavuk." İşin çolaklık kısmı doğru, haliyle Türklere karşı savaştığı da, ama el kesme işi doğru değil. Gelin doğrusunu anlatalım.

İnebahtı deniz savaşını gösteren tablo. Cervantes'ın bulunduğu Marquesa gemisi görülüyor.

Olayı Cervantes Anlatıyor

Cervantes 1613 yılında tek cilt halinde yayımlanmış "Novelas Ejemplares" (Örnek Alınacak Hikâyeler) adlı eserinde yazdığı önsözde bakın neler söylüyor: "Burada gördüğünüz, kartal yüzlü, kestane saçlı, düz ve açık alınlı, şen gözlü ve orantılı olmakla beraber, kıvrık burunlu, yirmi yıl var yok, önce altın sarısı iken, şimdi kır sakallı, palabıyıklı, küçük ağızlı, yabadan sık, tesbihten seyrek dişli -zira kala kala altısı kalmıştır, onlar da pek fena durumdadır, birbirine hiç uymamaktadır-, kollarıyla bacakları arasındaki gövdesi ne iri ne ufak, teni esmerden çok beyaza kaçan, biraz düşük omuzlu pek çevik olmayan bir adam (...) Onu hemen hemen herkes "Miguel de Cervantes Saavedra" diye çağırır. Uzun yıllar askerlik etmiş, beş buçuk yıl esarette kalmış, orada felaket anlarında sabırlı olmayı öğrenmiştir. Lepanto (İnebahtı deniz savaşını kastediyor) savaşında bir arkebuz kurşunu ile sol elini kaybetmiştir."

Fırtınalı Hayat

Miguel de Cervantes Saavedra 1547 yılının 29 Eylül günü Alcala de Henares'de Don Rodrigo ve Donya Leonor'un dördüncü çocuğu olarak doğdu. (Sonra üç doğum daha oldu ve Miguel altı kardeşiyle büyüdü.)

Cervantes'in öğrenim durumu tam olarak bilinmiyor. Kimi araştırmacılar Salamanca'da üniversiteyi bitirdiğini, kimileri de ailenin maddi durumu buna uygun olmadığı için Henares'te üniversiteye gittiğini söylüyor. Kesin olarak bilinen şey, Cervantes'in zamanın ünlü bir öğretmeni olan "Lopes de Hoyos" adlı bir papazdan önce dilbilgisi, ardından Latince ve Eski Yunanca öğrenmiş olduğudur.

Cervantes gençliğe adım attığında içinde askerlik tutkusu vardır. 1570 yılında İspanyol ordusuna nefer olarak girer. Onu zamanın meşhur kaptanlarından Don Diego de Urbina'nın bölüğüne verirler. Cervantes aynı yıl Kıbrıs'ın Türklerden geri alınması için yapılan ve başarısız kalan bir deniz savaşına katılır. Bu bozgundan sonra, Hıristiyan âleminde padişah II. Selim'e karşı İspanya, Venedik ve Papalığın dahil olduğu "Kutsal İttifak" kurulur. Bu ittifak İnebahtı deniz savaşında başarıya ulaşır. Bu savaşta Cervantes'in sol eli sakatlandığından İspanyollar

"Burada gördüğünüz, kartal yüzlü, kestane saçlı, düz ve açık alınlı, şen gözlü ve orantılı olmakla beraber, kıvrık burunlu... (Kendi anlatımıyla Cervantes)

kendisine "El manco de Lepanto" (İnebahtı Çolağı) adını vermişlerdir.

Cervantes 1571'den 1575 yılına kadar çeşitli yerlerde askeri görevlerde bulunduktan sonra, 1575'in Ağustos ayında ülkesine dönmek üzere "El Sol" (Güneş) adlı İspanyol kalyonunda seyahat ederken, Türk korsanı **Deli Memi** tarafından yakalanarak Cezayir'e götürülür. Deli Memi onu Cezayir Valisi Hasan Paşa'ya satar. Cervantes **Cezayirli Hasan Paşa** diye bilinen, aslanla gezen paşanın yanında beş yıl kalır. Rahat da durmaz, habire kaçma girişiminde bulunur. Bir keresinde, yine yakalanmıştır, bütün suçu üstüne alır. Bu paşanın hoşuna gider. Cesareti, sağlam ahlâkı, neşesi ve arkadaşlarının maneviyatını yüksek tutma gayretleri Türklerin sevdiği bir karakterdir. Valilik görevi sona eren paşa onu da beraberinde İstanbul'a götürmek ister.

Cervantes'in tarifine göre çizilmiş Cezayirli Hasan Paşa gravürü

Cervantes, Cezayirli Hasan Paşa diye bilinen, aslanla gezen paşanın yanında beş yıl kalır. Rahat da durmaz, habire kaçma girişiminde bulunur. Bir keresinde, yine yakalanmıştır, bütün suçu üstüne alır. Bu, paşanın hoşuna gider.

Ama kısmen akrabaları, kısmen dini ve resmi İspanyol makamları o zamanlar "necat fidyesi" diye geçen "kurtulma" fidyesini paşaya ulaştırırlar. Böylece Cervantes İstanbul'a gitmekten kurtulur.

İstanbul'a derken, Kasımpaşa'ya da demek gerek. O fidye verilmeseydi dünya romanının ilk büyük adı Kasımpaşa'ya gelecekti. Ve de ne olacaktı?! O zaman iyi bildiği Türkçesiyle Kasımpaşa mukallitleriyle kaynaşıp sohbet edecekti. Tersane civarındaki kahvelerde makaradan makaraya geçecekti. (Gerçi onun sonradan casus olarak İstanbul'a geldiği konusunda şehir efsanesi vardır, ama bu bizim için bir fanteziden ibarettir.)

Türk gemilerinden alınmış lamba. Cervantes ganimeti.

Fanteziye sınır olmaz. Öteden beri Kasımpaşa'da bir "roman yazan dolap" tan söz edilir. Onu Rum marangozlardan birine Cervantes yaptırmadı ise, kim yaptırdı?! Efsane doğru olup, geldi ise, muhakkak bu işte onun parmağı vardır...

Diye düşünüyoruz.

Selam sana İnebahtı Çolağı. Yalnız Kasımpaşa'dan değil, İstanbul'un bütün semtlerinden selam! Cezayirli Hasan Paşa'dan aldık haberini, delikanlı adammışsın vesselam.

Öyküler yazan dolap yapan zanaatkâr. XIV. yüzyıl gravürü.

Metin Kaçan

Kasımpaşa'da Cervantes'i yadetmek

Hayatla ilgili yeni düşünceler içindeyim. Geleceğe ve objektife mekanik bakma zamanındayım. Bu bir bakış değil, tümüyle seyre dönüşmüş bir an, bir vecd hali, bu şaman yıllarımdan kalan esrime hali...

Miguel de Cervantes Saavedra'nın karakteri tam karşılarında duran Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın Kasımpaşa meydanındaki heykelinde bir aslan var. İki tane diye hatırlıyordum ama bire düşmüş aslanlar. Kaftilediler de bir gecekondunun bahçesinde rakı içerken ona da kadeh mi kaldırıyorlar, bilemiyorum. Yandaki tekne fiberglas, satılık . Tel: 66 66 66

Bu görmüş olduğunuz heykel size kısa bir hikâye anlatacaktır. Anlatılan Cervantes'in esirlik yıllarında Hasan Paşa'yla olan dostluğu üzerine kurgusal ve bir o kadar da şiirsel bir metindir. Ee, anlatıcı Adnan Özer olunca gerçekler bile tuhaf bir dansa başlıyorlar. (Aoum şıkı şıkı)

Aslan Özdemir bana ve Adnan'a öyle tatlı hikâyeler anlatıyor ki biz de tuzağa düşüp "Yazsana bunları" deme gafletinde bulunuyoruz, sanki "Senyör Kesada'nın tatlı delilikleri" gibi bir an içinde kalıyoruz.

Ben, edebiyatın geleneğine bağlı kalmak gerektiğinden, dönemleri çok iyi etüd etmenin yararlarından, günümüz postmodern edebiyatının insanı anlatamayan yazarların acemiliklerinden, beyaz bir bulutun kızıla karışırken güneşle yaptığı alış-verişten bahsediyorum. Adnan, şiirin karşısında, yanında ve ortasında hatta taa dibinde tüm bu anlatılanların "traşımanke" olduğunu belirten bir hareket bikiyor. Bende fazla bıssınmıyorum, çünkü zaten mamakerden!!!

Şimdi Kasımpaşa meydanından ayrılıp romanlarımın ve öykülerimin bir çoğunun geçtiği Dolapdere Yenişehir'e geldik burada aylardan beri uğraştığımız "roman yazma dolabının yanındayız. Bu öyle bir aletki içine belli doneleri koyduktan sonra mevsimi ve dönemi ve anlatılmak istenen konunun tematik çizelgesini yerleştirip çekmeceleri kapatıyorsunuz. Birkaç dakika içinde içerdeki küçük editör ve genel yayın yönetmelerinden yazılı bir kağıt geliyor "Biraz su ver" Su verildikten sonra istenen roman çıkıyor, çoğaltılıyor ve o anda dağıtılıp okunuyor . Yorucu olan kısmı paranoyası ve dolabın üstüne gelen Bulgar işi oya'sı ve kenarda papatyası, akarası, makarası... Romanın ismi "KARE ASI SANDUKASI"

Roman yazma dolabı'nın en önemli özelliklerinden biri; yan tarafta resimde görülmeyen kutuya bir dolar atınca günümüz yazarlarının kendilerini pazarlarken çektirdikleri erotik pozları göstermesi. Fotoğraf olarak göstermiyor tatlım, bir hayal olarak gösteriyor. Kapağı açıp kafanı içeri sokuyorsun, kimler hangi pozisyonda, kimlerle, ne adına adlı bir bölüm açılıyor gerçekten muhteşem...

Edebiyat ve kedi hatta soba ve toplumsal gerçekçilik günümüz Türk edebiyatından işçi sınıfının yok oluşu karton karakterlerin yapay işlevselliği, yeraltı edebiyatının küfür analizi, üçbin altıyüz kamçı ve son bölüm köye dönüş "O günün akşamına doğru Don Kişot biraz iyileşmiş görünüyordu. Akşam tatlı ve yumuşaktı. Şatonun yakınındaki bir çalılıktan karatavukların sesi geliyor , bir gürgenin dallarında yaban güvercinleri ötüyordu. Don Kişot dünyanın bu selamına gülümsedi, sade ve masum ruhunu Tanrı'ya teslim etti." şimdi o ruh canlanıyor. Elhamdürillah.

"Gerçekle gerçekdışı'nı birbirine karıştırıp hamur gibi yoğurmasını bilen böyle kişiler yaşamlarına yaşam katarlar. Öykücüler, romancılar, çizgi romancılar gibi çoğu sanatçılar da, geniş bir düş ve hayal dünyasına sahiptirler. Örneğin Jules Verne, bir hayalperest miydi, yoksa bir gerçekçi mi? Üzerinde durmak düşünmek gerekmez mi? Peki ben neden bu plastik mankenlerin önünde atkıyı burnuma kadar çekmiş size bakıyorum acaba, düş müyüm ya siz gerçek misiniz ya da her ikiside tuhaf bir oyun mu?!

Neyse CERVANTESİN YEĞENİ Adlı Kitap CAN Yayınlarından çıktı, Rüstem Aslan, Yıldız Ecevit, Tufan Erbarıştıran, Aysu Erden, Meral Oraliş, Ünsal Özünlü, Musa Yaşar Sağlam ve Halide Velioğlu'na, edebiyatın bilgi, sezgi, tin, hin, kin, yetenek, kan ve han olduğunu hatırlatan, hatırlayan kardeşlerime selam olsun.

Bir şaman esrimesiyle noktayı koyuyorum!
Şagarbata, şagarbata, Bay Ülgen Şagarbata!

Telif ücretlerini fakir çocuklara dağıtmaca/haberiniz ola.

Metin Kaçan
Cervantesin Yeğeni
Can Yayınları
176 Sayfa

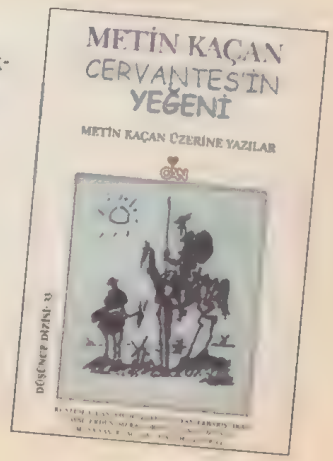

Fırat Ceweri

Kasım ayında İstanbul'da Nûdem yayınları tarafından Fırat Ceweri'nin hazırladığı "Antolojiya Çiroken Kurdî" (Kürt Öykü Antolojisi) yayımlandı. Tam da Diyarbekir'de hem edebiyat günleri hem de Ortadoğu Edebiyatı ve Çok kültürlülük konferansı çerçevesinde Kürtçe edebiyat tartışılırken ve bu w'ler, x'ler, q'lar ne olacak denirken... Kürtlerin öykücülüğünü ve ortaya çıkan antolojiyi Fırat Ceweri ile İnternet yoluyla konuştuk.

Sayın Fırat Ceweri, siz yıllardır sürgünde yaşıyorsunuz. En başından beri Kürtçe yazıyorsunuz. Üç öykü, bir şiir, yazılar, söyleşiler ve diyaloglardan oluşan yedi kitap yazdınız. Çağdaş ve klasik birçok eseri Kürtçe'ye kazandırdınız. Bir diğer önemli nokta da yaşayan Kürtçe edebiyatın nabzını on yıl boyunca tutan Nûdem dergisini yayımladınız. Bu edebiyatın endamlarından ve tanıklarından biri olarak Kürtçe öykünün gelişimini görüp, Kürtçe'nin bugüne kadar çıkan en kapsamlı ve derli toplu öykü antolojisini yayımladınız. Bize antoloji hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Kürt Öykü Antolojisi beş yıllık bir çalışmanın ürünü ama, yüz elli yıllık Kürt öykü serüvenini kapsayan bir çalışma. Bu antolojide 1856 yılından 2003 yılına kadar yazılan Kürtçe öyküler yer alıyor. Antolojiyi hazırlarken sadece Türkiye Kürtleriyle yetinmedim. Hazırlamakta olduğum antolojinin Kürt öyküsünü ve öykücülüğünü temsil etmesini istedim. Onun için Türkiye, İran, Irak, Suriye, eski Sovyetler Birliği sınırları içerisinde yaşayan Kürtleri ve sürgündeki Kürt öykücülerini bu antolojide bir araya getirdim. Tabii bu benim için kolay olmadı. Öykülerin Kürtçe'nin değişik lehçeleriyle yazılmış olmaları, Kürtçe'de Arap, Kiril ve Latin alfabelerin kullanılması, yazılı bir Kürt edebiyat tarihinin olmayışı, yazarlar sözlüğü veya yazarları tanıtan herhangi bir eserin olmayışı, beni bu antolojiyi hazırlama sürecinde oldukça yordu. Ama adına yakışır bir eser ortaya çıktığını düşünüyorum. Kürtçe'nin belli başlı üç lehçesiyle; Kurmanci, Sorani ve Zazaki'yle yazılan öyküler, Kürtçe için kullanılan üç alfabe; Latin, Arap ve Kiril alfabeleriyle yazılan bütün öyküler, adlarını az önce andığım ülkelerde yaşayan bütün öykücüler bu antolojide bir araya getirilmiştir. Antoloji için Kurmanci lehçesini temel aldım. Kurmanci lehçesinin Kürtçe'nin en büyük lehçesi olması; Latin alfabesiyle yazılması ve antoloji Türkiye'de yayımlandığı için tercihim bu yönde oldu. Kurmanci lehçesi Türkiye, eski Sovyetler Birliği, Suriye, Irak ve İran Kürtlerinin büyük bir bölümü tarafından konuşulmaktadır.

Bu antoloji ile birlikte sadece Türkiye'deki Kürtlerin edebiyatını değil hem sürgün hem Irak, İran, Suriye gibi ülkelerde yaşayan Kürtlerin öykü maceralarını da görüyoruz. Oysa biz bugüne kadar sadece kendi sınırlarımız içindeki edebiyatın gelişimine tanık oluyorduk. Sınırlarla parçalanmış Kürtlerin edebiyatını karşılaştırdığımızda ortak ve ayrılan noktalardan biraz söz eder misiniz?

Kürtler kendi toprakları üzerinde kendi temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılmışlardır. Anadilleri yasak olduğu için, bulundukları ülkelerin dilleriyle eğitim görmüş, entelektüel dilleri Türkçe, Arapça ve Farsça olmuştur. Bu dillerle okumuş, edebiyat dünyasına da bu dillerle girmişlerdir. Dolayısıyla yazdıkları edebiyat da teknik ve biçim açısından bu dillerin edebiyatına çok yakın bir edebiyat olmuştur. Edebiyat akımları bile Türkçe, Arapça ve Farsça yoluyla Kürt edebiyatına girmiştir. Hatta edebiyat eleştirisi ve bazı edebiyat tartışmaları da hakim dillerin mentalitesiyle olmuştur, olmaktadır. Eski Sovyet Kürt edebiyatçıları ve Avrupa'da yaşayan Kürt edebiyatçıların durumları da bundan pek farklı değildir. Bu, edebiyat açısından Türkiye Kürtlerini Türklere, Suriye ve Irak Kürtlerini Araplara ve İran Kürtlerini de Farslara yakınlaştırırken ve benzetirken, Kürtleri birbirlerinden uzaklaştırmıştır. Ama Kürtlerin bu son yirmi yıllık kimlik kavgası, onları Kürtçe yazmaya, çağdaş Kürt edebiyatının temelini atmaya yöneltmiştir. Bu durum ortak nokta olarak Kürtlerde bir ulusal edebiyat temeli oluştururken, kendi üsluplarını, kendi sesini, kendi estetiğini, kendi kurgu dünyasını yakalamak peşinde olan yazarları da ortaya çıkar-

mıştır. Zaten edebiyat kolektif bir çabadan öte, bireysel bir çabadır.

Kürt öykücülüğünü nerede görüyorsunuz? Nasıl bir gelişim içindedir? Daha doğrusu bir gelişim içerisinde midir?

Kürt öyküsü, Kürt öykü tarihi hep kopuk olarak bugünlere gelmiştir. Bilindiği gibi Kürt dili üzerindeki yasaklar, genel olarak Kürt edebiyatının, özel olarak da Kürt öyküsünün gelişmesine engel olmuştur. Kürtçe'de ilk öykü 1856'da yazılmış ama 1856'dan 1913'e kadar hiç öykü yazılmamıştır. 1913'te bir kıpırdanma olmuşsa da, 1925 yılına kadar da öykü yazılmamıştır. Bu kopuk kronoloji 1932 yılına kadar devam etmiştir. 1932 yılında, Suriye'nin başkenti Şam'da Hawar dergisi yayın yaşamına başlar. Kürtçe'de ilk ciddi öyküler bu dergide yayımlanmıştır. O dönemde yayımlanan Kürtçe öyküler bize Türk öykücüleri Ömer Seyfettin, Sabahattin Ali ve Sait Faik'i anımsatıyor. Ayrıca Rus ve Fransız öykücüleri Çehov ve Mauspassant'dan esinlenerek Kürtçe öyküler yazılmıştır. Celadet Bedir-Xan, Kamran Bedir-Xan, Qedrî Can, Osman Sebrî ve Nûredîn Zaza gibi güçlü kalemler ortaya çıkıyor. 1930'lu yıllardan 40'lı yıllara kadar Şam'da sürgünde yaşayan Kürt aydın ve yazarları arasındaki canlı edebi yaşam, 1943'te derginin kapanmasıyla birlikte bütünüyle söner ve isimlerini andığım öykücüler de neredeyse hiçbir şey yazamaz olmuşlar. Kürt edebiyat tarihine damgasını vuran, çağdaş Kürt edebiyatının temelini atan "Otuz Kuşağı" unutulmakla yüz yüze kalır. Bu, Kürt öykücülüğünün gelişimi önünde büyük bir engel olur. Yeni kuşak Kürt öykücülüğü ise eski kuşaktan kopuk ve habersiz doğup gelişiyor. Eski kuşaktan habersiz gelişmesi, onu Kürt öykücülüğünü baştan ve yeniden yaratmaya zorlamış ve birtakım yeni yöntemlere başvurmaya itmiştir. 1980'den sonra Kürt öykücülüğü genelde Avrupa'da özel olarak da İsveç'te geliştiği için, kimi Kürt öykücüleri artık Kürt öykücülüğünün sınırını aşarak evrenselliğe doğru ilerliyorlar. Bu öykücülerimizin öyküleri artık değişik dillere çevrilerek o dillerde de okunuyor.

Kürt öykücüleri daha çok hangi temaların etrafında gezinmektedir?

Bu biraz da öykücülerin hangi ülkelerde, hangi yaşam koşullarında, hangi dönemde yaşamış olduklarına bağlı. Örneğin Sovyet döneminde, Kürt öykücülerin işledikleri tema, bütün diğer Sovyet yazarları gibi Leninizm'in izinde işçi sınıfı edebiyatını kurma peşinde, sosyal realizm akımı gölgesinde sosyalizm temasını işlemekteydiler. Bunun yanı sıra Sovyet Kürtleri Müslüman değil de Yezidi oldukları için 1915 ile 1918 yılları arasında bir katliamla karşı karşıya kalıp Türkiye'den Rusya'ya göç etmek zorunda kalmışlar. Bundan dolayı öykülerinde katliam izleri, ülke özlemi, eski anılar ve nostaljik duygular ağır basmaktadır. Hawar dergisi de Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra sürgünde yayın yaşamına başlamıştır. Hawar'da öykülerini yayımlayan öykücülerin çoğu, 1925 Şeyh Sait ve 1927 Ağrı ayaklanmalarından sonra politik nedenlerden dolayı Türkiye'den Suriye'ye göç etmişlerdir. Bu öykücülerimizin işledikleri genel temalar politik ağırlıklıdır. Kimi öykülerde ise eğitici öğeler işlenmiştir. Bazı öyküler politik ve propaganda amacıyla yazılmış, bazılarında ise estetiğe ağırlık vererek aşk teması işlenmişler.

1980 kuşağı yine sürgün bir kuşaktır. 12 Eylül darbesinden sonra politik sığınmacı olarak Avrupa'nın değişik ülkelerine yerleşen Kürt öykücülerin işledikleri temalar ise yalnızlık, sürgün yaşamının güçlükleri, düş ile gerçek arasındaki hayali yolculuklar, solmuş aşklar, kırık aynalardaki yüzler, ülke özlemi, nostaljik duygular, çocukluğun onarılmaz güzellikleri gibi konuların etrafında gezinmişlerdir.

Türkiye'deki Kürtlerin yaptığı edebiyatta dili saflaştırmak gibi bir eğilim var. Böyle olunca da bazen anlamı bir türlü çözülemeyen kelimeler hatta cümleler ortaya çıkıyor. Bu Türkçe'de de yoğun olarak yaşanan bir sorun. Bu edebiyatı ne yönde etkiler, diğer parçalardaki Kürtlerin edebiyatında da böyle bir eğilim var mı?

70'li yılların sonları, 80'li yılların başlarında, Kürtlerde ideolojik ayrışımların yoğun olduğu dönemlerde, hemen hemen her grubun, her derginin bir dili, bir imlası vardı. İdeolojideki ayrışımlar dilde de ayrılığını göstermeliydi!!! Ama bu bir süre sonra aşıldı ve Kürtlerin büyük bir çoğunluğu Hawar dergisinin temelini attığı Kürtçe gramer ile yazım kılavuzunu temel alarak Kürtçe'nin standartlaşması için bir çaba içerisine girdiler. Bugün bazı eksiklikler olmasına rağmen standart bir Kürtçe'den söz edebiliriz. Avrupa'da çıkan bütün yayınlar bu Kürtçe'yi kullanıyor. Edebiyatın bütün dalları bu Kürtçe'yle yazılıyor ve normal Kürtçe bilen bir okuyucu dil bakımından hiçbir güçlükle karşılaşmadan okuyup anlayabiliyor.

Eski Sovyet Kürtleri karmaşık olmayan, halkın konuştuğu Kürtçe'yi temel aldılar, yeni ve anlaşılmayan kelimeleri üretmekten kaçındılar. Irak Kürtleri'nin bir kısmı bir dönem öz Kürtçe'nin peşinde koştularsa da daha sonra vazgeçip anlaşılır bir Kürtçe ile yazmaya başladılar. Bugün Türkiye'de çıkan kimi dergi ve kitapların Kürtçelerini, ben yirmi beş yıldır Kürtçe yazıyor olmama rağmen inanın anlamakta güçlük çekiyorum. Bu tabii ki genel olarak hem edebiyatı hem de Kürtçe okumayı olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Bu gençlerimizin bir bölümü öz Kürtçe'yi ya da anlaşılmayan Kürtçe'yi diyelim, bunca sömürüye ve yasağa karşı bir protesto amacıyla kullanmaktadırlar. Bir bölümü ise sanki anlaşılmayan bir Kürtçe'yle yazılan edebiyat daha üstün, daha modern bir edebiyattır görüşündeler. Sanıyorum bu bir geçiş sürecidir ve kısa bir süre sonra bu gençlerimizide binlerce yıllık bir geçmişi olan, zengin sözlü edebiyatı sayesinde diriliğini koruyan Kürtçe ile yazmaya başlayacaklardır.

Bu antolojiyi yayımladığınız ve bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim. Bundan sonraki çalışmalarınızda da başarılar dilerim...

Ben teşekkür ederim... •

Adnan Özer-Aslan Özdemir

KaçakSöyleşi

Garzan Dağı'nın kadim rengini hiç unutmadı

Ahmet Güneştekin

Hasankeyf mağaralarında resim sergisi olur mu?! Pekâlâ da olurmuş. Batmanlı ressam Ahmet Güneştekin doğduğu toprakları özgün bir resim sergisiyle selamladı. Orada tanıştık. İstanbul, Asmalimescit'te ki ev-atölyesinde dostluğu ilerlettik. Onun çok küçük yaşlardan beri Batman'ın imkansızlığında verdiği mücadele örnek olmalı. Bu örnek mücadeleyi bizden dinleyin.

Aslan Özdemir: Teknik olarak resimden pek iyi anlamasak da değişik bir tarz deniyorsun. Bize önce bu tarzdan bahsedebilir misin?

Eğitim almamış, bir atölyede yetişmemiş ya da bir akedemiye gitmemiş insanlar tamamen kendi dünyalarıyla yetinmek zorunda. Yani ben akedemiye gitmiş olsaydım ya da bir sanatçının atölyesinde yetişmiş olsaydım, tamamen ustanın, hocanın etkisi altında kalarak, onun paletinden etkilerle seçim yapardım, yani kendi tarzım kendi resim dilim değilde, hocanın çizgisi aktarılmış olurdu. Hiçbir eğitim almamış olmam, eğitimi reddetmiş olmam bu tarzın yaratılmasına ve doğmasına neden oldu. Reddetmek şu şekilde: şimdi ben 86'da akedemiye girmeye karar verdim Mimar Sinan'a, hatta misafir öğrenci olarak derslere girdim ve hep kendi başıma çalıştım ve üretemiyordum, o süreç içinde üretemiyordum; hoca etkisi altında Ahmet olmaktan çıktım, normal şartlarda rahatça üreten bir insanken, orda kısır bir döngü içine girdim ve bıraktım, çok ısrar etmelerine rağmen bıraktım. Sonradan inanmaya başladım, hiçbir zaman da pişman olmadım; karşı da değildim akademiye, ama bu benim kendi tasarrufum.

Öğrencilerine diyor musun peki, benden öğrendiklerinizi reddedin bundan sonra?

Tabii ki resim yapmayı kimse öğretemez, ben de öğretemiyorum; ben işin sadece teknik yanlarını öğretmeye çalışıyorum mesela; bizim haberci ekibinin yani Anadolu ekibinin çalışmalarına katılan çocuklara aynı şeyi söylüyorum, onları özgür bırakıyorum; sadece teknik olarak bir resme başlayan için ne lazım, işte perspektif, gerekli olan temel şeyler ve bu tarz.... Öğretiyorum mesela; bir akademide aylarca günlerce öğretilen şeyi bir saat gibi kısa bir sürede akademik bir dille değil de, sade bir dille vermeye çalışıyorum ve bunda da başarılı oluyorum. Yarım saat civarında bir ışık gölgeyi anlatıyorum, pratik bir yolla matematiksel değil de, uygulamalı olarak anlatıyorum. Önerilerde bulunuyorum ya da taleplerde bulunuyorum, öğreniyorlar. Onun dışında gizli bir müdahale etmiyorum. Çünkü kişinin yaratıcılığını kısıtlamış olurum. Edebiyat gibi; şiir yazan birine şöyle şiir yaz demek kadar saçma bir şey olamaz.

Adnan Özer: Plastik dilde bunun adı nedir?

Kendi sesini bulmak diyorum. Yani kendi ifadesini oluşturmak diyorum. Ben uzun bir dönem 9 yaşından beri yağlıboya çalışıyorum

O yağlı boya hikâyesini anlatır mısın?

Anlatayım: Bir resim yarışmasında Birinci olmuştum, ödül olarak bir yağlıboya resim kutusu verdiler bana; tabii boya deyince aklıma su geliyor, hep öyle alışmışım; bu boyaları suyla inceltmeye çalıştım, ayrışmadılar; böylece boyanın bozuk olduğuna karar verdim, yağlıboyayı daha önce görmemiştim. O zaman Batman' da bir kırtasiye vardı, sen çok iyi bilirsin, Deniz Kırtasiye

vardı Ulucami'nin yanında, Hacı Arif diye bir komşumuz bir vatandaş; götürdüm onun masasına attım, boyanız bozuk dedim; o da nasıl bozuk dedi, nasıl kullandın diye sordu; fırçayı suya batırdım boyamaya çalıştım, ayrıştıramadım dedim, adam gülerek, oğlum bu yağlıboya, yağla incelir dedi. İlk resim dersini kırtasiyeciden almış oldum. Sonra böylelikle ilk yağlıboya resmimi 9 yaşında yaptım. Aslında o boya guaj boya niyetine alınmıştı, yanlışlıkla verilmiş... Bu yanlışlık hayatımı değiştirdi, yağlıboyayla çok erken tanışmama neden oldu, o gün bugündür de yağlıboya tablo yapıyorum.

Aslan Özdemir: Sen buna bir teknik diyebiliyor musun, benim tekniğim diyebiliyor musun?

Bunu benim demem doğru olmaz tabii; tekniğimden dolayı özgün bir dil diyorlar buna; figürler çok farklı, çok özgür, fazla renkçiyim ben. Resimdeki dokular, daha öyle böyle elle tutulan dokuların kullanılmadığını herkes söylüyor, eleştirmenler söylüyor yani bir tarz olduğunu söylüyorlar.

Sanatçı belli bir dönemden sonra kendi ifadesini oluşturmak zorundadır, bunlar oldu mu olgunluk dönemine başlangıç yapmıştır. Bundan sonraki süreçte değişir mi? Sanmıyorum. Benim temelim pratik resimden gelmedir; figürsel anlatımlı resimler yaptım, 20-25 seneye yakın klasik resim çalıştım, yaşım çok genç görünebilir ama çok erken yaşta resime başladığım için bu kimilerine imkânsız geliyor; 9 yaşından beri resim yapıyorum dediğim zaman, 50-60 yaşında zannediyorlar.

Çok erken başladın değil mi? 5 yaşında filan?

Çok erken başladım, okuma yazma öğrenmeden! Ailemin en küçüğü idim, 5 tane abim var bir bölümü okuyor bir bölümü üniversitelerde; bir abim var Salih abim, mühendislik okuyordu, okurken bunlar perspektif dersi çok görüyorlar, 5 yaşındayken benim doğru perspektifle resim yaptığımı o keşfediyor ve gerçek resimler yaptığımı perspektife uygun resimler yaptığımı, keşfedince destek vermeye başlıyor. Yani okuma yazmadan önce doğru bir resim öğreniyorum, ailemin katkısıyla tabii ki ve o gün bugündür de işte resim yapıyorum. Bir dönem portre çalıştım, yöresel resimler yaptım ve kendi yaşadığım coğrafyayla karşı karşıyaydım hep. 80'li yıllardan 90'lı yıllara kadar Türkiye'nin belli yerlerini çalıştım, ondan sonra bütün Türkiye'yi dolaştım. Türkiye'yi dolaştığım dönem yüzlerce peyzaj yaptım; Türkiye'nin tarihi yerlerini çalıştım, İstanbulun en önemli tarihi yerlerinin peyzajlarını çalıştım. Sokakta yaşayan insanların figürsel anlatımını da çalıştım bir süre... Tabii bunların çoğu sergilerde satıldı. Bugüne kadar 2500'ün üzerine 3000'e yakın tablo yaptım, yani çok farklı koleksiyonlarda olanlar var; yurtiçi yurtdışı birçok kişide resimlerim var şu anda; çok yoğun bir şekilde faaliyetlerim devam ediyor, Türkiye'nin değişik yerlerinde sergilere, festivallere katılırım sürekli.

> ***"Hiçbir eğitim almamış olmam, eğitimi reddetmiş olmam bu tarzın yaratılmasına ve doğmasına neden oldu."***

Adnan Özer: Derler ki, bazı insanlar, ki sen öyle doğmuşsun, belli bir yetenekle doğuyor, beyinle göz arasındaki optik algı merkezi gelişkin oluyor. Orda objeyi çizecek olan ele aktaran mekanik bir yetenek var, bu insanlar bir şekilde çok daha düzgün perspektifte fotoğraf gibi çizerler. Sana bakar ve tıpatıp çizer, şimdi yeteneği gerçek resim sanatına çevirebilmek için ilk önce ne gerekiyor?

Benim tarzımdaki resimleri, yani soyut figüratif resim yapmak için modern resimden önce klasik resimi, perspektifi çok iyi bilmeniz gerekiyor. Benim resmimde olmazsa olmaz öğe, ışıklı öğedir mesela; ışıklı öğeyi çok iyi bilmek gerekiyor, bunları bildikten sonra .... yani bunları bilmek, şöyle binlerce belki yüzbinlerce desen çizerek çalışmak gerekiyor. Ama şimdiki gençlere bakıyorum, ellerinde resim çantası, resim kurslarına gidiyorlar, ne zamandan beri gidiyorsunuz diyorum, 3 aydır falan hocanın yanında resim çalışıyoruz diyorlar. Peki neleri çizdin? 14-15 tane desen çizmiş, obje çizmiş daha doğrusu... Bu mu resimlerin diyorum, evet işte bu diyor... Resim çizen herhangi biri günde 20-30 tane desen çizmiyorsa o sanatını sevmiyordur ya da sanat onu sevmiyordur, çünkü biz kendimize bakıyoruz, boş zamanımız ve dolu zamanımız tamamen resimdi; çünkü buydu bizim için yaşam... Çocukluk dönemimde çocuk-

luğumu da yaşadım ama diğer arkadaşlarım gibi şey değildim, yani sokakta oynarken resmi özlüyordum, eve gider gitmez tv.nin başına geçmiyordum, resim defterimi alıp resim çiziyordum; gözlemlerimi, gözün algılaması, yüreğin, kalbin algılamasını öyle boş gözlerle bırakmıyordum, gördüklerimi tamamen desene döküyordum.

Ahmet, biraz Batman'a dönelim hiç resim yapılmayan bir yerde sen bunları yapıyorsun...

Teşvik edici bir şey yok.

Demek ki çok kuvvetli bir güdü olmalı sende?

Yetenek tamamen doğuştandır. Sartre diyor ki, Dali ya da Leonardo Da Vinci bugün yeniden dünyaya gelse hiç yeteneği olmayan birisine resim öğretemez, biz de öğretemiyoruz. Tanrı herkese bir şey veriyor. Yaratma gücü veriyor nasıl kendisinde varsa, insanda da bir yaratma gücü var. İnsanlar da yaratır.

Aslan Özdemir: Bize bir gününü anlatsana, ne yapıyorsun? Kaçta kalkıyorsun?

Sabahları genelde altıda kalkıyorum, çok geç bile uyusam altı altı buçuk gibi kalkıyorum, saat yedibuçuğa kadar kahvaltı faslı geçiyor, yedide kesinlikle İstanbul'da, yani atölyedeysem resim çalışmaya başlıyorum. Saat sekizde başlıyorum, öğlenden sonraya kadar, bazen dört bazen beş saat sürüyor. Sergi dönemlerimde yapmam gereken bir iki resim vardır. Ben çok rahat, 24 saatimi atölyemde resim yaparak geçirdiğimi çok iyi biliyorum. Öğlenden sonraya kadar resim yapmaya çalışıyorum 4'e 5'e kadar; bu bazen 10 saat, bazen 11 saat oluyor; ondan sonra İstiklal'e çıkıyorum, her gün: benim orda bir turum vardır, günümü tamamen resimle geçiriyorum. Burası biliyorsunuz Türkiye'nin bütün büyük sanatçılarının yaşamış olduğu, gelip geçmiş olduğu bir yerdir, en son büyük usta Avni Arbaş'ı burda kaybettik. Ben üç seneden fazladır Asmalı Mescit'teyim, hem de en önemli binasında, en önemli sokağındayım. Buna rağmen birçok sanatçı beni tanımıyor. İsmi tanıyorlar ama sokakta görünce bu Ahmet Güneştekin'dir demiyorlar. Bunun nedeni de çok fazla ortamlarında bulunmuyorum. Zamanı kafe bar kültüründe geçirmiyorum, zamanı üreterek geçirmeye çalışıyorum, tabii ki o tarz bir zamanım da var ama onu biraz az tutmaya özen gösteriyorum.

Gelenek meselesini şimdi sormak zorundayım, doğulu bir ressam sayıyor musun kendini? Doğulu bir vatandaş dersinde doğu derken bütün bir kültür anlamında doğu?

Annem Kürt, babam Kürt...

O anlamda sormadım.

Ama Doğulu kimliği var bende... ancak, kendimi Doğulu bir ressam olarak tanımlamıyorum, bir Kürt ressamı olarak da tanımlamıyorum, bir Türkiyeli ressam olarak da tanımlamıyorum, bir dünya sanatçısı olarak tanımlıyorum. Benim burda doğmuş olmam, benim bütün eserlerimin sadece burdaki insanlarla buluşması demek olmamalı; öyle bir hedefim olsa küçük olur.

Adnan Özer: Chagall seviyorsun, Doğu'nun geleneklerinden, diyelim ki İran'dayız, İran resminin Doğu kimliğiyle bir özgünlüğü var değil mi? Mesela onu nasıl görüyorsun?

"Nasıl ki bir romanda giriş, gelişme, sonuç bölümleri vardır, bunda da aynı şey... Bir resimde kesinlikle bir hikâye vardır, bu da kendi başına bir kitaptır. Ya da kendi başına bir romandır."

Genelde o bölgenin resminde oryantalizm hakimdir, benim resimlerimde bilerek ya da bilmeyerek Doğu potansiyeli var, resimlerime oryantalizm de girmiş, onun da farkındayım ama bu tamamen bilinçaltıyla ilgili, geçtiğim coğrafyayla ilgili. Mesela çok renk kullanıyorum, o da gene coğrafyayla ilgili; çünkü benim doğduğum coğrafya çok renkli bir coğrafya, şöyle bir tabirle söylersem, mermer değil orası, tam bir mozaiktir. Bu bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde resimlerime, desenlerime, paletime bir şekilde yansıyor. Aynı şekilde bir İranlı sanatçı, bir Kuzey Irak'lı sanatçı, Suriyeli bir sanatçının da aynı şekilde yansıyacağına, bir Fransız ressamın ya da bir Amerikalı ressamın doğduğu coğrafyanın da onun sanatına yansıyacağına inanıyorum. Yansıması çok doğaldır; çünkü bu tamamen kalıtım gibi bir şeydir. Bir şekilde sizin kişilik özelliğinizdir, ondan kurtulmanız çok da doğru değildir, ki sizi farklı kılan da odur. Bugün bir arkadaşın ofisinde Kübalı bir ressamın bir resmini gördüm, hemen anladım: bu ya bir Kübalı bir sanatçınındır ya Karaipli bir ressamın bir resmidir, yani onu anlayabiliyorsun. Bir

Uzakdoğulu sanatçının eserini gördüğünde bunun bir Uzakdoğu resmi olduğunu çok rahat çözebiliyorum. İster istemez o bir şekilde yansıyor. Nasıl ki Picasso'nun resimlerinde coğrafyası yansımışsa, Fikret Mualla'nın resimlerinde de yansımıştır. Bir şekilde yansır. Coğrafyanın resmi yoktur ama coğrafya resme yansır.

Piyasadan konuşalım; resim para eden bir şey. Diğer sanatlar gibi değil, şiiri satamazsın. İnsanlar dinler geçer. Sergiler açıyorsun, piyasayı nasıl görüyorsun?

Sadece resim için bunu söylememek lazım Türkiye'de sanatı değerlendirmek lazım. Türkiye'de sanata verilen değer, resim için tabii, bence iyi, resim satılıyor az da olsa çok az insanın eline geçse de.

Aslan Özdemir: Bu ressam olarak senin sinirine dokunmuyor mu?

Ben tüccar değilim; sanatçı eserini bir ticari meta olarak yapmaz, kendisini bir tüccar gibi görmez gerçek sanatçı. Görülmesiyle ilgilenir ama. Türkiye'de de görenler var, hatta internet sitelerinde bana yatırım yapın kârlı çıkacaksınız diye ilanlar var.

Sevdiğin bir sanatçı var mı yaşayan bugün ya da daha eski olabilir?

Yani ben onların mirasçısı değilim ama birçok ressam var... ancak şimdi bir ikisinin ismini saydığım zaman birkaçının alınacağını düşündüğümden dolayı ben ölmüşleri, kaybettiklerimizi söyleyebilirim: Abidin Dino, Fikret Mualla, Osman Hamdi Bey, Avni Arbaş, bunları saygıyla anıyorum. Ama yabancı sanatçıları sorabilirsin.

Chagall, sevdiğini biliyoruz. Peki başka...?

Ahmet G.- Andy Varhol'u çok seviyorum, felsefesini çok beğendiğim bir sanatçıdır. Bir dönem Van Gogh seviyordum; belki onun ezilmişliğinden, anlaşılamamasından dolayı, sonradan anlaşılmasından dolayı. Çok farklı bir resim dilinin olmasından dolayı. Picasso benim için her zaman sıradışıydı.

Doğudan... İran ve Hint?

Yani benim çok ilgi alanıma girmiyor onlar; sanatı çok belirgin insanlar var ama benim kendime idol olarak göreceğim çok sanatçı yok pek oralardan.

Ne yapmak lazım?

Memlekette şu anda yapıyoruz işte bir şeyler; resim sanatını fotoğraf sanatını sevdiriyoruz insanların ayaklarına getiriyoruz. Şunu iddia ediyorum: iki sene sonra, bütün duraklarda, etkinlik yaptığımız her yerde, ciddi bir şekilde fotoğraf ve resim sanatında bir patlama olacak. Çünkü bazı pilot seçtiğimiz yerlere iki ay üç ay sonra gittik ve burada kalem defter hediye ettiğimiz, fotoğraf makinesi hediye ettiğimiz kişilerin o malzemelerle neler yaptıklarını kendi gözümüzle gördük!

Batman'da sergi açtın mı?

Açtım. İlk sergimi 16 yaşında Batman'da açtım. O zamanlar çocuktum, kaymakamımız vardı, üretiyordum okul döneminde filan. Sürekli, her sene.

Ben profesyonel sergiden söz ediyorum.

Ürettiğim her şey aslında profesyoneldir. Açtım. 18 ve 19 yaşına kadar Batman ve doğu illerinde sergiler açtım. En son Batman'da iki ay önce Hasankeyf mağaralarında bir sergi açtım. Coşkun Aral'la birlikte ve geçen ay gene Batman merkezinde. Hasankeyf Batman'dan 30 40 km. uzaktır, ulaşım promlemi vardı; ciddi bir şekilde istek olunca bu sergiyi gezemedik. Yoğun bir istek oldu... ilginçtir, Hasankeyf mağarasında bir sergi oldu ve oraya günlerce akın akın geldi insanlar; mağara doluyordu, ki o mağaranın boşalması da ayrı bir problem.

Resim yapmak isteyenler var mı?

Var, çok var. Özellikle resimle ilgili söyleşiler yapıyoruz gittiğimiz her yerde. Batman'a yakın ilçelerde çok ciddi patlamalar var sanata karşı. Biz bunları bilgilendiriyoruz, büyük diyebileceğim bir ilgi var. İstanbul'da İstiklal Caddesi'nde açmış olduğum sergi, ki burası Türkiye'nin en kalabalık yeridir, günde en fazla uğrayacak insan 300-400 kişidir ama doğuda bir sergi açtığımız zaman o gün içinde binlerce kişi geliyor. Bilgiye, sanata susamış insanlar.

Adnan Özer: Bakış mesafesi ne olmalı bu resme, şu anda çok yakınız?

Resme biraz uzaktan bakmak gerekiyor, çünkü içinde çok figür var. Haremdeki cariyelerle birlikte onlara hizmet eden odalıklar, halayıklar, şunlar bunlar, harem ağaları, o tarz şeyler, dadılar filan, gizli birçok yer de figürler var. Hepsinin anlatımı çok farklı, bunlar çok keyif alan insanlar değil. Ve bu resmin doğasında küçük bir resim var haremden kaçış diye. Artık o padişahların zulmünden resmen kaçıyor.

Hamam olduğunu düşünemezsin böyle baktığında?

Doğru, düşünmedim.

Aslan Özdemir: Gizlediğin bir ayrıntı var mı bu resimde görmesini istediğin ama bir tek senin eğlendiğin ayrıntı.

Aslancığım, onu da düşünmedim.

Merak ettim belki senin kendin için koyduğun bir nokta vardır?

Yok. Başka bazı resimlerde oluyor ama bu resimde öyle anlatmak istediğim bir şey yok.

Adnan Özer: Tek bir desen gibi algılanabiliyor mu senin tabloların?

Şöyle söyleyeyim, nasıl ki bir romanda giriş, gelişme, sonuç bölümleri vardır, bunda da aynı şey... Bir resimde kesinlikle bir hikâye vardır, bu da kendi başına bir kitaptır. Ya da kendi başına bir romandır. Resim sanatı, özellikle

Ahmet Güneştekin'den bir tablosunu anlatmasını istedik. Önce resim anlatılmaz dedi ama sonra halimize acıyıp, alımlamamız için birşeyler anlattı.

felsefi resimler, klasik değil de, evrensel tarzda yaptığımız resimde, sanatçı tamamen kendi düşüncesini aktarıyor, sokakta gördüğü bir şeyi değil. Birçok sanatçı kendi eserinde o anda ne yaptığını bilmiyor. Sonradan da bilmiyor. Çünkü eleştirmenler, psikologlar, felsefeciler ayrı ayrı yorumluyor onun bütün iç dünyasını, bütün kişilik analizini eserine bakarak yapabiliyorlar, ruh halini çözebiliyorlar. Resim sanatçının kendisidir. Onun kimliğidir. Odur. Ahmet Güneştekin budur. •

Kalabalık kokteylde kültür ve edebiyatta çoğulculuk mesajı

İstanbul'da bir 'Cadde' ama yayınevi...

Edebiyat dünyasında yepyeni bir yayınevi doğdu ve düzenlediği bir gece ile yayın hayatına ilk selamını verdi. Yazarından avukatına, karikatüristinden hikâyecisine, hayatın farklı dallarından yepyeni isimlerle yola çıkan "Cadde Yayınları" dört yazarının dört kitabıyla kitapçı raflarındaki yerini alırken, farklı yazar kimlikleriyle alternatif bir oluşuma da ilk imzayı attı: karikatürist kimliğiyle son yıllarda büyük bir okur ve hayran kitlesi edinen, **Leman** dergisi ve **Radikal** gazetesi'nin sayfalarında Türkiye'deki kadın kimliğini çizgileştiren, ilk kitabında "aşk insanı kör eder, evlilik gördürür" diyen karikatürist Ramize Erer; 12 Eylül 1980 darbesini takiben birçok siyasi ve sosyal davada avukatlık yapan, bir bakıma Türkiye yakın siyasi tarihinin en önemli tanıklarından olan ve en son İzlandalı Sophia Hansen'in "annelik" davasını üstlenen, son 13 yılını da bu davaya adayıp, bu davayı romanlaştıran avukat Hasip Kaplan; Almanya'da öyküleri bir tesadüf eseri kitaplaşan, daha sonra ünü tüm Avrupa'ya yayılan, kaleme aldığı hikâyeleri Alman gençliğini kasıp kavuran ve özellikle genç kızlardan oluşan hayran kitlesiyle adını duyuran, yazdığı ilk romanıyla şimdi Türk okurlarıyla tanışmaya hazırlanan Björn Kern; Ve son yıllarda Avrupa'yı karış karış dolaşan ve en son Roma'da bir palyaço'ya âşık olup bu aşkını satırlara döken, **"Arizona Rüyası"** tadındaki romanıyla Özlem Kumrular...

İşte bu dört ismin başrolünü üstlendiği gece Leman Kültür Merkezi'nde gerçekleşti.

Gazeteciler de oradaydı edebiyatçılar da, televizyoncular ve sanatçılar da... Herkes, edebiyat dünyasındaki bu taptaze yayınevini ve onun yeni yayıncılık anlayışını konuşuyordu.

Kalabalığın arasında en çok dikkat çeken ve gecenin süpriz ismi ise, geceye Almanya'dan katılan Björn Kern'di; **"Kopma Noktası"** adlı ilk romanıyla Almanya'dan alışık olduğu, Türkiye'de biraz şaşkınlıkla karşıladığı ilginin tam odak noktasındaydı. İmzalar dağıttı, fotoğraflar çektirdi, herkesin ilgisine gücü yettiğince cevap verdi.

Uzun bir süre bedensel engelli insanlarla çalışan ve bu süre içerisinde küçük küçük hikâyeler yazan Kern, tesadüf eseri yazdıklarını bir arkadaşına vermiş.

Cadde'nin ilk yazarları ve ilk çizeri; soldan sağa Hasip Kaplan, Björn Kern, Özlem Kumrular ve çizer Ramize Erer

O arkadaşı da yine bir "tesadüf" eseri Björn'ün hikâyelerini bir yayıncı arkadaşına iletmiş. Bu yazılar "tesadüf" eseri eline geçen yayıncı da hikâyeleri çok beğenince Björn'ün öykü kitapları kitapçılardaki yerini almış. İşte bugün Avrupa'da çok popüler olan Björn Kern, böyle bir "tesadüfler zinciri"nden doğmuş.

"Etrafımda gelişen olaylar beni hep etkiledi. Özellikle bedensel engelli insanlarla geçirdiğim iki yıl belleğimde yer etti. Yaşadıklarımı, gördüklerimi hep hafızamın bir köşesine not ettim, ve yıllar sonra oturup yazdım" diye özetliyor yazarlık serüvenini...

26 yaşındaki bu genç yazarın etrafı daha şimdiden Türk hayranlarıyla doluydu. Hatta konuşmamızın bir yerinde omuzuma dokunan bir el, derhal kenara çekilmemi işaret ediyordu!: "sohbetinizi kısa kesin lütfen de, biz de biraz Björn ile sohbet etme şansı bulalım"! Bu çağrıya tepkisiz kalamazdım, kalmadım! Ve Björn'e alelacele son sorumu yönelttim ve oradan kaçtım...

- **Hiç Türkiyeli bir yazarın romanını okudun mu?**

- Hayır... Ama İstanbul'u harika buldum...

"Ben Sophia'nın" kahramanı Sophia Gudrum Hansen ve Hasip Kaplan

Mahkeme koridorlarından edebiyat sayfalarına...

Hasip Kaplan, Türkiye yakın siyasi tarihine tanıklık etmiş, yaşamını, üstlendiği yüzlerce davayla 12 Eylül ve sonrasında yaşanan karanlık dönemi aydınlatmaya adamış bir isim. Son olarak kamuoyu'nda önce sıradan bir velayet davası iken, zamanla politik bir davaya dönüşen, MHP'nin siyasi yaptırımlarıyla iki ülke arasında diplomatik bir gerilim yaşanmasına yol açan, İzlandalı Sophia Hansen'in annelik davasıyla adını duyurdu. Ve şimdi, yedi yıl Türkiye'de altı yıl yurtdışında, toplam onüç yıl süren bu trajik davayı romanlaştırdı. **"Ben Sophia"** kitabı da Cadde Yayınları'ndan çıktı.

"Bu dava sosyal, psikolojik ve pedagojik yanlarıyla uluslararası bir davaydı. Bu davadan birçok ders çıkarılması gerekiyor; boşanmalarda çocuk kaçırmaları hususunda, anne veya babanın çocuklarını görme hakkının sağlanması adına... Türkiye'den beş milyon insan yurt dışında yaşıyor ve onlar da yabancılarla evleniyorlar, ve benzer sorunlarla karşılaşıyorlar. Kitapta da hem İzlanda'yı hem Türkiye'yi anlattım. Ne bir roman, ne de anı kitabı bu. Çok ayrı iki dünyanın harmanlandığı bir belgesel anlatı" diye özetliyor Hasip Kaplan kitabını. İzlandalı anne Sophia Hansen de biz konuşurken dalgın gözlerle bizi izliyor. Ya da belki en son iki sene önce görebildiği çocuklarını düşünüyor...

Bir annenin sessiz çığlığı

Cadde Yayınları'nın gecesi, edebiyat dünyasının akınına uğramıştı adeta. Herkes derin sohbetlere dalıyor, yazarlar gazetecilerin sorularını yanıtlıyor, sanat ve edebiyat konularında hararetli tartışmalar yaşanıyordu. Ama bir kadın vardı ki, bir köşede sessizce oturuyor, hiç konuşmuyordu. Buğulu gözlerini bir noktaya dikmiş etrafıyla hiç ilgilenmeden sadece düşünüyordu. Kamuoyu'nda **"İzlandalı Anne"** olarak tanınan, 13 yıllık velayet davasını kaybeden ve hikâyesi Hasip Kaplan tarafından kitaplaştırılan Sophia Hansen, tüm gücünü toplamış geceye katılmıştı. Yine uzun zamandır göremediği çocuklarını düşünüyordu belli ki. Mini sohbetimiz boyunca da gözlerindeki hüzün hiç gitmedi.

LeMan'dan Tuncay Akgün ve Mehmet Çağçağ sohbette

LeMan'ın müessese müdürü Ali Yavuz haliyle Cadde Yayınları için de finans yollarını zorlayacak

Zeynel Lüle hep Strasbourg'dan bildirecek değil ya...

Yazarlar ve editörler; yüzler gülüyor

İtalya'da bir Türk romancı

Cadde Yayınları'yla yola çıkan bir diğer yazar Özlem Kumrular... Aylarca Roma-Milano arası mekik dokumuş, ve bu şehirlerde yaşadığı gerçek olayları romanlaştırmış. Ölmekte olan bir palyaço'ya olan aşkını anlatıp, adını da **"Elveda Milano, Elveda Aşkım"** koymuş kitabının.

" Roma sıcak ve aşka dair olan her şeyi içinde barındıran bir şehir, Milano ise Tanrı'nın son anda İtalyan yapmaya karar verdiği, aslında Alman yapacağı bir şehir"miş Özlem Kumrular'a göre... Romanında yer alan 100 karakterin biraz kafa karıştırabilme ihtimali üzerinde durunca, " 'Savaş ve Barış' ta da 400 karakter vardı" cevabını alıyorum ve susuyorum doğal olarak. Özlem Kumrular son olarak şöyle özetliyor kitabını: "İtalya'yı, Latin dünyasını ve kahkaha'yı seven herkese..."

Sophia röportaj veriyor. Sağında kuzeyli bir güzellik, kardeşiymiş.

Sophia Hansen'le konuşma:

En son ne zaman görebildiniz çocuklarınızı?

İki sene once gördüm.

Ne kadar sürdü bu son görüşmeniz?

10 gün boyunca iki-üç saat görebildim, o kadar.

"Annelik davanız" 13 yıl sürdü. Bu kitap bir şeyleri değiştirebilir mi sizce? Umutlu musunuz?

Bu kitaptan sonra her şey biraz daha kolay olacak diye düşünüyorum. Ve en kısa zamanda çocuklarımı görebilmeyi umut ediyorum. Şubat ayına kadar Türkiye'deyim, en azından o zamana kadar bir kere görebilmeyi çok istiyorum çocuklarımı.

Kitabı okuyabildiniz mi?

Kitabı okudum ama çok zorlandım okurken. Yarım bıraktım, tekrar başladım. Öyle bin bir zorlukla bitirdim kitabı. Üzüldüm, ağladım, tüm bu acı süreç geçti gözlerimin önünden okurken.

Geriye dönüp baktığınızda en çok neye ya da kimlere kırgınsınız?

Dava 13 yıl sürdü. Bir tek şunu isterdim ve beklerdim; hakimin bana bir söz hakkı vermesini... "Bu kadın ne düşünür, bir anne olarak ne hisseder", diye sormadı hiç. Benim de bir anne olarak söylemek istediğim çok şey vardı. Olmadı. İşte bu noktada çok kırıldım. Beni insane gibi görmediler.

İzlanda'da çok büyük destek gördünüz. Bu destek hâlâ sürüyor mu?

Evet çok büyük destek verdi İzlanda halkı bana. Ama zaman geçtikçe unutuldu bazı şeyler. Şu anda da bir kampanya söz konusu değil.

Ne sıklıkta Türkiye'ye geliyorsunuz?

Türkiye'ye her fırsatta geliyorum. Göremesem de çocuklarım burada. Ama İzlanda'da da bir ailem, bir evim var. Onları da ihmal edemem. Ekonomik durumum pek iyi olmadığı için gidip gelmekte zorlanıyorum. Sağolsun babamın ekonomik desteğiyle ayakta duruyorum.

Nafer Ermiş

İstanbul'da Bir Hafta

Björn Kern İstanbul'daydı. Biz de İstanbul'un ne kadar büyüleyici bir şehir olduğuna onun gözlerinde bir kez daha şahit olduk. İlk şoku o bize yaşattı. Kapalı alan fobisi olduğu için uçağa binmesi mümkün olmadığından trenle gelecekti. Hem de kışın tam ortasında. **Thübingen**'den yola çıkıp **Münih**'e, oradan **Viyana**'ya, sonra da **Budapeşte** ve **Bükreş** üzerinden **İstanbul**'a geleceğini söyledi. Tek iletişim aracımız sadece bu yolculuk için ödünç aldığı cep telefonuydu ve sürekli nerede olduğuna dair mesaj atıyordu. Biz de başaracak mı başaramayacak mı diye heyecanla bekliyorduk. Çünkü **Cadde** yayınlarının açılış kokteyline katılacaktı ve program açıklanmıştı. Sonunda, İstanbul'a mevsimin ilk karının yağdığı gün sabah sekiz buçukta, daha doğrusu iki saatlik bir gecikmeyle on buçukta **Sirkeci** garına indi. Çevirmeni olarak onu karşılamak ve bir hafta boyunca ilgilenmek de bana düştü. Ben onu fotoğraflarından tanıyordum, ama o neyle karşılaşacağını bilmiyordu. Yanında yaşlıca bir kadınla konuşa konuşa trenin arka vagonlarından ön tarafa doğru geliyordu. Ben, teyzesi ile mi geldi yoksa, diye düşünürken o tedirgin bir şekilde etrafa bakınıyor, belli ki ona merhaba diyecek birini bekliyordu. Onu daha fazla germemek için hemen gidip, Almanca, hoş geldin, dedim. Bana İngilizce karşılık verdi ve bir şeyler söylemeye başladı. Çünkü yabancı bir ülkeye gelmişti ve orada da insan kendi diliyle konuşmaz, İngilizce konuşurdu. **"Bir dakika,"** dedim. **"Ben senin çevirmeninim, unuttun mu? Almanca'dan..."** Birden kendine gelip güldü ve Almanca konuşmaya başladı. Bundan sonrası daha kolay oldu. Otelin yerini bildiğini söyleyen ve sonradan anlaşıldığına göre sadece taksimi bilen taksi şoförü bizi güç bela **Pera Palas**'a kadar ulaştırdı. Oradan birkaç yüz metre ilerdeki **Büyük Londra Oteli**'ne yürüdük. Yüzyıllık bir geçmişi olan bina muhteşemdi. Hele lobisi harikaydı. O sırada bir

Adnan Özer, Björn Kern

televizyon çekimi yapılıyordu. **"Seni hemen canlı yayına alacağız,"** deyip Björn'ü biraz korkuttum, ama şaka olduğunu çabuk anlayıp rahatladı. Odasına yerleşti ve ben de akşamüzeri uyanınca beni aramasını söyleyerek oradan ayrıldım.

Akşamüzeri otelden alıp, yayınevine götürmeden önce, pahalılığıyla ünlü bir lokantaya götürdüm. Hayatındaki ilk nar suyunu orada içti. Söylediğine göre en güzel Türk kahvesini de. Çıkıp biraz **İstiklal Caddesi**'nde dolaştık. Yayınevine giderken yolda bana, **"Kültür şokunu ne zaman yaşayacağım?"** diye sordu. **"Anlamadım,"** dedim. **"Bambaşka bir kültüre gidiyorsun, şok olabilirsin, dedilerdi de..." "Burası İran değil,"** dedim, **"Bizde hem size, yani batıya ait olan, hem de doğuya ait olan vardır, bu yüzden kültür şoku yaşamayacaksın,"** dedim. Sonunda yayınevine götürüp aylardır yazıştığı **Aslan Özdemir** ve **Adnan Özer**'le tanıştırdım. Cadde yayınlarının tasarımlarını yapan **Mithat Çınar** da oradaydı. Björn'e hemen kitabının kapağını gösterdik. Kitap henüz basım aşamasındaydı. Kapağa tek kelimeyle bayıldı. **"Münih'ten geçerken yayınevine (DTB) uğrayacağım ve grafikerin önüne kitabı atıp, kapak işte böyle yapılır diyece-**

ğim," dedi. Yapma etme, falan dedikse de dinletemedik. Ama yaptı mı yapmadı mı bilmiyoruz. **Leman**'ın yeni binasını gezdirip terasından muhteşem boğaz manzarasını gösterdikten sonra, artık zamanı geldiğini düşünerek meyhaneye götürdük. Herkesten daha çok rakı içtiğini görmek bizi şaşırtmadı, ama sarhoş olmaması şaşırttı. Mezeler harikaydı. Hayatında ilk kez ayvayı orada gördü ve hayatının en lezzetli balığını yedi. Öyle söylüyor. Akşam hep birlikte onu oteline bıraktık. Ancak daha önce, bombalanan **İngiltere Konsolosluğunu** gösterdik. "İşte bombalanan yerlerden birisi bu." Björn bir süre yıkıntıları izledi ve olayları Almanya'dayken duyduğunu ve çok üzüldüğünü falan anlatırken, **"Peki senin otel buraya ne kadar uzak biliyor musun?"** dedi, **" 100 metre kadar."** Sonra da otele doğru yürüdük, az sonra kendini otelin önünde bulunca, **"Az önce otel çok yakın derken şaka yaptığınızı sanmıştım, meğer doğruymuş," dedi. "Korktuysan başka bir otele götürelim,"** dedik. **"Hayır, hayır,"** dedi. **"Aynı yeri iki kere bombalamak saçma olur."** Otelde hep birlikte bir kahve içmek istedik, ama o saatte kahve yoktu, saat ikiydi, civar otelleri de dolaştık, ama hiçbirinde o saatte kahve olmadığını öğrenince çaresiz oteline götürüp yatırdık.

Ertesi gün çok merak ettiği, hatta elindeki almanca broşürlerde yerini bulup, gidilmesi önerilen yerlerden biri olduğunu söylediği **Leman kafeye** götürdük. Orada otururken, bir yayınevinin bir kafe açmasının çok iyi bir fikir olduğunu söyledi ve, **"Bazı konularda biz çok geri kalmışız, sizi yakalamak için biraz daha çalışmamız gerekecek,"** dedi. Türkiye'deki biralar ona kesinlikle Alman biralarını aratmadı.

Cadde yayınlarının tanıtım kokteyli harikaydı. Kitaplar son anda, ama tam zamanında yetişti. Baskıları ve tasarımları muhteşemdi. **Leman Kafe**'nin iki katı da hınca hınç doluydu. Basın ve yayın dünyasından bir çok seçkin davetli vardı. Björn neye uğradığını şaşırmıştı. Gece boyunca imza dağıtmak, röportaj yapmak ve önüne gelen herkese teşekkür etmek zorunda kaldı. Ama son derece mutluydu. **CNN Türk** ve **NTV** gibi iki önemli haber kanalı kendisiyle röportaj yapmıştı. Almanya'da bile bunların başına gelmediğini söyledi. Kokteyl'den sonra **Hasip Kaplan** (Ben Sofia kitabının yazarı) bütün kadroyu meyhaneye davet etti. Masaya sürekli mezeler gelip gidiyordu. Björn bir ara eğilip, **"Eğer Almanlar sizin kadar sigara içseydi, hemen ölürlerdi,"** dedi. **"Biz niye ölmüyoruz?"** dedim. **"Çünkü çok sağlıklı besleniyorsunuz,"** dedi, **"bu zengin ve sebzeye dayalı besin sigaranın zararlarını azaltır, Almanlarsa berbat beslenir." "Tamam,"**dedim ben de, **"artık daha rahat sigara içebilirim."**

Ertesi gün biz buluşmadan önce sabah erkenden kalkıp Sultanahmet'e gitmiş. Bir Alman olarak bunu yapmaması düşünülemezdi. Ancak haritaya bakınıp nerede olduğunu anlamaya çalışırken yanına bir delikanlı yaklaşıp mükemmel bir Almanca'yla kendisinin de uzun yıllar yaşadığını, isterse çevreyi gezdirebileceğini söylemiş. Biraz dolaşmışlar, sonra taksiye atlayıp **Piyer Loti**'ye gitmişler, taksi parasını da delikanlı vermiş. Sonra bir lokantaya oturup yemek yemişler, Björn de, bari gidip bankadan biraz para çekeyim de, hiç olmazsa yemeği ben ısmarlayayım, diye düşünüp kalkmış ve **"Biraz para çekip geliyorum"** demiş. Bunun üzerine delikanlı, **"Ha hazır para çekiyorsan, ya bana bir 100 Euro borç verebilir misin çok acil paraya ihtiyacım var, sana hemen geri öderim,"** deyince Björn ayılmış, ama 50 milyon TL vermeden de kurtulamamış. Bize bunu anlatınca hem üzüldük, hem de güldük. **"Ama sakın bundan bir 'Türkler zaten hep böyledir' hikâyesi çıkarıp bizi rezil etme tamam mı, yoksa gözlerini oyarız,"** deyip kibarca uyardık kendisini.

Bir akşam Aslan Özdemir ve Adnan Özer'le birlikte **Metin Kaçan**'a gittik. Daha doğrusu Dolapdere'deki bir marangoz atölyesine. Atölyenin sanki bin yıllık bir tarihi var. gibi görünüyordu ve son beş yüz yıldır eşyaların tozları alınmamıştı. Çoğu eski o kadar nefis şeyler vardı ki, Björn tam anlamıyla büyülendi. Duvarda sararmış bir gazete parçası asılıydı. Fotoğrafta ise siyah beyaz bir futbol takımı. Futbolculardan biri **Başbakan Tayip Erdoğan,** biri de Atölyenin sahibi Nurhan ustaydı. Gençlik yıllarından. Fotoğrafı Björn'e gösterip, **"Al sana iki kariyer hikâyesi, biri şimdi başbakan, diğeri de bu atölyenin sahibi,"** dedim. Björn gözlerine inanamadı. Bu arada oradakilerin

Björn Kern ve Nafer Ermiş

en küçüğü olarak Aslan Özdemir ortamın en büyüğü tarafından rakı ve yanına da bir şeyler alması için bakkala gönderildi. Tezgahın üzerinde, bir sürü kapağı, çekmecesi olan, yapım aşamasında, karmaşık bir dolap duruyor, Metin Kaçan ve usta sağını solunu inceliyordu. **"Bu ne Metin?"** diye sordu Adnan Özer. **"Baba bu roman yazma dolabı, daha tam bitmedi,"** deyince koptuk, ben bir yandan Björn'e tercüme ederken diğer yandan da gözlerimden gelen yaşları siliyordum. **"Baba, buradan kâğıdı koyuyorsun," diye anlatıyordu Metin Kaçan, "şuradan da mürekkep ve gerekirse diğer boyaları koyuyorsun, şu düğmelerden de, artık ne istiyorsan, melodram mı, bol tasvirli mi, psikolojik mi, ne olursa, romanın türünü ayarlıyorsun, içerde küçük yayıncılar, redaktörler falan var, onlara biraz rakı makı bir şeyler veriyorsun, bir müddet sonra roman çıkıyor..."**

Rakı ve mezeler gelince hemen oradaki eski sehpanın üzerine gazete kâğıtları serildi, beyaz peynir, turşu, kaşar, pastırma ve yoğurttan oluşan rakı sofrası kuruldu. Björn bana eğilip, **"Ne yapıyoruz?"** diye sordu.. "Birer kadeh rakı içeceğiz, adettir," dedim.

Mithat Çınar

Sonra Metin Kaçan'ın harika sohbeti eşliğinde rakılarımızı içtik. Mezelerin lezzeti beni bile şaşırttı. Hepsi harikaydı. Atölyeden çıkınca Björn, **"Şimdiye kadar gördüğüm en güzel yer ve en güzel yemek buydu, bunun için ayrıca teşekkür ederim,"** dedi. Gözleri parlıyordu. Bana, Almanya'ya dönünce böyle bir atölye kuracağını ve orada küçük gruplara kitap okuma toplantıları düzenleyeceğini anlattı. **"Sana bir kültür şoku yaşatabildik mi en sonunda?"** diye sordum. **"Kültür şoku değil, ama nefis bir akşam yaşattınız,"** dedi.

Cumartesi günü Björn Kaçak Yayın'ın düzenlediği ücretsiz **'Yazma'** seminerlerinin o haftaki bölümüne davet edildi. İkişerden dört saat boyunca katılımcıların sayısız sorularına yanıt verdi. Bu seminerlerin gerçekten çok yararlı olduğunu, Almanya'da da benzer seminerlerin, hatta **Leipzig**'de üniversiteye bağlı bir yazar yetiştirme enstitüsünün olduğunu ve son dönemde buradan mezun olan bir kadın yazarın ülke çapında ünlendiğini anlattı. Ve onlara bir Alman atasözünü hatırlattı: **"Nerede bir sıfat görürseniz öldürün."**

Bu arada İstanbul'da berbat bir hava vardı. Yine de son pazar günü, o karanlık havada Björn'ü **Üsküdar**'a götürdük. **Boğaz** çok kasvetliydi. **Marmara** tarafı karanlık bir sis altındaydı. O sırada simsiyah bir gemi sisler arasında ağır ağır ilerliyordu. **"Bak,"** dedim, **"hayalet gemi geliyor."** Yarı büyülenmiş, yarı korku içinde çevreye bakıyordu. Kız Kulesini görünce, denizin üstünde yükselen bu kulenin gerçeküstü bir imge olduğunu söyledi. Üsküdar'da ona nefis bir yemek yedirdik. Ama o hala atölyedeki yemeği anlatıyordu. Üsküdar'a gelmişken **Kuzguncuk**'a, oraya gelmişken de **'Bari Beylerbeyi Sarayını görsün'** deyip oraya götürdük. Ama saat beş olduğu ve saray her nedense saat dörtte kapandığı için içeri giremedik. **"Ama,"** dedim, **"marketler saat on bire kadar açık, merak etme."** O akşam ona son olarak Leman Kafe'de bira ısmarlayıp, bir şarap evinde, Almanya'ya beraber uçacağı, daha doğrusu onu uçmaya güçbela ikna eden, **Thübingen**'den Türk arkadaşı Sinan'a teslim ettik ve vedalaştık. Bana ayrılırken son olarak şunları söyledi: "Ben kibar bir insan olduğum için çok sık teşekkür ederim, ama belki ilk defa bu kadar içten teşekkür ediyorum, hayatım boyunca unutamayacağım muhteşem bir hafta yaşattınız. Bunun bir yayınevi-yazar ilişkisi olduğunu sanmıştım, meğer bir dost davetiymiş," dedi. "Neyse," dedim, "olur böyle şeyler, sen şu dolandırılma hikayesini yazma da..." •

Latin Dünyası

Özlem Kumrular

Fransız erkeklerine kısa zamanlı zoom

Kıyısından köşesinden Latin Dünyası'na dahil olmayı başaran Fransızların bir Latin dili konuşmaları dışında pratikte Latinlerle yakından uzaktan hiçbir alakaları olmadığını belirterek analizimize başlayalım. Bunların Akdeniz'in kumuna bulananları bile Latinlik sıfatından kilometrelerce uzaktır. Ne sollarındaki İspanyollardan, ne de sağlarındaki İtalyanlardan ders almamış, yüzyıllardır Latin dünyasına Fransız kalmışlardır. Onları sevmeye çalışmak gibi beyhude bir hayal-i hama kapılmadan, bu kitleyi incelemekle yetinelim.

1 Küçük dağların Fransızlar tarafından yaratıldığı bugün kimse için sır teşkil etmez. Ya da en azından kendileri bunu böyle belletmişlerdir yedi düvele. Fransız erkeklerinin bu dağ yaratma konusundaki yetenekleri ise Fransız kadınlarını yıllar önce solda bırakmıştır. Bir Fransız erkeği her şeyi bilir, her şeyi görür... Her şeyi okumuş, her şeyi dinlemiştir. İzlemediği film, görmediği yer yoktur. La creme de la creme'dir kendince. Tüm eleklerden, tüm filtrelerden geçmiş rafineliktedir. Tabii kendi zannınca! Biraz zoom'layınca bir Fransız'ın kof bir balondan başka bir şey olmadığını görürsünüz. Balonun yanınızda, hatta sizin tarafınızdan patlatılması ise başa gelebilecek en korkunç şeydir. Fransızlar küçük dağları onların yaratmadıklarını bilen kadınlarla aynı ortamda bulunmaktan hiç mi hiç hoşlanmazlar. Birlikte olmaya ise hiç gelemezler. Saf kızı oynamaya devam edin, ya da takın sepeti koluna vakitlice.

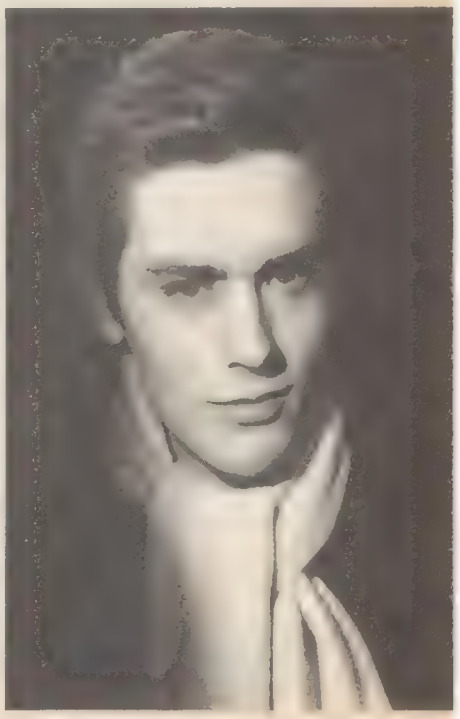

2 Fransız erkeklerinin romantikliği en son anneannelerimiz tarafından şahit olunmuştur bir şehir efsanesidir. Romantiklikten orman'tikliğe uzanan yolu çoktan katetmiş ve diplomalarını tüm merit kartlarıyla almışlardır. (Boş hülyalara kapılmayın.) Beşer yaratılırken romantiklik sıfatını kapmaları da tam bir şans eseridir. Fransız erkeklerinin yaratılışı pek çok erkeğin olduğu gibi yaratılışın son günü, -yani 6. gün- mesai saati bitimine denk gelmiş, asistanın 'Tanrım, bütün yakışıklılık, tutku, heyecan ve alımı İtalyanlara harcadık. Bunlara ne koyacağız şimdi?' demesi üzerine, Tanrı 'Bir iki damla romantiklik iksiri karıştır, şöyle İtalya'yla İspanya arası bir yerlere fırlat. Kalanını da baka baka öğrensin keratalar' demiştir. Ben de hikâyeyi anlatanların yalancısıyım.

3 Moliere'in 'Cimri'sini yazarken örneği fazla uzaklarda aramadığı kesin. Fransız erkekleri burunlarından kıl aldırmadıkları gibi ceplerinden de santim çıkartmazlar. Almanlarla yaşadıkları Alsace-Lorraine krizinden

hâlâ manen kurtulamamış olmalarına rağmen, masa başında pek bir Alaman kesilirler. Bahşişi bile fifty fifty bırakmak zorunda kalır, raconu zedelersiniz. Bir de üstüne üstlük ayıp olmasın diye dünyanın en leziz yemekleri olduğu iddia edilen, ama aslında en beter yemeklerin sosla kamufle edilmiş şekli olan şeyleri yerçekimsiz bir ortamda ve gereksiz bir nezaket kuralları silsilesi çerçevesinde mideye indirmek zorunda kalırsınız. 'Delicatessen'in Fransız kelime dağarcığından çıkmış olması da tesadüf değildir. En hassas damaklara hitap eder güya. O kadar sosla dedeniz bile boğanızdan geçer. Kanmayın Fransız mutfağına.

4 Uzun süren detaylı çalışmalardan sonra Katalanlar gibi Fransızların da cebindeki akrebi öldürebilirsiniz. Fransız erkeklerinin ölçüsü pek olmadığından, doğru yolu bulduktan sonra da abartma işlemine sıvarlar kolları. O andan itibaren, bir ömür boyu yedi sülalenize yetecek kadar hediye biriktirme şansı ele geçirdiniz demektir. Bir Fransız attığı her yeni adımdan 'souvenir' bâbına size bir hediye gönderir. Öyle sıradan hediyeler almakla tatmin de olmazlar. Bambular, bonsailer, Çin çayları, abuk ülkelerden özenle getirdikleri şapka kutuları, kulak tıpaçları, kuklalar, hatta cep telefonları gönderirler. Biriktirin. Kara günler için saklayın. Hatta bazılarını hiç açmayın, İspanyol sevgilinize hediye edersiniz. Nasıl olsa hatırlamayacaktır.

5 Fransız erkeği bir Türk tarafından sömürülmeye en elverişli Avrupalı cinsidir. Metronun bir girişinde birini bırak, alttan geç, metro çıkışında ötekiyle buluş, Paris çapında on sekiz tane salyangozsevere mavi boncuk dağıtıp, evlenme vaadinde bulun, on sekizinden bir tanesi çıkıp bunu keşfedemez. Çünkü Fransızım şüpheyle, septizmle uğraşarak o güzel rahatını bozamaz. Bu da kendilerine pek bir güvenen Fransızların hayatta yaptıkları en majör hata ve bu hatanın sizin için en büyük getirisidir.

6 Fransız erkekleri son zamanlarla katıldıkları 'bir karıncanın kim daha çok pozunu çekecek?' konulu yarışmada Japonları Japonluklarından utandırmış, hatta bu çekik gözlü fotomaniklerin dünya fotoğraf sapıklığı platformundan jübile yapmalarına yol açmışlardır. Mütemadiyen resminizi çekmekle iştigal edeceklerinden, bu dünyanın en sıkıcı erkek tipine katlanmanız kolay olacaktır. Optimist olun.

7 Bavyeralıların kafalarında çiçekli hasır şapkalarıyla dans etmelerine çatlayana kadar gülen birinci dereceden Alaman düşmanı olan Fransız erkeklerinin dans etmelerini-daha doğrusu edememelerini-seyretmek kadar eğlenceli bir şey olamaz hayatta. Bir iki figür sonra bu kitlenin dans etmeyi kutup ayılarından öğrendiğinden bir gram şüpheniz kalmaz. Fransız filmlerinde neden dans edenlerin Fransız olmadıklarını bir düşünün, kafanızdaki tüm soru işaretleri dağılacak. Cezayirli akınının Fransa'daki bu kronik sorunu çözeceğini, en azından birkaç on yıl sonra Fransızların az da olsa kımıldayabileceklerine dair küçük bir umut ışığı var içimde.

8 Fransızlar da Milanolular gibi modayı yaratmakla yetinen erkekler familyasına dahildirler. Onu takip etmek gibi gereksiz bir kaygıya kapılmadıkları gibi, ellerinde olanlarla güzel bir kombinasyon yapmaktan da acizdirler. Paris'in göbeğinde bile en pörsümüş pantolonlarına en bir pamuklanmış gömleklerini katık edip dolaşırlar. Bir Fransızla çıkmak, bir masa örtüsüyle çıkmaktan farksızdır. Çünkü Fransızlar aynı kareli gömlekle kesintisiz bir ay dolaşmak gibi takdire şayan, Allah vergisi bir yeteneğe sahiptirler.

9 Basklı bir dostumun istatistik bilgiler desteğiyle iddiasına göre Avrupa'da erkek kellik oranının en yüksek olduğu ülke İspanya'ymış. Her güzelin bir kusuru vardır tabii. Her beş erkekten birinin saç sahibi olduğu İspanya'nın bu acı gerçeğini inkâr etmeyeceğim. Ama Fransız erkekleri gibi kellik konusunda listenin tepesini kimselere yar etmeyen bir kalabalık varken, İspanyolların lafının bile edilmeyeceğini de söylemeden geçemeyeceğim. Ne de olsa İspanyol'un keli bile, Fransızın prensinden yeğdir. Kızlarla aramızda motto haline gelen 'Üç şeyden kaçınacaksın: Balığın levreği, imanın gevreği, Fransızın saçının seyreği' gibi kötü bir üçlemeyle konuyu kapatalım ve saçlıyken bile çekilmeyen Fransızların saçsızlarıyla hiç uğraşmayalım.

10 Je t'aime ille de Je t'aime diye tutturuyorsanız, size ortaya şöyle Cezayirli alevli bir karışık yaptıralım. Son yüzyılda Fransa'nın başına gelen en güzel şey olan Cezayirli ve diğer ex-sömürge Kuzey Afrikalı göçü sayesinde Fransızlar tutku, heyecan ve nefret gibi onlar için uç sayılabilecek duygularla tanışmış ve daha bir insan olmuşlardır. Biraz daha karışmaya devam ederlerse yakışıklı bile olabilirler. Paris'e nüfuz eden yakışıklı Cezayir kolonisi bu misyon üzerinde çalışmalarını hızla sürdürmektedir. Bkz: Faudel (Arapça mealiyle Fadıl), Rachid Taha, Idır, Cheb Mami ve diğer afetler.

Latin kalın.

Edebiyat gerçeği üzerine Baron Barış halk röportajları bütün hızıyla sürüyor

Bize Kendinizi anlatır mısınız renkli kişilik? Renklilikten kastım, manavların renkliliğindendir ha.

Adım Ali, Malatya'lıyım 1972 doğumluyum 25 seneden beri burda manavcılık yapıyoruz.

Kaçak Yayın edebiyat dergisinden geliyoruz, öncelikle edebiyat size neyi çağrıştırıyor?

Üst düzey insanlar olduğu için güzel, insanlar iyi olunca sorun kalmıyor zaten.

Edebiyat sözcüğü size neyi çağrıştırıyor?

Firuzağa'da kültürlü insanların olması çok çok iyi. Edebiyatı seven insanların bulunması gayet iyi.

Siz okuyor musunuz?

Yok ben okumuyorum. 20 seneden beri bu mesleği yapıyorum, baba mesleği..

Pahalı mı geliyor kitap, neden okumuyorsunuz?

Yok, ben kitap okuyorum, günlük gazeteleri okuyorum.

Takip ettiğiniz bir yazar var mı?

Yok hepsini okuyorum.

Edebiyatçılar yazarlar ne yapmalı da halkla bütünleşebilmeli.

Esnafla içli dışlı olmalı, çevremizde oturan gazeteciler var, okumalarını öneririm, insanlar okumuyor, günlük gazeteleri okusunlar takip etsinler. Kitap okusunlar.

Selamünaleyküm, muhabbetiniz bol olsun abiler. Ben bir edebiyat dergisinde çalışıyorum, geçerken bu neşeli ortamı gördüm ve umarım sizi rahatsız etmiyorum? Siz abicim, bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız?
İsmim Ali Akyürek (bağlama çalan) 1960 Tokat doğumluyum.
Ne zamandır burayı işletiyorsun?
7 yıldır.
Kimler geliyor buraya?
Genelde esnaflar geliyor.
Edebiyat deyince aklınıza ne geliyor?
Ben daha çok müzikle ilgileniyorum, halk müziğiyle.
Kitap okumaya vakit bulabiliyor musun?
Yok, maalesef vakit bulamıyorum, ben daha çok müzikle ilgileniyorum.
Müzik üzerine kitap okudun mu peki? Neden ilgin yok, sence vakit mi yok gerçekten?
Evet vakit yok. İşe geliyoruz, gazete okuyoruz. Günlük haberleri okumak lazım tabii.
Peki bu işle ilgilenen insanlara, yazarlara bir şey diyor musun?
Yok, benim zamanım olmuyor okumak için.
Şiir yazdın mı hiç, askerde falan?
Beste gibi şarkı sözleri yazıyordum.
Mektup yazıyor musun, kaybolan bir değer ya?
Evet, yazıyorum.
Murathan Mungan ismini duydun mu hiç?
Yok, duymadım.
Teşekkürler güzel insan

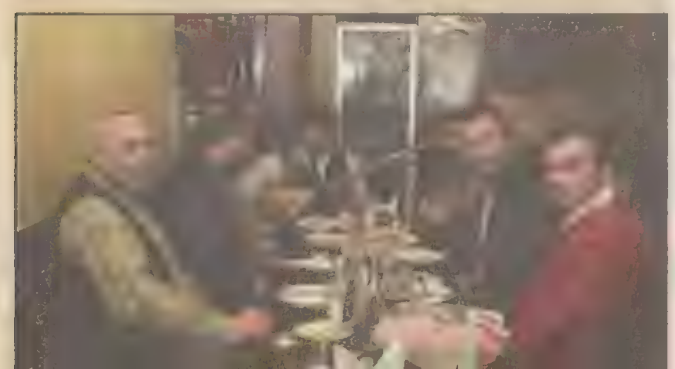

Merhaba emektar abimiz, bize biraz kendinizden bahseder misiniz?
Konya, Bozkır'dan İbrahimoğlu Mustafa Ercan.
Bileycilik yapıyorum 15 yıldır.
Biz edebiyat dergisi olduğumuz için şunu sormak istiyorum, hiç kitap okudunuz mu?
Yok.
Herhangi bir dergi okudunuz mu?
Yok okumadım.
Gazete okuyur musunuz?
Onu da okumadım.
Kuranı Kerim okudunuz mu peki?
Okumadım.
Peki edebiyat sözcüğü size neyi çağrıştırıyor?
Efendi insan olmayı çağrıştırıyor.
Kitap okuyanlara ne dersiniz?
Kolaylık göstermeleri lazım, ilgi göstermeleri lazım.
Pek konuşkan değilsiniz galiba?
Yok. Geçen başka bir dergiden geldiler, onlara da konuşmadım. Fotoğrafımı çektiler gittiler..

Kaçıranlar için

Kaçak Yayın 3'lü setler

+

+

%50 indirimli

Tek set
3 Milyon
TL.

Bayiilerde

KaçakKitap Sepeti

Getirin O Günleri Yakalım Bu Öyküleri

Başar Başarır - Öykü - Doğan Kitap

İstanbul'un 60'lı yıllarındaki batı varoşu Yedikule surlarından sonra başlardı. Gazlıçeşme - Balıklı Rum Hastenesi ordadır - , Telsiz , Yenidoğan, Beştelsiz, Esenler (o zamanlar tam kırlıktı); araya Yenimahalle, Bakırköy, Yeşilyurt, Yeşilköy, Florya gibi yerleşik ve zenginice semtler girer, sonrası Kanarya'ya kadar olan bölge, göç alan yerlerdir.

Öykücü Başar Başarır Zeytinburnu'nun çocuklarından. Buralardan iyi futbolcu çıkar. Şimdilerde iyi öykücüler çıkıyor.

Başar'ın "Kent Kitabı" ile başlayan öykücülüğü dördüncü kitaba erdi.

Başından beri öykücü olarak "kendi" olmaya çalışıyor; en iyi üslûb da böyle oluşur zaten. Bazen müziğin içinde sözcük bulurcasına, ezgili ve ritimli olabiliyor bu tarz.

Öyleyse okuyalım bu öyküleri.

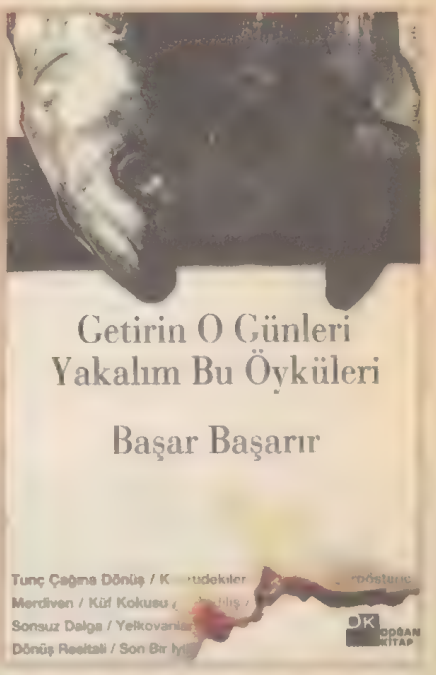

Mamut Avcıları
Yeryüzü Çocukları/3

Jean M. Auel - **Fantastik**
Artemis

Doğrusu bu Mamut Avcıları'nın Yeryüzü Çocukları alt başlığı ile yayınlanan serisinin ilk iki kitabını okumadık, bu kitabı da henüz bitirmiş sayılmayız, gerçek bir tuğla, ama tatlı gidiyor. Fikir değiştirmeden önerelim. Değişik yayınları destekleyelim. Yayınevine gençler adına "Yaşşa" diyelim.

Piraye

Canan Tan - **Roman**
Altın Kitaplar

Nâzım Hikmet'in Piraye'si gerçek bir kişi olduğu kadar bir 'şiir kahramanı'dır. Büyük şair ona seslendiği şiirlerinde bu ismi onu edebiyat tarihine armağan etmiştir.

Canan Tan'ın Pirayesi'si bir roman kahramanı; yazarın esin kaynağı Nâzım Hikmet'in Pirayesi'dir. Canan Tan bakışımlı bir edebiyat türüğü kullanmış. Son yılların sevilen türü "anı" da girmiş işin içine.

Romancılarımız ilginç tasarımlar yapmaya başladılar.

Gölgemi Bıraktım Lale Bahçelerinde

Gül İrepoğlu - **Roman** - **Doğan Kitap**

Sultan III. Ahmed ile devrin ünlü nakkaşı Leoni'nin kişilik tahlilleri çerçevesinde gelişen "Gölgemi Bıraktım Lale Bahçelerinde", düş ile gerçeğin birbirine geçtiği bir zaman. Romanın temel kahramanları ve tarihler gerçek, olayların birbirine bağlanışı ve ilintilendirilişi, yazar Gül İrepoğlu'nun müdahalesiyle, kurgusal!... Lale bahçelerinde gezinen gölgenin kimliğini keşfetmek ise okura bırakılmış. Daha çok bilimsel çalışmalarıyla tanıdığımız "İstanbul Üniversitesi Ed. Fak. Öğretim Üyesi Gül İrepoğlu'ndan bir ilk roman.

Dileriz devamı gelir...

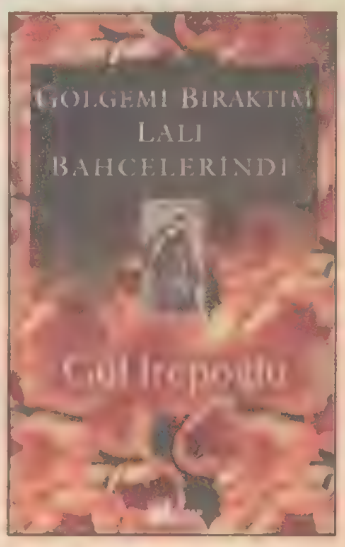

Cadde'nin Şenliği

Adnan Özer Bey'i tanıyalı yirmi yılı geçmiştir. Her zaman yaratıcı projeler peşinde koşan, tasarladığı projelere sponsor olmaları için kimseleri inandıramasa da çoğunu hayata geçiren bir şairdir. Öküzünü satıp şiir kitabını yayınlatarak girdiği edebiyat dünyasında hemen her yıl hayata geçirdiği birkaç proje ile hep gündemde olmuştur. Yayınevleri kurar, dergiler yayımlar, şenlikler, konferanslar düzenler, Fizan'da bile olsa şairler, yazarlar keşfeder... Benim de yazarlık hayatımın başlaması onun 80'li yıllarda yayımladığı Üç Çiçek dergisi ile olmuştur.

2004 yılına da hızlı girmiş Adnan Bey. Geçen yıl Kaçak Yayın'la yaptığı atılıma bir de yeni bir yayınevi eklemiş: Cadde Yayınları. Çok kısa bir sürede kitaplar hazırlanmış, yayımlanmış ve edebiyat alemine bu olayı duyurmak amacıyla bir kokteyl bile tertiplenmiş. Kaçak Yayın'ın bir yazarı olarak beni de unutmamışlar. Hem bir davetiye yollamışlar, hem de bizzat telefon etmişler. Böyle olunca davete icabet etmemek olmazdı. Bizim hanımı da alıp yollara düştük, biraz geç de olsa Beyoğlu İmam Adnan Sokak'taki "LeMan Kültür" binasına ulaştık.

LeMan Kültür, dört beş katlı koca bir bina. İlk iki katını café-bar yapmışlar. Üst katlarda da bizim Kaçak Yayın'ın yazarlık kursları yapılıyormuş. Daha içeri girer girmez mahşeri bir kalabalıkla karşılaştık. İki kat da ağzına kadar dolmuş. Benim kalabalık fobim vardır. Hemen gerisingeri dönecektim ki, bu huyumu bilen bizim hanım bir yandan, Kaçak Yayın'ın editörü Aslan Bey bir yandan koluma girip beni salona sokuverdiler.

İyi de etmişler. Onların bu atağı sayesinde bu ayın yazısı da çıkmış oldu. Efendim, Türkiye'nin tüm entelejansiyası Cadde'nin kokteyline icabet etmiş. Hemen herkes orada. Yazarlar, yayıncılar, gazeteciler, siyasiler, ressamlar, sinemacılar, müzisyenler, avukatlar, ne iş yaptığı belli olmayan "kültür adamları"... Tabii hemen herkes son günlerde kültür hayatının gündemindeki en taze konuları konuşuyor, tartışıyor. Bir kenara ilişip konuşulanlara kulak kabarttık.

Röportajın Üstadları

Orhan Pamuk'un Ayşe Arman'a verdiği yatay poz kokteylin en çok konuşulan konusuydu herhalde. Herkes, Ayşe Arman'ın yeni kurbanının (ya da kırmızı koltuğa uzanacak yeni talihlinin) kim olacağını merak ediyordu. Çok satan ve de pop star yazarlarımız arasında Ayşe Arman'ın röportajına konu olmak çok önemseniyormuş. Hatta Ayşe Arman'la röportaj ayarlayamadı diye yayınevlerini değiştirenler bile varmış. Ayşe Arman'ın koltuğunda yatay poz verecek yeni yazarın Elif Şafak olacağı üzerinde hem fikir olunmuş.

Ayşe Arman'la birlikte en çok ilgi toplayan röportajcı Nuriye Akman'mış. Geçen yıl yaptığı ve şairin tüm bilinmedik yönlerini ortaya çıkartan İsmet Özel röportajı ile iyice dikkatleri üzerine çeken Nuriye Hanım Orhan Pamuk'la yaptığı röportajla (Zaman, 21.12.2003) yıldızını iyice parlatmış.

Röportaj şöyle başlıyormuş;

"Beni niye çağırttın?"

"Niye çağırmıyacakmışım? Çağırmak kelimesi bir defa ağır."

"Bu benim seninle dördüncü röportajım da..."

"Çok güzel. Bundan evvel üç tane yapmışız. Sonuncusunda biraz kalbimi kırmışsın; ama gene de ortada bir alışkanlık, bir dilden anlama var."

Orhan Bey'in dediği gibi Nuriye Hanım röportaj yaptığı kişilerin dilinden çok iyi anlıyormuş. Onların bilinçaltlarına ustalıkla iniyor, hiç alttan almıyor, yağlamıyor, yıkamıyor, kavgada bile söylenmeyecek sözler söyletiyormuş. Nuriye Hanım'ın bu özelliğinden dolayı yakında konuşacak yazar bulamayacağından korkuluyormuş.

Orhan Pamuk'un Pop Starlığı

Söz Orhan Pamuk'tan açılmışken Milliyet Sanat'ta yayımlanan Ömer Türkeş'in yazısının da çok konuşulduğunu belirtmemiz gerek. Ömer Bey, geçen ay bizim de yazımıza konu olan Orhan Pamuk'un meşhur koltuk pozundan yola çıkarak yazarların pop starlık merakı konusunda sıkı bir eleştiri yapmış. Ömer Bey'in dobralığını bilenler için bu yazı pek sürpriz değilmiş. Esas sürpriz yazının Milliyet Sanat'ta (Ocak 2004) yayımlanmasıymış. Orhan Pamuk'un ruh gibi ahbabı olduğu ve de kayıtsız şartsız her durumda desteklediği söylenen Tuğrul Eryılmaz Bey'in yönetimindeki bir dergide Orhan Pamuk'u eleştiren bir yazının yayımlanabilmiş olması takdirle ve tabii ilgiye karşılanmış. Rüzgârın yönünün değiştiği, Orhan Pamuk'un "eleştirilmezlik" zırhının düştüğü, muhiplerini kaybettiği konuşulmuş. Tabii bu tür tacizleri "evimde vuruldum" diye değerlendiren Orhan Pamuk'un Tuğrul Bey'e nasıl bir yaptırım uygulayacağı da merakla bekleniyormuş.

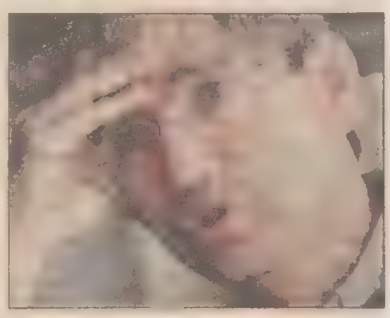

Cadde'nin kokteylinden bir kaç gün sonra yayınlanan ve "Yazar, eleştirmen, Yapı Kredi Yayınları Murahhas Azası" titriyle tanıtılan Enis Batur'un söyleşisi (Milliyet'in 12.01.2004) bu kanıları iyice güçlendirmiş. Derya Sazak'ın Sohbet Odası'na konuk olan Enis Batur'un "Yazarın, eserin önüne geçmesi pop star sendromu yaratıyor. Orhan Pamuk'un son kitabının içeriği değil de yatarak verdiği poz konuşuluyor. Oysa çok okunan Milan Kundera'yı düşünelim. Hiç röportaj vermez. Ne televizyon, ne gazete... Kimse görmez.." sözlerinin başlık altına spot olarak çekilmesi dikkati çekmiş. Batur'un aynı söyleşide söylediği, "Orhan Pamuk olayında yazarın bir tercihi var. Yazar bu kampanyayı bekliyor" deyip bir de Orhan Bey'i Yaşar Ağabeyi ile karşılaştırıp "Yaşar Kemal daha geride durmaktan yana," demesi iyice manidar bulunmuş. Birkaç gün sonra Akşam gazetesinde yayımlanan Yapı Kredi Yayınları Genel Müdürü Ömer Kükner'in, Orhan Pamuk'la sadece bir kitaplık anlaşma yaptık, bir daha kitabını yayınlayamayacağız, mealindeki sözleri ile birleştirince Yapı Kredi yöneticilerinin uğruna editörlerini bile işten attıkları Orhan Pamuk'un popstarlık halinden pek memnun olmadıkları ve müstakbel transfer olayından vazgeçip köprüleri attıkları inancı pekişmiş.

Esas zırvalayan kim?

Şair ve felsefeci Oruç Aruoba Antalya Felsefe Günleri kapsamında katıldığı bir söyleşide Nâzım Hikmet'i 'zırvalamak'la suçlamış. Aruoba, "Felsefeyi tanımayana felsefe deli saçması gibi gelir. Şiirle felsefe birbirine yakındır. Ama şair şiirinde felsefe yapmaya kalkarsa zırvalar. Bu yüzden Nâzım Hikmet'in siyaset yapmaya çalıştığı şiirleri için 'keşke yazmasaydı' diye düşünüyorum" demiş (Akşam 26.12.03).

Beksav'ın düzenlediği Cigerxwin Sanat Edebiyat Yarışması'nın ödül töreninde konuşan jüri üyesi Arif Damar da, durduk yerde sözü Yahya Kemal'e getirmiş. "Size komik bir şey anlatayım. Hececiler vardır Türk edebiyatında bilirsiniz. Orhan Seyfi, Yusuf Ziya filan... Bunlar aralarında konuşuyorlar, şiir kültürle mi yazılır, ilhamla mı diye. Anlaşamayınca 'üstada soralım' diyorlar. Üstad, Yahya Kemal... Yahya Kemal çok kültürlü bir adam; ama ben söyleyeyim size, aynı zamanda çok iğrenç bir adamdır da. Niye iğrenç olduğunu da anlatırdım ya, fazla zamanımız yok," buyurmuş (Sanat ve Hayat, Aralık 2003 - Ocak 2004).

Şiir çevrelerinde "Esas zırvalayan kim?", "Gerçekten iğrenç olan kim?" tartışması başlamış. Geleneğimizde "Ölülerinizi hayırla yad ediniz!" prensibinin esas olduğunu düşünenler zırvalayanın da, iğrenç olanın da desteksiz atarak bu konuşmaları yapanlar olduğu konusunda karara varmışlar. Dileriz onların arkasından da böyle konuşmalar yapılmaz, Nâzım Hikmet gibi, Yahya Kemal gibi kemikleri sızlamaz diye düşünmüşler.

İşten atma rekortmenleri

Son günlerde yayınevleri çalışanlarını, editörleri, düzeltmenleri işsizlik korkusu sarmış. Dergilerde ve gazetelerde gelenekselleşen "yıl sonu işten atma furyası" yayınevlerine de sirayet etmiş. Yayın piyasasında yaşanan derin ekonomik krizi de bahane eden yayınevleri kimsenin gözünün yaşına bakmadan çalışanlarının işlerine son veriyormuş. Yayınevleri çalışanları bir yandan "Sıra bize ne zaman gelecek?" diye endişelenirken diğer yandan işten atma konusunda hangi yayınevinin rekortmen olacağını tespit etmeye çalışıyorlarmış. Rekortmenliğe iki aday varmış. Birisi 45 çalışanın işine son verdiği söylenen İletişim Yayınları imiş, diğeri de otuzdan fazla çalışanının işine son verdiği söylenen Yapı Kredi Yayınları.

Koçlar, yayıncılığı niye sevmedi?

Bu arada bir yıl gibi kısa sürede ömrünü tamamlayıp kapanan Koç Kültür Sanat'ta kimlerin işsiz kaldığı kadar, yayınevinin niye bu kadar çabuk kapatıldığı da çok konuşuluyormuş. Çok başarılı bir çıkış yapıp **Aries** dergisiyle, **Yüz Soruda** dizisiyle ve yayınladığı değerli çeviri kitaplarla kültür hayatına önemli katkıda bulunan bu yayınevine Koç ailesinin neden kıydığına kimse anlam verememiş. Koç Holding gibi Türkiye'nin en büyük kuruluşlarından birinin üstelik başında aileden bir temsilcinin, kitapseverliği ile ünlü Ömer Koç'un bulunduğu bir yayınevini kapatmasının ardındaki gerçek en çok konuşulan konulardanmış.

Yayınevi yüzde yüz zarar etse bile Koç Holding'in kılını kıpırdatmazmış. Üstelik bankaların kültür hizmetlerini markaya değer kazandırmak olarak gördükleri, kültür hizmeti yapan kuruluşların toplum nezdinde büyük bir saygı gördükleri, güvenilirliklerini arttırdığı gerçeği ortadayken... Koç Holding'in kurumsal kimliğine çok olumlu katkılarda bulunan bu kuruluşun kapanmasının nedeni olarak Ömer Koç'un aile büyükleri ile arasının bozulması, yayınevi projesinin fikir babası Burhan Karaçam'ın Koçbank'tan ayrılması, bankanın yeni yöneticisinin "Bankacılıkla yayıncılığın ne ilgisi var" düşüncesinde olması gibi gerekçeler ileri sürülüyormuş.

Bir Amerikan yazarı olarak Elif Şafak

Elif Şafak'ın İngilizce kaleme aldığı yeni romanı Metis Yayınları tarafından Mart 2004'te yayımlanacakmış. Bir yıldır Amerika'da yaşayan Şafak'ın 'The Saint of Incipient Insanities' adlı romanı farklı din, çevre ve kültürlerden gelip yolları Boston'da kesişen bir grup gencin dokunaklı öyküsünü anlatıyormuş. Türkçe baskısının çevirisini Aslı Biçen'in yapacağı kitap, Ekim 2004'te dünyaca ünlü Farrar, Straus and Giroux yayınevi tarafından Amerika'da yayımlanacakmış.

Tarkan'dan sonra Elif Şafak'ın yeni bir çıkartma yapıp Amerika kültür ortamına dalması ilgiyle karşılanmış. Elif Hanım yeni romanını ingilizce kaleme alarak yazarlık kariyerinde yeni bir aşama kaydediyor ve Türk yazarlığından "Türk asıllı Amerikan yazarı" konumuna geçiyormuş. Bu iddiaları ileri sürenlerin en önemli gerekçesi Elif Hanım'ın romanının Türkçe'ye ünlü bir çevirmenimizce çevrilecek olmasıymış. Elif Hanım kendi romanını kendi çevireceğine bir çevirmene bu işi yaptırarak "Amerikan"lığının altını çizip, dikkatlere sunuyormuş. Elif Şafak'ın bu girişimini yeni romanına dikkati çekmek için yapılmış bir medya kampanyası olarak da yorumlayanlar olmuş. Daha iyi niyetliler ise Elif Hanım'ın Amerika'da yoğun bir çalışma ortamında bulunduğunu, üniversitede cidi görevler aldığını, hayatının her dakikasında İngiliz dilini kullanmak durumunda olduğunu, bu yüzden de Türkçe'ye olan hakimiyetinin azaldığını, daha hakim olduğu bir dil olduğu için zorunlu olarak İngilizce yazmayı tercih ettiğini, bunda kötü bir niyet aramamak gerektiğini söylemişler.

Pazartesi notları

Edebiyat çevrelerinde bugünlerde en çok Yeni Şafak'ta "Pazartesi Notları" başlığı ile yazan Osman Akkuşak'ın yazıları konuşuluyormuş. Osman Bey'in samimi üslubu, açık sözlülüğü birçok edebiyatseveri onun yılmaz takipçisi yapmış. Bir yandan da Osman Bey'in yazdıklarına nasıl tepkiler geleceği merak ediliyormuş. Özellikle de sıkı bir polemikçi olarak tanınan Hilmi Yavuz'un, onun aziz dostu İrfan Külyutmaz'ın ve tabii A. Turan Alkan'ın ne cevap yazacakları... Zira geçenlerde Osman Bey köşesinde şöyle yazmış (Yeni Şafak 22.12.03):

"Sn. A. Turan Alkan'a: Hatırlar mısınız: Sizinle, Zaman Gazetesi'nin 15. kuruluş yıldönümünde görüşmüştük. Beşir Ayvazoğlu'yla beraberdiniz. Size, üslubunuzu beğendiğimi söylemiştim. İlaveten de ağızda bakla bulundurur gibi, imalı, dolaylı hatta fazla nazikâne değil de, daha net, keskin ve dobra bir ifade ile yazmanızı temenni ettiğimi belirtmiştim.

"Elime geçtikçe yazılarınızı okuyorum... Evvelce, Hilmi Yavuz'la mizah ve uslûb atraksiyonları yapıyordunuz.. çok uzun olmazsa tebessüm ederek ve zevk alarak okuyordum.. bazen, ikinize de kızıyordum; Hilmi, "Zaman" okuyucusuna: "oruvar benim canlarım!..." diyerek veda ediyordu. Hani vardır ya; "müslüman mahallesinde salyangoz satmak!..." bana o tarzda bir etki yapmıştı. Zaman'cılara: "Hilmi Bey'e söyleyin, o bitiş cümlesini kaldırsın!..." dedim. Hasan Sutayda: "Osman Amca, biz kendisinin alınmasını istemeyiz; siz söyleyin!..." diye karşılık verdi.. Hilmi Yavuz'la yılda bir, ikiüç yılda bir karşılaşıyoruz; nasıl söyleyeyim?... Hilmi, bir felsefeci ve edebiyatçı olarak, edebî ve felsefî gerçekleri anlayan ve ifade etmekte müşkülat çekmeyen, duygu hayatı ve dili zengin bir edibtir.. ama tutuyor, gerekmeyen yerde: "oruvar benim canlarım" diyor. Sizin "fıstık gibi makale" (Zaman, 13 Aralık) başlıklı yazınızı da hem fikir olarak, hem kitabet (yazma sanatı) bakımından beğenmedim... Daha doğrusu sizin klasınıza uygun görmedim.. başlığında bile favul var.. yüksek seviyeli fikrî ve edebî yazılarda avamî ve lâubâlî tabirler, ancak yerine oturduğu vakit kullanılabilir... Kişi; takdir edilen bir kalem haline gelmişse; artık aceleyle, gelişigüzel, yorgun, uykusuz, yazmaktan kaçınmak zorundadır."

Bu genç kadın kalemiyle dünyayı sarstı. Sıra Türkiye'de!

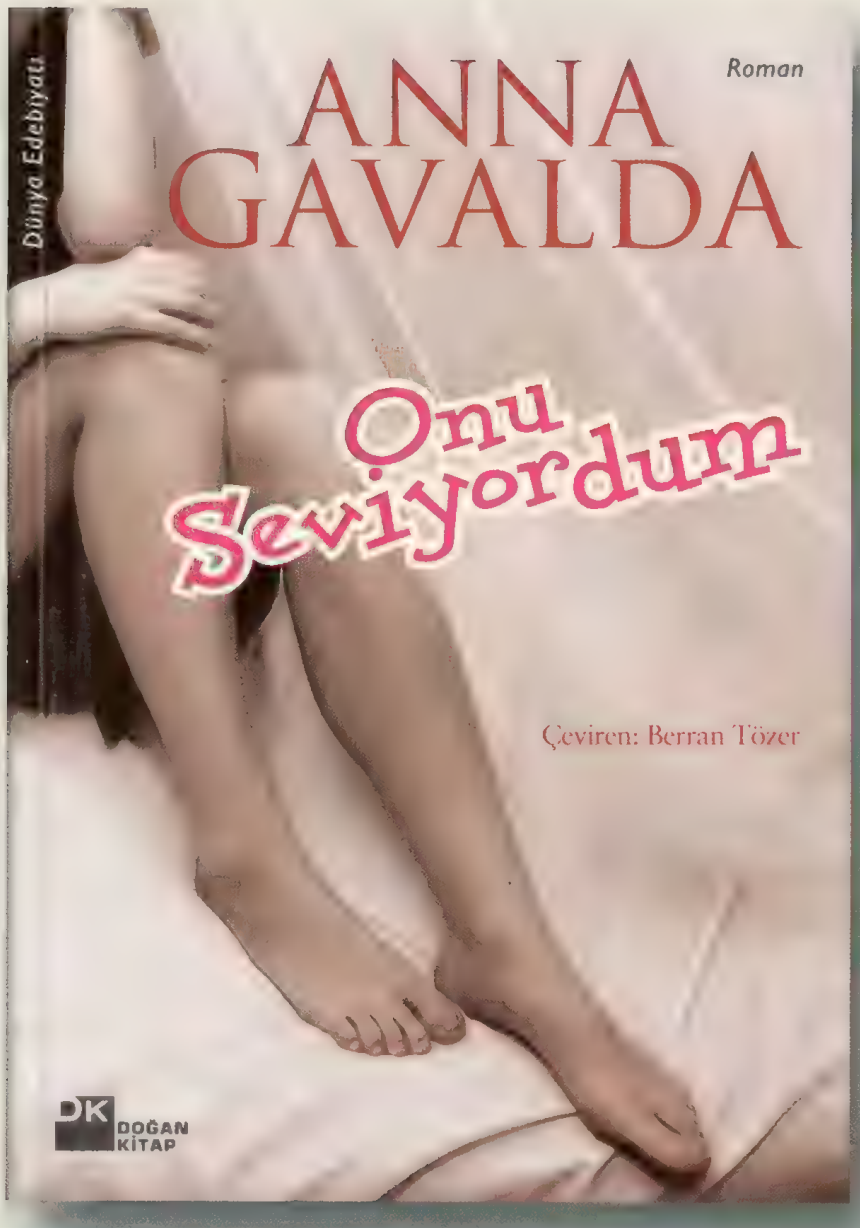

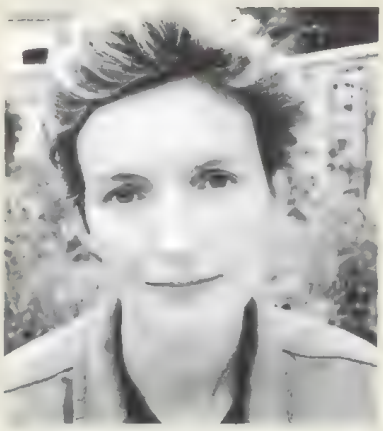

Fotoğraf: Mathieu Bourgois

"Capcanlı ama hüzünlü bir roman, kalbinizi parçalayan, yumuşacık, sıcacık bir aşk öyküsü..."

Frédéric Beigbeder

"*Onu Seviyordum*, Anna Gavalda'nın ilk romanı ve gerçek bir edebiyat olayı!"

Der Spiegel

"Anna Gavalda, edebiyatımızdaki karamsarlığa aydınlık bir soluk gibi, yeni bir canlılık getirdi."

Le Figaro

"*Onu Seviyordum*, ikiyüzlülüğü reddeden kadınların gönlünü çelecek."

Rencontre

"Pranga vurulmuş hayatlarımızdan daha iyisine layık olma ümidimizin öyküsü."

Elle

www.dogankitap.com.tr

DK DOĞAN KİTAP

Evlilik
Karikatür Albüm

Aşk insanın gözünü kör eder, evlilik gördürür.

KAÇAK YAYIN

Sadece ahlakın tekniği yoktur

KANAT ALIŞTIRANLAR

Şubat/2004-5

Hayat ile Şiir

Bedirhan Toprak

"Yekta, Kız mı Oğlan mı?.."

"Bir derdî olmak" meselesini bir ay erteleyelim... açıkçası, oraya gelinceye yürünecek çok yol var gibi görünüyor (özellikle, aşağıda aktaracağım olay nedeniyle böyle... ama Kanat Alıştıranlar'a yollanan - ürünlere bile değil, zarflara baktıkça baktıkça da böyle!): Yaşları yirmi-yirmiiki arası, kızlı oğlanlı, on-oniki kişilik bir gruba (hem de, "Size, dünyanın en güzel şiirini okuyacağım" uyarısıyla), Turgut Uyar'ın "Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur" adlı şiirini okudum, *Dünyanın En Güzel Arabistanı* kitabından... Şiiri anlayıp anlamadıkları, okunan şiirin neden "dünyanın en güzel şiiri" olduğunu sormaya bile yeltenmemeleri filan şurda dursun, alıp alabileceğim tek tepki (o da iki kişiden topu topu), "Yekta, kız mı oğlan mı?" sorusu oldu... Turgut Uyar'ı bilmemeleri; mezmûr kelimesine, başka bir dünyanınmışçasına yabancı olmaları; bir şiirin (ilk okumada da olsa), "hikâyesi"ni olsun kavrayamamaları (ama bu arada, eksiksiz, tümünün de "Popstar", yarıdan fazlasının "Biz Evleniyoruz" izleyicisi olmaları), güzîde memleketimizin hal-i pür melâline bakınca anlaşılabilir, hatta bağışlanabilir bir sonuçtu... ama şiirde hem de pek açık biçimde hikâye edilen Yekta-Gülbeyaz buluşması-kavuşmasından sonra bile "Yekta, kız mı oğlan mı?" diye sorabili yorlarsa hâlâ?..

"Erkek!.." demekten başka bir şey söyleyemedim.

Öyle bir derekeye inmiş durumda ki toplumun hemen tamamını kuşatmış olan düşünme tambelliği, tanımlayabilmekte, açıkça zorlanıyorum: büyük, çok büyük bir çoğunluk (işte, kahhar ekseriyet!), karşılaştıkları her-

Kemal Kaplan

SİS

Toprağından hışımla yükseldi, adalarda
sonbahar kaldırdı süt beyaz doruklardaki
cenazemi

bense bir bulutun içindekiyim
bir şimşek kadar hızlı, bir yağmur kadar
bulanık,
çamurlu.

aldı başını gidiyor ufuklar
zile basıp basıp kaçan çocuklar gibi
uçuşuyor martılar.

Toprağı kaz göreceksin
gerek ben, gerek sen, gerek gölgem

Üstüne ufala, yıkama tırnaklarının arasını
yalnız
kokla
avuçlarını aç
bekle

bir martı konar omuzlarına

bense gölgemi takarım peşimsıra
gölgem gelir geçer,
gölgem benden öte.

hangi bir metin, obje, kişi ya da olay'la ilgili olarak herhangi bir düşünsel faaliyette bulunabilmeye "kandıramıyor" kendini; bir fikri yok... hiçbir fikri yok!.. ki bu, cehaletten de aşağı bir durum... evet, tanımlayabilecek kavramı bulduk galiba: bir, topyekün uyuşturulmuşluk... hatta, "lobotomi" hali; evet, çünkü: bir fikri olma'ya da gelmeyelim daha: tepki bile veremiyorlar!

Mesela, birileri, hem de çalakalem, hem de kurşun kalemle ve adresini yazmayı bile akıl edemediği (Amele Mehmet Efendi'den geldiği söylense hiç de şaşmayacağımız) birtakım "mektup-ürün" iletileriyle kapı çalıp, bu zarfı-kâğıdı-yazısı-ve niyetiyle yapış yapış özensizlik, dikkatsizlik, (kendine, işine ama başkalarına da) saygısızlık, sevgisizlik taşan "şey"lerinin yayımlanmasını isteyebiliyor!.. Birileri, taa ilkokulda almış olmaları gereken bilgiyi tümden unutmuş, zarfın üstüne, adresten önce, "gideceği yer" diye yazabiliyor hâlâ... bu "kız ya da oğlan" şair olacak öyle mi, hikâye yazarı olacak... mümkün mü? Büyük çoğunluk, elle yazsın ya da bilgisayar çıktısı almış olsun, asla okumuyor yollayacağı metni; ve başkalarının karşısına çıkmadan önce, en azından görüp de kendilerinin düzeltebileceği kimi kusurları düzeltmemiş olmaktan hicap duymayabiliyor (belki hicap diye bir duygudan da bihaber)!..

Bu, nedir?.. Bir toplumun (her katmanında farklı ölçülerde yaşanıyor olsa da), topluca ve bunca pisleşmesi nasıl mümkün olabilir... hakkaten, gerçek mi şu yaşadığımız şey?

Ama hepimiz karnımızı doyuruyoruz değil mi günde üç vakit? Eşleri ya da o işi yapabileceği birilerini bulmuş olanlar sevişiyorlar da her gün her gece? Uyuyorlar da günde sekiz-on saat?.. Geri kalan zamanda da "geyik" yapıyor ya da televizyon seyrediyorlar... "Popstar" olmasın da "Kim 500 Milyar İster" olsun, "Asmalı Konak" olsun, "Çocuklar Duymasın" olsun... ne farkeder! Eh, tümümüzün birden: üstümüze iyilik sağlık... ne denir ki başka!

Borges'in şu metninde sözü edilen "insan" da bu coğrafyadan değil zaten, bize ne:

"Bilinmeyeni keşfetmek, yalnızca Sinbad'a, Kızıl Erik'e ya da Kopernik'e vergi değil. Her insan bir kâşiftir. Her insan, acıyı, tuzluyu, eğikliği, düzlüğü, sertliği, gökkuşağının yedi rengini, alfabenin yirmiden fazla harfini keşfetmekle başlar işe; ardından yüzleri, haritaları, hayvanları, yıldızları keşfeder. Sonunda, ya kuşkuya erişir ya da inanca; ama her seferinde hemen hiç şaşmayan tek bir sonuca, gerçekte ne kadar cahil olduğu sonucuna varır."

Evet evet... "her insan" derken dili sürçmüş·Borges'in, bizimle ilgisi yok yoksa!

Mahmut Celâloğlu

İÇİMDEKİ NEHİRLER HAKKINDA KARALANAN ŞEYLER

Şşimdi Bbeni Ssevecek Bbir Ddilenci
Vvardı içimde
balıklar varsa eğer hâlâ
Deniz(ciğim)lerde

Daha sabaha çokça vakit var
Yazılı kâğdımı imzalamamış babacığım
sırf inat olsun diye ilkokul
öğretmenime
bana da ceza olsun diye

Şşimdi Bbeni Ssevecek Bbir Ddilenci
Vvardı içimde
anneler varsa eğer hâlâ içine ağlayan

Daha sabaha çokça vakit var
Yazılar yanımı silmiş babacığım
sırf kanamasın daha fazla diye
bana da ödül olsun diye

YOLCULUK

Gülçin Güler Doğanay

Nihayet bu ucube yerden iki haftalığına uzaklaşabilecektim. Dört aydır bu küçük - küçük demek bile büyük kalacak-, bu ufacık kasabaya tıkılıp kaldım. Oysa kura çektiğim gün nasıl da sevinmiştim Güneydoğu'da bir yer çekmişim diye. Bana Doğu Karadeniz bölgesindeki bir ilin, ismini o güne kadar duymadığım bir ilçesi çıkmıştı. Mutlaka yemyeşil ve şipşirin bir yer olmalıydı. Ben de zeki Karadenizli çocukların en sevdiği öğretmenleri olacaktım.

Ama haritaya baktığımda ilk düş kırıklığımı yaşadım. Bu ilçe kıyıdan epey içerideydi. İlçeye ulaşınca da ikinci ve en büyük darbe geldi. Burası yeşilliği olmayan, havası kirli küçük bir madenci kasabasıydı. Şirin, tahta Karadeniz evleri değil, biçimsiz beton şeyler (ne ev ne apartman olabilmiş, sıvasız, çatısız garip şekiller) vardı karşımda. İnsanlar asık yüzlüydü ve çocuklar çelimsiz, hastalıklıydı. Okula zorla geliyorlar, bir şey öğrenmemek için adeta direniyorlardı.

Neyse ki imdadıma bu tatil yetişti. Yılbaşı, bayram derken bizim tatil iki haftayı buldu. Bu fırsat kaçmaz dedim ve ilk otobüse attım kendimi.

İstanbul'a varır varmaz Sevgi'ye gideceğim. Bizimkilere de haber vermedim ki şöyle Sevgi'yle rahat rahat bir hasret gidereyim. Sevgi'yle önce güzel bir yemek yeriz oradan da kurtlarımızı dökebileceğimiz iyi bir bara gideriz. Sonra eve geliriz (gerisi sizin hayal gücünüze kalmış artık.)

Birkaç saat içinde otobüsümüz kıyı yoluna saptı. Bundan sonra yolculuk daha keyifli olacak. Düşlediğim yeşilliğe ancak kavuştum. Buraları gerçekten de çok güzel. Doğa adeta coşmuş, ne olurdu buralarda bir yere çekeydim...

Ben bunları düşünürken korktuğum başıma geldi. Boş olan yan koltuğa konuşmaya meraklı ve fakat ne dediği anlaşılmayan yaşlı bir amca oturdu. Boş bulunup da baştan uyuyor numarası yapmadığım için de peş peşe gelen soru yağmurundan kurtulup kitabımı çıkartma fırsatı yakalamam bir saatimi aldı. Amcaya da çocuklara anlatmak için bu kitabı tatilde bitirmem gerektiğini söyledim. Onun da bir süre sonra benim yanımda oturmaktan canı sıkıldı, karşı sıradaki memleketlisinin yanına gidip onunla sohbete başladı.

Bu arada benim de içim geçmiş, azıcık uyumuşum. Uyandığımda Samsun'dan Gerede yoluna sapıyorduk. Bu yol da denizden uzak, manzarasız, sevimsiz bir yoldur. Uyu oğlum en iyisi dedim. Uyu da akşama enerjin olsun ve uyumaya devam ettim.

Ne oldu? Niye durduk? diye gözümü açtığımda Bolu Dağı'ndaydık. Jandarma kimlik kontrolü yapıyordu.

-Kimliğiniz? dediğinde askere içimden "ne kimliği, ben kim olduğumu henüz keşfedemedim ki. Bende kimlik bunalımı var. Kim olduğumu hemen öyle yanıtlabilseydim o kadar vakti ve parayı psikoloklarda harcamazdım."demek geldi. Tabii bu arada başımda dikilen askerin sinirlenmeye başlamış olduğunu görmem beni bu soğuk espriyi yapmaktan vazgeçirdi.

Biraz sonra da polis durdurdu. Zincir takmamız gerektiğini söyledi. Şoför, muavin ve benim gibi sigara içme hevesiyle yanıp tutuşan birkaç yolcu hep beraber aşağıya indik. Ama bu zincir takma işi umduğumdan da kısa sürdü. Çünkü şoför tek tarafa zincir takmıştı; polisin göreceği tarafa. Bu yeterliymiş!!! Zincir delikanlı şoförü bozuyor anlaşılan!?

Apar topar sigaraları bitirip yola devam ettik. Çok geçmedi, araba birden sağa doğru kaymaya başladı,, zincirsiz tekerlek buza girmişti. Otobüs şöyle bir savruldu, ondan sonra doğru şarampole yuvarlandık.

Önce öldüğümü düşündüm, ama ayağımdaki ağrıdan anladım ki henüz ölmemiştim. Sadece ayağım kırılmış. Epey bir uğraştan sonra can havliyle kırık bacağıma aldırmadan kendimi kırılan camların birinden dışarı atabildim.

Baktım her çıkan cep telefonuna saldırıyor ben de çektim cep telefonumu. Şarjı bitmiş meretin. Zaten ne zaman lazım olsa ya şarjı biter ya da kapsama alanı dışındayımdır. Hem telefona hem de o

kadar para verip bu aleti alan kendime okkalı bir küfür savurdum. Bu arada ayağımın zonklaması ve şişliği de arttı.

Cep telefonu çalışan mutlu azınlık sayesinde olay yerine hemen (bir saatte) ambülans geldi. Beni de Bolu Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Bacağımı alçıya aldılar.

Mal canın yongasıdır derler. Bacağımın ağrısı azalınca aklıma valizim geldi. İçinde Rus pazarından Sevgi'ye aldığım yılbaşı hediyeleri, içkiler ve bir miktar da param vardı. Oraya geri dönmemin ve otobüsün düzeltilip valizimi almamın imkânsızlığını düşününce içim sızladı.

Kırık ayakla zar zor kendimi başka bir otobüse attım. Üç beş saat rötorla da olsa İstanbul'a varmış olmak beni mutlu eti. Sevgi'nin zilini çaldığımda saat gece yarısı olmuştu. Sevgi "kim o?" sorusunun yanıtını alınca kapıyı bembeyaz bir yüz ve ağlamaktan şişmiş gözlerle açtı. Kendisini boynuma attı ve öylece üzerime yığıldı. Meğer televizyondan bizim otobüsün kaza yaptığını öğrenmiş, beni de cepten arayıp ulaşamayınca ölen dokuz kişinin arasında olduğumu düşünmüş. Ah canım meğer beni ne çok severmiş.

Onu uzun uzun öperek halen yaşadığımı ispatladım ilk iş olarak. Daha sonra hain cep telefonuma bir kez daha sövdüm (Sevgi'ye ayıp olmasın diye bunu içimden yapmak zorunda kaldım tabii ki.)

Sevgi bu arada annemleri aramam gerektiğini söyledi. Kaza olunca Sevgi panikleyip yolda olduğumu onlara da söylemiş. Mecburen aradık. Ambülanstan çok daha hızlı olarak yarım saat içinde karşı yakadan çıkıp geldiler. Annem iki gözü iki çeşme. "Yavrum benim, kınalı kuzum" diye bir boynuma atladı ki az daha beni boğuyordu.

Ağlaşma faslı bittikten sonra sitem faslı başladı. İnsan onca yoldan gelecek olur da hiç annesine haber vermez miymiş, daha evlenmeden ilk önce nişanlısının evine gelinir miymiş... vs. Sevgi, zavallım kıpkırmızı olmuştu. Annem de eline geçen bu kaynanalık yapma fırsatını da sonuna kadar kullandı. "Kalk hemen eve gidiyoruz. Böyle ayağı alçılı seni burada bırakamam." dedi. Emir büyük yerden gelince kalktık mecburen.

Sevgi de bizi geçirmek için boynu bükük, aşağıya indi. Yalnız ben gerektiği kadar sadaka dağıtmamış olacağım ki bu sefer de arabaya binerken yerdeki buza basıp kaydım ve kafa üstü yere çakıldım. Tarih tekerrürden ibarettir diye boşuna söylememişler, yine ambülans geldi, ben yine hastanedeydim. Neyse ki bu sefer yanımda Sevgi vardı. Eh bu da bir şey. Kafatası röntgenimi çektiler, kıramamışız kafayı yine. Sevgi dalga geçti bir de benle "seninle bu kadar taş kafa olduğunu bilseydim nişanlanır mıydım hiç." diye. Ona da bozuldum koyun can derdinde...

Doktorlar sabaha kadar hastanede müşahade altında tutulmama karar verdiler. Bizimkileri eve yolladık, yaşlı insanlar için bir gecede bu kadar sıkıntı yeter diyerek. Annem yaşlı lafına bozulsa da çok bitkin olduğu için itiraz edemedi. Gittiler.

Sevgi'yle nihayet baş başa kalabilmiştik. Tabii bu hiç de benim düşlerime uymuyordu ama yapacak bir şey yoktu. Biraz sonra etraf iyice sessizleşti. Nöbetçi doktor uğrayıp bir şey olursa hemşireye haber vermemiz gerektiğini söyledi. Odada bizden başka kimse yoktu. Ya da biz o an öyle sanmıştık. Biraz sonra odada bizden başka birinin de olduğunu anladık. Şeytan Sevgi'yi ve beni dürtmüştü. Biz de ona uymakta bir sakınca görmedik doğrusu. Sevgi üzerindekileri çıkarıp yanıma uzandı. Şimdi ne yaptık ne yapmadık orasını hatırlamayacağım ama uyumuşuz. Bir çığlıkla uyandık. Nöbetçi hemşire bağırıyo, ben bağırıyorum. İkimizin çığlıkları birbirine karışıyor.

Bağırıyorum, bağırıyorum. Bacağımda da müthiş bir yanma hissi var. Gözümü bir açtım ki hâlâ otobüsteyiz. Amca eski yerine yani yanıma geri dönmüş. Elindeki kaynar çayı da otobüs fren yapınca üzerime döküvermiş. Amcaya canımı yaktığı için kızayım mı, yoksa beni o kâbustan uyandırdığı için teşekkür mü edeyim bilemedim. Bu arada muavin koşup yanımıza geldi. Aynı anda "Ne oluyor?" diye birbirimize sorduk. Ben çayı anlattım o da polisin zincir takmamız için bizi durdurduğunu. Hemen arkasından da ekledi:

"Merak etme fazla uzun sürmez abi. Bizim şoför delikanlıdır. Zinciri bir tek polisin göreceği yere takar. Zincir delikanlı şoförü bozar." dedi. İYİ Mİ!!!!

Öykü

HAYATIN İÇİNDEN

Okan Ünver

İçinde biraz da utanç duygusu barındıran bir korkuyla fırtınalı bir gecede gökgürültüsünden korkup anne babasının odasının kapısında beliriveren bir çocuktan farkım yoktu seni aradığım o akşam.

Her şiddetli yağmurda içeridekilerin "Allah dışardakilere yardım etsin" dualarından mı cesaret almıştım kim bilir; sahile vuran kızıl şimşekleri ardıma fon yapıp, sokağın sonundaki bakkalın ekmek dolabının üzerindeki telefona uzanıverdi ıslak ellerim.

"Korkuyor musun?" dedim

"Hayır" dedin.

Senin bu "hayır"larının ilkini dört yıl önce bir yaz bayramında duyduğumda kendimi prenseslerden daima uzak tutmam gerektiğini anlamalıydım aslında.

"Kusura bakma, belki bir şeye ihtiyacın vardır diye aramıştım"

"...

"Pekâlâ... Allah rahatlık versin"

"...

Babadan miraz bir kelamla kapatsam da telefonu, muhakkak ki ben Tanrı'nın sana rahatlık falan vermesini istemiyordum. Doğrusu senin küçücük bir rahatsızlığına daha öncesinde hiç bu kadar ihtiyacım olmamıştı.

...

Yağmurluğumu kapının yanındaki iskemleye iliştirdim, karanlığa alışan gözlerime giriş kapısından televizyon denilen bok fıçısının bulunduğu odanın kapalı kapısına kadar süren, ıslak çorap izleri çarptı. Kapıyı yavaşça ittirdim, gözüme çarpan odanın içindeki ilk karede Prenses, "Buraya seni özlediğim için gelmedim" diye başlayacağı konuşmasına tam anlamıyla hazır görünmüyordu. Tedirgin bir şekilde bir zamanlar yanında getirdiği kahkahalarıyla beraber birlikte yaşadığımız evde yine bir zamanlar sevdiğini söylediği adamı bekliyordu.

"Senin anahtarın duruyor mu?"

"Kapıyı hâlâ tamir ettirmemişsin, biraz yüklenince kendiliğinden açılıverdi yine"

Kanepenin ucuna her an kalkıp gidecekmiş gibi oturmuş, farkında olmadan sağ ayağının parmaklarının estetik bir biçimde halıya vurup kaldırıyordu.

Üzerindeki kıyafetlerin hiçbirisi benim daha önce dokunduğum kıyafetlerinden değildi, onları tanımıyordum ama yüzüne konmuş kırmızılı siyahlı çillerinin arasından bana doğrulttuğu o zümrüt yeşili gözlerindeki alaycı merakı çok iyi tanıyordum. Kötü alışkanlıklarımla savaştığı günlerde bu ifadeyi "Yine mi?" derken takınırdı.

Elektrikli ısıtıcıyı açtım, her ilmiğe buram buram "kısa samsun" kokusu sinmiş perdeyi çektim daha sonra.

"Ben çay koyayım... Yani vaktin varsa?"

"Olur, yardım ister misin?"

"Hayır, hallederim şimdi,"

Şimdilik ocağı ateşleyip üzerine çaydaylık koymak için değil belki ama yaşamak için Prenses'in yardımına ihtiyacım vardı benim.

...

Tüpün üzerindeki unutulmuş çaydanlığın içinde yaklaşık bir saattir fokur fokur kaynayan su için hayat devam ediyordu, ama içeride birbiriyle konuşmaktan adeta ürken iki ilişki yorgunu genç insan için bütün sahneler donmuştu o akşam.

Prenses'in ince, takısız ve kısa tırnaklı parmaklarının ucundaki televizyon kumandası televizyondaki ana haber bültenlerini dolaşıyordu.

...

Birinci sıradaki haberlerin hemen hemen hepsi günlerdir 'hayatın içinden' başlıkları ile sunuluyordu izleyiciye, Prenses bunun farkında mıydı bilmiyordum ama bu pek de hayra alamet değildi; genellikle günler harekete geçen bir fay hattı, ya da şehir merkezlerinde patlayan bir bomba alabilirdi. Bu inancım yüzünden Kıbrıs sorunu ile ilgili haberleri izlerken televizyona bağırmıyordum genellikle.

"Hasta olduğunu duydum?"

"Önemli bir şey değil."

"Nasıl yani?"

"Seni gökgürültüsünden koruyabilirim merak etme, basit bir mevsim hastalığı."

"Onca tahlili soğuk algınlığı için mi yaptırdın? Hayatı bu kadar sevdiğini bilmezdim."

...

Adamın hastalığı hayatını normal insanlar gibi sürdürmesine engeldir, bir an için sevgilisine kö-

tü bir adam gibi görünür ve sevgilisi onu terkeder; jön artık huzurludur çünkü sevgilisinin hayatını hasta bir adamın elinde ziyan olmaktan kurtarmıştır. Ben öyle bir filmin jönü olamam hiçbir zaman.

Gerçi benim ev sahibim şark kurnazı bir "Hacı Amca"dır. Bir gün bana İsviçre'deki oğlunun Türkiye'ye geleceğini ve bu evde yaşayacağını, bu yüzden de evi boşaltmam gerektiğini söylemişti; ben de birden eski filmlerden birisinin jönü oluvermiştim o zaman, ama neden sonra Hacı Amca bana o gün söylediklerini unutmuş gibi konuyu bir daha hiç açmadı; açmadığı gibi evde Prenses'le birlikte yaşamamıza da ses çıkarmaz olmuştu.

Bir gün "Evi boyatmak istiyorum, uygun olduğun zaman bana haber ver, ustalar gelip boyasınlar, temiz temiz otur evladım." deyince jön olma hevesim iyiden iyiye kursağımda kaldı. Sonra bir işte rahmetli Haluk Amca'mın yakın arkadaşlarının parmağı olduğu ortaya çıktı. Haca Amca'ya "Burada gözümün önünde dursun, iş çıkarma çocuğa" diye ricada bulunmuşlardı.

...

"Sana bunları Gökhan söyledi değil mi, tahlil falan?"

"Bunun bir önemi var mı?"

Bunun hiçbir önemi yoktu bence de. Hatta sırtımda çıkan ve karaciğerimin gün yüzüne yolladığı sanılan kocaman kırmızı yaraların da bir önemi yoktu; haftalardır çarşı pazar sokaklarda dolaşıp annesinin kokusuu arayan bir küçük kedi yavrusu gibi çaresizce özlediğim bir nefes sigaranın da bir önemi yoktu. Prensessiz bu dört duvar arasında gün içinde saate bile bakmaya ihtiyaç duymadan geçirdiğim zamanların ve eski bir mezar taşı gibi üzerinde yazan ismin okunmadığı kapımın hâlâ ittiriverince açılmasının da bir önemi yoktu artık.

...

Prenses "Biz çayı unuttuk" diye kalktı birdenbire, daha sonra elinde şekeri karıştırılmış bir fincan çay ve üzerinde günler önce giderken burada bıraktığı lacivert pijamalarıyla içeriye girdi.

"Ahmet'in başına gelenlere çok üzüldüm."

"Evet. Hepimizden intikamını çok acı bir biçimde aldı"

Ahmet ortak arkadaşlarımızdan birisiydi. İçimizde hayattan en çok şey bekleyen Ahmet'ti, belki de bu yüzden en mutsuzumuzdu. Hepimiz bir gün Ahmet tarafından yazılmış dokunaklı bir intihar mektubunu gazetelerden okuyacağımızı da az çok biliyor gibiydik ama Ahmet'in sığ dünyasına girip onu etkilemek bizim becerebileceğimiz işlerden birisi değildi.

...

Ahmet'in intikamından sonra barda Ahmet'in arkadaşlarının popülaritesi artmıştı; herkes etrafımıza toplanmış çocuğun canına niye kıydığını bizden öğrenmek istiyordu. Ahmet önce bir berbere gidip saç sakal tıraşı olmuş, sonra bir smokin kiralamış, en nihayet odasındaki bilgisayar ekranına muhteşem bir slayt gösterisinin fonunda "Hepiizin g... k..." yazıp kendisini yedinci kattaki balkonundan şehrin en işlek caddelerinden birisine bırakmıştı.

Normal şartlarda sadece hafta sonları dolan bar, Ahmet'i ölümünü takiben bir iki hafta hiç boşalmadı ve sarhoş ve halsiz çenelerin emperyalizmle mücadelesi, yerini Ahmet kritiklerine bırakıverdi. "O slayt göstesirini hazırlamak saatler sürer"di, "Zaten Ahmet hep ölümden bahseder"di, "Her şeye rağmen Ahmet iyi bir aile terbiyesi almıştı"

...

Prenses güzel başını yer yer kanlı öksürükler ve hırıltıların yükseldiği göğüs kafesime dayayıp gözlerini kapattı; işte Tanrı'nın ona rahatlık vermesini istediğim an bu andı. Uyumadığımı bilir gibi gözlerini açıp tavana bakmaya başladı sonra.

"Lütfen birkaç ay sözümden çı kma, bu iyileşmen için gerekli" dedi.

İsimsiz

SAHİ KURŞUN

Alçaktan vur kurşun!
Bir alçak gibi alçaktan

hepimizin muamması
söz konusu olan

Alçaktan vur kurşun
çok alçaktan...

Öykü

AVUÇLARIMDAKİ CAM KIRIKLARI

Perihan Alp

Yine kendi içime, yerime, yurduma döndüm. Ne vakit dönsem yurduma; kayboluyorum o dipsiz boşluğun içinde. Gidecek, sığınacak hiç kimsem yok artık benim bu vakitten sonra. Yine yalnızlığım benimle, usanmadan beni paylaşan. Gecelerdir uyuyamıyor, içindeki acısını gözyaşlarıyla akıtacağını sanarak durmaksızın ağlıyor, kanıyor içimdeki o günahsız çocuğun yüreği ve sargıda olan sol yanından taştan, buzdan yatağına damla damla kan sızıyor her gece. Ne vakit dinlesem onun sözünü, yenilsem onun içimdeki o amansız feryadına hep ağlattılar, incittiler, yok ettiler onu. Hepsi bir kenara, ona en kötü gelense, onu incittiklerinin, acıttıklarının ve yok ettiklerinin farkında bile olmamaları, duyarsızlıklarıydı. O ki hiç kimseye zarar gelmesin, hiç kimsenin gözlerinden bir damla kan akmasın, yüzü, gözü ve elleri o günahkâr kana bulaşmasın diye her seferinde kendine yakıştırır ve kendi üzerine alır en yakıcı, en vurucu olanı, el değmemiş kötülükleri bile. Aslında hep kendine zarar vermiş o bunca zamandır; kime yaralarının o siyah kanını durdurmak için sığınmışsa, daha fazla kanatmışlar yaralarını; kime dokunmuşsa, ateşe dokunduğunu, yasak bir Tanrı'ya dokunduğunu hissetmişler ona bunca zamandır.

Ta başından biliyordum yanacağımı, bilerek, isteyerek attım yüreğimi bu kutsal ateşin tam ortasına, pişman da değilim. Yüzüm gözüm tıpkı yüreğimki yaralar gibi, yanıklar içinde, avuçlarım belirsiz bir üşümüşlükten, akıl almaz bir sıcaklığa hiçi durmaksızın kanıyor, gözlerim hep isyânkar. Ne vakit dokunsam sevdaya, o kızıl ateşin içinde garip bir hazla kavrulmayı öğrendim her seferinde ve yüreğimdeki her yaranın adı geldi yüzümün, gözlerimin en derinine, hüznümün tam orta yerine yerleşti; herkes kolaylıkla okuyabilsin diye. Öyle de oldu, herkes okuyabildi yaralarımı kolayca ve herkes acıdı bana sonsuz bir merhametle.

Sevgimi hesapsız, sınırsız, sonsuz bir inançla sunmamdan mı kaynaklanıyordu senin tarafından günlerdir, gecelerdir yenilgiye uğramam, yoksa sana maskesiz, çırılçıplak ve aslı olarak, koşar adımla yaklaşmamdan mı? Nedendir bilmiyorum. Sevilmenin hep gelip gecici bir bahar mevsimi olduğunu düşündüm ben. Bu yüzdendir ki sevmeye hep sonsuz bir inanç gibi baktım ve bu inançla sonsuza dek erimek, kaybolmak istedim. Ben bu inançla erirken her seferinde aynı şeyi öğrendim sevgili: "Sevginin aslı; acıyla kavrulmaktan garip bir haz duymaktı ve nerede, hangi sevdanın sahibinin yanına olursan ol, yüreğindeki o yaranın durmaksızın, hiç bilmediğin, hiç gitmediğin ve görmediğin bir yerlere sürekli kanamasıydı. Ve bu durmaksın akan kan, senin sevdana ait olmasına karşılık, bu kana kanayarak, kana kana susamaktı." Bana göre sevginin aslı buydu ve ben hep böyle yaşamak istedim tüm sevdalarımı.

Şimdi her şeyi daha iyi anlıyorum. Ben bunca zaman aslıma, bana kötü gelecek ne yapmışsam, aslında içimdeki o masum çocuğu, bu dünyanın bütün kötülüklerinden, çirkinliklerinden korumak için yapmışım, kime o yakıcı yalnızlığımı yok etmek adına sarılmışsam, kendi içimdeki o zavallıya sımsıkı sarılmışım ve kimden benden esirgediği bir dirhem sevgisini avuçlarımı açarak dilenmişsem, karşımdaki insana o suçsuz, masum ve zavallı çocuğun sevgisini sunmuşum cömertçe.

Biliyorum sevgili...

Seni acıyacak, sızlayacak kadar seveceğimi zerre kadar bile düşünmemiştim. Ama bilmezsin ki sen: ben yüreği benim yüreğimce sevilmek isteyen herkese sevdamı öylesine sınırsız bağışlamışım ki; benim yaralı yüreğim gibi sevgiye muhtaç, sevgisiz kalan herkesi öylesine sahiplenmiş, ona öylesine sımsıkı sarılmışım ki, art niyetli sevdaların, iyi niyetli kölesi olmuşum hep sen bunu anlayabilir misin?

Şimdi dudağının kenarında zafer gülücüğü, ıslığında galip bir aşk şarkısı ile dolaş bu şehrin tüm çıkmaz sokaklarını. Doluş ki, herkes görsün bu savaştan sağ salim, hiçbir yara almadan nasıl çıktığını. "Sen başlattın bu kanlı savaşı" derken sakın seni suçladığımı düşünme, yalnızca galibiyetini kutlamak istiyorum tüm yüreğimle. Ve senden bu kez sevgini değil, içindekileri yani bana iyi veya kötü gelcek her şeyi söylemeni istiyorum. Söyle ki, yüreğin daralmasın artık; söyle ki, sen asıl kendine dön kimse fark etmeden, geç olmadan. Sonu ne olursa olsun aşkın o iyimser mevsimi koruyacaktır beni sevgili, sen sakın üzülme. Çünkü hüzün beni terk etmeyen tek sadık yarim oldu; yarimden aldığım cesaretle kötülüklerin en kötüsünden bile korkmadım ben, aksine acıyı bedenimde, ruhumun her köşesinde sonuna kadar yaşamak istiyorum ki daha ne kadar o acı sonsuzluğun içinde çırpınacağımı görebilsinler.

Nasıl olsa o sonsuzluğun içinde kan ağlayan çocuğu yaralı avuçlarından tutup ben çıkaracağım yine gökyüzüne.

ALTI NUMARA

Mert Balaban

Kapıyı hızla çarpıp dışarı çıkmıştı. Elindeki çiçeği yemek istedi birden. Saçmalamak için bir nedeni de vardı nasılsa. Bütün gece boş boş oturmuştu; tek satır yazmadan. Yavaşça apartmanın ışığını yaktı, acelesi yoktu. Yılların aceleciliği onu bu hale getirmişti biraz da. Sağ gözü seğirdi, gözlerini kapadı birkaç saniye. Bu arada ışık sönmüş, karanlık kendini göstermişti. Yırtık ayakkabısı gözüne çarptı zifiri karanlıkta. Yağmur yağmadığı zamanlarda bayağı kullanışlı bir ayakkabıydı ama yağmur her şeyi mahvediyordu. Apartmanın girişi böyle yağmurlu zamanlarda hep su olurdu. Bacakları yeteri kadar uzun olmadığı ve hantal da olduğu için, hep bu suya girmek zorunda kalıyordu. Işığı yakıp, ayakkabısını çıkardı sonra. Altına baktı, hayli büyük bir yırtık vardı. Buradan su alıyordu. Şimdu bunun sırası değil dercesine hızlıca ayağına geçirdi ayakkabıları ve devam ei yoluna. Merdivenlerden inerken ayağı takıldı, az daha kafa üstü çakılacaktı. Ama şansının yardımıyla kıçının üzerine oturabildi. Ayağa kalktı hemen, üstünü başını alelade temizleyip yürümeye devam etti. İkinci kata geldiğinde altı numaranın önünde durdu. Cebinden ufak bir kâğıt parçası çıkardı. "Belki şimdi bir şeyler yazabilirim," dedi kendi kendine. Bir elindeki çiçeğe, bir kaleme, bir de yırtık ayakkabılarına baktı. Utandı birden, yanıkları kızardı, elleri terledi; geçti gitti. Apartmanın önü yine su içindeydi. Paçalarını hafifçe kıvırdı, üç adımda sudan kurtuldu, karşıya ulaştı. Yağmur o kadar şiddetli yağıyordu ki köşedeki bakkala sığınmak zorunda kaldı.

*

Akşam olmuştu. Bütün gün boş boş, elinde ufak bir kâğıt parçasıyla, kimi zaman martılarla, kimi zaman da kendi kendine, görenlerin deli diyeceği bir halde dolaşmıştı sokaklarda. Apartmanın önündeydi şimdi. Bu kez ıslanmaya hiç niyeti yoktu. Yavaşça gerildi, hızla koşmaya başladı. Sonra tam su kümesinin olduğu yere geldiğinde zıpladı. Ama havada ne olacağı kısmen belli olmuştu. Tam ortaya düştü, her tarafı su oldu. Elindeki çiçek ıslandı. Bir parçası koptu, suya düştü. Bulanık suyun içinde biraz yüzdü çiçek. Bir iki saniye seyretti onu. Sonra elindeki yarım çiçeğe takıldı gözür. Artık bu şekilde hiçbir işe yaramazdı. Onu da suyun içinde bıraktı ve hızla koşmaya başladı. Arka sokağa doğru ilerledi. Yağmur bütün şiddetiyle yağıyordu. Köşeyi döndü, uzun yoldan içeri daldı. Durdu bir ara, başını yukarı kaldırdı. Kara bulutları seyretti biraz. Yönünü kaybetmiş gibi sağa sola bakıp kafasını karıştırdı. Sonra karanlığın içine daldı. Adımlarını sıklaştırmıştı. Mezarlara basmamaya dikkat ediyordu bu arada da. Uzun bir süre mezarlıkta yürüdü. Ve bir mezarın yanında durdu. Anlaşılmaz birkaç şey söyledi. Arapça veya Türkçe değildi. Gözleri nemlendi. Mezarın sağ tarafından dolaştı bir çiçek kopardı. "Sağ ol anne," dedi yüksek, anlaşılabilir bir ses tonuyla. Yağmur hâlâ yağıyordu. Bu kez kestirme yoldan dönmeye karar verdi. Yol biraz tenhaydı ve iti kopuğu da eksik olmazdı ama o kadar yolu bu yağmurda tekrar gidemezdi. Mezarlığın duvarınan zor da olsa atladı, çiçeği cebine koydu. On on beş dakika sonda da evin önüne ulaştı. Üç adımda suyu geçti, içeri girdi.

*

Evi her zamanki gibi soğuktu. Hemen girişte geniş bir hol vardı. Sağda mutfak, solda da tuvalet. Odası tam karşıdaydı. Islak ayakkabılarını ve ıslak çoraplarını çıkardı, tuvalete attı gelişigüzel. Ellerini yıkadı, mutfağa girdi. Dolabı açtığında her zamanki manzara çarptı gözüne, yokluk. Sinirle kapadı dolabı, içeri geçti. Yazı masasına oturdu. Sağda solda müsveddeler, kalemler, üzerinde kendi adı yazılı olan birkaç şiir kitabı, bilgisayar denemeyecek derecede döküntü bir makine, sigara izmaritleri, ağır bir koku... Bu odada her şey mevcuttu. Kalemi eline aldı, ne yapacağını bilemeden birkaç saniye ağzında dolaştırda. Tam bir şeyler karalayacaktı ki, telefonu çaldı. Evde yiyecek yemeği yoktu ama bir telefonu vardı. Yayınevi sabihi onu bu telefondan buluyordu. Yavaşça kaldırdı telefonu. "Bir ay içinde yeni bir şiir kitabını basacağız. Acele şiir yaz. Duyuyor musun beni! " Telefon kapanmıştı. Cevap verememişti. Belki açlık korkusu, belki de başka bir iş yapamayacak derecede beceriksiz olması, o malum konuşmayı yapmasına engel oluyordu. Morali bozulmuştu.

Masanın üzerindeki, geçen haftadan kalma Bulgar viskisini bir dikişte bitirdi. Sonra montunu çıkardı -ki montunu çıkarmayı hep unuturdu- cebindeki çiçeği aldı, vazoya koydu. "Yarın," dedi.

Sonra da ekledi: "Yarın."

Sabah olmuştu. Altı numaranın önündeydi yine. Bacaklarını birbirine sürttü, korkuyordu. Elini cebinden çıkardı, ateşi varmış gibi alnına götürdü. Terlemeye başlamıştı. Ceketin ön cebinden kalemi, pantolunun sağ cebinden kâğıdı çıkardı. Yazacağı şiiri önce yüksek sesle okuyup, sonra kâğıda dökecekti. Bütün gece oturmuştu ama heyecandan olsa gerek, aklına adamakıllı bir tek dize gelmemişti. Bir aşağı bir yukarı dolanıyordu apartmanın içinde. Birden altı numaranın ziline gitti eli. Basmıştı zile. Ne yapacağını bilemiyordu. Kalbi güm güm atıyordu. Birden bu koca apartmanın kendisini boğmaya başladığını hissetti. Belki buna kendisini inandırdı. Zorda kaldığında kaçmaya programlanmış bir yüreği vardı. Buna bir türlü engel olamıyordu. Hızlıca merdivenlerden indi, kaçıyordu. Çocukların zilleri basıp kaçması gibi kaçıyordu buradan. Kapının önüne geldi, batacağı belliydi, bu kez hiç önemsemedi. Elindeki çiçeği bakkalın önünde oturan çocuğa verdi. Çocuk biraz oynadıktan sonra suyun içine attı onu. Çiçek suda bir süre yüzdü, sonra yaprakları buruştu ve solmak için bir köşeye çekildi.

*

"Anne! Bu sefer de olmadı. Ne mi yaptım? Yapamıyorum anne. Artık bütün yeteneğimi kaybettim. Düşünemiyorum, soramıyorum, üretemiyor. Bedenim burada ama ruham başka yerlerde sanki. Anlıyor musun anne? Bu yüzden olmuyor. Yaptığın resimler duruyor hâlâ başucumda. Onlardan ilham almaya çalışıyorum. Eskiden yazardım. Beğenilirdi bile. Ama artık doğru dürüst bir şiir yazamıyorum anne. Hem bugün ne yaptım biliyor musun? Altı numaranın zilini aldım Buna cesaret edebildim anne. Ama kaçtım sonra. Bir kedi, bir çocuk gibi. Üşüyorum anne, anne üşüyorum."

Ne zaman kendinden habersiz bir yürüyüşe çıksa burada bulurdu kendini. Birden üzerindeki ceketi çıkardı, yağmur tekrar başlamıştı. Sonra kazağı. Rüzgârı da arkasına almıştı bu kez yağmur. Hastalanacaktı. Pantolonunu çıkardı sonra, bu kez hüngür hüngür ağlıyordu. Bir yandan yağmur bir yandan gözyaşları annesinin mezarını ıslatıyordu. Cebinden kâğıdı ve kalemi çıkardı, mezarın üstüne koydu. Kınından kılıcını çıkarıp, kendine saplayan bir komutan gibiydi. Titremeye başladığına saat öğlen on ikiye yaklaşıyordu.

Telefonu hiç susmuyordu. On dakika aralıksız çaldı. Sonra her on dakikada bir beş dakika kadar çalıyordu. Bu arada, altı numaranın kapası açıldı. İçerden uzun boylu, kızıl saçlı bir kadın çıktı. Elinde kendi adının yazılı olmadığı bir şiir kitabı vardı. Yavaşça merdivenleri indi, suya dokundu, çiçeği hissetti. Hafifçe gülümsedi ve şehre karıştı...

CELLADIN ÖLÜMÜ

Mehmet Fırat Pürselim

"Çıkarın beni buradan. Çıkarın diyorum ulan, çıkarın!" Çingene, esmer ve güçlü elleri ile saatlerdir duvarları yumrukluyordu. Kimseden ne bir ses, ne de bir cevap geliyordu, daha fazla dayanamadı ve olduğu yere çöktü, ağlamaya başladı. İçin için ağlıyor ve "Beni buradan çıkarın!" diye inliyordu. Saatlerdir süregelen bu mücadelede, yorgunluğa yenik düşen bedeni uykuya dalar gibi oldu. Ama çingenenin uykusu tedirdin bir uykuydu, sürekli sayıklıyor ve boğazını tutuyordu.

Çingene uyumuyordu, hayatı adeta bir film, o da bu filmi seyrediyordu, asmış olduğu bütün insanlar sıraya dizilmişler, resmi geçitte bulunuyorlardı.

Genç bir çocuktu ilk astığı, bir devrimci, daha on yedisinde, kimseyi öldürmemiş, kimseyi incitmemiş, sadece daha güzel bir dünya düşlemiş. Elleri titremişti çingenenin, yağlı ilmeği çocuğun ince beyaz boynuna geçirememişti. Çocuk kendisi geçirmişti ilmeği boynuna, çingene arkada duran savcının sesi ile irkilmiş ve çocuğa son sözünü söylemeye bile fırsat vermeden tekmeyi savurmuştu iskemleye. Ardından bir çat sesi ve gitmişti çocuk. Ama çingenenin aklından o çocuğun gözleri hiç gitmemişti. Her astığı insanda aynı gözleri görmüşü, aynı gözlerle bakmışlardı ona; o çaresiz, o mert, o yalvaran, o kabullenmiş son bakış.

Çingeneydi o, toplumun en alt kademesinde yer alıyordu, ırk sıralaması açısından yeri sokak köpeklerinden önce gelirdi; ev hayvanlarına ise kendisinden fazla değer verilirdi, ülkesinde. Yalnız idama sehpasının başına geçtiği zaman kendisini bir başka insandan üstün hissediyordu- hissettiriliyordu. Toplum onu ancak bir başkasının canını aldığı zaman insan olarak kabul ediyordu. Ancak böyle zamanlarda, fakir gecekondusunda özel otomobiller gelip onu alıyordu. Bütün o okumuş adamlar; savcılar, hakimler ancak o zaman onunla konuşuyor, halini hatırını soruyorlardı. Ancak o zaman cebine para koyuyorlardı, evdeki aç bebeler ancak o zaman çingeneye değer veriyordu. Çingene istiyordu ki bu an hiç bitmesin, hayatı boyunca hep horlanan, ezilen, görmezden gelinen, insan müsveddesi sayılıp buruşturulup atılan çingene istiyordu ki bu an hiç bitmesin. Çünkü çingene sadece bir insanın canını ellerinde tutarken, kendini diğer insanlar gibi hatta onlardan da üstün, güçlü ve erişilmez hissediyordu. Ama sandalyeye atılan her tekme, bedenlerin havada çırpınışı ve kırılan boynun sesi ile her şey bitiyordu. Herkes kendisine iğrenerek bakmaya başlıyor, o gene 'pis' çingene oluyordu. Herkes görevini yerine getirmenin huzuru içinde evine giderken, her şeyin sorumlusu oymuş gibi onu cesetle baş başa bırakıyorlardı, çingene cesedin tüm ağırlığını sırtına yüklenip evine öyle gidiyordu.

Geceleri rüyasında defalarca aynı insanları asıp duruyordu. Darağacından indirip tekrar asıyordu. Gündüz yolda yürürken birden bire, boyunlarından yaftaları asılı, beyazlar içinde ölüler çıkıyordu karşısına, hep aynı bakışlar ve hep aynı gözlerle.

Her seferinde bu son dedi, bir daha yapmayacağım dedi ama her çağrıldığında hiç bir şey söylemeden gitti, en umursamaz tavrı ile yaptı işini. Çünkü açtı, hem karnı, hem ruhu açtı!!! Hep gitti, hep astı, hep vazgeçti, hep astı... Tecavüzleri astı, namusu için katil olanları astı, adamları astı, kadınları astı, solcuları astı, sağcıları astı, önemli adamları astı, önemsiz adamları astı, suçsuzları astı, suçluları astı,... Hepsinde ama hepsinde hep aynı bakışı gördü, hep ilk astığı çocuğun gözlerindeki bakışı gördü.

Bir seferinde bir kadını asmıştı, âşığı ile birlikte olabilmek için yatalak kaynanası ile iki yaşındaki bebeğini zehirlemiş bir kadını. Hep ağlamıştı kadın, hep bağırmıştı, hep yalvarmıştı. Çingene onu asmak değil onunla sevişmek istemişti, ipi kadının boynundan geçirirken hafifçe saçlarını okşamıştı. Asmadan önce onunla bir kez sevişebilmeyi, öyle çok istemişti ki. Gecelerce o kadını astığını sonra da cesedini darağacından indirip defalarca sevişliklerini düşlemişti.

Bir kez de çok önemli adamı asmıştı, zevkle asmıştı, hazzından kudurur gibi asmıştı. Daha bir sene önce herkesin önünde köpek gibi yaltaklandığı adam şimdi onun ellerinin arasındaydı. Tekmeledi adamı, hızlı ol diye suratına tükürdü, kendini çok güçlü hissediyordu, adamı hayatını küllü ellerinde tutuyordu. Acı çekmesini istiyordu, gücünü anlamasını istiyordu, işini ağırdan alarak, adama acı çektirerek ve bundan müthiş zevk alarak asmıştı

adamı. O gece yarısı meyhaneye gitti, içti içti ve adamın gözleri gözlerinin önüne geldi, öğürdü, kustu durdu ama adamın gözleri gözlerinin önünden bir türlü gitmiyordu.

Ve ilk defa bu gece konuştu bütün gözler ya da o bir tek göz. Tek tek astığı insanların hepsi önünden geçti, çocuk katilleri, tecavüzcüler, solcular, sağcılar, suçlular, suçsuzlar, hepsi hep bir ağızdan bağırdılar" KATİL!!!

Adam kulaklarını kapattı, yattığı yerde debeleniyordu. Suçsuz adam konuşmaya başladı: "Ben hiç bir şey yapmadım. Benim kimsem yoktur. Ben dilenir şarap içerim. Kadın gördüm mü kaçarım ben. Yalnızca dilenir şarap içerim. Parkta bir bankın üzerinde uyuyordum, dilenmiş, şarap içmiştim. Polis tekmeleyerek uyandırdı beni, zorla arabaya bindirdi, dövdü beni, acıdı her yanım. Sonra karakola götürdü, orada daha çok dövdüler beni. Kimsem yok ki, beni arasın bulsun; belki şarap şişeleri ve sokak köpekleri fark etmişlerdir yokluğumu. Çok dövdüler, çok korktum, sonra imzaladım her şeyi. Ben öldürdüm herkesi, sokak köpekleri ve şarap şişeleri işbirliklikçilerimdir, dedim. Sonra beni asmaya götürdüler, yalvardım sana, beni asma ağbi dedim sana, 'Sus Pis Ayyaş! ' dedin ve tekmeledin iskemleyi, zayıfı boynum çabuk kırıldı."

Suçsuz adam susar susmaz, bütün şehri bir zamanlar haraca kesen mafya babası konuşmaya başladı: " Çok hapis yattım, çıktım, daha on ikisindeydim işledim ik vukuatımı, on beşine gelmeden aldım ilk kez bir insanın canını. Ondan sonra zaten durmaksızın, ya vuracaksın ya da vurulacaksın. Vurulmamak için vurdum, vurdurdum. En son pusu kurmuşlar bana, haber aldım bu kez ben onları pusuya düşürdüm, üçünü de temizledim, taammüden adam öldürmekten, idam verdiler üç defa. Bir kez astılar iki can borçlu kaldım. Çok cana kıydım, çok ocağı söndürdüm, belki kötü bir adamdım, sana laf söylemeye hakkım yok ama sonuçta yanına geldiğim zaman nefes alıp veriyordum, sen benim nefesimi kestin. İnfaz anında etrafımda o kadar insan vardı, zannettim ki birisi olsun sana engel olacak durduracak bu cinayeti. Ama adam öldürdüm diye beni de sana öldürttüler. Ben ne kadar katilsem sen de en az benim kadar katilsin! Onca cinayete karşın sabıka kaydın temizdir, peki ya vicdanın?"

Çingene ter içinde uyandı, yerde eski bir şiltenin üzerinde yatıyordu, cezası kesinleştikten sonra onu tek kişilik bir hücreye almışlardı, küçücük lağım ve küf kokolu bu hücreye. O gece bütün o astığı insanları düşündü, öldürdüğü onca insana karşın, kimsenin kılı bile kıpırdamamıştı, şimdi karısını ve âşığını astı diye herkes üzerine geliyordu, onu da asmak istiyorlardı, oysa çingene senelerdir, bunu yapıyordu. Boş gözlerle duvarlara bakındı, burada kimse kendisi ile konuşmuyordu, bir kuru merhaba bile demiyorlardı. Oysa idam mahkûmları hapishanede büyük saygı görürdü ama cellatsan kimes sevmez seni, hele bir de geçirmişsen içerdekilerden birinin can dostunun boğazına ilmeği.

Çingene ilk kez astıklarının insan olduğunu, bir can taşıdıklarını, onların da duyguları olduğunu, onların da sevindiklerini, üzüldüklerini, umut ettiklerini ve beklediklerini mutlak ölüme karşın bir yaşama umudu beslediklerini hissetti. Ne olursa olsun, ne yaparsa yapsın insan canı almanın dayanılmaz vicdan azabını hissetti.

Artık sakinleşmişti, çingene duvarları yumruklamayı bıraktı, kabullendi ölümü, astığı insanların yanına gidecekti, onlara ne diyecekti, onun sıkıntısı kaplamıştı bütün ruhunu. Özür dilese, ölüler özrü kabul ederler miydi acaba? Yoksa devam mı ediyordu kinleri. Ama artık pişmandı ve istedi ki, bundan sonra kimse öldürmesin kimseyi bir başkası öldürdü diye.

Birden hücresinin kapısı açıldı, anlamıştı kendisini götürmeye gelmişlerdi. Boğazı düğüm düğüm olmuştu, yaşlar gözlerinden istemsizce akıyordu. Yalvaran gözlerle kendisini almaya gelen görevlilere baktı, oysa onlar hiç bakmıyorlardı. Ellerine kelepçeyi taktılar, cezaevi müdürünün yanına götürmek üzere iki koluna birer asker girdi, koridor boyunca kimse kendisi ile konuşmadı, artık o da konuşmak istemiyordu, ağlamıyordu da!

"Son bir isteğin var mı?" diye sordu müdür, bürokratik bir sesle. "Bir ayna istiyorum, bir ayna bulabilir misiniz bana?" dedi çingene. Şaşırmıştı müdür, ama şaşkınlığını sesine yansıtmamayayı başararak, "İşte orada, duvarda asılı ama fazla yaklaşıp, kendine bir zarar verme, her yöndenn sağlıklı olman lazım bu gece." Ölmek için sağlıklı olmak lazımdı, hasta adamı, asmıyorlardı bile. Hiçbir şey söylemeden yeriden kalktı, müdürün bir göz işaretiyle hemen iki askerde fırlayıp koluna girdiler çingenenin, kendine bir şey yapmasın diye.

Aynanın önüne geldi ve uzun uzun kendisine bakmaya başladı, özellikle de gözlerini gözlerine dikmiş bakıyordu, tanımıştı bu gözleri, bu bakışları, astığı bütün insanlarda gördüğü son bakıştı bu. Aynadan gözünü ayırmadan, "Hazırım!" dedi. İki yanında iki asker, gözlerinde o son bakış, elleri kelepçeli, darağacına doğru yürümeye başladı.

BİR DAMLAYIM

Aykut Boyoğlu

Bir damlayım bu suyun içinde,
Ama sudan ayrı,
Suyun içinde bir benim su olmayan,
Yaşıyorum kendi halimce.
Kendi düş ve korkularımla...

Sudan doğdum ama suyu aştım
Ve içindeyken içimle bağımsızım.
Saçma diyenlere,
Neden saçma diye sormam,
Anlatmam artık derdimi.
Zaten "saçma" lafı konuşmanın noktasıdır...

Bir damlayım bu suyun içinde
Dalgasız, sessiz.
içimde eriyor avuçlarımda.
Akan gözyaşım yanağımı yakıyor.

Bir damlayım bu suyun içinde
Asi ama seninle durulmuş,
Haykıran ama seninle susmuş,
Koşarken geriye dönmüş...
içimde fırtınaların şarapnel parçaları,
Dişlerimi sıkıyorum acımı yenmek için.
Neler çekiyorum görüyor musun?
Sımsıkı sarılır gibi sev beni
Buna ihtiyacım var...

Bir damlayım bu suyun içinde
Beş milyar damla daha var
Ayrı damlalar var benim gibi
Ulaşmam imkansız.

Bir damlayım bu suyun içinde,
Yağmurlardan arta kalan.
Küçük bir damla denize düşen...
Belki bir ırmaktan ilerleyen
Ya da içmeye hazırlandığın bir yudum suyun içinde
Ve belki akmamak için gözbebeklerine tutunan,
Mavi bir damla.
Kapama sakın gözlerini,
Onlarda yaşıyorum.

YAZMA TUTKUSU

Yasemen Çubuk

Kapıma geldiğinde daha on altı yaşındaydım...

Sırılsıklam bir sonbahar yaşanıyordu İstanbul'da. İşte kapımdaydı, onu içeri çağırmamı bekliyordu.

Kapıyı açtım usulca. Tanımıyorduk birbirimizi, buyur ettim. Onu odamda elektirikli sobanın önünde ısınmaya bırakıp, mutfağa yöneldiğimde korktum gitmesinden. Yalnız kalmaktan, ona hiç dokunmamışken, yitirmekten korktum.

Elimde sıcak bir çayla geri döndüğümde yatağımda oturmuş, ıslak ayaklarını sobaya uzatmış duvardaki fotoğrafları incelerken buldum. Gitmemişti... işte o an anladım, hiç gitmeyeceğini. Ve her gelişinde yanında yeni yaşamlar getireceğini.

O gece uzun uzun anlattı bana... yaşamı anlattı, bunca zaman neden karşıma çıkmadığını. Kendimle yüzleşmemi beklemiş. Gerçeği bulmamı.

-Benim gerçeğim faklı ama, dedim.

-Bu yüzden burdayım, dedi.

Gözleri kalem ile kâğıda takıldı. Odamdan hiç eksik olmayan bakire kâğıtlarımı ve beni hep yarı yolda bırakıp yorgun düşen kalemimi gösterdi.

-Hadi başlayalım.

O anlattı... ben resmini çizdim yaşam öyküsünün. İlk defa o gece tattı sevişmenin gerçek hazzını kâğıdım. Ve ilk defa o gece erkenden boşalmadı kalemim.

Bütün geceden sonra çok defa geldi kapıma. Bazen günün doğuşuyla... bazen gecenin zifir karanlığıyla dikildi karşıma.

En tatlı uykularımdan uyandım sesiyle. Bazen 'git' dedim. 'Sana uymayacağım bu gece.'

Gitmedi. Direndi, her cümleme. Yenildim, uykularımı kanlı bıçaklı yatağımda bıraktım.

Kalktım. Hep yenik düştüm ona, çünkü benimle kalmak için bir tek o direndi..

Her gelişinde yeni yüzler bıraktı hayatıma. Ve ben bıraktığı her kahramanı, hikâyelerime kattım. Çoğaldım.

İşte böyle başladım yazmaya... onunla!

Ve her sabah uyandığımda, onu bana gönderen Tanrı'ya onunki gibi bulaşıcı bir gülümsemeyle, gülümsedim.

Bak yukarıya... gülümsüyor Tanrı!

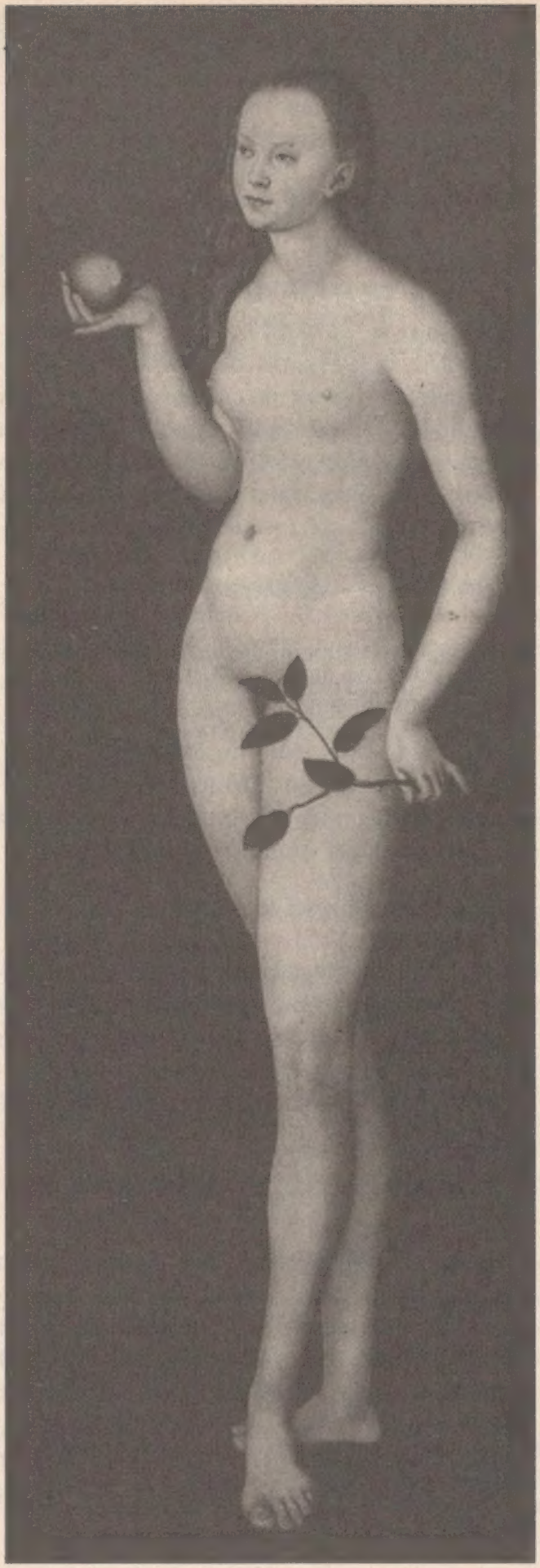

M. Kemal Kırcaoğlu – Ankara /

"Eski... çok eski!"

"Vasat bir yazarım! Hâlâ vasat bir şairim!" diyorsunuz ya Sevgili M. Kemal, temel problem (hâlâ), çok eskimiş bir şiiri, kullanıla kullanıla cılkı çıkmış bir duyarlığın şiirini yazıyor olmanızda; 2004'ü de idrak ettik ve ama siz altmış yıl öncenin, 1940'ların duyarlığıyla yazıyorsunuz... biraz daha çağdaşlarınızı izleyin; ve karar verin: şiir mi hikâyemi!

Okan Ünver – Antalya /
"Boşverin şairâneyi..."

Sizde kalan nüsha ile yayımladığımız metni karşılaştırın Sevgili Okan Ünver... nerelerde, hem de ne basit hatalar yaptığınızı göreceksiniz; ve âcilen, şu şairâne ifadelerden, o ağdalı mı ağdalı dilden kurtarın kendinizi; diliniz epeyce durmuş oturmuş durumda... ama hikâyeniz, hikâye olmaktan çok uzak!

Aykut Boyoğlu – Dudullu /
"Fırtınanın şarapnel parçaları"?...

Fırtına... ya da rüzgâr, bomba filan da mı kullanmaya başladı biz görmeyeli?.. Bu tür "özenti"ler, komiği de aşıp acıklıya dönüşür bir yerden sonra, vazgeçin; ayrıca şiir, fikirlerimizi (dizeler halinde) alt alta sıralamak değil ki!

L. Derya Karademir – Ankara /
"Adres: Ankara"

Şiirlerinize gelmeyelim daha Sevgili Derya Karademir, "Adres: Ankara" demek nasıl siniyor içinize; nerede bu "adres"in mahallesi, sokağı... posta kutusu? Yazdıklarınızla ilgili, birilerinin yargısını öğrenmeye çalışmazdan önce, sevdiğiniz şairlerin yazdıklarıyla karşılaştırın bakalım yazdıklarınızı... bakın bakalım neye benziyor? Sonra, yazarsanız, yayımlanır da tabii!

Perihan, Sevim, Çiğdem, Aykut – Dudullu /
"Dudullu'nun dört atlısı!"

Aykut için ayrı bir paragraf açtık yukarıda ama dördünüzün de aynı bilgisayarda aynı harf karakterlerini kullanarak yazdığınız ve Dudullu'dan aynı gün postaya verdiğiniz pek belli!.. Bu, harika bir şey tabii: okuyan yazan... bununla da yetinmeyip kapıları zorlayan dört arkadaş olmanız!.. Yılmadan devam edin, ne kadar şanslı-ayrıcalıklı olduğunuzu hiç unutmadan. Perihan Alp'in "hikâyesi"ni örnek amacıyla yayımlıyoruz: Lütfen (sizde bir nüsha kaldıysa eğer) yayımladığımız metinle karşılaştırıp ne tür düzeltmeler yaptığımızı tartışın kendi aranızda; duygulanma, hatta iç dökme ile edebiyatın nerelerde ayrıldığına kafa yorun biraz (yayımlanan metnin hikâyeden çok bir "veda mektubu" olduğunu siz de göreceksiniz bu perspektiften bakınca); ve son olarak, Sevgili Perihan Alp için not: Aşk, o kadar da kan revan içinde bir yaşantı değildir yahu... çiçekler de derlemeye bakın! Ve dördünüze birden: lütfen bırakmayın yazmayı... göreceksiniz: yayımlanmak, bu upuzun yolculukta, küçük, pek küçük bir ayrıntı sadece; kolay gelsin!

Gülçin Güler Doğanay – Kdz. Ereğli /
"İnsaf yahu!"

Hakkaten insaf, Sevgili Doğanay... bırakın "imlâ" diye bir şeyden büsbütün bihaber oluşunuzu, birilerine, okunması-değerlendirilmesi için yolladığınız yazılarınızı öncelikle kendinizin okuması gerektiğini bile bilmiyorsunuz... ya da kim bilir neden, sizin katlanamadığınız zahmet'e, başkalarının katlanmasını bekleyebiliyorsunuz, pes! "Biraz geç kalmış bir öykücü..." filan değilsiniz, sadece, yazmaya çalışıyorsunuz henüz; bunu hiç unutmayın, ve yayımlanan metni sizdekiyle karşılaştırın lütfen, zahmet olmazsa tabii!

Mahmut Celâloğlu – Sivas /
"Mesele, niye yazdığımız..."
Bu sorunun cevabı "doğru" verildiğinde, yayımlanmanın, hem de ne küçük bir detay olduğu kendiliğinden ortaya çıkar; hani, Sait Faik'i anıp, "yazmasam çıldıracaktım" diyorsunuz ya!.. "İçimdeki Nehirler Hakkında Karalanan Şeyler", sadece bu sayfalarda değil, herhangi bir edebiyat dergisinde de pekâlâ yayımlanabilir bir şiir... ve ama bu, hiçbir şey demek değil, henüz! Mesela, sorun bakalım kendinize: çıldırmak konusunda ne kadar samimisiniz?

Aynur Kulak – İstanbul /
"Size de insaf lazım, birazcık!..."
Yani, romanlarınızı bile okuyup değerlendireceğimizi filan mı düşünüyorsunuz yoksa Sevgili Aynur Kulak?.. Bize daha kısa metinlerle de ulaşmayı deneyin ve zahmat olmazsa, hakkınızda bir iki satır bilgi iletin de gölgelerle konuşmak durumunda kalmayalım. (Kapıyı çaldığımızda kendimizi tanıtmak, asgari görgü bilgisidir, değil mi?) Diliniz pırıl pırıl... epey yol katetmiş olduğunuz pek belli; kolay gelsin!

Selim Çağatay – İstanbul /
"Önce kılık kıyafet..."
Önce, yazılarımızı "mektup formatı"nda göndermemeyi öğreneceğiz Sevgili Selim Çağatay; işimize, her şeyden önce "işimiz" olduğu ve sonra "kendimiz" olduğu için saygı göstereceğiz; ve tabii ki çok çalışacağız... gerekleri yerine getire getire!

Yasemen Çubuk – K. Çekmece /
"Yani bütün kâğıtlar kız mı?.."
Hani, "bakire kâğıtlarım" diyorsunuz ya... ondan!.. yoksa, diliniz de, yazınız da harika! Bize kısa bir biyografinizi yollayın... ve ara vermeden, yeni yeni yazılarınızı!

Mert Balaban – Avcılar /
"Hoşgelmişsiniz!.."
Dil ve anlatım'la ilgili hemen tüm problemi çözmüş, neredeyse hiç hatasız yazıyorsunuz... "iş", sadece, neyi nasıl anlatacağınıza kalmış, ki bu konudaki karar tabii ki sizin! Yayımladığımız hikâyenizde "ki montunu çıkarmayı hep unuturdu" bilgisinin hikâyeye bir şey katıp katmadığını düşünün mesela... ve final, başarısız; bitirememişsiniz. Kolay gelsin!

İsimsiz...
"Sahikurşun"
"Sahikurşun", iyi!.. Ama, "yanlış fotoğraflarla süslü intihar yılları" türünden söyleyişler, artık iyiden iyiye "orta malı" olmuş, ucuzun da ucuzu duyarlıklar-özentiler; sonra, ne demek Allahaşkına, "kurşuna dizilimiş bir tümdengelim"?... vazgeçin böyle şeylerden!.. Ve görüyorsunuz, adınız bile yayımlanamıyor "mektup ürün" yollamayı bilemediğiniz için; bu, iyi bir ceza mı size?

Duyuru

Kimi teknik güçlükler nedeniyle, ama bundan da önemli olarak, kaybetmek üzere olduğumuz mektup-yazışma alışkanlığının, bir güzel iletişim geleneğinin yaşatılması, diri tutulması amacıyla, bundan böyle, "internet" aracılığıyla yollanan "ileti"ler değerlendirmeye alınmayacaktır; ayrıca, dergiye "elden" ürün bırakıldığı durumlarda da, lütfen bir zarf edinin ve üstüne adınızı adresinizi yazmayı ihmal etmeyin; lütfen!

Bize ürün gönderenler:

Ramazan Kaynar Ahmet Gönültaş **Sevim Şakar** Mustafa Altun **Özgür Mavi** Hilal Özkoç **Fırat Anlı** Fırat Gül **Ömer Akay** Yeşim Nalkesen **Gökhan Görmez** Atilla Ayata **Dara Aksoy** Özlem Özbek **Murat Obay** Arzu Yıldırım **Hülya Gürel,** Gülçin Akçay, **Burak Ölmez,** Kutlu Tunca, **Tamer Uysal,** Kemal Gündüzalp, **Behçet Yani,** Anka Dirim, **Hakan Oygur,** Mustafa Kaya, **Mustafa Oğuz,** Cem Gül, **Can Erenus,** Aslı Aker, **Cüneyt Güven,** Hakan Alp, **Büşra Aytaş,** Metin Öztürk, **Toprak Hakkı,** Kutlay Gürcihan, **Ali Bozdemir,** Emre Varışlı, **Alpaslan Özkan,** Lokman Türkmen, **Barış Şehri,** H.Anıl Sepetçi, **Pazilet Kartal,** Yılmaz Doğan, **Burak Çavuş,** Gülden Daş, **Birseli Yavuz,** Özgür Yıldız, **Mesut Düven,** Ulaş Uysal, **Levent Tonga,** Yalçın Ece, **Arzu Yazıcı,** İsa Kantarcı, **Umut Yıldırım,** Emel Kantarcı.

Bir Kitap

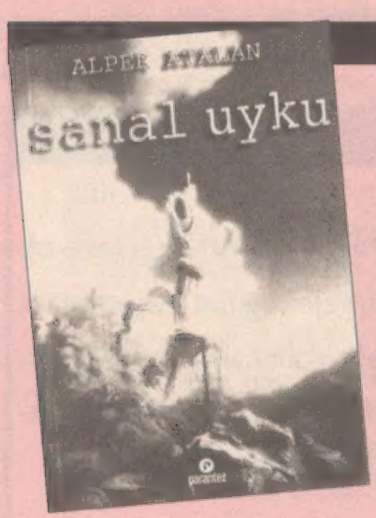

Alper Atalan Sanal Uyku

Parantez Yayınları

BYE!

"- Bye! da ne be?
- Benim de çıkmam lazım. Yarın görüşürüz.
- Valla bırakmam, şurda tatlı tatlı sohbet ediyorduk ne güzel.
- Dur lütfen, daha söyleyeceklerim bitmedi. Kapatma dostum. "

Sanal Uyku, "doğal afet, ekonomik kriz, global terör" gibi bahane milatlarla geleceği karartılan 'okumuş yazmış' on binlerce işsiz ve umutsuz gencin bilgisayar başındaki yarı sanal gerçek öyküsü...